

T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI

ORTAÖĞRETİM

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

(HAZIRLIK, 9,10,11 VE 12. SINIFLAR)

TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ

2024

İÇİNDEKİLER

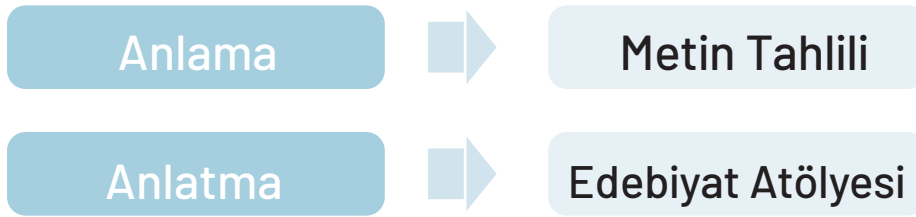
1. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	4
1.1. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI	4
1.2. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR	6
1.3. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMA, ÖĞRENME ÇIKTISI SAYISI VE SÜRE TABLOLARI	28
1.4. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBATLARI	29
1.5. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	30
2. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA YER ALAN FARKLI SINIF DÜZEYLERİNE AİT TEMALAR	32
HAZIRLIK SINIFI TEMALARI	32
9. SINIF TEMALARI	65
10. SINIF TEMALARI	98
11. SINIF TEMALARI	133
12. SINIF TEMALARI	170
EK-1	207

1. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1.1. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI

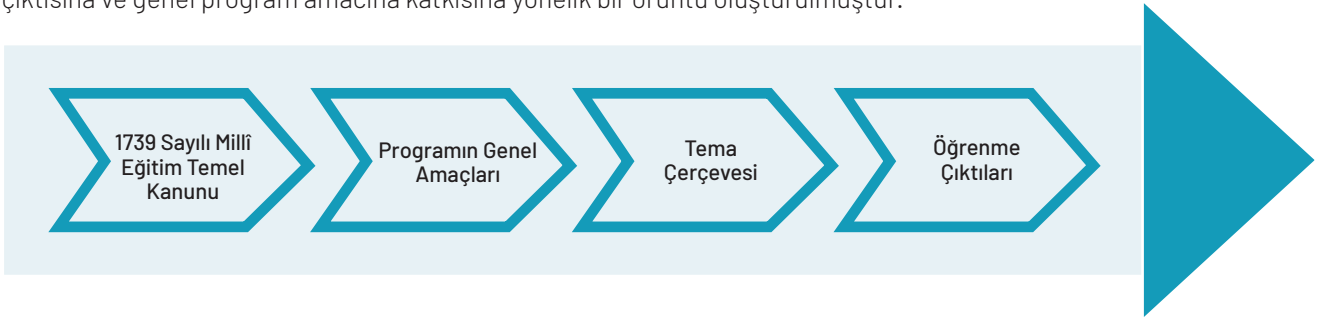
Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı aracılığıyla öğrencilerin edebiyatla tanışmaları, Türk dilinin inceliklerini keşfetmeleri, dil becerilerini etkin kullanmaları, metinlerden hareketle olay ve olgulara eleştirel bir bakış açısıyla bakmaları ve estetik zevk edinmeleri amaçlanmaktadır. Öğrencilerin sadece edebî metinler açısından değil kültürel, toplumsal, tarihî ve felsefî açılardan da donanımlı bireyler olmaları öngörülmektedir. Bu nedenle Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda tematik yaklaşım benimsenerek öğrencilerin edebiyata karşı daha bütüncül bir bakış açısı kazanmaları hedeflenmektedir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, anlama ve anlatma olmak üzere iki temel beceri üzerine yapılandırılmıştır. Programın doğasına uygun olarak anlama becerileri (okuma ve dinleme/izleme) Metin Tahlili, anlatma becerileri (konuşma ve yazma) Edebiyat Atölyesi başlıklarıyla ifade edilmiştir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda içerik, tematik bir yaklaşım benimsenerek düzenlenmiştir. Programda tema; programın genel amacını ve hedeflerini yansıtan, tüm içeriğini kapsayan ve bütünlüğünü sağlayan bir kavramdır. Tematik yaklaşım sayesinde program içerikleri arasında ilişki sağlanarak program daha anlaşılır ve uygulanabilir hâle gelir. Ayrıca bu yaklaşım, öğrencilerin farklı disiplinler arasında bağlantı kurmalarını ve daha derin bir anlayış geliştirmelerini sağlayabilir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nın içerikleri belirlenirken öncelikle her bir sınıf düzeyinde kazandırılması gereken bilgiler ile geliştirilmesi gereken beceriler temel alınarak genel amaçlar oluşturulmuş ve temalar, bu amaçlara ulaşmayı sağlayacak şekilde belirlenmiştir. Her sınıf düzeyinde dört tema bulunmaktadır. Her bir temanın öğrenme çıktısına ve genel program amacına katkısına yönelik bir örüntü oluşturulmuştur.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin edebiyat alanındaki bilgi birikimlerini yapılandırma sürecine odaklanmaktadır. Bu süreç; öğrencilerin yeni metinlerle karşılaşmaları, bu metinler üzerinden düşünme yeteneklerini geliştirmeleri ve edebî kavramları bir araya getirerek bilgiyi inşa etmeleri üzerine kurulmuştur. Program, öğrencilerin edebiyat alanında edindikleri bilgi, beceri ve tutumdan hareketle kendi yeteneklerini keşfetmelerini; bunları, diğer derslerde ve günlük hayatlarında kullanmalarını amaçlamaktadır. Bu bağlamda öğrenciler, çeşitli metinleri anlamlandırmaya ve dilin inceliklerini fark etmeye teşvik edilmektedir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerin merkeze alındığı aktif öğretim yöntem ve teknikleri temel alınmaktadır. Öğrenci etkileşimini sağlayan ve öğrencinin bilgiyi keşfetmesine imkân tanıyan iş birlikli öğrenme, tartışma, problem çözme, proje tabanlı öğretim vb. yöntem ve tekniklerle farklılaştırılmış öğretimin temel alındığı öğrenme ortamları örneklenmektedir. Bu yolla öğrencilerin etkileşim içinde öğrenmelerini, birlikte çalışarak bilgiyi derinleştirmelerini ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerini sağlamak amaçlanmaktadır. Ayrıca bu süreç izleme ve değerlendirme çalışmalarıyla kontrol edilmekte; süreç boyunca öğrencilere geri bildirim verilmektedir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda dilin evrensel ve yerel boyutları ele alınarak öğrencilerin edebî eserler aracılığıyla düşünce ve duygu zenginliği kazanmaları hedeflenmektedir. Bu amaçla program, öğrencilerin edebiyat alanındaki bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirirken aynı zamanda onların bütüncül bir şekilde gelişmelerine olanak tanıyacak ve derinlemesine öğrenmeyi teşvik edecek şekilde tasarlanmıştır. Program, Türk dili ve edebiyatının farklı dönemleri arasında bağlantı kurarak öğrencilerin geçmişle günümüz ve edebiyat ile gerçek yaşam arasında köprüler kurmasını sağlamak; bu bağlamda Türk kültürüne ait unsurlara yönelik farkındalık oluşturmak amacı taşıyan bir içerik üzerine inşa edilmiştir. Ayrıca dersin içeriğinde son dönemdeki yenilikler takip edilerek öğrencilerin çağdaş edebî eserlerle etkileşime girmeleri, çağın dil ve edebiyat anlayışını fark etmeleri amaçlanmıştır.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda disiplinler arası bir yaklaşım benimsenerek sosyoloji, tarih, felsefe gibi alanlarla Türk dili ve edebiyatı dersinin kesişim noktaları belirlenmiş ve öğrencilere farklı disiplinlerdeki bakış açılarının edebiyata nasıl yansıdığı gösterilmiştir. Programlar arası bileşenler kapsamında analitik düşünme yeteneğinin geliştirilmesi ve öğrencilerin metinler arası ilişkileri keşfetmesi, eleştirel okuma ve yazmayı alışkanlık hâline getirmesi amaçlanmıştır. Edebî eserler yoluyla öğrencilerin programın içeriğinde belirtilen sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerilerinden elde ettikleri kazanımları günlük hayata aktarmaları hedeflenmiştir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, öncelikli olarak öğrencilerin dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma dil becerilerini geliştirmeye, edebiyatı günlük hayatla ilişkilendirerek öğrencilere edebiyat sevgisi edindirmeye odaklanmıştır. Buradan hareketle metin tahliliyle okuma ve dinleme/izleme becerilerini geliştirirken öğrencilere etkin okur ve dinleyici/izleyici kimliği kazandırmayı, edebiyat atölyesi ile öğrencilerde etkin yazar kimliği oluşturmayı hedeflemiştir. Metin tahlili süreci, öğrencilerin özgün içerikler oluşturmalarına ve zengin bir söz varlığı edinerek üst düzey düşünme becerilerini geliştirmesine odaklanmıştır. Öğrencilere edebiyat atölyesi ile kendi özgün ürünlerini oluşturma fırsatı sunulmuştur. Ayrıca öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerini eşit oranda geliştirmelerine fırsat tanıyacak çeşitli öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Öğrenci merkezli bir yaklaşımla öğrenme süreci farklılaştırılarak öğrencilerin hazır bulunuşluk, ilgi ve yeteneklerine uygun öğrenme ortamları oluşturulmak istenmiştir. Programda edebiyatın farklı disiplinlerle ilişkisi vurgulanarak öğrencilerin çok yönlü kavrayışlarını derinleştirmek amaçlanmıştır. Aynı zamanda ölçme ve değerlendirme sürecinde bireysel farklılıkları dikkate alan hem sonuç hem süreç temelli bir yaklaşım benimsenmiştir. Böylelikle tematik yaklaşımın ele alındığı ve öğrencilerin dil becerilerini, edebiyatı ve disiplinler arası ilişkileri kavramalarını destekleyen bir ders programı hayata geçirilmiştir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanan Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'yla öğrencilerin

1. Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini etkin bir şekilde kullanmaları,
2. Okuduklarından, dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle söz varlığını zenginleştirmeleri,
3. Okuduklarından, dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri,
4. Okuduklarından, dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle millî ve manevi değerleri edinmeleri ve bu değerleri içselleştirerek yaşantılarına taşımaları,
5. Okumayı alışkanlığa dönüştürerek etkin okur kimliği edinmeleri,
6. Konuşma ve yazma kurallarına uyarak etkili iletişim kurmaları,
7. Belirledikleri tür ve içeriklerle ilgili metin oluşturarak yazılı ürünler ortaya koymayı alışkanlık hâline getirmeleri,
8. Belirledikleri tür ve içeriklerle ilgili sözlü ürünler ortaya koymayı alışkanlık hâline getirmeleri,
9. Kültürel, bilimsel ve sanatsal etkinlikleri dinleme/izleme zevki ve alışkanlığı kazanmaları,
10. Çoklu medya kaynaklarından ve basılı materyallerden amacına uygun bilgiye erişip bu bilgiyi kullanmaları,
11. Sanatsal değerleri fark edip estetik zevk geliştirmeleri,
12. Türk ve dünya edebiyatından metin örnekleri inceleyerek evrensel farkındalığını geliştirmeleri,
13. Türk kültürü ve diğer kültürler arasında ilişki kurarak kültürel duyarlılık geliştirmeleri amaçlanmaktadır.

1.2. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

1. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni" temel alınarak yapılandırılmıştır. Bu ortak metin dikkate alınarak derslerin tasarlanması, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin planlanması ve materyallerin hazırlanması gerekmektedir. Bütün eğitim öğretim faaliyetleri, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni"nde yer alan öğrenci profiline ulaşılmasını sağlayacak biçimde planlanmalı ve yürütülmelidir.
2. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı kademeli olarak uygulanacağından bir önceki kademeyle ilgili ön öğrenme eksiklikleri zümre öğretmenlerince tespit edilir; bu eksiklikleri gidermeye yönelik içerik, eğitim öğretim yılı başında zümre toplantılarında karara bağlanır ve eğitim öğretim sürecinde uygulanır.
3. Öğrenme-öğretme yaşantılarında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerine yönelik yazılan tüm süreçlerin yürütülmesi esastır. Bununla birlikte öneri niteliğinde olan uygulamalarda ilgili temanın öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri başta olmak üzere ilişkilendirilen tüm eğilimler ve programlar arası bileşenler dikkate alınarak planlamalar yapılır ve bu doğrultuda uygulamalar farklılaştırılabilir.
4. Eğitim ve öğretim süreçlerinde Türkçenin doğru ve etkili kullanımına, öğrencilerin söz varlığının ve dil becerilerinin geliştirilmesine özen gösterilmelidir.
5. Öğrencilerin etkin katılımının sağlandığı bir öğrenme ortamı ve düşüncelerin özgürce paylaşılabilirdiği, sosyal ve duygusal becerilerin gelişiminin desteklendiği bir sınıf iklimi oluşturulmalıdır.
6. Araştırma ve sorgulama, deney, gözlem gibi bilimsel faaliyetler disiplinler arası ve bağlam temelli bir yaklaşımla zümre öğretmenler kurulu tarafından planlanmalı ve işletilmelidir.
7. Bilgi ve beceriler, içerik çerçevesiyle yeni anlamlı bütünler oluştururken programlar arası bileşenler (sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler, okuryazarlık becerileri), öğrenmenin anlamlı bir parçası hâline getirilmelidir. Değer, eğilim, okuryazarlık ve sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin notla değerlendirilmesi yerine bunların birlikte gelişimini değerlendirmek amacıyla performans görevleri, ödev vb. ölçme araçlarında ve dereceli puanlama anahtarlarında dikkate alınan ölçütler arasında bu program bileşenlerine de yer verilmelidir.
8. Programda yer alan öğrenme-öğretme yaşantıları; öğrencilere bütüncül bir bakış açısı kazandıran, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine hizmet eden, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanıma sunan, disiplinler arası ilişkileri görmeyi kolaylaştıran kapsamlı bir çerçevede sunulmuştur. Kitap yazım sürecinde öğrenme yaşantılarında verilen içerikler doğrultusunda temaya uygun güncel içeriklere de yer verilmelidir.
9. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ve öğrenme profilleri göz önünde bulundurularak öğrenme çıktılarıyla tutarlı olan farklı öğretim materyalleri (bilgi notu, sunum, etkinlik, çalışma kâğıtları, okuma parçaları vb.) yapılandırılmalı ve kullanılmalıdır. Öğretim materyalleri hazırlanırken zümre öğretmenleri ve diğer branş öğretmenleriyle iş birliği yapılmalıdır.
10. Ölçme ve değerlendirme yöntemleri öğrencilerin yeteneklerine, ihtiyaçlarına ve özel durumlarına göre çeşitlendirilmelidir. Bilgi ve becerilerin gelişiminin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde ilgi çekici, günlük yaşamla ilgili, uzak ya da yakın çevrede karşılaşılabilecek problemlere dair görevler verilmeli; öğrencilere yönelik yargılayıcı nitelik taşımayan ve öğrenciyi motive eden geri bildirimler sağlanmalı, dijital teknolojilerden yararlanılmalıdır.
11. Farklılaştırma kapsamında zenginleştirme ve destekleme bölümlerinde yer alan uygulamalara ("*" ile verilen uygulamalar dâhil) ders kitaplarında yer verilmez. Ancak materyal hazırlayıcılar tarafından "*" ile belirtilen uygulamalara yönelik e-içerik hazırlanır. Farklılaştırma kapsamındaki tüm uygulamalar; öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve istekleri göz önünde bulundurularak öğretmenler tarafından planlanır ve uygulanır.
12. Farklılaştırma kapsamında zenginleştirme bölümünde yer alan öneri niteliğindeki uygulamalardan "*" ile işaretlenenlerin sosyal bilimler liselerinde gerçekleştirilmesi zorunludur. Zorunlu olan zenginleştirme uygulamalarına yıllık planlarda yer verilir.
13. Önemli şahsiyetlerin biyografileri verilirken ezber yönteminden kaçınılmalı, bu kişilerin söz konusu alana katkıları ve ortaya koydukları eserler vurgulanmalıdır.

14. Program; alan becerileri, kavramsal beceriler, eğilimler, programlar arası bileşenler (sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler, okuryazarlık becerileri), disiplinler arası ilişkiler, beceriler arası ilişkiler, içerik çerçevesi, anahtar kavramlar, öğrenme kanıtları, öğrenme-öğretme yaşantıları (temel kabuller, ön değerlendirme süreci, köprü kurma, öğrenme-öğretme uygulamaları), farklılaştırma (zenginleştirme, destekleme) ve öğretmen yansımaları göz önünde bulundurularak hazırlandığı için öğrenme çıktıları temalarda belirtilen sarmallık ve ardışıklık ilkeleri doğrultusunda ele alınmalıdır.
15. Üç aşamadan oluşan köprü kurmanın ilk aşamasında temanın işlenmesini kolaylaştıracak ön bilgiler verilmeli, ikinci aşamasında öğrenme-öğretme uygulamalarında yapılacaklar özetlenmelidir. Son aşamasında ise öğrencinin bu tema aracılığı ile geliştireceği bilgi ve becerileri Türk dili ve edebiyatı dersinin hangi temasında ön bilgi olarak ele alabileceği ya da hangi disipline aktaracağı ve özellikle yaşamında hangi alanlarda kullanabileceği belirlenmelidir.
16. Programda dört temel dil becerisi odağa alındığından özellikle okuma ve dinleme/izleme becerisi, dil unsurlarının (söz varlığı, dil yapısı gibi) kullanıldığı öğrenme alanı olarak ele alınmalı; bu becerilerde edinilenlerin edebiyat atölyesinde konuşma ve yazma becerilerinin kullanımıyla anlatıma dönüşmesi sağlanmalıdır. Öğrencilerin edebiyat atölyesi bölümünde ortaya koydukları ürünleri paylaşımları teşvik edilmelidir. Genel ağda ve dijital platformlarda yapılan paylaşımlarda başta EBA olmak üzere resmî kurum ve kuruluşlara ait güvenilir adresler tercih edilmelidir.
17. Her temada 2 okuma ve 1 dinleme/izleme metni ele alınacak ve bu metinlerin tahlili yapılacaktır. Belirlenen metinler tahlil edilirken sürece katkı sunması için "ara metinler" kullanılacaktır. Ara metin vurgusu olmayan temalarda da öğrencinin içerikle ilişkili ara metinlerle metinler arası ilişki kurması sağlanmalıdır. Metinler aracılığıyla kültürel etkileşim sağlanırken derinlemesine bir edebiyat tarihine girilmemelidir. Edebiyat tarihi ve türler, dersin tamamlayıcı öğeleri olarak kullanılmalı ve öğrenciler, metinlerin yazıldığı bağlamların önemini kavramaya teşvik edilmelidir.
18. Metin tahlili sırasında bilim ve sanat disiplinlerinin yöntem ve teknikleri kullanılmalı; böylece öğrenciler, becerileri günlük yaşamla ilişkilendirmelidir. Metinler, disiplinler arası bir bakış açısıyla ele alınmalıdır.
19. Temalarda okunması gereken metinlerin tamamı (tam metin) esas alınarak metin tahlili gerçekleştirilir. Ancak ders kitabında roman, tiyatro, gezi yazısı, destan, makale gibi uzun metinlerin tamamına yer verilmez. Bu metinlerin temanın içeriğine uygun bölümleri alıntılanmalı, uzun metinler kısaltılmak suretiyle ders kitabında verilmelidir. Tema çerçevesinde işlenen uzun metinlerin, öğrencilerin yaş ve sınıf seviyeleri dikkate alınarak önceden okunması sağlanmalıdır. Öğrenciler, ilgili temaya başladıklarında tema içeriğinde yer alan metni okumuş ve ön hazırlıklarını tamamlamış olmalıdır.
20. Değerler, belirlenen metinlere ve ders işleniş sürecine göre sunulmalı; öğrencilerin bu değerleri içselleştirerek günlük hayata aktarmaları sağlanmalıdır. Bunun için öğrenciye metin tahlili sürecinde fark ettiği değeri, temanın içeriğiyle uyumlu olarak, edebiyat atölyesinde uygulama fırsatı sağlanmalıdır. Değerler eğitimi çerçevesinde dinî ve millî bayramlar, Gaziler Günü, Atatürk Haftası, 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü, Kızılay Haftası, Yeşilay Haftası, İstiklâl Marşı'nın Kabulü ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü, 18 Mart Çanakkale Zaferi ve Şehitleri Anma Günü gibi millî ve manevî değerler açısından önem taşıyan belirli gün ve haftalara yönelik çalışmalar yapılarak toplumu birleştiren hususlara dikkat çekilmelidir.
21. Programda belirlenen tema ve öğrenme çıktıları ihtiyaç ve işlev temelli olarak ele alınmalıdır. Bu nedenle dil bilgisi ile ilgili kuralların ancak dinleme/izleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin gelişimine katkı sağladığı sürece gerekli olduğu unutulmamalıdır. Metinlerde geçen dil işlevleri, dil yapılarıyla ilişkilendirilerek (rica, koşul, gerekçelendirme vb.) ele alınmalıdır. Bu bağlamda dil yapıları, metinlerin anlamına katkıları ve işlevleri bakımından ele alınmalıdır. Dil bilgisi, konu anlatımına gidilmeden, öğrenme-öğretme uygulamalarında yansıtıldığı şekilde işlenmelidir.
22. Öğrencilerin okudukları veya dinledikleri/izledikleri metni anlayabilmeleri için metin tahlili sürecinde metin içi, metin dışı ve metinler arası anlam kurma basamaklarının takip edilmesine özen gösterilmelidir.
23. Hazırlık ve 9. sınıfta metin tahlili süreci aşamalandırılarak verilmektedir. Bu bağlamda öğrenci, ilgili sınıfın son temasında metin tahlilini her aşamasıyla kavramaktadır. Süreçte bu hususa dikkat edilmelidir.
24. Hazırlık ve 9. sınıfta metin tahliline yönelik öğrenme çıktıları, dördüncü temaya kadar aşamalı bir şekilde verilmiştir. Bu nedenle programda yer alan çatı öğrenme çıktılarının işletilmesi genel anlamda 10, 11 ve 12. sınıfları kapsamaktadır.

25. Metin tahlili ve edebiyat atölyesinde öğrenme çıktılarında yer alan süreç bileşenlerinin hepsi işletilmelidir. Ancak süreç bileşenlerinin altında yer alan hedeflerden hangisi işlenen metinle ilgiliyse onun kullanımı esas alınmalıdır. Hedeflerin gerçekleştirilmesinde bağlayıcı olan, metin türünün taşıdığı özelliklerdir.
26. Öğrencilerin söz varlığına yönelik farkındalık düzeylerini artırmak için kelimelerin ve kelime gruplarının bağlam içindeki kullanımına dikkat çekilmelidir. Bir nevi bağlamsal okuma olarak da adlandırılabilen bu tür uygulamalarla bir kelime, kelime grubu veya kavramın bağlam içindeki kullanımı farklı örneklerle gösterilmelidir. Öğrencinin günlük hayatta farklı bağlamlarda karşılaştığı kelimelerin edebî eserde nasıl anlam kazandığını kavraması sağlanmalıdır.
27. Programda metin tahlili (okuma, dinleme/izleme), edebiyat atölyesi (konuşma, yazma) sırası izlenmektedir. Ancak öğrenme yaşantıları bölümünde sürecin tamamlanması adına okuma ile dinleme/izlemenin yeri değişebilmekte, edebiyat atölyesi hangi anlama becerisiyle ilgiliyse ondan sonra gelmektedir. Bu durum, programda becerilere ayrılan oranı etkilememektedir.
28. Bilgi ve beceri içeren bu dersin içselleştirilmesinde öğrencilerin motive olması ve derse yönelik olumlu tutum geliştirmesi öncelenerek her sınıf düzeyinde öğrencilerin edebiyat atölyesinde gösterdiği performanslar takdir ve teşvik edilmelidir.
29. Türk dili ve edebiyatı öğretimi sadece ders içi etkinliklerle değil ders dışında ve günlük hayatın her safhasına yayılan uygulamalarla gelişen aşamalı bir süreçtir. Bu nedenle dersle ilişkili sınıf dışı etkinlik ve görevler tasarlanmalı, bu sürece ailelerin de katılımı teşvik edilmelidir.
30. Programda öğrenme çıktılarının öğrenciye nasıl sunulabileceği öğrenme-öğretme yaşantıları bölümünde örneklenmektedir. Sınıf uygulamalarında öğrenme çıktılarının öğrenciye iş birliğine dayalı etkinliklerle sunulmasına dikkat edilmelidir.
31. Programın uygulama aşamasında öğrenme kanıtları, ölçme ve değerlendirmeye yönelik araçlar öğrencilerin sınıf düzeyine uygun yapılandırılmalıdır.
32. Programda belirlenen öğrenme çıktılarının ölçülmesi ve değerlendirilmesinde sadece sonucu değil öğrencilerin hazır bulunuşlukları ve öğrenim sürecini de değerlendirecek araçlar kullanılmalıdır. Ayrıca öğrencilerin kendilerini ve akranlarını değerlendirmelerine imkân tanıyacak ölçme araçlarından yararlanılmalıdır.
33. Yaygın türler arasından seçilmek kaydıyla tüm sınıf düzeylerinde her dönem iki, öğretim yılı boyunca dört eser okunması ve bir eleştirel film analizi yapılması beklenmektedir. Okunacak eserlerin ve izlenecek filmlerin belirlenmesinde programda yer alan metin seçimi ölçütleri dikkate alınmalıdır. Söz konusu eserlerin seçiminde telif hakları ve kişisel verilerin korunmasıyla ilgili hususlara özen gösterilmelidir. Bu ölçütler doğrultusunda zümre öğretmenleri tarafından öğrencilerin yaş ve sınıf seviyelerine uygun olarak belirlenen eserlerin okutulması, Ek-1’de yer alan “Eleştirel Okuma, Dinleme/İzleme Formu” kullanılarak öğrencilerin okudukları ve dinledikleri/izledikleri içeriği değerlendirmesi sağlanmalıdır. Öğrencilerin değerlendirmelerini bir sunu şeklinde hazırlamaları istenir. Bu çalışmayla ilgili değerlendirme, öğrencinin dönem sonundaki performans notuna eşit olarak dağıtılmalıdır.
34. Metin Tahlili ve Edebiyat Atölyesi bölümlerinde yapılan çalışmalarda veya ortaya konan ürünlerde telif hakları ve kişisel verilerin korunmasıyla ilgili hususlara özen gösterilmelidir. Anayasa ve kanunlara uygun nitelikler taşıyan, kişilerin veya toplumun belli başlı hassasiyetlerini gözetken, millî ve manevi değerleri yansıtan, kişilerin hak ve özgürlüklerine saygı gösteren içerikler oluşturulmalıdır. Öğrencilerin içerik oluştururken ve bunları paylaşırken yasal hak ve sorumluluklarının bilincinde hareket etmeleri sağlanmalıdır.

Programlar Arası Bileşenler

Programlar Arası Bileşenlerin Rolü

Programlar arası bileşenler, öğretim sürecinin dinamik bir yapıda ilerlemesini sağlar ve eğitimin örtük hedeflerini özetler. Bu bileşenler, konuları ve kavramları farklı disiplinler bağlamında anlama ve gerçek dünya ile bağlantı kurma fırsatı sunar. Her öğrenme alanı ya da tema, programlar arası bileşenlerin kazanılmasını ve kullanılmasını teşvik etmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin günlük hayatta karşılaşabileceği ve toplumsal yaşayışı düzenleyen değerler, okuryazarlık becerileri, sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin metinler aracılığıyla vurgulanması amaçlanmaktadır.

Okuryazarlık Bağlamında Öğrenme Süreçleri

Öğrencilerin bilişsel, duygusal, ahlaki, kültürel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamak amacıyla okuryazarlık, sadece bilgi kazandırma odaklı değil aynı zamanda beceriler, değerler, kültürel unsurlar ve disiplinler arası etkinlikleri içeren zengin içeriklerle desteklenmelidir. Bu bağlamda okuryazarlık; öğrencilerin yeni durumlara uyum sağlayabilme, değişimi fark edebilme, öğrenme yeteneklerini keşfedebilme ve teknolojideki gelişmeleri uygulayabilme becerilerini geliştirmek amacıyla tasarlanmış bütüncül bir modelin temel hedeflerinden birini oluşturur. Becerilerin işlevselliği, konu ve kavramların genişleyerek öğrencilerin farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik düzeylerini artırmasını ve daha derin bir anlayışa ulaşmasını sağlamaktadır. Toplumun bir ferdi olan öğrencilerin farklı dil kullanım alanlarında okuryazarlık becerilerine ihtiyaç duyacakları bir gerçektir. Bu nedenle Türk dili ve edebiyatı dersinde karşılaşılabilecek içerikler ile öğrencilerin okuryazarlık becerileri kazanması amaçlanmaktadır.

Değerler

Türk dili ve edebiyatı dersinde değerlerin vurgulanması metin seçimiyle başlar, öğrenme yaşantılarında doğal seyrinde devam eder. Değerler öğrencilere pozitif örneklerle sunulur; karakterlerin, olayların ve temaların değerlerle uyumlu olduğu eserler tercih edilir. Metin tahlilinde öğrenciler, değer odaklı düşünmeye teşvik edilir ve metindeki karakterlerin değerlere uygun davranışlarını anlamaları için empati kurar. Atölye çalışmaları, öğrencilerin kendi eserlerini oluşturarak değerleri içselleştirmelerini sağlayacak şekilde yapılandırılmalıdır. Öğretmenler, tüm değerlerin kazandırılması konusunda rol modeli olmalı; öğrencilerin farklı kültürleri ve değerleri anlamalarına olanak tanımalıdır. Öğrenciler, evrenselliği ve farklılıkların zenginliğini keşfedebilmelidir. Böylelikle öğrencilerin edebiyat aracılığıyla değerleri daha derinlemesine anlamalarına, kişisel gelişimlerinde bunları rehber edinmelerine ve günlük hayatta bu değerleri kullanmalarına katkı sağlanmalıdır.

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

Metin seçiminde karakterlerin duygusal zenginliği ve sosyal ilişkileri göz önünde bulundurularak sosyal-duygusal öğrenme becerilerinden de yararlanılmalıdır. Dersin işleniş sürecinde bu beceriler doğal bir şekilde geliştirilir. Öğrenciler metinler üzerinden empati geliştirmeye teşvik edilmeli, karakterlerin duygusal dönüşümleri ve toplumsal ilişkileri analiz edilerek öğrencilerin değerlendirme yapmaları sağlanmalıdır. Atölye çalışmaları ve tartışmalar, öğrencilerin metinlerdeki duygusal tonu anlamalarına ve sosyal etkileşimleri kavramalarına yardımcı olmalıdır. Bu şekilde öğrencilerin duygusal zekâ, empati ve iletişim becerilerini güçlendirmesine olanak tanınır. Aynı zamanda edebî eserlerle duygusal bağ kurmaları ve insan doğasını keşfetmeleri sağlanır.

İçerik Çerçevesi

Temalar belirlendikten sonra her temada hedeflenen öğrenme çıktılarına ulaştıracak içerikler, metin tahlili ve edebiyat atölyesi bağlamında belirlenmiştir. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda metin tahliline ilişkin içerikler şu şekildedir:

- **Edebî Metin:** Edebî metinler; sanatsal değeri olan, duygu ve düşünceleri ifade eden, okura estetik haz veren metinlerdir. Bu metinler, her okunduğunda veya söylendiğinde yeniden kurulup anlamlandırılabilir. Edebî metinlerin anlamı yazara, döneme, okurun bakış açısına ve kişisel deneyimlerine göre değişebilir. Edebî metinler, dönemi temsil eden ve dönemin dilini yansıtan belge niteliğinde de olabilir. Örneğin bir şiir, o dönemin kültürel ve sosyal değerlerini yansıtabilir.
- **Öğretici Metin:** Öğretici metinler; bilgi vermek, ikna etmek, kanıları değiştirmek, sorgulatmak, yönlendirmek, tanıtmak gibi amaçlarla yazılan metinlerdir. Bu metinler konu, amaç, bakış açısı, ana düşünce, yardımcı düşünceler gibi unsurlardan oluşur. Öğretici metinlerde çoğunlukla açıklayıcı, tartışmacı ve betimleyici anlatım kullanılır. Bilgiler verilirken tanımlama, karşılaştırma, örneklendirme, sayısal verilerden yararlanma gibi düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır. Sınıflama, sıralama ve karşılaştırma yapılarak bilgiler arasında neden-sonuç, koşul-sonuç, amaç-sonuç gibi anlam ilişkileri kurulur.
- **Çok Modlu Metin:** Çok modlu metinler; dilsel ve işitsel öğeler ile dinleme/izleme öğeleri barındıran, birden fazla duyuya aynı anda hitap eden metinlerdir. Türk dili ve edebiyatı derslerinde dinleme/izleme becerisine yönelik kullanılan bu metinler, aynı zamanda bilgi ve medya okuryazarlığını geliştirmeye yardımcı olur.
- **İnfoğrafik Metin (Bilgi görseli):** Bir olayın içeriğini veya bir konuyla ilgili bilgileri görsel, şema ve grafiklerle anlatan metinlerdir. İnfoğrafik metinler, karmaşık bilgilerin anlaşılmasını kolaylaştırır, öğrencilerde yaratıcılığın gelişimine katkı sağlar. Türk dili ve edebiyatı derslerinde anlama ve anlatma becerilerine yönelik kullanılan infografik metinler, öğrencilerin bilgi okuryazarlığı ve görsel okuryazarlık becerilerinin gelişimine katkı sağlar.

- **Ana Metin:** Tema kapsamında belirlenen hedeflere ulaşmak için çözümlenmesi istenen metinlerdir. Ana metinler, temanın içeriğine uygun olarak farklı tür veya dönemlerden seçilir. Okumada iki, dinlemede/izlemede bir olmak üzere her temada üç ana metin belirlenir. Metin tahlili sürecinde ana metinlerin tamamı dikkate alınır ve bunların çözümlemesi yapılır.
- **Ara Metin:** Temada tahlil edilen metni çözümlemeye yardımcı metinlerdir. Metin tahlili sürecinde tema dağılımlarını gösteren tablolarda yer alan ara metinlerin kullanılması zorunludur. Ara metinler; karşılaştırma yapmak, ana metnin iletilisini desteklemek veya tema kapsamında işlenen konuyu pekiştirmek amacıyla kullanılır. Ara metinlerin sayısında bir sınırlama yoktur. Seçilen ara metinlerin tamamı veya bir kısmı alıntı yapılarak kullanılabilir. Ara metinlerin seçiminde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı'nda belirtilen esaslar dikkate alınmalıdır.

METİN TAHLİLİ SÜRECİNİN AŞAMALARI

Edebî (Sanatsal) Metinler	Öğretici Metinler
Öğrencilerden edebî bir metni tahlile başlamadan önce metnin dış özelliklerinden (başlığından, biçim özelliklerinden, metindeki görsel unsurlarından vb.) hareketle tahminde bulunmaları istenir. Metnin türüne göre okuma veya dinleme/izleme yöntem ve stratejisi belirlenerek öğrencilerin metni okuması veya dinlemesi/izlemesi sağlanır, metnin içeriği hakkında genel bilgi edinmelerine yönelik soruları cevaplandırmaları istenir.	Öğrencilerden öğretici bir metni tahlile başlamadan önce metnin dış özelliklerinden (başlığından, ara başlıklardan, metindeki görsel unsurlarından vb.) hareketle tahminde bulunmaları istenir. Metnin türüne göre okuma veya dinleme/izleme yöntem ve stratejisi belirlenerek öğrencilerin metni okuması veya dinlemesi/izlemesi sağlanır, metnin içeriği hakkında genel bilgi edinmelerine yönelik soruları cevaplandırmaları istenir.
Öğrencilerden konu ve temaya yönelik incelemelerde bulunmaları istenir. Öğrencilerin sanatçı ile metin arasındaki ilişkiyi, metindeki çatışmayı, temayı besleyen duygu ve düşünceleri, konunun ele alınış şeklini sorgulamaları; metne kendi duygu ve düşünceleriyle yaklaşmaları amaçlanır. Bunun için öğrencilere sorular yöneltilir ve öğrencilerin soruları cevaplandırması sağlanır.	Öğrencilerden ana düşünce, yardımcı düşünceler ve ana düşünce ile yazar ilişkisini belirlemeye yönelik tespitlerde bulunmaları istenir. Öğrencilerin yazar ile metin arasındaki ilişkiyi, metindeki bilgilerin sunulmuş şeklini, metinde açık veya örtük olarak dile getirilen iletileri sorgulamaları; metne kendi bakış açılarıyla yaklaşarak metni yorumlamaları amaçlanır. Bunun için öğrencilere sorular yöneltilir ve öğrencilerin soruları cevaplandırması sağlanır.
Öğrencilerden okudukları veya dinledikleri/izledikleri edebî metnin türünden hareketle yapı unsurlarına ilişkin tespitlerde bulunmaları istenir. Öğrencilerin metnin yapı unsurlarını, yapıyı oluşturan birimleri ve bunların nasıl bir plan çerçevesinde oluşturulduğunu belirlemeleri sağlanır. Metnin yapı unsurları arasındaki ilişkiyi ve yapı unsurlarının metnin içeriğine katkısını değerlendirmek amacıyla oluşturulacak sorulara cevap vermeleri sağlanır.	Öğrencilerden okudukları veya dinledikleri/izledikleri öğretici metnin türünden hareketle yapı unsurlarına ilişkin tespitlerde bulunmaları istenir. Öğrencilerin metnin yapı unsurlarını oluşturan birimlerin nasıl bir plan çerçevesinde oluşturulduğunu belirlemeleri ve metni oluşturan birimlerin metnin içeriğine katkısını değerlendirmeleri sağlanır.
Öğrencilerin okudukları veya dinledikleri/izledikleri edebî metnin türünden hareketle dil ve anlatım özelliklerini belirlemeleri, metnin yazıldığı dönemin ve edebî geleneğin metnin dil ve anlatım özellikleriyle ilişkisini tespit etmeleri, yazarın üslubuna yönelik değerlendirmelerde bulunmaları, yazarın üslup seçimini sorgulamaları sağlanır. Öğrencilerden bu amaçla oluşturulacak sorulara cevap vermeleri istenir.	Öğrencilerin okudukları veya dinledikleri/izledikleri öğretici metnin türünden hareketle dil ve anlatım özelliklerini belirlemeleri, metnin yazıldığı dönemin metnin dil ve anlatım özellikleriyle ilişkisini tespit etmeleri, yazarın ele aldığı konuya yönelik bakış açısı ve üslubu ile ilgili değerlendirmelerde bulunmaları, yazarın üslup seçimini sorgulamaları sağlanır. Öğrencilerden bu amaçla oluşturulacak sorulara cevap vermeleri istenir.
Öğrencilerden okudukları veya dinledikleri/izledikleri edebî bir metni tahlil ederek (içerik, yapı, tema, dönem, zihniyet, gelenek, üslup ve sanatçı ile eser arasındaki ilişki bakımından) bir sonuca ulaşmaları istenir. Bunun yanı sıra öğrencilerin metinde yer alan millî, manevî ve evrensel değerlerle ilgili çıkarım yapmaları; metnin diğer disiplinlerle ilişkisini ortaya koymaları istenir. Öğrencilerden bu amaçlara ulaştıracak sorulara cevap vermeleri beklenir.	Öğrencilerden okudukları veya dinledikleri/izledikleri öğretici bir metni tahlil ederek (içerik, yapı, ana düşünce, dönem, zihniyet, üslup ve sanatçı ile eser arasındaki ilişki bakımından) bir sonuca ulaşmaları istenir. Bunun yanı sıra öğrencilerin metinde yer alan millî, manevî ve evrensel değerlerle ilgili çıkarım yapmaları; metnin diğer disiplinlerle ilişkisini ortaya koymaları istenir. Öğrencilerden bu amaçlara ulaştıracak sorulara cevap vermeleri beklenir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda edebiyat atölyesinde içerikler, sözlü ve yazılı anlatma çerçevesinde oluşturulur.

- **Sözlü Anlatma:** Sunumlar, canlandırmalar, hikâye anlatımları, şiir dinletileri, mülakat, münazara, grup tartışmaları gibi bireysel veya etkileşimli sözlü görevlerdir.
- **Yazılı Anlatma:** Betimleyici paragraf yazma, şiir oluşturma, afiş hazırlama, film şeridi hazırlama, genel ağıdaki çevrim içi ortamlarda metin yazma, blog oluşturma, e-posta yazma, dilekçe yazma gibi bireysel veya etkileşimli yazma görevleridir.

Sınıflar	Tema İçeriği	1. Tema	2. Tema	3. Tema	4. Tema
Hazırlık	Öğrencilerin edebiyat ile tanıştığı, edebiyatın güzel sanatlar içindeki yerini belirlediği, insan deneyimlerinin edebiyata yansıma şekillerini incelediği dönemdir.	Sanatın Dili	Sözün Peşinde	Okurun Dünyası	Sözün Ebrusu
9. Sınıf	Öğrencilerin edebiyat ile tanıştığı, edebiyatın güzel sanatlar içindeki yerini belirlediği, edebiyatın önemi ve işlevini, edebî metinlerdeki metin ve yapı unsurları ile üslup özelliklerini incelediği dönemdir.	Sözün İnceliği	Anlam Arayışı	Anlamların Yapı Taşları	Dilin Zenginliği
10. Sınıf	Öğrencilerin Türk dili ve edebiyatındaki değişim ve dönüşümleri fark etmeleri amacıyla Türk dili ve edebiyatına ilişkin dönemlerin kendilerine özgü özellikleriyle incelendiği dönemdir.	Sözün Ezgisi	Kelimelerin Ritmi	Dünden Bugüne	Nesillerin Mirası
11. Sınıf	Öğrencilerin Türk edebiyatındaki dil farkındalığını edinmesinin istendiği, Türk dünyası ve kültürü ile farklı dönemlerdeki dil yansımalarının incelendiği dönemdir.	Bir Diyeceğim Var!	Kültür Yolculuğu	Yaşamın İzinde	Hayatın Aynası
12. Sınıf	Türk dili ve edebiyatı ile günlük yaşam arasında bire bir ilişki kurularak öğrencilerin kişisel gelişim, toplum ve mesleki gelişim bağlamında kendilerini etkili bir şekilde ifade etmesine yönelik uygulamaların yapıldığı dönemdir.	Benim Yolculuğum	Toplumun Ahengi	Hayatın Dengesi	Hayalimdeki Yarın

Sınıf düzeyine göre oluşturulan temalarda okuma ve dinleme/izlemede kullanılabilecek metin türleri ile konuşma ve yazmaya yönelik edebiyat atölyesi çalışmaları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ TEMA DAĞILIMI (HAZIRLIK SINIFI)

Temaların Doğası	1. TEMA	2. TEMA	3. TEMA	4. TEMA
Edebiyat ile Tanışma	Sanatın Dili	Sözün Peşinde	Okurun Dünyası	Sözün Ebrusu
Metin Tahlili	Okuma - Tema içeriğine uygun bir şiir - Tema içeriğine uygun bir anı	Okuma - Tema içeriğine uygun bir tiyatro - Tema içeriğine uygun bir gezi yazısı	Okuma - Tema içeriğine uygun bir hikâye - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir şiir - Tema içeriğine uygun bir deneme	Okuma - Tema içeriğine uygun bir roman - Tema içeriğine uygun bir fıkra (Köşe Yazısı)
	Dinleme/izleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Söyleşi)	Dinleme/izleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Şiir)	Dinleme/izleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Belgesel)	Dinleme/izleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Mektup)
Edebiyat Atölyesi	Konuşma Bir fotoğraftan yola çıkarak bir anı anlatabilme	Konuşma Gezip gördüğü yeri anlatan bir sunum hazırlayabilme	Konuşma Belgeselin içeriğine yönelik görüş beyan edebilme	Konuşma Okunan romandaki kahramanlardan birini sözlü olarak tanıtabilme
	Yazma Dinlediği metne bağlama uygun sorular ekleyip bu soruları cevaplayabilme	Yazma Temaya uygun bir şiir yazabilme	Yazma Okuduğu hikâyenin bir bölümünü yeniden yazabilme	Yazma Bir arkadaşına 2073 yılında (Türkiye Cumhuriyeti'nin 150. yılı) verilmek üzere mektup yazabilme

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ TEMA DAĞILIMI (9. SINIF)

Temaların Doğası	1. TEMA	2. TEMA	3. TEMA	4. TEMA
Edebiyat ile Tanışma	Sözün İnceliği	Anlam Arayışı	Anlamın Yapı Taşları	Dilin Zenginliği
Metin Tahlili	Okuma - Tema içeriğine uygun bir şiir - Tema içeriğine uygun bir deneme	Okuma - Tema içeriğine uygun bir hikâye - Tema içeriğine uygun bir anı	Okuma - Tema içeriğine uygun bir hikâye - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir şiir - Tema içeriğine uygun bir gezi yazısı	Okuma - Tema içeriğine uygun bir roman - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir tiyatro - Tema içeriğine uygun bir eleştiri
	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Mülakat)	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Şiir)	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Belgesel)	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Otobiyografi)
Edebiyat Atölyesi	Konuşma Deneme türünde yazılmış metinlerden hareketle fikir geliştirme tekniklerini kullanarak bir konuşma yapabilme	Konuşma Hikâyedeki bir karakteri tanıtan sunum hazırlayabilme	Konuşma Okuduğu metinlerdeki mekânları kendi çevresindeki mekânlarla karşılaştırdığı bir konuşma yapabilme	Konuşma Sosyal medya dilini edebî dilin özellikleri açısından eleştirdiği bir sunum hazırlayabilme
	Yazma Okuduğu şiiri bir betimleme paragrafı olarak yazabilme	Yazma Temaya uygun bir şiir yazabilme	Yazma Belgeseli infografik metne dönüştürebilme	Yazma Otobiyografisini yazabilme

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ TEMA DAĞILIMI (10. SINIF)

Temaların Doğası	1. TEMA	2. TEMA	3. TEMA	4. TEMA
Türk Dili ve Edebiyatında Değişim ve Dönüşüm	Sözün Ezgisi	Kelimelerin Ritmi	Dünden Bugüne	Nesillerin Mirası
Metin Tahlili	Okuma - Tema içeriğine uygun bir koşuk - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir koşma - Tema içeriğine uygun bir türkü - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir ninni	Okuma - Tema içeriğine uygun bir gazel - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir kaside - Tema içeriğine uygun bir şiir (Saf şiir)	Okuma - Tema içeriğine uygun bir destan - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir halk hikâyesi - Tema içeriğine uygun bir mesnevi	Okuma - Dede Korkut hikâyeleri - Tema içeriğine uygun bir şiir (Tanzimat Dönemi'nden) - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir roman (Servetifünun Dönemi'nden) - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir şiir (Fecriati Dönemi'nden)
	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Masal)	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Söyleşi)	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Fabl)	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Hikâye-Millî Edebiyat Dönemi'nden)
Edebiyat Atölyesi	Konuşma Bir şiir dinletisi hazırlayıp sunabilme	Konuşma İz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönünü tanıttığı bir podcast hazırlayabilme	Konuşma Türk destanlarıyla ilgili bir sunum yapabilme	Konuşma Dede Korkut hikâyelerinden birini seçip canlandırabilme
	Yazma Dinlediği masalı film şeridi hâline getirebilme	Yazma Bilgilendirici bir metni edebî metne dönüştürebilme	Yazma Temaya uygun bir fabl yazabilme	Yazma Dinlediği hikâyeyi şiir hâline getirebilme

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ TEMA DAĞILIMI (11. SINIF)

Temaların Doğası Türk Dili ve Edebiyatında Dil Farkındalığı	1. TEMA	2. TEMA	3. TEMA	4. TEMA
	Bir Diyeceğim Var!	Kültür Yolculuğu	Yaşamın İzinde	Hayatın Aynası
Metin Tahlili	Okuma - Tema içeriğine uygun bir Karagöz oyunu - Tema içeriğine uygun bir mektup - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir dilekçe	Okuma - Tema içeriğine uygun bir hikâye (Türk dünyası) - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir anı - Orhun Abideleri - Ara Metin: Dîvânü Lugâtî't-Türk	Okuma - Tema içeriğine uygun bir roman - Tema içeriğine uygun bir biyografi - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir tezkire	Okuma - Tema içeriğine uygun bir tiyatro - Küçük hikâye
	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Âşık atışması)	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Radyo tiyatrosu)	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Belgesel)
Edebiyat Atölyesi	Konuşma Sözlü iletişim engellerini konu alan bir drama sergileyebilme	Konuşma Türk dünyasına ait görsellerden hareketle Türk kültürünün özelliklerini yansıtan bir konuşma yapabilme	Konuşma Mülakat yapabilme (Okunan romandaki bir karakterle)	Konuşma Okuduğu tiyatroyu dramatize edebilme
	Yazma e-posta yazabilme	Yazma Çevrim içi müze gezisi yapıp izlenimlerini yazabilme	Yazma Metinde etkilendiği bir diyalogu yeniden yazabilme	Yazma Dinlenen/izlenen belgesele afiş hazırlayabilme

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ TEMA DAĞILIMI (12. SINIF)

Temaların Doğası Türk Dili ve Edebiyatının Günlük Yaşamla İlişkisi	1. TEMA	2. TEMA	3. TEMA	4. TEMA
	Benim Yolculuğum	Toplumsal Ahengi	Hayatın Dengesi	Hayalimdeki Yarın
Metin Tahlili	Okuma - Tema içeriğine uygun bir günlük - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir blog metni - Tema içeriğine uygun bir şiir - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir hikâye	Okuma - Tema içeriğine uygun bir roman - Tema içeriğine uygun bir makale	Okuma - Tema içeriğine uygun bir gezi yazısı - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir broşür - Tema içeriğine uygun bir hikâye	Okuma - Tema içeriğine uygun bir hikâye - Tema içeriğine uygun bir makale - Ara Metin: Tema içeriğine uygun bir öz geçmiş
	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Söyleşi)	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Haber metni)	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Haber metni)	Dinleme/İzleme Tema içeriğine uygun çok modlu metin (Mülakat)
Edebiyat Atölyesi	Konuşma Kişisel gelişimi etkileyen unsurlar hakkında konuşabilme	Konuşma İçeriğini hazırladığı haber metnini sunabilme	Konuşma Çevre ve teknolojiyle ilgili güncel bir sorun hakkında sunum hazırlayabilme	Konuşma İsteddiği meslekle ilgili en az üç kişiyle röportaj yaparak röportajını sınıfta sunabilme
	Yazma Geleceğe dair planlarını bir forumda anlatabilme	Yazma Okuduğu metinle ilgili bir eleştiri yazısı yazabilme	Yazma Anket hazırlayıp uygulayabilme ve anketin sonuçlarını paylaşabilme	Yazma Öz geçmiş hazırlayabilme

Temalar arasında ve her sınıf düzeyinde bir örüntü kurulmaya çalışılmıştır. Her tema, 2 okuma ve 1 dinleme/izleme metni üzerinden kurgulanmıştır. Öğrencilerin farklı metin türleriyle karşılaşabilmesi için metin tahlilinde, özellikle okuma becerisinde, ara metinlere yer verilerek metinler arası ilişki kurulması hedeflenmiştir. Temalarda incelenen metin türlerinin Türk edebiyatının farklı dönemlerinden seçilmesi, temaların içeriğini zenginleştirmek ve Türk edebiyatını daha kapsamlı tanıtabilmek bakımından önem taşımaktadır.

Edebiyat atölyesinde öğrencinin karşılaşabileceği etkinlikleri çeşitlendirmek amacıyla ana ve ara türlerin verilmesine, metin tahlilindeki içerik ile eş güdümlülük sağlanmasına dikkat edilmiştir. Temada yer verilecek metinlere ilişkin açıklamaya parantez içinde belirtilmiştir. Temada ana metinlerle ilişkilendirilecek ara metinler ise tabloda "Ara metin: ..." şeklinde ifade edilmiştir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

- **Öğrenci Merkezli Yaklaşım:** Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına, ilgi alanlarına ve öğrenme profillerine uygun olarak öğrenme etkinlikleri düzenlenmelidir. Öğrenciyi aktif kılacak farklı öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleri (örneğin 5E modeli, okuma çemberi, farklılaştırılmış öğretim, tartışma yöntemleri vb.) kullanılmalıdır.
- **Anlamli ve Bağlama Dayalı Öğrenme:** Günlük hayat deneyimlerinden yola çıkılarak öğrencilere anlamlı öğrenme deneyimleri sunulmalıdır. Öğrenme ortamı öğrencinin edindiği bilgi, beceri ve tutumu kendi yaşantısında kullanmasına fırsat verecek şekilde düzenlenmelidir.
- **Öğrenme Çıktılarının Belirlenmesi:** Öğretim süreci; öğrencilerin edinmesi gereken temel bilgi, beceri, değer ve tutumlara odaklanmalıdır.
- **Öğrenci Katılımı ve Etkileşimi:** Öğrenme süreci öğrencilerin aktif katılımını destekleyecek şekilde planlanmalıdır. Dersin başlangıcı, öğrencilerin dikkatini çekecek nitelikte ve öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek üzere kurgulanmalıdır. Bu süreçte öğrencinin konuya ilişkin hem ön bilgileri belirlenmeli hem de derse ilişkin motivasyonu sağlanmalıdır. İçerik, öğrencinin bilgiyi keşfetmesini sağlayacak şekilde yapılandırılmalıdır. Özellikle bilginin keşfedilmesi ve inşa edilmesi süreçlerinde öğrencilerin birbirleriyle etkileşim hâlinde olması sağlanmalı, böylece öğrenciler arasında deneyim paylaşımı desteklenmelidir. Dersin sonunda öğrencinin öğrendiği bilgi, beceri ve tutumu yaşamına aktarmasını destekleyecek etkinliklere yer verilmelidir.
- **Farklılaştırılmış Öğretim:** Öğrencilerin farklı öğrenme hızları, beceri düzeyleri ve ilgi alanları göz önünde bulundurularak öğretim içeriği, süreç ve ürünler çeşitlendirilmelidir.
- **Değerlendirme ve Geri Bildirim:** Sürekli ve adil bir değerlendirme süreci tasarlanmalı, öğrencilere etkili geri bildirim sağlanmalı ve bu geri bildirim öğrenme sürecini destekleyici olmalıdır.
- **Öğrenci Çeşitliliği:** Öğrencilerin farklı hazır bulunuşluklara, yeteneklere, öğrenme profiline ve kültürel geçmişe sahip olduğu kabul edilmeli ve öğrenme-öğretme sürecinde söz konusu bireysel farklılıklar dikkate alınarak öğretim ortamı çeşitlendirilmelidir. Öğretimin çeşitlendirilmesi için öğrencilerin bireysel farklılığını destekleyecek yöntem ve tekniklerden yararlanılmalıdır.
- **Esneklik:** Öğretim etkinliklerinin belirlenmesinde, materyallerin seçiminde ve öğretim sürecinde öğrenci ihtiyaçlarına göre esnek olunmalıdır.

Bu esaslar ve kabuller, Türk dili ve edebiyatı dersi için öğrenme yaşantılarını düzenlerken dikkate alınmalıdır. Öğrencilerin edebî eserleri daha derinlemesine anlamalarını sağlamak, dersin içeriğini günlük yaşamlarıyla ilişkilendirmek ve etkili bir öğrenme süreci oluşturmak için bu noktalar önemlidir.

Öğrenme Kanıtları (Ölçme ve Değerlendirme)

Öğrenmelere ilişkin kanıt toplamak; kazandırılması hedeflenen bilgi ve beceriler konusunda öğrencilerin ne durumda olduğunu ve öğrenmelerini geliştirmeye yönelik yapılabilecekleri belirlemede önemli bir adımdır. Bu yönüyle ölçme ve değerlendirme uygun öğrenme ve öğretme kararlarının alınması için bir temel oluşturur. Mevcut öğrenmelerin derinliğini doğru bir şekilde ortaya koyabilmek için öğrenilen bilgilerle ilgili birden fazla kanıt toplamak, öğrencilere sürekli ve etkin geri bildirim alma fırsatı sağlar. Bu hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin öğrenme ve öğretme süreci ile ilgili güvenilir bir yargıya varmasına yardımcı olan bir süreçtir.

Öğretim programlarının genel amaçları ile Türk dili ve edebiyatı dersinin özel amaçlarına ulaşabilmesi ve öğrencilerin alan becerilerini geliştirebilmesi için bu ders, metin tahlili ve edebiyat atölyesi şeklinde iki aşamalı olarak yürütülmelidir. Öğrenme kanıtları da bu iki aşama dikkate alınarak oluşturulmalıdır.

Metin Tahlilinin Ölçme ve Değerlendirme Süreci

- Türk dili ve edebiyatı dersi kapsamında öncelikle öğrencilerin ön bilgilerinin kontrol edilmesine yönelik uygulamalar yapılır. Bu uygulamalar sayesinde öğrencilerin hazır bulunuşlukları ve ön bilgileri belirlenir, bu konuda eksiklikler varsa giderilerek derse başlanır.
- Metin tahliline yönelik oluşturulan her öğrenme çıktısı için öğrenme kanıtları yazılmalıdır. İyi yapılandırılmış bir metin, istenilen öğrenme kanıtlarına ulaşmada belirleyici olan temel etkidir. Metnin konu, ana düşünce, anlatım, üslup vb. özellikler bakımından iyi yapılandırılmış olmasının yanı sıra öğrencinin seviyesine uygun, ilgisini çeken, okumaktan keyif alacağı metinler kullanılması önemlidir.
- İzleme ve geliştirme (biçimlendirme) amacıyla yapılan ölçme ve değerlendirme uygulamalarında amaç; öğrencilere not vermek değil, bir sonraki aşamaya geçmeden öğrencilerin gelişimlerini ve varsa eksiklerini belirlemektir. Bu süreçte ölçme ve değerlendirme araçlarında çeşitlilik sağlanması gerekir. Temalar kapsamında kavram haritası, yapılandırılmış grid, çalışma kâğıdı, kısa cevaplı maddeler, karşılaştırma tablosu gibi farklı ölçme ve değerlendirme araçları öneri niteliğinde sunulmuştur. Sınıf ortamının özelliklerine göre öğrencilerin gelişimlerini izlemeyi amaçlayan farklı madde türleri de kullanılabileceği için izleme/geliştirmeye (biçimlendirmeye) yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına örnekler sunulmuştur.
- Metin tahlilleri sürecinde öğrenme-öğretme hedeflerine ilişkin tüm süreç bileşenlerine yönelik uygulamaların yapılması gerekir. Her bir bileşenin kazandırılması kadar ölçülebilmesi de önemlidir.
- Metin tahliline yönelik ölçme değerlendirmenin ikinci aşamasında da öncelikle öğrencilerin dinleyecekleri/izleyecekleri metnin seçimine önem vermek gerekir. Öğrencilerin dinleme/izleme süreci için seçilen metinleri önceden görmesi uygun değildir. Ancak öğrenciler ölçme ve değerlendirme araçlarını dinleme/izleme öncesinde görebilir. Başka bir anlatımla öğrenciler seçici dinleme/izleme yapacaksa test öğrencilere kısa bir süre öncesinde verilebilir.
- Uygun ölçme araçlarıyla herhangi bir becerinin süreç bileşenlerindeki gelişiminin sistematik olarak izlenmesi ve bu doğrultuda öğrencinin desteklenmesi gerekir. Öğrencilerin de kendi öğrenmelerini değerlendirmede aktif katılımcılar olarak sürece dâhil olması teşvik edilmelidir. Becerilere ilişkin süreç bileşenlerinin aşamalı olması, öğrencilerin kendi öğrenmelerinin bir sonraki adımını öngörmelerine de yardımcı olacaktır. Bu doğrultuda ölçme ve değerlendirme, öğrenme ve öğretme sürecini destekleyici geri bildirim sağlayan yapıcı bir rol oynamalıdır.
- Metin tahlilleri sürecinde öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerileri ile okuryazarlık becerilerini edinmeleri, eğilim ve değerler aracılığıyla duyuşsal gelişimlerinin desteklenmesi ve estetik zevk kazanmaları için ölçme ve değerlendirme uygulamalarından yararlanılmalıdır. Bunun için yansıtıcı günlük tutma, edebî materyaller hazırlama gibi uygulamalardan; duyuşsal ölçekler, gözlem formu gibi araçlardan yararlanılabilir. Bu süreçte öğrencilerin duyuşsal özelliklerinin gelişiminin uzun zaman aldığı göz önünde bulundurulmalıdır.
- Metin tahlili sürecinde çalışma yaprakları, öğrenci sunumları, rol oynama, sınıf içinde uygulanan hızlı teknikler, karşılaştırma tabloları, yapılandırılmış grid, öğrenme günlükleri, çıkış kartları, yansıtıcı yazılar, bilgi haritaları, grafiti panoları vb. kanıtlar kullanılabilir. Öğrencilerin grup çalışması sırasında bireysel olarak veya diğer öğrencilerle birlikte öğrenme sürecinde neler yaptığı gözlemlenebilir. Kanıtlar; kontrol listeleri, dereceli puanlama anahtarları, gözlem formları vb. yoluyla değerlendirilebilir. Öz değerlendirme, akran değerlendirme ve öğretmen değerlendirme bir arada yapılarak değerlendirmede çeşitlilik sağlanır.
- Öz değerlendirme, öğrencilerin öğrenme sürecinde gerçekleştirdikleri çalışmaları öğretmen ya da öğrenciler tarafından belirlenmiş ölçütler doğrultusunda değerlendirmelerini ve öğrenmeleri hakkında kendi kararlarını vermelerini içerir. Öz değerlendirme formlarında "öğrencilerin becerileri yaşamlarına ne derecede aktardıklarına, öğrendiklerini uygulamaya değer bulup bulmadıklarına" ilişkin sorular veya ifadeler yer alır.
- Akran değerlendirme; bir proje, araştırma ya da grup çalışmasında yer alan bireylerin akranlarını belirli ölçütlere göre değerlendirmeleridir. Akranlarının çalışmalarındaki yeterlilik düzeylerini değerlendiren öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri de gelişir. Akran değerlendirme öğrencinin öğretmen dışında başka birinden de dönüt almasına yardımcı olur. Değerlendirmeye temel oluşturan öğrenme çıktıları ve ölçütlerin saptanması konusunda öğrenciye bakış açısı sağlar.

Edebiyat Atölyesinin Ölçme ve Değerlendirme Süreci

- Edebiyat atölyesinde sözlü ve yazılı anlatım ile ilgili iki ayrı performans görevi verilir. Performans görevleri için her temaya yirmişer saat ayrılmış olup hem sözlü hem de yazılı anlatımlara ilişkin görevlerin tamamı sınıf ortamında gerçekleştirilecektir. Öğrenciler performans görevleri için sınıfa fotoğraf getirmek, ses kaydı almak gibi hazırlıklar yapsa da ürünlerini sınıfta ortaya koyup paylaşacaktır.
- Edebiyat atölyelerinde öğrencilerin yazılı ve sözlü üretim gerçekleştirmesi için performans görevi kullanılacaktır. Her temada biri yazılı üretim, diğeri sözlü üretim için olmak üzere iki performans görevi kullanılacaktır.
- Performans görevleri sonunda elde edilen ürün veya gerçekleştirilen performans, dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilir. Süreç içerisinde öğrencilere geri bildirim verilir. Değerlendirme sürecinde çeşitlilik sağlanarak ürün/gerçekleştirilen performans öğrencinin kendisi, akranı ve öğretmeni tarafından değerlendirilir. Öğretmen tarafından yapılan değerlendirme sonunda öğrenciye elde ettiği ürün/gerçekleştirilen performans ile ilgili not verilir.
- Puanlama anahtarı öğrencilere edebiyat atölyesi öncesinde verilir. Öğrencilerin sözlü anlatım ve etkileşimlerinin değerlendirilmesinde konuşmanın bitmesi beklenmeli, geri bildirimler öğrenciler kendini ifade ettikten sonra verilmelidir. Değerlendirme sürecinde çeşitlilik sağlanarak öğrencinin kendisi, akranı ve öğretmeni tarafından değerlendirme yapılır.
- Sözlü anlatım ve etkileşimin değerlendirilmesinde duyuşsal özelliklere de dikkat edilmeli, öğrencinin kendini nasıl hissettiği vb. konulara da odaklanılmalıdır.
- Edebiyat atölyesinin başlangıç aşamasında öğrencilerin hazırlıksız ve hazırlıklı bir şekilde kendilerini sözlü olarak ifade etmeleri sağlanır. Öğrencilerin kendini ifade etmesi, beden dili ve kullanımı, üslubu, süreyi etkili kullanımı, konusunu etkili bir şekilde sunabilme becerisi, konuşmanın içeriği, özgünlüğü gibi ölçütlerin değerlendirilebilmesi için uygun bir öğrenme ortamı oluşturulmalıdır.
- Öğrencilerin yazma ürünleri ve etkileşimlerine yönelik değerlendirmeler; öğrencilerin gelişimlerinin izlenmesi, eksikliklerinin görülmesi, öğrencilere anlatımlarını düzeltme imkânı verilmesi açısından önemlidir.
- Edebiyat atölyesi kapsamında öğrencilerden süreç temelli yazma ürünleri ortaya koyması istenir. Bu doğrultuda öğrencilerin tüm öğrenme süreçlerine yönelik etkili geri bildirimler ön plana çıkar. Yazılı anlatım ve etkileşim sürecinin tüm aşamalarında öğrencilere rehberlik edilerek izleme ve geliştirme (biçimlendirme) etkinlikleriyle öğrencilerin çalışmaları ara ara değerlendirilmelidir.
- Öğrencilerin oluşturduğu yazılı ürünler ve etkileşimler, yazma ölçütleri ya da dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Puanlama anahtarı, öğrencilere yazma süreci öncesinde verilir.
- Değerlendirme sonuçları ve ürünüyle ilgili materyaller (notları, görselleri vb.), öğrencinin portfolyosuna veya e-portfolyosuna eklenmelidir. Öğrencilerin sınıf içindeki performansları kadar ders sürecindeki gelişimleri de puanlamada ön planda tutulmalıdır.

Tema Sonu Değerlendirme

- Her temanın sonunda öğrencilerin metin tahlili ve edebiyat atölyesi ürünlerini birlikte değerlendirecekleri tema sonu değerlendirmeler gerçekleştirilecektir.
- Tema sonu değerlendirmelerde çıkış kartları, öğrenme günlükleri, yansıtıcı günlükler vb. araçlar kullanılır.

Farklılaştırma

Farklılaştırma Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda zenginleştirme ve destekleme olmak üzere iki başlıkta ele alınmaktadır.

- Destekleme**, sınıf ortamında öğrenciler için tasarlanmış bir bölümdür. Burada amaç, içerik ve materyalleri sadeleştirmektir. Öğrenme-öğretme süreci ve etkinlikler, öğrencilerin kavrama düzeylerine uygun bir şekilde düzenlenir. Bu yöntem, öğrencilerin temel kavramları anlamalarını ve temel becerileri kazanmalarını sağlar.

- **Zenginleştirme**, sınıf ortamında öğrenciler için tasarlanmış bir bölümdür. Burada amaç, öğrencilerin daha derinlemesine düşünmeleri, karmaşık kavramları keşfetmeleri ve daha geniş bir bakış açısı geliştirmelerine destek olmaktır. Zenginleştirme bölümünde daha karmaşık ve zorlayıcı materyallere yer verilerek öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirmelerine olanak tanınır, öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmak amacıyla yönelik uygulamalara yer verilir. Bu bölümde dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:
- **Metin Çeşitliliği:** Farklı okuma seviyelerine sahip öğrenciler için çeşitli zorluk düzeylerinde metinler sunulmalıdır. Öğrencilere hem klasik eserler hem de çağdaş eserler sunularak farklı zevklere ve ilgi alanlarına hitap edilmelidir.
- **Etkileşimli Etkinlikler:** Sınıftaki bireysel farklılıklar dikkate alınarak tartışmalar, drama etkinlikleri, grup çalışmaları gibi etkileşimli etkinliklerle ders zenginleştirilmelidir.
- **Görsel ve İşitsel Materyaller:** Farklı öğrenme tarzlarına uygun olarak video, ses kayıtları, görseller gibi materyaller kullanılmalıdır. Bu materyaller, öğrencilerin konuya daha kolay uyum göstermelerini sağlar.
- **Öğrenme Amaçları:** Öğrencilerin öğrenme alışkanlıkları veya yöntemleri farklı olabilir, bu nedenle öğrencilerin kişisel hedeflerine ve ilgi alanlarına uygun olarak ders içeriği düzenlenmelidir.
- **Değerlendirme Yöntemleri:** Farklı yeteneklere sahip öğrencilerin değerlendirilmesi için çeşitli yöntemler kullanılmalıdır. Performans görevleri, proje tabanlı değerlendirme gibi çeşitli değerlendirme teknikleriyle öğrencilerin farklı yönleri değerlendirilmelidir. Performansa dayalı ölçme ve değerlendirme uygulamalarında hem teknolojik hem de yüz yüze uygulamalardan yararlanılmalıdır. Senaryo tabanlı ve oyun tabanlı uygulamalar gibi çok yönlü araçlar, diğer ölçme değerlendirme uygulamalarında zorluk yaşayan öğrenciler için alternatif olabilir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersinde Metinlerin Seçimine İlişkin Açıklamalar

- Seçilen metinler Türk millî eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olmalıdır.
- Tüm sınıf düzeylerinde 4 tema bulunmaktadır. Her temada 3 ana metin ele alınacak ve bunların tahlili yapılacaktır. Metin tahlili süreci, seçilen metinlerin tamamı esas alınarak (tam metin) gerçekleştirilecektir. Bu metinlerin ikisi okuma, biri dinleme/izleme metnidir.
- Her temada öğrencilerin tahlil edilen metinleri kavraması, farklı metin türlerinden örnekler görmesi ve dönem, yapı, içerik vb. açılardan metinler arası karşılaştırmalar yapabilmesi için ara metinlerden yararlanılacaktır. Bu ara metinler bazı temalarda zorunludur. Zorunlu olmayan temalarda ise ara metinlerin kullanımı önerilmektedir.
- Ara metin, ana metnin daha iyi kavranmasını sağlamak için kullanıldığından tam metin tahlili olmaması kaydıyla ara metinlere yönelik de anlama çalışması yapılmalıdır.
- Bir sınıf düzeyinde aynı sanatçıdan biri ara metin olmak koşuluyla en fazla iki metin alınabilir.
- Seçilen metinlerin millî, manevi, kültürel ve ahlaki değerlere uygun olmasına dikkat edilmelidir. Öğrencilerin tarih, kültür ve medeniyet değerlerini doğru öğrenmelerini sağlayacak içeriğe sahip metinler seçilmelidir. Metinlerin Türk kültürünün değerlerini önelemesine dikkat edilmelidir.
- Öğrencilerin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan değerleri içselleştirmesine ve günlük hayatta uygulamasına zemin hazırlayacak metinlere yer verilmelidir.
- Seçilen metinler öğrencinin sınıf düzeyi dikkate alınarak söz varlığını destekleyecek nitelikte olmalıdır. Ayrıca metinler; dilimizin zenginliklerini yansıtacak, nesiller arası dil birliğine ve söz varlığının zenginleşmesine katkı sağlayacak nitelikleri barındıran metinlerden seçilmelidir.
- Seçilen metinlerin sınıf düzeyine uygun, öğrenme çıktılarına gerçekleştirecek niteliklere sahip olması göz önünde bulundurulmalıdır.
- Metinler; dil ve anlatım, içerik açısından yazıldığı dönem ve anlayışın karakteristik özelliklerini yansıtan seçkin eserlerden alınmalıdır.
- Dünya edebiyatından seçilen metinler nitelikli çevirilerden alınmalıdır.
- Seçilen metinlerde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyecek unsurlar bulunmamalıdır.

- Seçilen metinler öğrencilerin üst düzey becerilerinin gelişimini destekleyecek nitelikte olmalıdır.
- Seçilen metinler öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve öğrenciye estetik duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır.
- Hazırlık ve 9. sınıf metin seçiminde Cumhuriyet Dönemi ve günümüz edebiyatı dikkate alınmakla birlikte öğrencilerin Yunus Emre, Âşık Veysel, Mehmet Âkif Ersoy gibi sanatçıların eserlerini tanımaları da sağlanmalıdır. Burada amaç, eğitim-öğretim sürecinin en önemli ilkelerinden olan yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta ilkesiyle öğrencilerin öğrenmelerini sağlamaktır. Bu doğrultuda öğrencilerin yeni öğrenecekleri metin tahlili sürecini daha iyi kavrayabilmeleri için onların yaş ve sınıf seviyelerine uygun söz varlığına sahip eserler seçilmelidir.
- 10. sınıf içerik olarak Türk edebiyatında yaşanan değişim, dönüşüm ve kırılma noktalarına odaklandığından Kâşgarlı Mahmud, Hoca Ahmet Yesevî, Alî Şîr Nevâyî, Yûsuf Has Hâcib gibi isimler başta olmak üzere Türk edebiyatındaki dönemsel kırılmaları temsil eden sanatçıların eserlerinin öğrencilerle buluşması sağlanmalıdır.
- Divan edebiyatından seçilen eserlerin bu dönemin önde gelen sanatçılarına (Âşık Paşa, Gülşehrî, Ahmedî, Şeyhî, Hayâlî, Fuzûlî, Taşlıcalı Yahyâ, Bâkî, Nefî, Nâbî, Nedîm, Şeyh Gâlib vd.) ait olmasına ve divan edebiyatında kendi türünü temsil eden önemli eserler arasında (Hüsrev ü Şîrin, Harnâme, Vesiletü'n-necât, Ashâb-ı-Kehf, Yûsuf u Züleyhâ, Leylâ vü Mecnûn, Hüsn ü Aşk, Evliya Çelebi'nin Seyahatnâmesi, Mir'âtü'l-memâlik, Su Kasidesi vb.) yer almasına dikkat edilmelidir.
- Halk edebiyatından seçilen metinler Yunus Emre, Kaygusuz Abdal, Pîr Sultan Abdal, Karacaoğlu, Köroğlu, Dadaloğlu, Erzurumlu Emrah, Âşık Veysel, Abdurrahim Karakoç, Şeref Taşlıova, Murat Çobanoğlu, Neşet Ertaş gibi Türk halk edebiyatının önde gelen şairlerinden tercih edilmelidir.
- Ara metin olarak ele alınacak halk hikâyelerinin seçiminde destan tipi (Hz. Ali Cenknâmeleri, Battalnâme, Saltuknâme, Danişmendnâme, Köroğlu, Kirmanşah vb.) ve aşk temalı (Tahir ile Zühre, Ferhat ile Şirin, Ercişli Emrah ve Selvihan, Arzu ile Kamber, Âşık Garip vb.) olmak üzere farklı tarzlarda yazılmış halk hikâyesi örneklerinden yararlanılmalıdır.
- 11. sınıf Türk dilinin kullanımına ilişkin farkındalık sağlamayı hedeflediğinden Türk dünyası edebiyatına ait örneklerle yer verilmesine dikkat edilmelidir. Ayrıca seçilecek metinlerin Azerbaycan, Balkan, Irak, Kıbrıs, Kazak, Kırgız, Özbek, Tatar ve Türkmen edebiyatlarının seçkin örneklerinden olmasına da dikkat edilmeli; Bahtiyar Vahabzade, Mehmed Emin Resulzade, Hüseyin Cavid, Ahmed Cevad, Şehriyar, Mağcan Cumabay, Abay Kunanbay, Muhtar Avezov, Cengiz Aytmatov, Çolpan, Abdulla Kâdirî, Mahtumkulu, Cengiz Dağcı, Bekir Sıtkı Çobanzade, Abdullah Tukay, Hasan Sabri Ayvazov, İsmail Gaspiralı, Osman Türkay, Özker Yaşın, Necati Zekariya, Rıza Mollof, Ata Terzibaşı gibi Türk dünyası edebiyatının önde gelen şair ve yazarlarına yer verilmelidir.
- 12. sınıfta edebiyatın günlük yaşamla ilişkisini ön plana çıkaran yazar ve şairlerin eserlerine yer verilmelidir.
- Metin seçimlerinde Tanzimat Dönemi'nden Cumhuriyet Dönemi'ne kadar Türk edebiyatının farklı dönemlerini ve yönelişlerini temsil eden seçkin şahsiyetlerin eserleri tercih edilmelidir. Cumhuriyet Dönemi'nden seçilen metinler tema içeriğiyle uyumlu olmalıdır. Metin seçimlerinde farklı tür ve edebî anlayışları temsil eden; Abdülhak Şinasi Hisar, Adalet Ağaoğlu, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dıranas, Alev Alatlı, Arif Nihat Asya, Asaf Hâlet Çelebi, Attilâ İlhan, Azra Erhat, Bahaeddin Özkışi, Behçet Necatigil, Cahit Sıtkı Tarancı, Cahit Zarifoğlu, Cemal Süreya, Cemil Meriç, Edip Cansever, Emine Işın, Erdem Bayazit, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Fûruzan, Güngör Dilmen, Haldun Taner, Halide Edip Adıvar, Hüseyin Nihal Atsız, Kemal Tahir, Mehmet Âkif Ersoy, Mehmet Kaplan, Mustafa Necati Sepetçioğlu, Nâzım Hikmet Ran, Necip Fazıl Kısakürek, Nermi Uygur, Nezihe Meriç, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Nuri Pakdil, Nurullah Ataç, Oğuz Atay, Orhan Kemal, Orhan Şaik Gökyay, Orhan Veli Kanık, Peyami Safa, Rasim Özdenören, Recep Bilginer, Refik Halit Karay, Reşat Nuri Güntekin, Sabahattin Ali, Sabahattin Eyüboğlu, Sabahattin Kudret Aksal, Sait Faik Abasıyanık, Salâh Bırsel, Sedat Umran, Sezai Karakoç, Suut Kemal Yetkin, Süreyya Berfe, Tarık Buğra, Turan Oflazoğlu, Turgut Özakman, Yahya Kemal Beyatlı, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Yaşar Kemal, Ziya Osman Saba gibi seçkin şahsiyetlere yer verilmelidir.

ÖĞRENME ÇIKTILARI

Öğrenme çıktıları, öğrencilerin hazırlıktan 12. sınıfa kadar metin tahlili ve edebiyat atölyesi kapsamında ulaşmaları beklenen hedefleri ifade eder. Metin tahliline ilişkin hedefler, dinleme/izleme ile okuma becerisine yöneliktir. Edebiyat atölyesine yönelik hedefler ise konuşma ve yazma becerisiyle ilişkilidir.

Programın temel öğelerinden biri olan dersin hedefleri, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne göre hazırlanan öğretim programlarında öğrenme çıktıları olarak ifade edilmektedir. Öğrenme çıktıları, öğretim programında yer alan tema kapsamındaki içerik bilgisinin ilişkili alan becerileri ya da kavramsal beceriler ile birleştirilmesi yoluyla oluşturulmaktadır. Öğrenme çıktıları yapılandırılırken ilgili temanın içeriğine uygun şekilde düzenlenebilmektedir. Becerilerin gerçekleşmesi ve geliştirilmesi için öğrenme çıktılarına temel oluşturan kavramsal beceriler ve alan becerilerinin süreç bileşenlerinde deneyimlenmesi gereken eylemlerde uyarlamalar yapılabilmektedir. Bu doğrultuda Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme çıktıları, Türkçe alan becerileri esas alınarak oluşturulmuştur. Öğrenme çıktıları, beceri ifadelerinin metin tahlili ve edebiyat atölyesi temelinde ilgili temanın içeriği ile birleştirilmesi yoluyla yapılandırılmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda metin tahlili ve edebiyat atölyesi bölümlerinde içeriği, metinler (edebî, öğretici ve çok modlu) ve performans görevleri oluşturmaktadır.

Öğrenme çıktılarında yer alan becerinin kazandırılabilmesi için gerçekleştirilmesi gereken eylemler, süreç bileşeni olarak ifade edilmiştir. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme çıktısının süreç bileşenleri ifade edilirken “belirler, tespit eder, fark eder, tanımlar” gibi farklı yüklemeler kullanılabilmektedir. Alan becerilerine yönelik olarak gerektiğinde birden çok süreç bileşeni oluşturulmuştur. Bu doğrultuda Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı'nda süreç bileşenlerinin açıklamaları, çatı öğrenme çıktılarında çeşitlendirilmiştir. Süreç bileşenlerinin hangisinin kullanılacağı temalarda ele alınacak metnin türüne bağlıdır. Metin türünün taşıdığı özellikler ve temayla ilişkili olarak metinde odaklanan noktalar göz önünde bulundurulmalı, ilgili süreç bileşeninin açıklamaları öncelikli olarak kullanılmalıdır.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda hazırlık ve 9. sınıf temalarında metin tahlili süreci (dinleme/izleme ve okuma) aşamalı bir şekilde ele alınmıştır. Bu aşamalandırma hem alan becerisinin bütünsel becerisi temelinde hem de süreç bileşenleri kapsamında yapılmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda alan becerilerinin süreç bileşenleri, sıralanarak maddeler hâlinde verilmiştir. Örneğin okuma ve dinleme/izleme alan becerilerinin a-e harfleriyle maddelenerek sıralanan süreç bileşeninde metin tahlili süreci aşamalı bir şekilde verildiği için bunların tamamı yerine a-c arasında kalan süreç bileşenleri kullanılmıştır. Hangi süreç bileşenlerinin kullanıldığı, ilgili temanın öğrenme çıktılarının maddelendirildiği harfler ile gösterilmiştir. Bu durum sadece hazırlık ve 9. sınıf temalarında dinleme/izleme ve okuma (metin tahlili) becerileri için geçerlidir. Diğer kademelerde ilgili becerilerin tüm bütünsel becerileri ve süreç bileşenlerinin kullanımı esastır. Metin tahlili, bir metni derinlemesine incelemeyi ve çözümlemeyi gerektiren bir süreçtir. Metin tahlilinde “tam metin” incelemesine yönelik çalışmalar ilk defa ortaöğretim düzeyinde ele alınacağı için öğrencilere ilgili alan becerileri ve bütünsel becerilerin süreç bileşenlerinin aşama aşama verilmesi tercih edilmiştir. Böylelikle öğrencilerin metinleri anlaması, derinlemesine incelemesi, yorumlaması, eleştirmesi ve daha kapsamlı bir bakış açısıyla tahlil edebilmesi amaçlanmıştır.

Edebiyat atölyesi (konuşma ve yazma), öğrencilerin performans görevlerine dayalı olarak oluşturulduğu için ilgili temaya yönelik alan becerileri ve bütünsel becerilerde aşamalandırma yoktur. Hazırlık sınıfından itibaren tüm kademelerde yer alan temalarda ilgili alan becerilerinin ve bütünsel becerilerin süreç bileşenlerinin kullanılması gerekmektedir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kavramsal beceriler, alan becerilerine genel olarak yansıtıldığı için kavramsal becerilere yönelik ayrıca öğrenme çıktıları yazılmamıştır. Bu nedenle tema şablonunda “Kavramsal Beceriler” başlığı boş bırakılmıştır. Alan becerilerine yansıtılmayan ancak öğrenme yaşantılarıyla hayat bulan kavramsal becerilere ise beceriler arası ilişkiler bölümünde yer verilmiştir.

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda çatı öğrenme çıktılarının kullanılmasındaki temel amaç, her temada aynı süreç bileşenlerinin tekrarından kaynaklanacak karmaşayı önlemektir. Çatı öğrenme çıktıları, ilgili temaya göre değişiklik gösteren becerileri bir araya toplayarak öğretim programını daha anlaşılır kılmaktadır. Uygulamada kolaylık sağlamak için alan becerilerinin ve bütünsel becerilerin temaya özgü bir şekilde içerik ile birleştirilerek oluşturulmasıyla belirlenen öğrenme çıktıları her temada ayrıca yazılmıştır.

METİN TAHLİLİ

DİNLEME/İZLEME

TDE1.1. Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetebilme

a) TDE1.1.1. Seçim yapar.

- Metni dinlemeye/izlemeye başlamadan önce dinleme/izleme amacını belirler.
- Dinleme/izleme yapmadan önce metnin içerik ve türüne yönelik tahminlerde bulunur.
- Dinleyeceği/izleyeceği metin için uygun dinleme/izleme yöntem ve stratejisi seçer.

b) TDE1.1.2. İlişkiyi sürdürür.

- Dinleme/izleme kurallarını uygulayarak dinlemeyi/izlemeyi sürdürür.

TDE1.2. Anlam Oluşturabilme

a) TDE1.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.

- Dinleme/izleme metnindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar.

b) TDE1.2.2. Tahmin eder.

- Dinlediği/izlediği metnin başlık ve görsellerinden hareketle metnin yazılış amacını tahmin eder.
- Dinlediği/izlediği metindeki söz varlığının anlamını bağlamdan hareketle belirler.

c) TDE1.2.3. Çıkarım yapar.

- Dinlediği/izlediği metinde açıkça sunulan bilgileri belirler.
- Dinlediği/izlediği metinlerden hareketle çıkarımlar yapar.
- Dinlediği/izlediği metinde açıkça ifade edilen neden-sonuç, koşul, varsayım bilgilerini belirler.
- Dinlediği/izlediği metnin konu ve/veya temasını belirler.
- Dinlediği/izlediği metnin yardımcı düşüncelerini belirler.
- Dinlediği/izlediği metinde ana düşünceyi/duyguyu belirler.
- Dinlediği/izlediği metnin yazar (şair/senarist/yönetmen) tarafından yazılma amacını belirler.
- Dinlediği/izlediği metinde yer alan bilgilerin sunuluş şeklini inceler.
- Dinlediği/izlediği metindeki karakterlerin davranışlarından duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapar.
- Dinlediği/izlediği metin ile yazar (senarist/yönetmen/şair) arasındaki ilişkiyi belirler.

ç) TDE1.2.4. Karşılaştırır.

- Metni dinleme/izleme sürecinden önce metne ilişkin tahminleri ile dinledikten/izledikten sonraki tespitlerini karşılaştırır.
- Dinlediği/izlediği metinleri belirlenen ölçütlere (içerik, tür, şekil, dönem, zihniyet, üslup, ileti) göre karşılaştırır.

d) TDE1.2.5. Sınıflandırır.

- Dinlediği/izlediği metinleri belirlenen ölçütlere (içerik, tür, şekil, dönem, zihniyet, üslup, ileti) göre sınıflandırır.
- Dinlediği/izlediği metinde gerçek ve kurgu arasındaki farkı belirler.
- Dinlediği/izlediği metindeki öznel ve nesnel ifadeleri ayırt eder.
- Dinlediği/izlediği metindeki bilgilerin güvenilir olup olmadığını belirler.

e) TDE1.2.6. Tepki verir.

- Dinlediği/izlediği metni özetler.
- Dinlediği/izlediği metinlere yönelik geri bildirimler sunar.

TDE1.3. Çözümleyebilme**a) TDE1.3.1. Parçaları belirler.**

- Dinlediği/izlediği metindeki karakterlerin özelliklerini, amaçlarını ve niyetlerini inceler.
- Dinlediği/izlediği metindeki yapı unsurlarını belirler.
- Dinlediği/izlediği metindeki dil ve anlatım özelliklerini belirler.
- Dinlediği/izlediği metindeki dil işlevlerini belirler.

b) TDE1.3.2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirler.

- Dinlediği/izlediği metni oluşturan şekil ve anlama dair birimler arasındaki ilişkileri belirler.
- Dinlediği/izlediği metindeki yapı unsurları arasındaki ilişkileri belirler.
- Yazarın (senarist/yönetmen/şair) üslup seçiminin nedenleri ve sonuçlarını açıklar.
- Dinlediği/izlediği metnin yazıldığı dönemin özelliklerini açıklar.
- Dinlediği/izlediği metnin yazarının (şair/senarist/yönetmen) özelliklerini açıklar.
- Dinlediği/izlediği metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin metnin yazıldığı dönemle ve toplumla ilişkisini kurar.

c) TDE1.3.3. Parçalar arasındaki etkileşimleri belirler.

- Dinlediği/izlediği metni oluşturan şekil ve anlama dair birimlerin arasındaki etkileşimleri değerlendirir.
- Dinlediği/izlediği metnin yapı unsurlarının metne olan katkısını değerlendirir.
- Dinlediği/izlediği metnin yapı unsurları ile metnin içeriği arasındaki ilişkiden hareketle metnin yapı unsurlarının işlenişini değerlendirir.
- Dinlediği/izlediği metnin dil ve anlatım özellikleri ile metnin içeriği arasındaki ilişkiden hareketle metinde kullanılan dil ve anlatım özelliklerini değerlendirir.
- Dinlediği/izlediği metin içindeki tutarsızlıkları ya da çatışmaları tespit ederek bunların metne olan etkisini değerlendirir.
- Dinlediği/izlediği metni millî, manevî ve evrensel değerlerin aktarımı bağlamında değerlendirir.
- Dinlediği/izlediği metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin metnin yazarıyla ilişkisini kurar.
- Dinlediği/izlediği metnin diğer disiplinlerle olan ilişkisini değerlendirir.

TDE1.4. Yansıtabilme**a) TDE1.4.1. Kendi değerlendirmesini yapar.**

- Dinlediği/izlediği metin hakkında değerlendirmeler yapabilmek için çeşitli ölçütler belirler.
- Dinlediği/izlediği metni kendi beğeni ölçütleri doğrultusunda değerlendirir.
- Dinlediği/izlediği metindeki gerçeklik ile gerçek dünyayı karşılaştırır.

b) TDE1.4.2. Tepki verir.

- Kendini dinlediği/izlediği metindeki karakterlerin yerine koyarak kahramanın davranışlarını anlamlandırır.
- Dinlediği/izlediği metne yönelik beğeni ve eleştirilerini gerekçelendirerek açıklar.
- Dinlediği/izlediği metnin konu ve ana düşüncesinin kendi dünyasıyla olan ilişkisini belirler.
- Yazarın (senarist/yönetmen/şair) amacı ile kendi düşünceleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklar.
- Dinlediği/izlediği metindeki olaya, duruma, soruna ya da karakterlerin davranışlarına seçenekler üretir.
- Kendi belirlediği ölçütlerden hareketle dinlediği/izlediği metnin yazılış amacına ulaşma düzeyini değerlendirir.

OKUMA

TDE2.1. Okumayı Yönetebilme

a) TDE2.1.1. İnceler ve görüş oluşturur.

- Metni okumaya başlamadan önce okuma amacını belirler.
- Okumadan önce metnin içerik ve türüne yönelik tahminlerde bulunur.

b) TDE2.1.2. Seçim yapar.

- Okuyacağı metin için uygun okuma yöntem ve stratejisi seçer.
- Seçtiği okuma stratejisi ile okumayı sürdürür.

TDE2.2. Anlam Oluşturabilme

a) TDE2.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.

- Okuma metnindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar.

b) TDE2.2.2. Tahmin eder.

- Okuyacağı metnin başlık ve görsellerinden hareketle metnin yazılış amacını tahmin eder.
- Metindeki söz varlığının anlamını bağlamdan hareketle belirler.

c) TDE2.2.3. Çıkarım yapar.

- Metinde açıkça sunulan bilgileri belirler.
- Metinlerden hareketle çıkarımlar yapar.
- Metinde açıkça ifade edilen neden-sonuç, koşul, varsayım bilgilerini belirler.
- Metnin konu ve/veya temasını belirler.
- Metnin yardımcı düşüncelerini belirler.
- Metnin ana düşüncesini/duygusunu belirler.
- Yazarın metni yazma amacını belirler.
- Metinde yer alan bilgilerin sunuluş şeklini inceler.
- Metinde geçen söz sanatlarını belirler.
- Metindeki karakterlerin davranışlarından duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapar.
- Metin ile yazar arasındaki ilişkiyi belirler.

ç) TDE2.2.4. Karşılaştırır.

- Metin öncesi tahminleri ile okuma içeriğini karşılaştırır.
- Okuduğu metinleri belirlenen ölçütlere (içerik, tür, şekil, dönem, zihniyet, üslup, ileti) göre karşılaştırır.

d) TDE2.2.5. Sınıflandırır.

- Okuduğu metinleri belirlenen ölçütlere (içerik, tür, şekil, dönem, zihniyet, üslup, ileti) göre sınıflandırır.
- Metindeki gerçek ve kurgu arasındaki farkı belirler.
- Metindeki öznel ve nesnel ifadeleri ayırt eder.
- Metindeki bilgilerin güvenilir olup olmadığını belirler.

e) TDE2.2.6. Tepki verir.

- Metni özetler.
- Okuduğu metinlere yönelik geri bildirimler sunar.

TDE2.3. Çözümleyebilme**a) TDE2.3.1. Parçaları belirler.**

- Metindeki karakterlerin özelliklerini, amaçlarını ve niyetlerini inceler.
- Metindeki yapı unsurlarını belirler.
- Metindeki dil ve anlatım özelliklerini belirler.
- Metindeki dil işlevlerini belirler.

b) TDE2.3.2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirler.

- Okuduğu metni oluşturan şekil ve anlama dair birimler arasındaki ilişkileri belirler.
- Metindeki yapı unsurları arasındaki ilişkileri belirler.
- Yazarın üslup seçiminin nedenleri ve sonuçlarını açıklar.
- Metinlerin yazıldığı dönemin özelliklerini açıklar.
- Metnin yazarının özelliklerini açıklar.
- Metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin metnin yazıldığı dönemle ve toplumla ilişkisini kurar.

c) TDE2.3.3. Parçalar arasındaki etkileşimleri belirler.

- Okuduğu metni oluşturan şekil ve anlama dair birimlerin arasındaki etkileşimleri değerlendirir.
- Metnin yapı unsurlarının metne olan katkısını değerlendirir.
- Metnin yapı unsurları ile metnin içeriği arasındaki ilişkiden hareketle metnin yapı unsurlarının işlenişini değerlendirir.
- Metnin dil ve anlatım özellikleri ile metnin içeriği arasındaki ilişkiden hareketle metinde kullanılan dil ve anlatım özelliklerini değerlendirir.
- Metin içindeki tutarsızlıkları ya da çatışmaları tespit ederek bunların metne olan etkisini değerlendirir.
- Metni millî, manevi ve evrensel değerlerin aktarımı bağlamında değerlendirir.
- Metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin metnin yazarıyla ilişkisini kurar.
- Metnin diğer disiplinlerle olan ilişkisini değerlendirir.

TDE2.4. Yansıtabilme**a) TDE2.4.1. Kendi değerlendirmesini yapar.**

- Metin hakkında değerlendirmeler yapabilmek için çeşitli ölçütler belirler.
- Okuduğu metni kendi beğeni ölçütleri doğrultusunda değerlendirir.
- Metindeki gerçeklik ile gerçek dünya bilgisine dayalı karşılaştırmalar yapar.

b) TDE2.4.2. Tepki verir.

- Kendini karakterlerin yerine koyarak kahramanın davranışlarını anlamlandırır.
- Okuduğu metne yönelik beğeni ve eleştirilerini gerekçelendirerek açıklar.
- Metnin konu ve ana düşüncesinin kendi dünyasıyla ilişkisini belirler.
- Yazarın amacı ile kendi düşünceleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklar.
- Metindeki olaya, duruma, soruna ya da karakterlerin davranışlarına seçenekler üretir.
- Kendi belirlediği ölçütlerden hareketle metnin yazılış amacına ulaşma düzeyini değerlendirir.

EDEBİYAT ATÖLYESİ

KONUŞMA

TDE3.1. Konuşmayı Yönetebilme

a) TDE3.1.1. Seçim yapar.

- Konuşmasının amacına (ikna etme, bilgilendirme) karar verir.
- Konuşmasının özelliklerini (hazırlıklı/hazırlıksız, süre, hedef kitle) belirler.
- Konuşmanın türünü, yöntem ve stratejisini belirler.

b) TDE3.1.2. İlişkiyi sürdürür.

- Konuşmasında engelleri ortadan kaldırır.
- Konuşma amacına uygun olarak seçtiği stratejiyi yapılandırır.

TDE3.2. İçerik Oluşturabilme

a) TDE3.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.

- Konuşmasında belirlediği amaca yönelik ön bilgileriyle bağlantı kurar.

b) TDE3.2.2. Tahmin eder.

- Hedef kitlenin özelliklerine yönelik tahminlerde bulunarak konuşmasının giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini tasarlar.

c) TDE3.2.3. Karşılaştırır.

- Konuşmasının amacına uygun ana düşünceyi belirlerken karşılaştırma içeren iletiler oluşturur.

ç) TDE3.2.4. Sınıflandırır.

- Dilin kullanım alanına (özel, mesleki, kamusal alan ve eğitim alanı) göre konuşmasının içeriğini belirler.

d) TDE3.2.5. Yeniden ifade eder.

- Konuşmasının türüne göre bilgi toplar (Hazırlıklı konuşmada bilgi toplar, hazırlıksız konuşmada not alır.).
- Söz varlığını kullanarak konuşmasının içeriğini düzenler.

e) TDE3.2.6. Tepki verir.

- Konuşmasını planlarken dil işlevlerini kullanır.

f) TDE3.2.7. Sesle anlam oluşturur.

- Konuşmasında beden dilini doğru bir şekilde kullanacağını göz önünde bulundurur.
- Konuşmasını diksiyon ve telaffuzu etkin bir şekilde kullanacak şekilde planlar.

g) TDE3.2.8. Görsel öğeleri kullanır.

- Konuşma içeriğini desteklemek için kullanacağı görsel ve işitsel öğelere karar verir.

ğ) TDE3.2.9. Sunar.

- Yapacağı konuşmanın plan taslağını sunar.
- Aldığı geri bildirimler ile plan taslağına son şeklini verir.

TDE3.3. Kural Uygulayabilme

a) TDE3.3.1. Plan hazırlar.

- Konuşmasına planına uygun bir şekilde başlar.
- Konuşmasını dikkat çekici bir girişle başlatır.

b) TDE3.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.

- Konuşmasını desteklemek amacıyla düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
- Duygu, düşünce ve hayallerini kendine özgü bir üslupla ifade eder.

c) TDE3.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.

- Söz varlığını bağlama uygun şekilde kullanır.
- Ana düşünce ve destekleyici bilgilerle konuşmasını sürdürür.
- Konuşmasını hedef kitleye uygun bir söz varlığı ve üslupla sürdürür.

ç) TDE3.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.

- Vermek istediği iletileri açık veya örtük bir şekilde ifade eder.
- Duygu, düşünce ve hayallerini tutarlı bir şekilde ifade eder.
- Konuşmayı başlatma, sürdürme ve bitirme ifadelerini etkili kullanır.
- Millî ve manevi değerlere ve kültürel unsurlara dikkat ederek konuşmasını sürdürür.
- Konuşmasında toplumsal hassasiyet oluşturacak öğeler (siyaset, din, etnisite vb.) kullanmaktan kaçınır.
- Konuşmasında olumlu tutum ve değerleri vurgular.

d) TDE3.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.

- Konuşmasında Türkçenin dil yapısını ve işlevini amacına uygun kullanır.

e) TDE3.3.6. Bağdaşıklık öğelerini kullanır.

- Konuşmasını bağdaşıklık öğelerine dikkat ederek yapar.

f) TDE3.3.7. Beden dilini ve mekânı kullanır.

- Konuşmasında beden dilini doğru bir şekilde kullanır.
- Konuşmasında diksiyon ve telaffuzu etkin bir şekilde kullanır.
- Konuşmasında mekânı etkin bir şekilde kullanır.
- Konuşmasında zamanı verimli bir şekilde kullanır.
- Konuşma sürecinde dinleyici ile etkileşim kurar.

TDE3.4. Yansıtabilme**a) TDE3.4.1. Kendini değerlendirir.**

- Konuşma sürecindeki davranış, duygu ve düşüncelerini değerlendirir.
- Konuşmasını içerik yönünden değerlendirir.
- Konuşmasını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
- Konuşmasını paydaşların görüşlerine göre değerlendirir.

b) TDE3.4.2. Tepki verir.

- Genel geri bildirimlere bağlı olarak bundan sonra yapacağı konuşmalar için kendisine yeni hedefler belirler.
- Özgün konuşmacı kimliğini oluşturur.
- Konuşmasını dijital ortamlar için yeniden düzenleyebilir.

YAZMA

TDE4.1. Yazmayı Yönetebilme

a) TDE4.1.1. Seçim yapar.

- Yazma amacına (ikna etme, bilgilendirme, resmî yazışma) karar verir.
- Yazacağı metnin özelliklerini (süre, hedef kitle) belirler.
- Yazacağı metnin türünü, kullanacağı yöntem ve stratejisini belirler.

b) TDE4.1.2. İlişkiyi sürdürür.

- Yazma süreci ile ilgili engelleri ortadan kaldırır.
- Yazma amacına uygun olarak seçtiği stratejiyi yapılandırır.

TDE4.2. İçerik Oluşturabilme

a) TDE4.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.

- Yazma amacına yönelik ön bilgileriyle bağlantı kurar.

b) TDE4.2.2. Tahmin eder.

- Hedef kitlenin özelliklerine yönelik tahminlerde bulunarak yazacağı metnin türünü ve içeriğini belirler.
- Metnin türüne göre kullanacağı yapı unsurlarını belirler.

c) TDE4.2.3. Karşılaştırır.

- Yazma amacı ve yazacağı metnin özelliklerine göre ana düşünceye ve vermek istediği iletiye karar verir.
- Planını oluştururken karşılaştırma içeren iletiler oluşturur.

ç) TDE4.2.4. Sınıflandırır.

- Yazılı anlatımın kullanım alanına (özel, mesleki, eğitim ve kamusal) göre içeriğini belirler.

d) TDE4.2.5. Yeniden ifade eder.

- Söz varlığını kullanarak yazısının içeriğini düzenler.

e) TDE4.2.6. Tepki verir.

- Yazma sürecini planlarken dil işlevlerinin kullanımına karar verir.

f) TDE4.2.7. Görsel öğeleri kullanır.

- Yazma içeriğini desteklemek için kullanacağı görsel ve işitsel öğelere karar verir.

g) TDE4.2.8. Sunar.

- Yazacağı metnin plan taslağını sunar.
- Aldığı geri bildirimler ile plan taslağına son şeklini verir.

TDE4.3. Kural Uygulayabilme

a) TDE4.3.1. Plan hazırlar.

- Yazmaya planına uygun bir şekilde başlar.
- Yazısını dikkat çekici bir girişle başlatır.

b) TDE4.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.

- Yazısını desteklemek amacıyla anlatım biçimi ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır.
- Duygu, düşünce ve hayallerini kendine özgü bir üslupla ifade eder.

c) TDE4.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.

- Söz varlığını (deyim, atasözü, mecaz ve terim) bağlama uygun şekilde kullanır.
- Ana düşünce ve destekleyici bilgilerle yazma sürecine devam eder.
- Yazısını hedef kitleye uygun bir söz varlığı ve üslupla sürdürür.

ç) TDE4.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.

- Vermek istediği iletileri açık veya örtük bir şekilde ifade eder.
- Duygu, düşünce ve hayallerini tutarlı bir şekilde ifade eder.
- Yazmayı başlatma, sürdürme ve bitirme ifadelerini etkili kullanır.
- Millî ve manevi değerler ile kültürel unsurlara dikkat ederek yazma sürecine devam eder.
- Yazısında toplumsal hassasiyet oluşturacak öğeler (siyaset, din, etnisite vb.) kullanmaktan kaçınır.
- Yazısının içeriğine uygun başlık belirler.
- Yazısında olumlu tutum ve değerleri vurgular.

d) TDE4.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.

- Yazısında Türkçe dil yapılarını, işlevine uygun kullanır.
- Türkçeyi bilinçli ve özenli (yabancı kelimelerin yerine Türkçelerini kullanması) kullanır.

e) TDE4.3.6. Bağdaşıklık öğelerini kullanır.

- Yazısını bağdaşıklık öğelerine dikkat ederek yazar.

f) TDE4.3.7. Yazım kurallarını uygular.

- Yazısında yazım kurallarını etkili bir şekilde kullanır.

g) TDE4.3.8. Noktalama kurallarını uygular.

- Yazısında noktalama kurallarını etkili bir şekilde kullanır.

TDE4.4. Yansıtabilme**a) TDE4.4.1. Kendini değerlendirir.**

- Yazma sürecindeki davranış, duygu ve düşüncelerini değerlendirir.
- Yazısını içerik yönünden değerlendirir.
- Yazısını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
- Yazısını paydaşların görüşlerine göre değerlendirir.

b) TDE4.4.2. Tepki verir.

- Genel geri bildirimlere bağlı olarak bundan sonra yazacağı metin ile ilgili kendisine yeni hedefler belirler.
- Özgün yazar kimliğini oluşturur.
- Yazısını sınıf/okul panolarında ya da okulun resmî çevrim içi ortamlarında paylaşır.

1.3. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMA, ÖĞRENME ÇIKTISI SAYISI VE SÜRE TABLOLARI

HAZIRLIK SINIFI TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

TEMA	Öğrenme Çıktısı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
SANATIN DİLİ	12	34	24
SÖZÜN PEŞİNDE	12	34	24
OKURUN DÜNYASI	14	34	24
SÖZÜN EBRUSU	16	34	24
OKUL TEMELLİ PLANLAMA	-	8	4
TOPLAM	54	144	100

9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

TEMA	Öğrenme Çıktısı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
SÖZÜN İNCELİĞİ	12	43	24
ANLAM ARAYIŞI	12	43	24
ANLAMIN YAPI TAŞLARI	14	43	24
DİLİN ZENGİNLİĞİ	16	43	24
OKUL TEMELLİ PLANLAMA	-	8	4
TOPLAM	54	180	100

10. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

TEMA	Öğrenme Çıktısı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
SÖZÜN EZGİSİ	16	43	24
KELİMELEİN RİTMİ	16	43	24
DÜNDEN BUGÜNE	16	43	24
NESİLLERİN MİRASI	16	43	24
OKUL TEMELLİ PLANLAMA	-	8	4
TOPLAM	64	180	100

11. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

TEMA	Öğrenme Çıktısı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
BİR DİYECEĞİM VAR!	16	43	24
KÜLTÜR YOLCULUĞU	16	43	24
YAŞAMIN İZİNDE	16	43	24
HAYATIN AYNASI	16	43	24
OKUL TEMELLİ PLANLAMA	-	8	4
TOPLAM	64	180	100

12. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

TEMA	Öğrenme Çıktısı Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
BENİM YOLCULUĞUM	16	43	24
TOPLUMUN AHENGİ	16	43	24
HAYATIN DENGESİ	16	43	24
HAYALİMDEKİ YARIN	16	43	24
OKUL TEMELLİ PLANLAMA	-	8	4
TOPLAM	64	180	100

* Zümre öğretmenler kurulu tarafından ders kapsamında yapılması kararlaştırılan çalışmalar (okul dışı öğrenme etkinlikleri, araştırma ve gözlem, sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, yerel çalışmalar, okuma çalışmaları vb.) için ayrılan süredir. Çalışmalar için ayrılan süre, eğitim öğretim yılı içinde planlanır ve yıllık planlarda ifade edilir. Okul temelli planlama kapsamında 10. sınıf düzeyinde belirlenen ders saatleri ise öğrencilerin meslek seçimi ve kariyer planlaması yapabilmeleri amacıyla onlara rehberlik edecek şekilde kullanılır. Bu doğrultuda planlanan eğitim öğretim faaliyetleri, mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı bağlamında yürütülür.

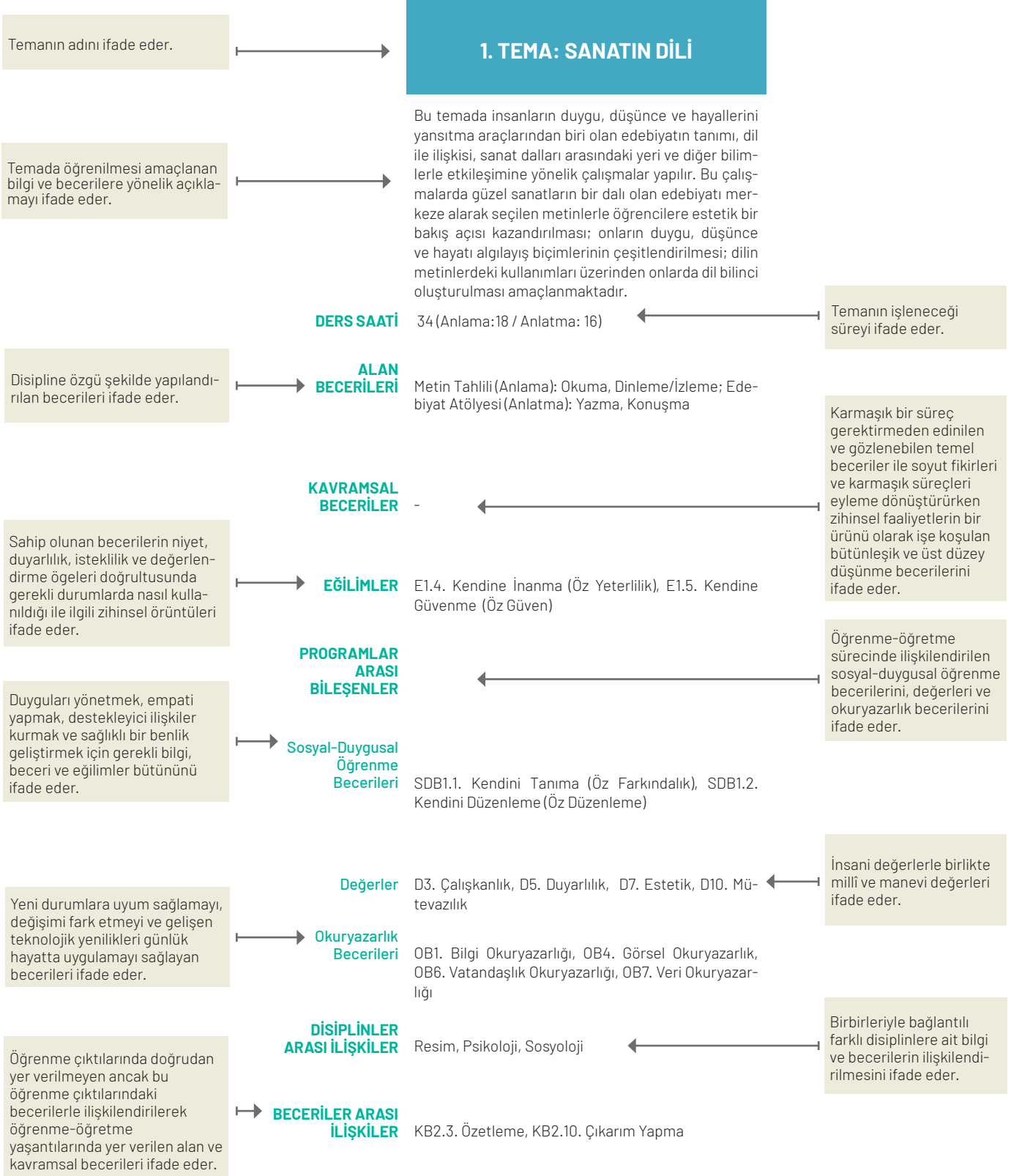
1.4. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBATLARI

DERS KİTABI	FORMA SAYILARI*	KİTAP EBADI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI HAZIRLIK	19-20	19,5 cm X 27,5 cm
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 9	19-20	19,5 cm X 27,5 cm
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 10	19-20	19,5 cm X 27,5 cm
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 11	19-20	19,5 cm X 27,5 cm
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 12	19-20	19,5 cm X 27,5 cm

* Forma sayıları üst sınır olarak verilmiş olup daha az da olabilir.

1.5. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Tema temelli yaklaşımla hazırlanan *Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı* hazırlık sınıfında 4 ders saati; 9, 10, 11 ve 12. sınıflarda ise 5 ders saati uygulanacak şekilde planlanmıştır. Programda her sınıf düzeyi için tema isimleri içerik çerçevesinde gösterilmiştir. Temaların işleniş sırası, içerdiği öğrenme çıktısı sayıları ve temaların süreleri ise "1.3. Temalar, Öğrenme Çıktısı Sayısı Ve Süre Tablosu" başlığında sunulmuştur.

Öğrenme yaşantıları sonunda öğrenciye kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri ve becerilerin süreç bileşenlerini ifade eder.

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1. Dilin zenginliğini gözlem ve tecrübelerle aktaran metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme

TDE1.2. Kişisel bilgi ve deneyimlerin dilin zenginliği ile yansıtıldığı, dinlediği/izlediği metinlerde anlam oluşturabilme

a) TDE1.2.1. Gözlem ve tecrübelerin edebiyat aracılığıyla aktarıldığı, dinlediği/izlediği metinleri anlamak için ön bilgileriyle bağlantı kurar.

TDE1.2.1.

- Bütünleşik becerideki süreç bileşenini ifade eder.
- Dinleme/izleme becerisindeki bütünleşik beceriyi ifade eder.
- Dinleme/izleme becerisini ifade eder.
- Dersin kodunu ifade eder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Sanatın Dili" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

Okuma
Konuşma
Dinleme/İzleme
Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için öncelikle edebiyatın sanatsal yönünü açığa çıkaran, edebî dilin inceliklerini barındıran; günlük dilden imge, çağrışım, açık ve örtük ileti gibi kavramlarla farklılaşan bir tür olan şiirden yararlanılır.

Öğrenme sürecinde ele alınan bilgi kümesini (bölüm/konu/alt konuya ilişkin sınırları) ifade eder.

Disipline ait başlıca anahtar kavramları ifade eder.

Anahtar Kavramlar

sanat, estetik, hayal gücü, imge, simge, ahenk, çağrışım, açık ve örtük ileti, edebî dil, günlük dil, tema, konu, mecaz, gerçeklik, öznel, nesnel, söyleyici

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)
Okuma ve Dinleme/İzleme
Çalışma yaprağı
Karşılaştırma tablosu
Kavram haritası
Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma
Öğrencilere kendilerine ait bir fotoğraf ile ilgili anılarını anlatmalarına yönelik bir performans görevi

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi ile uygun ölçme ve değerlendirme araçlarını ifade eder.

Öğrenme çıktıları, eğilim, programlar arası bileşenler ve öğrenme kanıtları arasında kurulan ve anlamlı ilişkilere dayanan öğrenme-öğretme sürecini ifade eder.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin başlıca metin türlerini, sanatın yaratıcılık, hayal gücü ve duygu ile ilişkili olduğunu, yazılı ve sözlü anlatımın aşamalarını, disiplinler arası ilişki kurmayı bildikleri kabul edilmektedir.

Önceki öğrenme-öğretme süreçlerinden getirildiği kabul edilen bilgi ve becerileri ifade eder.

Yeni bilgi ve becerilerin öğrenilmesi için sahip olunması gereken ön bilgi ve becerilerin değerlendirilmesi ile öğrenme sürecindeki ilgi ve ihtiyaçların belirlenmesini ifade eder.

Ön Değerlendirme Süreci

Köprü Kurma

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) belirlemek için açık uçlu soru, kavram haritası gibi araçlar uygulanabilir.

Öğrencilerin önceki öğrenmelerinde şiir ve anıyla ilgili edindiği temel bilgiler, bu temada öğrenecekleri içeriklerin zeminini oluşturur. Öğrencilerin sanat, estetik, ahenk, hayal gücü gibi kavramlar üzerinden edebiyatın güzel sanatların bir dalı olduğunu, dilin içerik ve türe göre farklılaştığını görmeleri; şiir, anı ve söyleşi türleri ile bu türlerin ait oldukları döneme ilişkin bilgileri edinmeleri ve böylece edebiyatla ilgili bir görüş ve anlayış oluşturmaları sağlanır.

Mevcut bilgi ve beceriler ile yeni edinilecek bilgi ve beceriler arasında bağlantı oluşturma sürecinin yanı sıra edinilecek bilgi ve beceriler ile günlük hayat deneyimleri arasında bağ kurmayı ifade eder.

Hedeflenen öğrenci profili ve temel öğrenme yaklaşımları ile uyumlu öğrenme-öğretme yaşantılarının hayata geçirildiği uygulamaları ifade eder.

Öğrenme-öğretme Uygulamaları

Öğrenme profilleri bakımından farklılık gösteren öğrencilere yönelik çeşitli zenginleştirme ve desteklemeye ilişkin öğrenme-öğretme yaşantılarını ifade eder.

FARKLIlaştırma Zenginleştirme

Destekleme

Öğrencilerden farklı içerikte şiirler okumaları, beğendikleri şiirlerden oluşan bir seçki hazırlamaları istenir. Öğrencilerden kendi anılarını film şeridi hâline getirmeleri veya şiir türünde yeniden yazmaları istenir.

Akranlarından daha ileri düzeydeki öğrencilere genişletilmiş ve derinlemesine öğrenme fırsatları sunan, onların bilgi ve becerilerini geliştiren öğrenme-öğretme yaşantılarını ifade eder.

Öğretmenin ve programın güçlü ve iyileştirilmesi gereken yönlerinin öğretmenlerin kendileri tarafından değerlendirilmesini ifade eder.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

Öğrenme sürecinde daha fazla zaman ve tekrara ihtiyaç duyan öğrencilere ortam, içerik, süreç ve ürün bağlamında uyarlanmış öğrenme-öğretme yaşantılarını ifade eder.

2. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA YER ALAN FARKLI SINIF DÜZEYLERİNE AİT TEMALAR

HAZIRLIK SINIFI TEMALARI

1. TEMA: SANATIN DİLİ

Bu temada insanların duygu, düşünce ve hayallerini yansıtmaya araçlarından biri olan edebiyatın tanımı, dil ile ilişkisi, sanat dalları arasındaki yeri ve diğer bilimlerle etkileşimine yönelik çalışmalar yapılır. Bu çalışmalarda güzel sanatların bir dalı olan edebiyatı merkeze alarak seçilen metinlerle öğrencilere estetik bir bakış açısı kazandırılması; onların duygu, düşünce ve hayatı algılayış biçimlerinin zenginleştirilmesi dilin metinlerdeki kullanımları üzerinden onlarda dil bilinci oluşturulması amaçlanmaktadır.

Edebiyatın insana -dolayısıyla topluma- estetik zevk vermek, doğaya, insana vb. yönelik sorumluluk bilinci kazandırmak, farklı kültürlerle yönelik duyarlılık sağlamak gibi birçok işlevi bulunmaktadır. Buna bağlı olarak yapılacak çalışmalar, öğrencilerin hazır bulunuşlukları dikkate alınarak Cumhuriyet Dönemi'nden başlanmak üzere dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özelliklerine sahip taşıyan metinlerden seçilir. Buna göre okuma metni olarak insanın duygu zenginliğini yansıtan bir şiire ve dilin farklı kullanımlarının bulunduğu anı (hatıra) türünde bir metne yer verilir. Dinleme/izleme metni olarak da dilin zenginliğini gözlem ve tecrübelerle yeniden biçimlendiren söyleşi türünde bir metin kullanılır.

DERS SAATİ 34 (Anlama:18/Anlatma: 16)

ALAN

BECERİLERİ

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/izleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL

BECERİLER

-

EĞİLMİLER

E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E2.5. Oyunseverlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitik Düşünme, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI

BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal

Öğrenme Becerileri

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB 2.1. İletişim, SDB 2.2. İş Birliği, SDB 2.3. Sosyal Farkındalık, SDB 3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D3. Çalışkanlık, D7. Estetik, D10. Mütevazılık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatandaşlık

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı, OB7. Veri Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI

İLİŞKİLER

Resim, Psikoloji, Sosyoloji, Müzik, Sinema, Tiyatro

BECERİLER ARASI

İLİŞKİLER

KB2.4. Çözümleme, KB2.9. Genelleme, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.12. Mevcut Bilgiye/ Veriye Dayalı Tahmin Etme, KB2.18. Tartışma, KB2.20. Sentezleme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. "Sanatın Dili" temasında ele alınan metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme
- TDE1.2. "Sanatın Dili" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- a) TDE1.2.1. Gözlem ve tecrübelerin edebiyat aracılığıyla aktarıldığı metinleri anlamak için ön bilgileriyle bağlantı kurar.
- b) TDE1.2.2. Dinlediği/izlediği metinlerin söyleyicisinin kişisel bilgi ve deneyimlerine yönelik tahminlerde bulunur.
- c) TDE1.2.3. "Sanatın Dili" temasında ele alınan metinlerde dilin zenginliği bağlamında çıkarımlar yapar.
- Metinlerde açıkça sunulan bilgileri, açık ve örtük iletileri, konuyu/temayı, ana düşünceyi/ana duyguyu belirler.*
- Metinlerde açıkça ifade edilen neden, sonuç, koşul, varsayım vb. bilgileri belirler; bu bilgilerin sunuş şeklini inceler.*
- ç) TDE1.2.4. "Sanatın Dili" temasında ele alınan metinlerde metin içi karşılaştırmalar yapar.
- Metinlerde farklı bölümleri, farklı sorulara verilen cevapları karşılaştırır; metindeki tutarlılığı inceler, konuşmacının konuşma tarzını belirler.*

Okuma

- TDE2.1. "Sanatın Dili" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme
- TDE2.2. "Sanatın Dili" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- a) TDE2.2.1. Edebiyat ve sanat ilişkisine yönelik bilgileri açıklar ve metinle ilgili ön bilgileriyle bağlantı kurar.
- Edebiyat, edebiyat-sanat ilişkisi, edebiyatın diğer bilimlerle ilişkisi, imge, estetik, hayal gücü vb. kavramları açıklar.*
- b) TDE2.2.2. Edebiyatın farklı sanat dallarıyla ilişkisine yönelik tahminlerde bulunur.
- Farklı sanat dalları ve ürünleriyle ilgili yapılan tahminler ve açıklamalarla edebiyatın güzel sanatlarla ve diğer disiplinlerle ilişkisini belirler.*
- c) TDE2.2.3. "Sanatın Dili" temasında ele alınan metinlerde edebiyat ve sanat ilişkisi bağlamında çıkarımlar yapar.
- Metinlerde açıkça sunulan bilgileri, açık ve örtük iletileri, konuyu/temayı, ana düşünceyi/ana duyguyu belirler.*
- ç) TDE2.2.4. Estetik bakış açısı, duygu ve düşünce zenginliği bağlamında metin içi karşılaştırmalar yapar.
- Metinlerde edebî dil ile günlük dil arasındaki farkları belirler.*
- Metinlerde estetik değer oluşturan unsurları karşılaştırır.*
- d) TDE2.2.5. Söz sanatlarının metni zenginleştirmek ve etkileyici hâle getirmek için üstlendiği rolü fark eder.
- Metinde geçen söz sanatlarını belirler.*
- Söz sanatlarının kullanılma amacını ve metindeki işlevini belirler.*

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

- TDE3.1. Kişisel bilgi ve deneyimlerini edebî bir dil ile aktardığı konuşmasını yönetebilme

TDE3.2. Yaşadıklarını; duygu, düşünce ve etkilenmelerini yansıttığı konuşmasına yönelik içerik oluşturabilme

TDE3.3. Yaşadıklarını; duygu, düşünce ve etkilenmelerini yansıttığı konuşmasına yönelik kural uygulayabilme

TDE3.4. Kişisel bilgi ve deneyimlerini edebî bir dil ile aktardığı konuşmasına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

TDE4.1. Bağlama uygun bir şekilde geliştireceği soru-cevap biçimindeki yazısını yönetebilme

TDE4.2. Metin içeriğine, bağlama ve üsluba uygun yazısı için içerik oluşturabilme

TDE4.3. Metin içeriğine, bağlama ve üsluba uygun yazısı için kural uygulayabilme

TDE4.4. Metin içeriğine, bağlama ve üsluba uygun bir şekilde oluşturduğu yazısına dair değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

“Sanatın Dili” temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için öncelikle edebiyatın sanatsal yönünü açığa çıkaran, edebî dilin inceliklerini barındıran; günlük dilden imge, çağırışım, açık ve örtük ileti gibi kavramlarla farklılaşan bir tür olan şiirden yararlanılır. Ayrıca bu tema kapsamında ikinci metin olarak anı (hatıra) türünde bir metin incelenir. Böylece tema boyunca edebiyat ile ilgili verilmek istenen içerik, farklı türdeki metinlere bağlı olarak sunulur.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi için öğrencilerin kendi fotoğraflarından hareketle hayatlarının bir dönemini anlattıkları bir konuşma etkinliği düzenlenir. Öğrencilerin konuşmalarında temaya ilişkin söz varlığını da etkili kullanmaları göz önünde bulundurulur.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde içerik olarak çok modlu metin türü olan söyleşi seçilir. Dinleme/izleme metninin içeriğinde sanat, sanatçı, estetik, dil, edebî tür vb. konular yer alır. Bu söyleşide dilin sanatsal yönünün kullanılma biçimi öğrencinin edebiyat ile sanatı daha kolay ilişkilendirmesini sağlar.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde sanat, sanatçı, estetik, dil, edebî tür vb. konular üzerine hazırlanmış söyleşi metnini dinleyen öğrencilerin metne yönelik sorular oluşturup bunları cevaplamaları sağlanır. Öğrencilerin yazılarında temaya ilişkin söz varlığının etkili kullanımı göz önünde bulundurulur.

Anahtar Kavramlar

sanat, estetik, hayal gücü, imge, simge, ahenk, çağırışım, açık ve örtük ileti, edebî dil, günlük dil, tema, konu, mecaz, gerçeklik, öznellik, nesnellik, söyleyici

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Çalışma yaprağı
- Karşılaştırma tablosu
- Kavram haritası
- İnfografik metin (Bilgi görseli)
- T diyagramı
- Öğrenme günlüğü
- Kontrol listesi

- Kısa cevaplı sorular
- Çıkış kartı

Edebiyat ve sanat ilişkisini yansıtan okuma metinlerinde çalışma yaprağı, karşılaştırma tablosu, kavram haritası, infografik metin (bilgi görseli), öğrenme günlüğü, kısa cevaplı sorular ve kontrol listesinden yararlanılabilir.

Dinleme/izleme metinleri ile ilgili olarak da kontrol listesi, T diyagramı, çıkış kartı ve kısa cevaplı sorular hazırlanabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilere kendilerine ait bir fotoğraf ile ilgili anılarını anlatmalarına yönelik bir performans görevi
- Öğrencilerin dinledikleri/izledikleri söyleşi metnine, bağlama uygun sorular eklemesi ve bunları cevaplamasına yönelik performans görevi

Öğrencilerin sözlü anlatımlarını bireysel olarak gerçekleştirmeleri sağlanır. Öğrencilerin çalışmaları dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Değerlendirmede planlama, ayrıntıların sunumu, etkileyicilik, beden dilinin kullanımı, zaman yönetimi, düşüncenin ifade biçimi gibi ölçütler yer alır.

Öğrencilerin söyleşiye yönelik gerçekleştirdikleri yazılı anlatımları dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Dereceli puanlama anahtarında soru ve cevapların ilgililiği, tutarlılığı, akıcılığı, dil ve anlatımı, özgünlüğü gibi ölçütlere yer verilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirmede öğrenme günlüğü kullanılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin başlıca metin türlerini, sanatın yaratıcılık, hayal gücü ve duygu ile ilişkili olduğunu, yazılı ve sözlü anlatımın aşamalarını, disiplinler arası ilişki kurmayı bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) belirlemek için açık uçlu soru, kavram haritası gibi araçlar uygulanabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki öğrenmelerinde şiir ve anıyla ilgili edindiği temel bilgiler, bu temada öğrenecekleri içeriklerin zeminini oluşturur. Öğrencilerin sanat, estetik, ahenk, hayal gücü gibi kavramlar üzerinden edebiyatın güzel sanatların bir dalı olduğunu, dilin içerik ve türe göre farklılaştığını görmeleri; şiir, anı ve söyleşi türleri ile bu türlerin ait oldukları döneme ilişkin bilgileri edinmeleri ve böylece edebiyatla ilgili bir görüş ve anlayış oluşturmaları sağlanır.

Bu temada söz konusu anlama bölümündeki beceriler; şiir, anı ve söyleşi türüne ait metinlerden hareketle kazandırılır. Anlatma (edebiyat atölyesi) bölümündeki beceriler ise öğrencilerin kendi fotoğraflarından yola çıkarak bir anı anlatma ve dinledikleri/izledikleri söyleşiye bağlama uygun sorular ekleyip bu sorulara cevaplar oluşturma çalışması ile kazandırılır.

Bu temada edindiği yeni bilgilerle öğrencinin günlük yaşamda karşılaştığı olaylara/durumlara farklı açılardan bakması, kendisini yazılı ve sözlü olarak ifade ederken edebî metinlerin dil ve anlatım özelliklerinden yararlanması beklenir. Temada incelenen farklı türlerdeki metinlerin anlatım olanakları, içerikleri, tür ve dönem bilgileri aracılığıyla diğer temalarda işlenecek türlerin anlaşılmasına temel oluşturulur.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu süreçte okuma metni Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak günümüze en yakın dil ve anlatım özelliklerine sahip metinlerden seçilir. Özellikleri belirtilen dönemden şiir ve anı metni, dinleme/izleme metni olarak da söyleşi türünde çok modlu bir metin ele alınır. İncelenen metinler benzer ve/veya farklı tür, dönem ve anlayıştaki metinlerle karşılaştırılıp edebiyat, sanat ve dil ile ilgili bir fikir ve görüş oluşturulması sağlanır. Ardından öğrencinin konuşma becerisi kapsamında kendine ait fotoğraftan yola çıkarak bir anısını anlatması, yazma becerisi kapsamında da dinlediği/izlediği söyleşiye metnin bağlamına uygun sorular ekleyerek bu sorulara cevap vermesi istenir. Temadaki bu çalışmalarla öğrenme çıktıları uygulanır.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Farklı disiplinlere ait kısa metinler yansıtılarak öğrencilerin bunları incelemesi istenir. Öğrencilere bu metinlerin hangilerinin edebî metin olabileceğini ortaya çıkaracak kısa cevaplı sorular sorulabilir (**KB2.10**). Öğrencilerden verdikleri cevapları gerekçelendirerek sözlü bir şekilde ifade etmeleri istenir (**SDB3.3**). Böylelikle öğrencilerin edebiyat hakkındaki ön bilgileri yoklanır. Tespit edilen edebî metinden/metinlerden hareketle edebiyatla ilgili olabilecek bazı kavramlar tahtaya yazılır. Öğrencilere edebiyat kelimesinin başka hangi kavramları çağrıştırdığı sorulur. Verdikleri cevaplar tahtadaki listeye eklenir. Bu şekilde öğrencilerin önceden öğrendikleri kavramlarla yeni öğrendiklerini ilişkilendirerek edebiyatın dünyasıyla tanışmaları sağlanır. Verilen kavramlardan hareketle öğrencilerin kendilerine göre bir edebiyat tanımı yapmaları istenir (**KB2.20**). Gelen cevaplardan hareketle öğrencilerin edebiyat kavramı ile ilgili bir genellemeye ulaşmaları beklenir. Daha sonra işlenecek şiirin başlığına ve görseline dikkat çekilerek öğrencilerden içeriğe yönelik tahminlerde bulunmaları istenir (**E2.3, OB4, KB2.12**).

Öğrencilerin tahminleri alındıktan sonra öğretmen, şiiri sözün ezgisine dikkat ederek okur; sonrasında aynı şekilde öğrencilerin şiiri sesli bir şekilde okumaları sağlanır (**OB9**).

TDE2.2

Metin okunduktan sonra şiirin edebiyata ait bir tür olduğu söylenir. Şiirin içeriği (tema, konu), yapısı (nazım birimi, ölçüsü), ahenk özellikleri (uyak düzeni, uyak, redif, aliterasyon, asonans), şiirde geçen söz sanatları ile ilgili çalışma yapabilmek için çalışma yaprağından yararlanılabilir. Estetik değeri çerçevesinde şiirin türüne özgü kavramlardan (imge, simge, ahenk, çağrışım, açık ve örtük ileti, söyleyici vb.) hareketle bir kavram haritası oluşturulur (**D7**). Bu kavramlar şiirden hareketle açıklanır (**OB1**). İncelenen şiir, benzer ya da farklı özelliklere sahip (ölçülü/ölçsüz, farklı nazım birimine sahip vb.) başka şiirlerle karşılaştırılır. Bunun için bir karşılaştırma tablosu hazırlanır. Öğrencilerden verilen belirli başlıklar (söyleyici, tema, ahenk unsurları vb.) doğrultusunda tabloyu doldurması istenir (**SDB1.2, OB4**). Öğrencilerin şiirin içeriğinden hareketle edebiyatın hangi konuları içerebileceğine ilişkin görüşleri alınır ve bu görüşler tahtaya yazılır. Bu çalışmadan hareketle öğrencilerin edebiyatın yaşamdan izler taşıdığı, yaşama dair her olay, durum ve duygunun edebiyatta karşılık bulabileceği çıkarımına ulaşması sağlanır (**E3.6, KB2.4**). Edebiyatın sadece hayatı bilmeye ve anlamaya değil, mütevazılık değeri açısından kişinin kendisini bilmesine de katkı sağladığı ifade edilerek edebiyat ve yaşam ilişkisine dair söylenenlerle bağ kurulur. Aynı zamanda edebiyatın değer ve erdemleri içselleştirme fırsatı sunduğu ifade edilir (**D10**).

Şiirle ilgili verilen kavramlar ve içerikle ilgili sorulan sorulardan sonra öğrencilere şiir türünün genel özellikleri ile ilgili bir infografik metin çalışması yaptırılabilir (SDB1.2, E3.3). Bunun için belirli bölümleri boş olan infografik bir metin çalışması öğrencilere verilir. Bu çalışmada boş bırakılan yerlerin grup çalışması ile tamamlanması istenir (E2.2). Yapılan çalışmalarla öğrencilerin şiir dilinin günlük dilden farklı özelliklere sahip olduğunu fark etmeleri, şiir türüne özgü genel özellikleri açıklamaları, şiirin edebî metinler içindeki yerinin ne olduğu ile ilgili bir görüş oluşturmaları beklenir (SDB2.2, KB2.9).

Tema süresince yapılan çalışmalardan hareketle öğrencilerden estetik açıdan şiirin edebiyat ve sanatla ilişkisi, şiirin şair ile ilişkisi (D7), şiirin toplumsal işlevi, şiirin güncel yaşamdaki yeri ile ilgili görüş ve düşüncelerini gerekçeleri ile birlikte belirtmeleri istenir (SDB3.3, E3.10). Bu açıklama sözlü olarak veya öğrenme günlüğü biçiminde yaptırılabilir. Sonrasında “Edebiyat, bilim ve sanat dallarını etkilediği gibi onlardan da yararlanır.” tezi tahtaya yazılır. Öğrencilere “Bu tezi örneklemek veya kanıtlamak için nasıl bir çalışma yürütürsünüz?” sorusu sorulur ve fikirlerini destekleyebilecek materyalleri (görsel, yazılı metin, karikatür vb.) toplayıp sunmaları için öğrencilere zaman tanınır (SDB1.2, OB7).

Yapılan çalışmalarla ilgili öğrencilere geri bildirim verilir ve çalışmalar sınıf panosunda paylaşılır (E1.5).

- İkinci okuma metni olan anı (hatıra) işlenirken öğretici metinlere yönelik metin tahlili aşamaları izlenir. Ancak anı (hatıra) türünün özellikleri (öğretici bir metin olması, genellikle kelimelerin sözlükteki ilk anlamlarıyla kullanılması, nesnel ve öznel ifadelerin yer alması, anlatım biçimlerinden açıklamanın ağırlıklı olarak kullanılması vb.) dikkate alınarak akışta uygun değişiklikler yapılmalıdır.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1, TDE3.2, TDE3.3

Derse getirecekleri fotoğrafa karar verebilmeleri için performans görevi öğrencilere önceden verilir ve öğrencilerin sınıf dışında hazırlık yapmaları sağlanır. Beyin fırtınası yöntemiyle öğrencilerin iyi ve etkili bir konuşmanın nasıl olması gerektiğine ilişkin görüşleri alınarak öğrencilerde iyi bir konuşmanın nitelikleriyle ilgili fikir oluşturulur (SDB2.1). Her öğrenciye kendi fotoğrafından hareketle bir anısını anlatabilmesi için belirli bir süre verilir (OB4, E1.5).

Öğrencilerden anılarını anlatırken Türkçenin özelliklerine uygun cümleler kurmaları, vurgu ve tonlamaya dikkat etmeleri, beden dilini etkili kullanmaları, duygu ve düşüncelerini akıcı ve açık bir şekilde ifade etmeleri, temada edindikleri söz varlığından da yararlanmaları istenir (SDB2.1).

TDE3.4

Öğretmen, dereceli puanlama anahtarı kullanarak öğrencilerin konuşmalarını değerlendirir. Değerlendirme sürecinde ayrıntıların sunumu, etkileyicilik, beden dilinin kullanımı, zaman yönetimi, düşünce-ifade biçimi gibi ölçütler dikkate alınır (E3.7). Süreçte gözlem formu, öz değerlendirme, akran değerlendirmesi ile çeşitlilik sağlanabilir (SDB1.2).

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Sanat, sanatçı, estetik, dil, edebî tür vb. konular üzerine hazırlanmış söyleşi ile öğrencilere dinleme/izleme çalışması yaptırılır (SDB2.1). Bu çalışma öncesinde dinleme/izleme sürecine ilişkin bir kontrol listesi hazırlanır. Bu listede “Dinleme/izleme amacını belirledi.”,

“Dinlerken anlamını bilmediği kelimeleri ve kelime gruplarını not aldı.”, “Dinlerken anlamadığı yerlerle ilgili sorular sordu.”, “Dinlemeleri/izlemeleri sırasında nezaket kurallarına uydu.” vb. ifadeler saygı değeri çerçevesinde yer alır **(D14)**. Dinleme/izleme metninin içeriğine yönelik tahminlerde bulunulması istenir **(E2.3)**. Tahminler alındıktan sonra dinleme/izleme çalışması yaptırılır **(OB9)**.

TDE1.2

Öğrencilere dinleme/izleme metninde yer alan soruların içeriği, cevaplanma yöntemi, söyleşi yapan kişinin konuya hâkimiyeti, söyleşi sırasında kullanılan beden dili gibi durumlara yönelik kısa cevaplı sorular sorulur **(SDB2.3, OB1, E3.4)**. Bu sorulara verilecek cevaplar doğrultusunda öğrencinin söyleşi türünün genel özellikleri ile ilgili görüş oluşturmaya sağlanır. Verilecek farklı türdeki metinler (hikâye, masal, gezi yazısı, deneme, makale vb.) ile söyleşi metni T diyagramı kullanılarak karşılaştırılır. Bu karşılaştırma sonucunda söyleşi türüne benzeyen metnin hangisi olduğu sorulur **(KB2.18)**. Öğrencilerin bu soruları gerekçelendirerek cevaplamaları beklenir ve öğrencilerde çalışkanlık değeri desteklenir **(D3, E3.10, SDB3.3)**. Metinler arasındaki bu benzerliklerden yola çıkılarak söyleşinin dil ve anlatım özelliklerine, içeriği ve yazılma amacına ilişkin çıkarımların sözlü bir şekilde ifade edilmesi sağlanır **(SDB2.1)**.

Odağında kişisel bilgi ve deneyimleri aktarmak olan dinlediği/izlediği söyleşi ile okuduğu anı metinlerini yazılma amacı, bilgilerin sunulma şekli, içerik, estetik bakış açısı, kelimelerin kullanımı ve dil bağlamında karşılaştırır; bu özellikler ile dilin kullanımının anlama katkısını değerlendirir. Çalışma bitiminde öğrencilerden söyleşi türünün edebiyattaki yeri ve önemini yanında toplumsal ve kültürel bir hafıza oluşturmaya yönelik bir fikir edinmeleri sağlanır. Bu sayede öğrencilerin millî bilinç konusunda bir farkındalık kazanmaları, kültürel mirasa duyarlı olmaları sağlanır **(SDB2.3, E3.5, OB6, D19)**. Çıkış kartı kullanılarak dinleme/izleme etkinliği değerlendirilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1, TDE4.2, TDE4.3, TDE4.4

Yazma atölyesinde öğrencilere metin tahlili sürecinde dinledikleri veya izledikleri söyleşi metnine sorular ekleyip bunları cevaplamaya yönelik bir performans görevi verilir. Bu görev sınıf içinde ve gruplar hâlinde gerçekleştirilir **(SDB1.1, E2.2)**. Sınıftaki öğrenciler, bu görev için dört gruba ayrılır ve her grup, sınıfın farklı köşelerinde kurulan dört istasyona dağılır. Her istasyonda öğrencilerden söyleşi metniyle ilgili sorular oluşturmaları istenir. Öğrenciler sorularını ve cevaplarını yazılı olarak hazırlar **(E3.3)**. Sorular hazırlandıktan sonra öğrenci grupları sırayla her istasyonu ziyaret eder, burada yer alan soruları cevaplandırarak bilgilerini pekiştirir ve ilgili yazma aktivitelerini tamamlar **(KB3.3)**. Her istasyon için bir grup sözcüsü belirlenir ve oluşturulan soru-cevaplar tüm gruplarla paylaşılır **(SDB2.2, SDB2.1, E2.5)**.

Bu performans görevi için sınıf dört gruba ayrılabilir ve sınıfta dört istasyon oluşturulabilir. Söyleşi metnine yönelik hazırlanan sorular ve cevaplar yazılı olarak istenir **(E3.3)**. Her bir istasyona bir grup sözcüsü atanır. İstasyonlarda oluşturulan soru ve cevaplar gruplar tarafından paylaşılır **(SDB2.2, SDB2.1, E2.5)**. Bu süreçte öğrencilerin Türkçenin dil yapılarını işlevine uygun olarak sorumluluk bilinciyle kullanması **(D16)**, yazım ve noktalama kurallarına dikkat etmesi, kendine özgü ifadelerle yer vermesi ve düşüncüyü geliştirme yollarından yararlanması istenir **(SDB1.2, E1.4, E2.3)**.

Değerlendirme sürecinde soru ve cevapların ilgililiği, tutarlılığı, akıcılığı vb. ölçütlerin yer aldığı dereceli puanlama anahtarı kullanılır.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda öğrencilerin okuduğu ve dinlediği/izlediği metinlerden hareketle edebiyatın sanat olarak değerlendirilmesine katkı sağlayan dil özelliklerini kavraması amaçlanır. Bu amaçla öğrencilerden bir öğrenme günlüğü yazması istenir. Bu günlükte öğrencilerin edebiyata ilişkin kavram yanılgıları, eksik öğrenmeleri ve güçlü yönleri belirlenip öğrencilere geri bildirimler verilerek yeni temaya geçilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrencilerden farklı içerikte şiirler okumaları, beğendikleri şiirlerden oluşan bir seçki hazırlamaları beklenebilir. Öğrencilerden kendi anılarını film şeridi hâline getirmeleri veya şiir türünde yeniden yazmaları istenebilir.

* Edebiyat, resim ve müzik arasındaki benzerlik ve bağlantıları konu edinen bir araştırma yapması ve ulaştığı sonuçları sınıf arkadaşlarıyla paylaşması istenebilir.

Destekleme

Öğrencilere imge ve örtük iletilerin daha az yer aldığı, anlamın daha açık verildiği, ahenk unsurlarının ön planda olduğu bir şiir verilip şiirle ilgili temel kavramların yer aldığı çalışma yaptırılabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. TEMA: SÖZÜN PEŞİNDE

Bu temada insanın duygu, düşünce ve hayal dünyasını etkili ve güzel bir biçimde ifade edebilmesi için sözün bir araç olarak nasıl kullanıldığının fark edilmesi amaçlanmaktadır. Bilinçli, doğru, güzel ve yerinde kullanılan söz; insanların duygu ve düşüncelerini etkileyip bakış açılarını değiştirebilir, sosyal ilişkilerini güçlendirip iletişim becerilerini geliştirebilir. Edebî eserle estetik güzellik sağlamak ve okurla bağ kurabilmek için sözün gücünden yararlanılır.

Bu temada okuma metinleri, tiyatro ve gezi yazısı türlerinden seçilir. Dinleme/izleme metni olarak da bir şiir ele alınır. İncelenen eserler Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özelliklerine sahip metinlerden seçilir. Ele alınan metinler incelenir ve başka türlerden metinlerle karşılaştırılarak edebî eserlerdeki söz varlığının farklı bağlamlarda kullanılması ile ilgili çıkarımlar yapılır. Öğrencilerin gezip gördükleri yerleri anlattıkları bir sözlü sunum yapmaları ve tema çerçevesinde şiir yazmaları sağlanır.

DERS SAATİ 34 (Anlama:18/Anlatma: 16)

ALAN BECERİLERİ

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/izleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER

-

EĞİLİMLER

E1.2. Bağımsızlık, E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.1. Empati, E2.3. Girişkenlik, E3.1. Uzmanlaşma, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiği Olma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarılma (Öz Yansıtma), SDB 2.1. İletişim, SDB 2.2. İş Birliği, SDB 2.3. Sosyal Farkındalık, SDB 3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D6. Dürüstlük, D7. Estetik, D11. Özgürlük, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Tarih, Sosyoloji, Coğrafya

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.4. Çözümleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.9. Genelleme, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.18. Tartışma, KB2.20. Sentezleme, KB3.1. Karar Verme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1. "Sözün Peşinde" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

TDE2.2. "Sözün Peşinde" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

Dinleme/İzleme

TDE1.1. "Sözün Peşinde" temasında ele alınan metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme

TDE1.2. "Sözün Peşinde" temasında ele alınan metinlerden hareketle anlam oluşturabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE 3.1. Sözü etkili ve güzel kullanacağı akıcı bir konuşma sürecini yönetebilme

TDE 3.2. Gözlem ve izlenimlerini etkili ve güzel bir biçimde sunmak için konuşma içeriği oluşturabilme

TDE 3.3. Konuşmasında gözlem ve izlenimlerini etkili ve güzel bir biçimde sunmak için kural uygulayabilme

TDE 3.4. Sözü etkili ve güzel kullandığı konuşmasına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

TDE 4.1. Sözü etkili ve güzel kullanacağı yazma sürecini yönetebilme

TDE 4.2. Duygularını, edindiği söz varlığını da kullanarak yansıtacağı bir yazı içeriği oluşturabilme

TDE 4.3. Duygularını ifade ederken sözü etkili ve güzel kullanabildiği yazısında kural uygulayabilme

TDE 4.4. Sözü etkili ve güzel kullandığı yazısına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Sözün Peşinde" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için edebiyatın sözün etkili ve güzel kullanımına dayalı anlatımlarına dikkat çekilir. Söz varlığının farklı bağlamlarda kullanımlarına örnek oluşturması bakımından tiyatro ve gezi yazısı seçilir. Bu metinler incelenerek sözü etkili ve güzel kullanmanın önemi ortaya konur. Metinler Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özelliklerine sahip metinlerden seçilir.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde bir şiir seçilir ve bu şiirin incelemesi yapılır. Öğrencilerin, şiirde etki uyandıran söz ve ifadelerin nasıl kullanıldığını fark etmeleri ve bunlardan hareketle çıkarımlar yapmaları sağlanır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler, inceledikleri gezi yazısından hareketle gezip gördükleri bir yeri anlatacakları sözlü bir anlatım (sunum) gerçekleştirir.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler sözün etkili ve güzel kullanımına örnek oluşturacak nitelikte bir şiir yazar.

Anahtar Kavramlar

anlatım biçimleri, düşünceyi geliştirme yolları, anlatım özellikleri, tiyatro terimleri, söz varlığı

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve Değerlendirme)**

Metin Tahlili (Anlama)**Okuma ve Dinleme/İzleme**

- Kısa cevaplı sorular
- Yapılandırılmış grid
- Çalışma yaprağı
- Karşılaştırma tablosu
- Bilgi kartları

“Sözün Peşinde” temasında okumayı yönetme sürecinde kısa cevaplı sorular, anlam oluşturma sürecinde yapılandırılmış grid, karşılaştırma tablosu, çalışma yaprağı hazırlanabilir. Dinleme/izleme sürecinde dinleme/izlemeyi yönetmede kısa cevaplı sorular, bilgi kartları, çalışma yapraklarından faydalanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)**Konuşma ve Yazma**

- Öğrencilerin gezip gördükleri bir yeri anlatan sunum yapmalarına yönelik bir performans görevi
- Öğrencilerin sözü etkili ve güzel kullanarak bir şiir yazmalarına yönelik bir performans görevi

Öğrencilerin sunum yaparak sergilediği performans, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında gözlem ve izlenimlerini paylaşma, içeriğe uygunluk, kültürel unsurlara yer verme, görsel öğeleri kullanma, zaman ve mekân kullanımı, sözü ve beden dilini etkili kullanma gibi ölçütler yer alır. Bu görev grup çalışması olarak gerçekleştirilebilir.

Sözün etkili ve güzel kullanılarak yazıldığı ve yazılan şiirin paylaşıldığı performans görevleri dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir. Puanlama anahtarında yaratıcılık, biçim, ahenk unsurları, etkileyicilik, anlam ve çağrışım zenginliği gibi ölçütlere yer verilir. Değerlendirmelerde öğretmen ve akran değerlendirmesi ile öz değerlendirme yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirmede öğrenme günlüğü kullanılır.

**ÖĞRENME-ÖĞRETME
YAŞANTILARI**

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin tiyatro ile ilgili temel kavram ve terimleri, gezi yazısı türünün genel özelliklerini, öğretici metinlerde kullanılan anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarını, şiirle ilgili temel kavramlarla şiirin yapı ve ahenk unsurlarını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) tespit etmek için soru-cevap, tartışma, düşün-eşleş-paylaş, akvaryum tekniği, beyin fırtınası, infografik metin gibi yöntemler uygulanabilir.

Köprü Kurma

Tiyatroya ilişkin ön bilgiler, bu temada tiyatro incelemesine temel oluşturur.

Önceki temada öğretici metinlerin genel özellikleriyle ilgili edinilen bilgiler, gezi yazısının incelenmesinde kullanılır.

Bu temada sözün etkili ve güzel kullanımına yönelik değerlendirme, yorum ve çıkarımlar yapılırken önceki temada estetik konusunda öğrenilen bilgilerden yararlanılır.

Tiyatro, gezi yazısı ve şiir türlerinden metinlerin incelenmesi sürecinde öğrenilen bilgilerle üst sınıflardaki metin incelemeleri için ön bilgi oluşturulur.

Sözün etkili ve güzel kullanımına yönelik farkındalık oluşturulması ile öğrencilerin günlük yaşamdaki iletişim becerilerinin gelişimine katkı sağlanması amaçlanır.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu süreçte “Sözün Peşinde” temasında öğrencilerin malzemesi dil, konusu insan olan edebiyatla tanışması amaçlanır. Bu temanın içeriğinde Cumhuriyet Dönemi’nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özelliklerine sahip bir tiyatro ve gezi yazısı, okuma metni olarak seçilir ve incelenir. Daha sonra okunan ve incelenen gezi yazısının özelliklerinden hareketle öğrencilere kendi gezip gördükleri bir yerin çeşitli özelliklerini yansıtan sözlü bir sunum yaptırılır. Dinleme/izleme metni olarak sözün etkili ve güzel kullanımının öne çıktığı şiir türünde bir metin seçilir ve incelenir. Yazılı anlatım aşamasında öğrencilere duygu dünyalarındaki etkilenmeleri içeren bir şiir yazdırılır.

Metin Tahlili (Anlama)**Okuma****TDE2.1**

Öğrencilerin tiyatroya dair neler bildiklerini tespit etmek, temada incelenecek tiyatro metnine yönelik ilgi uyandırmak için tiyatro ile ilgili kavram ve terimlerin yer aldığı infografik kullanılır. Böylece tiyatroya dair hazır bulunuşluk oluşturulur.

Okuma metni olarak Cumhuriyet Dönemi’nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özelliklerine sahip bir tiyatro eseri seçilir. Öğrencilerden göz atarak okuma yapmaları istenir. Böylece öğrenciler, eser hakkında genel bir görüş oluşturabilir. Daha sonra öğrenciler gruplara ayrılır ve okuma tiyatrosu yöntemiyle metnin okunması sağlanır (**SDB2.2**). Metnin okunması sırasında öğrencilerden metinde yay ayrıç içerisinde verilen yönerge ve ifadelerin kullanım amacına dikkat ederek bu yönergeleri uygulamaları istenir. Okudukları oyunun sahnelenmesi hâlinde söz konusu yönerge ve ifadelerin nasıl kullanılabileceğiyle ilgili öğrencilerden görüşler alınır. Bu süreçte “soru-cevap tekniği” kullanılır, kısa cevaplı sorulardan yararlanılır.

Okuma tiyatrosu sürecinde öğrencilerin kendi aralarında görev dağılımı yapması ve okuma sürecini yönetmesi sağlanır (**SDB2.2, E1.2**). Öğrencilerin üstlendikleri görevlere göre ölçütler içeren öz değerlendirme ve akran değerlendirme formları düzenlenerek süreç sonunda değerlendirme yapılır (**SDB1.2**). Bu değerlendirmelerle öğrencilerin okuma sürecini yönetebilme becerisi ölçülür.

TDE2.2

Okunan tiyatrodan öne çıkan unsurlar “beyin fırtınası tekniği” ile belirlenir (**SDB2.1, E3.2**). Belirlenen unsurların sözle mi yoksa beden diliyle mi gerçekleştiğine yönelik tespitler yapılır (**KB2.10**). Öğrencilerin okudukları metindeki söz varlığının kullanım alanını günlük hayatla ilişkilendirmeleri ve fıkra, bilmece gibi kısa türlerle örnekledirmeleri istenir (**SDB2.1, E2.3**). Tiyatro metninde anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamını bağlamdan hareketle öğrencilerin tahmin etmesi istenir.

Okunan metindeki bu kelimelerin yerine bağlama uygun olarak başka hangi kelimelerin kullanılabileceğine yönelik öğrencilerden görüşlerini sunmaları istenir **(OB9)**. Önerilen kelimelerin metnin bağlamına uygunluğu sınıfta tartışılır ve görüşler paylaşılır **(SDB2.2, E1.5, E3.5, E3.11)**. Öğrenciler gruplara ayrılır. Her bir gruptan okunan tiyatro metninin sahnelenmesi durumunda seyircinin en çok beğeneceğini düşündükleri söz ve ifadeleri belirlemeleri istenir. Öğrencilerden bunların neden beğenileceğiyle ilgili görüşlerini gerekçeleriyle açıklamaları istenir **(SDB3.3, E3.10)**. Bu süreçte “akvaryum tekniği” kullanılarak sınıf içi tartışma gerçekleştirilir **(SDB2.2, KB2.18)**. Konu hakkında fikrini belirtmek isteyen öğrencinin düşüncelerini etki altında kalmadan özgürce paylaştığı bu teknikle farklı görüşler ortaya konur, bunlarla ilgili değerlendirmeler yapılır **(SDB2.2, D11, E1.5, E2.3, E3.11)**.

Tiyatronun yapı unsurlarının belirlenmesi amacıyla dramatik örgü kavramı üzerinde durulur. Bu kavram hakkında öğrencilerden ön bilgilerinin yardımıyla tahminlerde bulunmaları, görüşlerini belirtmeleri istenir **(SDB2.1)**. Sınıfta soru-cevap yöntemi kullanılarak dramatik örgü kavramıyla ilgili tanım niteliği taşıyan bir yargıya ulaşırlar **(KB2.9)**.

Okunan tiyatro eserindeki dramatik örgünün belirlenmesi için çalışma yaprağı kullanılabilir. Burada dramatik örgüyü oluşturan unsurların (kişiler, yer, zaman, çatışma vb.) belirlenmesine yardımcı olacak yönergelere yer verilir. Sınıfta tartışma ortamı oluşturularak metindeki çatışmanın kaynağı belirlenir, çatışma yaşayan kişilerin eylem ve tercihlerinde belirleyici olan motivasyonun neler olduğuyla ilgili tespitler yapılır. Bu tartışma vesilesiyle kişilerin eylem ve tercihlerinde ahlaki değerlerin önemine vurgu yapılır ve öğrencilerde dürüstlük değerinin desteklenmesi sağlanır **(D6)**.

Tiyatronun göstermeye bağlı bir edebî tür olmasından hareketle olayların anlatımı, kişilerin tanıtımı, yer ve zamana dair bilgilerin sunumunda hangi yöntem ve tekniklerin kullanıldığıyla ilgili tespitler yapılır **(E3.2)**. Diyalog ve monolog teknikleri üzerinde durulur, bunlarla ilgili gerekli açıklamalar yapılarak öğrencilerin bilgi edinmesi sağlanır. Öğrencilerden okudukları metindeki bir diyalogu veya monologu metnin bağlamından uzaklaşmadan kendi ifadeleriyle yeniden oluşturmaları ve bunları drama yöntemiyle sınıfta paylaşmaları istenir **(E3.3, SDB2.1)**. Bu süreçte öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılır **(SDB1.2)**.

Okunan tiyatro metnindeki temel çatışmanın belirlenmesi istenir **(KB3.3)**. Çatışmanın ortaya çıkmasındaki nedenler ve çatışmanın sonuçlarıyla ilgili sınıf içi tartışma yöntemiyle çıkarımlar yapılarak genellemelere ulaşırlar **(SDB2.1, KB2.20)**. Tiyatro kişilerinin olaylar ve diğer kişiler karşısındaki tutumunun nedenlerine dair çıkarımlar yapılır **(SDB3.3)**. Şahıs kadrosu kişilik özelliklerine göre sınıflandırılarak karşılaştırılır **(KB2.7)**. Daha sonra öğrencilerin, kendi görüşlerini arkadaşlarınıninkiler ile karşılaştırarak konuyla ilgili yargıya varmaları sağlanır **(SDB3.3)**. Karakterlerin kişilik özelliklerini belirlemek için “sandviç tekniği” kullanılır. Sınıfta tartışma ortamı oluşturularak tiyatro kişilerinin davranışları onların karakter özellikleriyle ve toplumsal değerlerle ilişkilendirilir ve değerlendirme yapılır. Öğrencilerden kendilerini tiyatro kişilerinden birinin yerine koymaları ve oyunda belirlenen bir olay veya durumla ilgili nasıl bir tavır göstereceklerini gerekçelendirerek açıklamaları istenir **(SDB2.3, SDB3.3, E2.1)**.

Öğrencilerden okudukları tiyatro metni üzerinden gerçekleştirdikleri çözümlemelerle tiyatronun diğer edebî türlerle benzerlik ve farklılıklarını ayırt etmesi istenir **(KB2.7)**. Temel tiyatro terimleri ve tiyatronun yapı unsurlarıyla ilgili öğrenilenlerin değerlendirilmesi için yapılandırılmış grid veya kavram haritası gibi araçlar kullanılarak ölçme ve değerlendirme yapılabilir.

- İkinci okuma metni olarak gezi yazısı ele alınır ve öğretici metinlere yönelik metin tahlili aşamaları uygulanır. Tiyatro metninin incelemesine benzer şekilde “Okumayı

Yönetme" ve "Anlam Oluşturma"ya yönelik çalışmalar gerçekleştirilir. Bu süreçte gezi yazısı türünün özellikleri (öğretici bir metin olması, genellikle kelimelerin sözlükteki ilk anlamlarıyla kullanılması, nesnel ve öznel ifadelerin yer alması, anlatım biçimlerinden açıklamanın ağırlıklı olarak kullanılması vb.) dikkate alınarak uygun değişiklikler yapılmalıdır.

- İncelediği tiyatro ve gezi yazısı metinlerini söz varlığı, estetik değer, dil kullanımı vb. açılardan karşılaştırma tablosu yaparak karşılaştırabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrencilerin okuduğu ve incelediği gezi yazısından hareketle kendisinin gezip gördüğü bir yerin çeşitli özelliklerini yansıttığı bir sunum yapmaları için bir performans görevi kullanılır. Öğrencilerden performans görevleri için sınıf dışında hazırlık yapmaları istenir (SDB2.1).

Öğrencilerden belirlenen amacı, hedef kitleyi ve süreyi göz önünde tutarak hazırlıklı konuşma için uygun yöntem ve stratejilerini oluşturmaları istenir. Konuşma sürecinde konuşma engellerini ortadan kaldırarak seçtikleri stratejiyi yapılandırmaları beklenir (SDB2.1, E3.7).

TDE3.2 ve TDE3.3

Konuşmaya ön hazırlık olarak gezilen yer ile ilgili ilgi çekici bilgiler (görsel, işitsel vb.) toplanabilir (OB4). Bu bilgiler belirlenen ölçütlere göre (öncelik-sonralık, yakınlık-uzaklık, somutluk-soyutluk; tarihî, coğrafi, beşerî, kültürel vb.) sınıflandırılır. Öğrenciler konuşmalarının amacına ve gezi yazısının özelliklerine göre ana düşüncüyü şekillendirir ve konuşması için bir plan oluşturur (KB3.1). Sunum içeriği oluşturulurken etkileyciliği artırmak için sıfatlardan, benzetmelerden, karşılaştırmalardan, betimlemelerden vb. yararlanır. Öğrenciler konuşma içeriğini desteklemek için kullanacağı görsel ve işitsel unsurlara karar verir. Diksiyonu (beden dili ve telaffuz) da göz önünde bulundurarak konuşmasının plan taslağını sunar (E3.1). Aldığı geri bildirimlerle planına son şeklini verir (SDB1.2, KB2.20).

Sunumuna gezdiği yerle ilgili dikkat çekici bir girişle başlar. Duygu ve düşüncelerini kendine özgü bir üslupla ifade eder; destekleyici bilgiler, söz varlığı ve düşüncüyü geliştirme yolları ile konuşmasını zenginleştirir (SDB2.1). Sunumunu hazırlarken gözlem ve izlenimlerini millî ve manevî değerleri, kültürel unsurları, doğal ve tarihî zenginlikleri göz önünde bulundurur (D19). Sunumunu giriş, gelişme ve sonuç bölümleri bağlamında gerçekleştirirken Türkçe dil yapısını işlevine uygun bir şekilde kullanır ve bağdaşıklık öğelerine dikkat eder (OB5). Sunumunda etkileyciliği sağlamak için beden dilini, mekân ve zamanı verimli bir şekilde kullanır (E3.3). Ayrıca öğrencilerin sunumları sırasında sınıf arkadaşları ile etkileşim kurmaları (soru-cevap vb.) sağlanır (SDB2.1). Sunum aracılığıyla, sorumluluklarını yerine getirmede özverili davranmanın önemini fark etmeleri sağlanır (D16).

TDE3.4

Öğrenciler, konuşma sürecindeki davranış, duygu ve düşüncelerini değerlendirir (SDB1.3). Gelen geri bildirimlere bağlı olarak bundan sonra yapacağı konuşmalar için kendisine yeni hedefler belirler ve özgün konuşmacı kimliğini oluşturur. Öğrencilerin sunumları öğretmen tarafından dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Puanlama anahtarında gözlem ve izlenimlerini paylaşma, içeriğe uygunluk, kültürel unsurlara yer verme, görsel öğeleri kullanma, zaman ve mekân kullanımı, sözü ve beden dilini etkili kullanma gibi ölçütler yer alır.

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Dinleme/izleme metni olarak Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özelliklerine sahip bir şiir seçilir. Öğrencilerin şiiri estetik bir duyarlılıkla, duygu yoğunluğunu hissederek ve empati kurarak dinlenmeleri sağlanabilir (D7). Kısa cevaplı sorularla süreç yönetilir (SDB2.3, E2.1).

TDE1.2

Şiirde anlamı bilinmeyen kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları, bağlamdan hareketle tahmin edilir (OB9). Bu kelimelerin şiirden çıkarılması veya yerlerine bağlama uygun başka sözlerin kullanılması durumunda şiirin anlam yönüyle nasıl bir değişikliğe uğrayacağı ile ilgili görüşler ortaya konur. Bu süreçte “düşün-eşleş-paylaş tekniği” uygulanarak öğrencilerin şiirdeki söz varlığının işleviyle ilgili görüş geliştirmeleri sağlanır (SDB2.2, SDB3.3). Önceki temada şiirle ilgili öğrenilen genel bilgiler, kısa cevaplı sorular ile hatırlatılır. Dinlenen şiirde imge, çağrışım, söz sanatı vb. unsurlar tespit edilir. Bu konuda öğrencilere yol göstermesi için bilgi kartları kullanılabilir. Öğrencilerin bilgi kartlarından yararlanarak yaptıkları tespitler gözden geçirilip öğrencilere gerekli açıklamalar yapılır ve öğrencilerin bilgi eksikleri giderilir.

Öğretmen, “ayrılma-birleşme” tekniğini kullanarak sınıfı 6 kişilik gruplara ayırır. Gruptaki her bir kişiye “açık ve örtük ileti, duygu, ahenk unsurları, günlük dilden farklılık, şair ile metin arasındaki ilişki, söz sanatları” görevleri dağıtılır. Öğrenciler bireysel olarak dinledikleri şiirden hareketle görevlerini yerine getirirler. Bir sonraki aşamada her grupta aynı görevi seçen öğrenciler bir araya gelir, cevaplarını tartışarak ortak bir sonuca ulaşabilirler (KB2.4). Daha sonra öğrenciler ilk gruplarına dönerler, kendi görevlerine ait sonuçları grup arkadaşları ile paylaşırlar (SDB2.2). “Ayrılma-birleşme” tekniğinden elde ettikleri bilgilerden hareketle öğrenciler, şiirdeki birimlerin tema etrafındaki birleşimini açıklar, kullanılan söz varlığının anlama katkısını değerlendirebilir. Sözün etkili ve güzel kullanımının önemini açıklayabilir. Ayrıca öğrencilerin, etkinlik süresince sorumluluk bilinci ile hareket etmeleri (D16) ve dayanışma içerisinde olmaları istenir (D20). Bu süreçte çalışma yaprağı kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1

Öğrenciler yazma becerilerini geliştirmek amacıyla sözün etkili ve güzel kullanımına örnek oluşturacak nitelikte bir şiir yazar. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir. Öncelikle öğrencilerden şiirde işleyeceği bir duyguyu belirlemesi istenir. Öğrenci temayla ilişkili söz varlığından şiirde kullanacaklarını seçip yapılandırır.

TDE4.2 ve TDE4.3

Öğrenciler şiirlerini oluşturmadan önce kullanacağı birim, ahenk unsurları, başlık vb. unsurları belirler ve planını oluştururken aktarmak istediği iletiye karar verir (OB4). Şiirde kullanılan söz varlığının imge ve çağrışımlar içerdiği, anlam derinliği taşıdığı, duyguları harekete geçirdiği bilgisi göz önünde bulundurulur. Öğrenciler yazacakları şiirin amacı, türü, teması ve hedef kitlesine uygun dil işlevlerini; görsel, işitsel öğeleri belirleyerek plan için taslak oluşturur. Daha sonra öğrencilerden şiir yazma çalışmasında kullanabilecekleri kelime ve kelime gruplarını not etmeleri istenir.

Öğrencilerden şiir yazma çalışmasında kullanabilecekleri kelimeleri ve kelime gruplarını not etmeleri istenir. Öğrenciler; duygu değeri taşıyan, anlam derinliği bulunan, ahenk içeren ve kendi yaşamlarıyla ilişkilendirdikleri kelimelerden bir kelime havuzu oluşturur. Bu havuzdan seçtikleri kelimelerle şiir yazma çalışmasına ön hazırlık niteliğinde küçük etkinlikler yapıp sunar (**SDB1.2, E3.7**).

Öğrenciler taslak planına uygun bir şekilde şiirlerini yazmaya başlar. Şiirlerinde duygularını kendine özgü bir üslupla ifade eder (**SDB1.3**). Söz varlığını bağlama ve hedef kitleye uygun bir biçimde kullanarak vermek istedikleri iletiyi sunar. Şiirlerin paylaşılması aşamasına geçmeden önce öğrenciler, millî bir bilinçle şiirlerini Türkçe dil yapısına, bağdaşıklık öğelerine, yazım ve imla kurallarına uygunluk yönünden kontrol ederek düzenler (**D19**). Yazdıkları şiirin anlam ve çağrışım değerini zenginleştirmek, duygusal yoğunluğunu artırmak için temaya uygun görsel ve işitsel öğeler kullanabilir (**E3.11**). Şiirlerinin son hâlini sınıfta arkadaşlarıyla paylaşır.

TDE 4.4

Öğrencilerin yazdığı şiirler öğretmen tarafından dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Puanlama anahtarında yaratıcılık, biçim, ahenk unsurları, etkileyicilik, anlam ve çağrışım zenginliği gibi ölçütlere yer verilebilir. Grup içerisinde aynı tema çerçevesinde yazılan şiirler arasında karşılaştırmalar yapılabilir (**SDB2.2**).

Öğrenciler arkadaşlarından ve öğretmeninden aldığı geri bildirimlere göre duygularını ifade ediş biçimini ve yazma ürününü değerlendirir. Kendilerine yeni hedefler belirleyerek özgün yazar kimliklerini oluşturabilir (**SDB1.1**). Yazılan şiirler sınıf ve okul panosunda sergilenir veya genel ağıdaki güvenli ortamlarda paylaşılabilir (**OB2, SDB2.1**).

Tema Sonu Değerlendirme

“Sözün Peşinde” temasının işleniş sürecinde öğrenme günlüğü tutularak öğrencilerin gelişimleri takip edilir. Tema sonunda öğrencilerin okuma ve dinleme/izleme metinlerini nasıl inceledikleri ele alınır. Konuşma ve yazma ürünleri bir arada değerlendirilir. Öğrenme günlükleri incelenerek sözün etkili ve güzel kullanımına ilişkin tespit edilen bilgi eksiklerinin ve kavram yanlışlarının giderilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilir.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Öğrencilerle incelenen tiyatro metnindeki bir diyalogun yeniden kurgulanması ve bunun sınıfta canlandırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir. Öğrencilerden gezip gördükleri veya gitmek istedikleri yeri tanıtan bir broşür hazırlamaları istenebilir.

* Öğrencilerin izledikleri bir belgeselin sesini kapatarak belgeseli kendi yorumlarıyla yeniden seslendirmeleri ve bunu sınıf ortamında paylaşmaları istenebilir.

Destekleme

Öğrenme sürecinde öğrencilere bir gezi yazısı, şiir ya da tiyatro eseri değerlendirilirken hangi temel unsurların göz önünde bulundurulması gerektiğine ilişkin infografik metinler, dijital araçlar, çalışma yaprağı vb. önerilebilir. Ardından öğrencilerin gezi yazısı ile ilgili bir programı veya bir tiyatro oyununu izlemeleri sağlanabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. TEMA: OKURUN DÜNYASI

“Okurun Dünyası” temasında edebiyat ile insan ve toplum arasındaki etkileşim ele alınmaktadır. Edebî eser, insanın duygu ve düşünce dünyasına hitap eden estetik bir değer taşır. Aynı zamanda edebî eserler aracılığıyla insanı ve toplumu etkileyen fikirler ortaya konur. Yazar, eser ve okur arasında bu yönüyle bir etkileşim bulunur. Edebî eserler aracılığıyla yansıtılan duygu ve düşünceler, okurun bunları anlamlandırması ve kendi yaşamıyla ilişki kurmasıyla değer kazanır. “Okurun Dünyası” temasında öğrencilerin edebî eserlerdeki duygu ve iletileri kendi dünyalarıyla ilişki kurarak anlamlandırması ve bunları günlük yaşamlarına yansıtabilmesi amaçlanmaktadır.

“Okurun Dünyası” temasında okuma metni olarak hikâye türünde bir eserin tahlili yapılır. İncelenmek üzere seçilen ikinci okuma metni ise günlük olayların ve yazarın kişisel görüşlerinin dile getirildiği deneme türünde bir metindir. Ara metin ise şiirdir. Dinleme/izlemede çok modlu bir metin olan belgesel işlenir. Ele alınan metinler Cumhuriyet Dönemi’nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan metinlerden belirlenir. Konuşma becerisi için öğrencilerin dinledikleri/izledikleri belgeselin içeriğine yönelik görüş belirtmeleri, yazma becerisi için de okudukları hikâyenin bir bölümünü yeniden yazmaları istenir.

DERS SAATİ 34 (Anlama:18 / Anlatma: 16)

ALAN BECERİLERİ Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/izleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.2. Sorumluluk, E2.5. Oyunseverlik, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistemati Olma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarılama (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim, SDB 2.2. İş Birliği, SDB 2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.1. Uyum

Değerler D7. Estetik, D11. Özgürlük, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB7. Veri Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Tarih, Psikoloji, Sosyoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.9. Genelleme, KB2.15. Yansıtma, KB3.2. Problem Çözme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1. "Okurun Dünyası" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

TDE2.2. "Okurun Dünyası" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

TDE2.3. "Okurun Dünyası" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

Dinleme/İzleme

TDE1.1. "Okurun Dünyası" temasında ele alınan metinlerde dinleme/izleme sürecini yönetebilme

TDE1.2. "Okurun Dünyası" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

TDE1.3. "Okurun Dünyası" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1. Duygu, düşünce ve hayal dünyasını etkili yansıtacağı akıcı bir konuşma sürecini yönetebilme

TDE3.2. Görüşlerini açık, etkili ve tutarlı bir biçimde sunmak için konuşma içeriğini oluşturabilme

TDE3.3. Görüşlerini açık, etkili ve tutarlı bir biçimde sunmak için konuşmasında kural uygulayabilme

TDE3.4. Duygu, düşünce ve hayal dünyasına yönelik etkili konuşması için değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

TDE4.1. Duygu, düşünce ve hayal dünyasını etkili bir şekilde yansıtacağı bir yazma sürecini yönetebilme

TDE4.2. Kurgusunu oluştururken, edindiği söz varlığını da kullanarak bir yazı içeriği oluşturabilme

TDE4.3. Duygu, düşünce ve hayal dünyasını kurgusuna yansıttığı yazısında kural uygulayabilme

TDE4.4. Duygu, düşünce ve hayal dünyasına yönelik hazırladığı yazısı için değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Okurun Dünyası" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Yazma
- Dinleme/İzleme
- Konuşma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için hikâye ve deneme türünde metinler incelenir. Ara metin olarak şiir kullanılır. Böylece, edebî eserlerin okurun anlamasına göre farklı işlevleri olduğu gösterilmiş olur. Okuma metinleri Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan metinlerden seçilir.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerin inceledikleri hikâyenin bir bölümünü yeniden kurguladıkları yazılı bir anlatım gerçekleştirilir.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde çok modlu bir metin kullanılır. Dinleme/izleme metni olarak öğrencilere belgesel türünde bir metin izletilir/dinletilir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerin inceledikleri belgesel metnin içeriğiyle ilgili görüşlerini beyan ettikleri sözlü bir anlatım gerçekleştirilir.

Anahtar Kavramlar

anlatım biçimleri, (öyküleme, betimleme, açıklama, tartışma), düşünceyi geliştirme yolları (tanımlama, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma vb.), anlatım özellikleri (duruluk, akıcılık, yalınlık, özgünlük vb.), edebî dil

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kısa cevaplı sorular
- Kontrol listesi
- Kavram haritası
- Çalışma yaprağı
- Çıkış kartları
- Zihin haritası
- Karşılaştırma tablosu
- Açık uçlu sorular
- Öğrenme günlüğü

Bu temada okumayı yönetme sürecinde kısa cevaplı sorular ve kontrol listesi; anlam oluşturma sürecinde kavram haritası, açık uçlu sorular ve çalışma yaprakları; çözümleme sürecinde ise çıkış kartı kullanılabilir. Dinlemeyi/izlemeyi yönetme sürecinde kısa cevaplı sorular, anlama sürecinde karşılaştırma tablosu, çözümleme sürecinde de zihin haritası ve kontrol listesi kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilerin okudukları hikâyenin bir bölümünü yeniden kurgulayıp yazabilmelerine yönelik bir performans görevi
- Öğrencilerin dinleme/izleme sürecinde inceledikleri belgesel metniyle ilgili sözlü görüş beyan edebilmelerine yönelik bir performans görevi

Öğrencilerin hikâye kurguları; içeriğe uygunluk, etkileyicilik, akıcılık, olay ve betimlemelerin etkili kullanılması vb. ölçütler bağlamında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Öğrencilerin belgesel metnine yönelik geliştirdikleri görüşler; içerik, gerçeklik, kurgusalılık vb. ölçütler kullanılarak dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Öz değerlendirme ile akran değerlendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirmede öğrenme günlüğünden yararlanılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME

YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin; hikâye türünün genel özelliklerini ve yapı unsurlarını, şiirle ilgili kavram ve terimler ile şiirin yapı unsurlarını, öğretici metinlerde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını, deneme türüne özgü temel kavram ve terimleri, öğretici metinlerin genel özelliklerini, yazılı ve sözlü anlatım aşamalarını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) tespit etmek için soru-cevap, tartışma, görüş oluşturma, beyin fırtınası gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma Öğrencilerin önceki sınıflarda öğrendikleri hikâye türüyle ilgili temel bilgilerden bu temadaki hikâyenin inceleme sürecinde yararlanır. Önceki temalarda incelemesi yapılan öğretici metinler ve bunlarla ilgili bilgilerden bu temada işlenen denemenin çözümleme aşamasında yararlanır. Şiir ile ilgili daha önce öğrenilmiş bilgilerin bu temada da kullanılması beklenir. Hikâyenin incelenmesi sürecinde edinilen bilgiler sonraki temalarda olay çevresinde gelişen metinlerin tahlili aşamasında ön bilgi oluşturur. Deneme türünün incelenmesi aşamasında öğrenilen bilgilerden sonraki temalarda işlenecek öğretici metinlerin incelenmesinde yararlanır. Öğrencilerin bu temada yazar, eser ve okur arasındaki etkileşim hakkında öğrendiği bilgileri günlük yaşamda kullanmalarına ve belirli bir konuya yönelik görüş oluşturmalarına katkı sağlanır.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu temada okuma metni olarak Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan bir hikâye ile bir deneme metni incelenir. Ara metin olarak bir şiir ele alınarak okuma metinleriyle karşılaştırma yapmak için kullanılır. Ardından öğrencilerden yazılı anlatım ortaya koymaları için incelendikleri hikâyenin bir bölümünü yeniden kurgulayarak yazmaları istenir. Dinleme/izleme sürecinde öğrencilerle çok modlu bir metin olarak belgesel incelenir. Ardından dinlenen/izlenen çok modlu metnin içeriğine yönelik öğrencilerin görüşlerinin beyan edildiği bir sözlü anlatım gerçekleştirilir.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

"Okurun Dünyası" temasının daha iyi anlaşılması için söz varlığı, sanat anlayışı, yazarın eserine kendini yansıtması gibi unsurlar açısından okuru etkileyebilecek farklı metinlerden örnekler gösterilebilir. Bu metinlerin okurun dünyasına nasıl yansıdığının fark edilmesine yönelik kısa cevaplı sorular sorulabilir, beyin fırtınası yapılarak öğrencilerin metinlerin etkileyiciliği ile ilgili temel bir görüş oluşturmaları sağlanır (**SDB2.1, E3.5**).

Böylece öğrencilerin ön bilgileri belirlenerek derse aktif katılımları sağlanır. Okuma metni olarak seçilen hikâyeyi okumaya başlamadan önce öğrencilerden okumaya hazırlık yapmaları, okuma öncesi sorular oluşturmaları; başlık, görsel ve yazardan hareketle metne dayalı tahminde bulunabilmek için metne hızlıca göz atıp görüş oluşturmaları istenir (**OB4**).

Öğrencilerin hikâyeyi okuma amaçlarını belirlemeleri, yapacakları metin incelemesine yönelik strateji belirlemelerinde kolaylık sağlar. Ayrıca okuma süreçlerini sağlıklı bir şekilde yönetebilmeleri için kontrol listesi oluşturulur.

TDE2.2 ve TDE2.3

Öğrenciler gruplara ayrılır. Gruplara Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan bir hikâye verilir. Her bir gruptan hikâyeyi not alma stratejisine göre okumaları, yazarın metne bakışıyla kendi bakış açıları arasında bağlantı kurmaları istenir. Bunun için soru-cevap tekniğinden yararlanır (**SDB2.3, OB9**).

Okunan hikâyeden edinilen izlenim doğrultusunda yazarın metindeki söz varlığını seçme nedenlerine yönelik tahminlerde bulunulur (**KB3.2**). Estetik değeri çerçevesinde hikâyenin yapı unsurlarının günümüz yaşantısına yansımaları tespit edilir (**D7**). Tespit edilen

unsurlar okurun dünyasına katkısı bakımından sınıflandırılarak değerlendirilir. Yazarın temayı işlerken yansıttığı duygu, düşünce ve tavırlar anlamlandırılır **(SDB2.3)**. Daha sonra “SCAMPER tartışma tekniği” kullanılarak her gruptan incelediği hikâye bağlamında aşağıdaki soruları cevaplaması istenir.

1. Hikâyede verilmek istenen ileti nedir?
2. Hikâyedeki iki karakterin rollerini değiştirmeniz istenseydi hangilerini değiştirdiniz? Bu durum hikâyedeki olay akışını nasıl etkilerdi?
3. Hikâyedeki iletiyi başka hangi edebî tür aracılığıyla verirdiniz? Neden?
4. Okuduğunuz hikâyenin daha kısa ya da daha uzun olması durumunda ne değiştirdi?
5. Hikâyeden çıkarılması imkânsız olan unsur nedir? Neden?
6. Hangi unsuru çıkarırsanız hikâyede verilmek istenen ileti değişmez?
7. Kendi yaşantınızdan yola çıkarak hikâyeyi nasıl kurgulardınız? **(SDB3.1)**

Her grup soruları kendi arasında tartışarak cevaplar **(E3.3, E3.11)**. Ardından cevaplarını nezaket kurallarına dikkat ederek sunar **(D14)**. Grupların cevapları karşılaştırılır. Öğretmen yönetiminde “SCAMPER” sorularını en ilginç ve detaylı cevaplandıran grubun cevabı alınır ve kavram haritası oluşturularak tahtaya yazılır **(SDB2.2)**.

Gruplar, okudukları hikâyenin bir bölümünü seçerek bu bölümü kendi kurgularıyla ve metnin bağlamından kopmadan değiştirir ve “drama” tekniğini kullanarak görev bilinci içerisinde canlandırır **(SDB2.1, E3.3, E3.5, D16)**.

Grupların çalışmaları grup değerlendirmesi ile değerlendirilir **(KB2.15)**. Grup değerlendirme formlarında olayın grup üyelerinde bıraktığı etki yeniden kurgulanıp yansıtılırken yapılan canlandırmaların hikâyenin genel kurgusuna uygunluğu, dil ve üslup özelliklerine uygunluğu gibi ölçütler yer alabilir **(E3.3, E2.5)**.

Ayrıca sürecin ölçümüne yönelik çıkış kartları hazırlanabilir.

- İkinci okuma metni olarak deneme ele alınır ve öğretici metinlere yönelik metin tahlili aşamaları uygulanır. Hikâye metninin incelemesine benzer şekilde “Okumayı Yönetme” ve “Anlam Oluşturma”ya yönelik çalışmalar gerçekleştirilir. Bu süreçte deneme türünün özellikleri (öğretici bir metin olması, kelimelerin genellikle sözlükteki ilk anlamlarıyla kullanılması, nesnel ve öznel ifadelerin yer alması, anlatım biçimlerinden açıklamanın ağırlıklı olarak kullanılması) dikkate alınarak uygun değişiklikler yapılır.

İncelenen hikâye ve deneme metinlerinin karşılaştırma tablosu yapılarak bu metinlerin içerik, yapı unsurları, dil kullanımı vb. açılarından karşılaştırılması istenebilir.

Öğrencilerin ara metin olarak belirlenen şiir ile deneme metnini dil ve anlatım yönünden karşılaştırmaları sağlanır. Bunlardan hangisinin dil ve anlatım bakımından daha etkileyici olduğuyla ilgili görüşlerini paylaşmaları istenir. Ortaya konan görüşlerden hareketle bu türlerden hangisinin okurun duygu ve düşünce dünyasına daha fazla katkısı olduğu hakkında çıkarımlarda bulunulur **(SDB1.1)**.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1

Öğrencilere okudukları hikâyenin bir bölümünü yeniden kurgulayıp yazmalarına yönelik performans görevi verilerek yazılı bir ürün ortaya koymaları sağlanır. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir.

Öğrenciler performans görevlerini gerçekleştirirken öncelikle hikâyenin hangi bölümünü yeniden kurgulayacağını seçer. Yazma amacı ve hedef kitlesinin özelliklerini göz önünde bulundurarak yazma tür, yöntem ve stratejisini belirleyip yapılandırır **(SDB1.2, E2.2)**.

TDE4.2

Okuduğu ve incelediği hikâyenin iletisi, yapı unsurları, dil ve anlatım özelliklerine ilişkin bilgiler öğrencilere tekrar hatırlatılır. Öğrencilerin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin okur üzerindeki olası etkilerini göz önünde bulundurarak metni kurgulamaları ve hikâyede seçtiği bölümün özellikleri ile kurgulayacakları metnin özelliklerini karşılaştırmaları sağlanır. Öğrencilerden anlatımlarının etkileyicilik özelliğini ön plana almaları ve metinde kullanacağı söz varlığına, hangi bölümleri yeniden ifade edeceğine karar vermeleri istenir. Öğrenciler, konuyu değiştirmek ve inandırıcılığı artırmak vb. için söz varlığına, üsluba; yazının etkileyiciliğini artırmak için görsel ve işitsel öğelere karar verir. Hazırladıkları yazma planının taslağını sunar ve aldıkları geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzenlemeleri yapar (**SDB1.2, OB4**).

TDE4.3

Öğrencilerden yazma planına göre seçtikleri hikâye bölümünü yeniden kurgulamaları ve estetik bakış açısıyla özgün bir ürün ortaya koymaları istenir (**E3.11, D7**). Hedef kitle için dikkat çeken bir giriş cümlesi yazmaları ve yazılarını desteklemek amacıyla öyküleyici, betimleyici anlatım biçimleri ile farklı düşünceyi geliştirme yollarını kullanabilecekleri öğrencilere açıklanır. Bağlama uygun atasözü, deyim gibi söz varlığı unsurlarından yararlanarak metnin iletisini şekillendirmeleri sağlanır. Hikâyeden edindikleri duygu ve düşünceleri, vermek istedikleri iletileri kendilerine özgü bir üslupla tutarlı bir şekilde ifade etmeleri gerektiği belirtilir. Dikkat çekici ve kapsayıcı bir başlık belirlemeleri, metni destekleyici görsel unsurlar kullanmaları gerektiği söylenir. Yazılarında olumlu tutum ve değerler bulunması gerektiği açıklanır. Metni oluştururken Türkçenin dil yapısını ve bağdaşıklık öğelerini doğru kullanmaya, yazım ve noktalama kurallarına uymaya özen göstermeleri sağlanır. Daha sonra tamamladıkları hikâye kurgusunu sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir (**E1.5**).

TDE4.4

Öğrencilerin yazılı ürünleri, hikâye kurguları; içeriğe uygunluk, etkileyicilik, akıcılık, olay ve betimlemelerin etkili kullanılması vb. ölçütler bağlamında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

Öğrenciler yazma sürecindeki davranış, duygu ve düşüncelerini değerlendirir (**SDB1.3**). Yazısını içerik, dil ve anlatıma göre değerlendirerek ve sınıf arkadaşlarından aldığı geri bildirimler doğrultusunda özgün yazar kimliğini geliştirir (**D11**). Yazısını portfolyosuna ekleyerek sonraki yazma çalışmaları için geri bildirim oluşturur.

Metin Tahlili (Anlama)**Dinleme/İzleme****TDE1.1**

Öğrencilere okur, eser ve yazar etkileşimine odaklanan bir belgesel dinleyecekleri/izleyecekleri söylenir (**SDB2.1, OB2**). Buna göre öğrencilerden dinleme/izleme amacını belirlemeleri istenebilir. Kısa cevaplı sorularla öğrenciler, dinleme/izleme amaçlarına uygun dinleme/izleme tür, yöntem ve tekniğini belirleyebilir.

TDE1.2

Öğrencilerden metnin içeriğiyle ilgili tahminler alınır. Tahminler alındıktan sonra bunları ön bilgileriyle karşılaştırmaları istenir. Dinleme/izleme sürecinde karşılaşılabilecekleri, anlamını bilmediği kelimeleri belirlemek için not almaları sağlanır (**E1.1**). Öğrenciler dinleme/izleme sırasında belgeseli hangi açıdan (metinde sunulan bilgileri seçme, ana düşünceyi belirleme vb.) izleyeceklerine dair yönlendirilebilir (**E3.2**).

Dinleme/izleme sonrasında öğrencilerden dinleme/izleme sırasında not aldıkları, anlamını bilmedikleri kelimeleri söylemeleri istenir (**KB2.6**). Bu kelimeler tahtaya yazılarak kelimelerin bağlam içinde kullanımı metinden yeniden dinletilir (**OB2, OB9**). Anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamını öğrendikten sonra öğrenciler, metin öncesi tahminleriyle

metnin içeriğini karşılaştırma tablosu ile karşılaştırabilir. Dinlediği/izlediği metinde geçen nesnel ve öznel ifadeleri belirledikten sonra öğrencilerden metni özetlemeleri istenir. Kontrol listesi kullanılarak öğrencilere geri bildirim verilir.

TDE1.3

İzlenen belgeselde yer alan içerik unsurları zihin haritası kullanılarak belirlenir. Öğrenciler dört gruba ayrılır. İlk gruptan metindeki karakterlerin özelliklerini, ikinci gruptan metnin yapı unsurlarını, üçüncü gruptan dil ve anlatım özelliklerini, dördüncü gruptan ise metindeki dil işlevlerini belirlemeleri istenir. Gruplardan gelen cevaplar doğrultusunda yönetmenin üslup seçiminin nedenleri sorgulanarak bir genellemeye ulaşılır (**SDB2.2, E2.5, KB2.9**). Ulaşılan genellemeden hareketle metni oluşturan yapı unsurları, dil işlevleri, karakterler, dil ve anlatım özelliklerinin metne katkısı tartışılır.

Belgesele değer katan unsurlar öğrencilerin kendi beğenileri çerçevesinde değerlendirilerek ilgi alanları doğrultusunda etkin dinleyici kimliği oluşturulur (**E3.11, KB2.15**). Öğrencilerin öğrenme günlüğü kullanarak metnin içeriğiyle günlük hayatı arasında ilişki kurmaları, böylece yönetmenin amacıyla kendi düşünceleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları ifade etmeleri sağlanır (**SDB2.3**).

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1 ve TDE3.2

Öğrencilere dinleme/izleme sürecinde inceledikleri belgesel metniyle ilgili görüş beyan edebilmeye yönelik bir performans görevi verilerek konuşma becerileri geliştirilir.

Öğrenciler, dinledikleri/izledikleri metnin içeriğine yönelik görüşlerini ifade ederken muhatabıyla nasıl etkileşim kuracağına karar verir ve konuşma amacını belirler (**KB2.6**). Amacına uygun konuşma tür, yöntem ve tekniklerinden birini seçer (**E3.7, OB7**). Bu kapsamda öğrencilerin dinleme/izleme metninin içeriğine yönelik görüşlerini eleştirel konuşma çerçevesinde ifade etmesi sağlanır (**E3.10**). Öğrencilerin eleştirel konuşmalarında sıraya koyma, neden-sonuç/amaç-sonuç ilişkisi kurma gibi eleştirel düşünmenin bileşenlerini kullanmaları için konuşma amaçlarına göre konuşma stratejisini yapılandırılmaları desteklenir.

Belgesel içeriğindeki bilgilerin öğrencinin ön bilgileriyle ilişkilendirilebilmesi için soru-cevap etkinliği yapılabilir (**E3.5**). Bu ilişkilendirme sonucunda öğrencilerin görüşlerini giriş, gelişme, sonuç şeklinde planlamaları sağlanır. Öğrencilerden, konuşmalarını planlarken karşılaştırmalardan yararlanarak ana düşünceyi vurgulamaları istenir. Dilin kullanım alanına uygun olarak ifade edilecek görüşler, ana düşünceye uygun bir söz varlığı ile verilmelidir. Planlanan konuşmanın hangi beden dili unsurlarıyla destekleneceğini ve hangi görsel öğelerden yararlanılabileceğini belirledikten sonra öğrencilerden konuşma planının taslağını sunmaları istenir (**SDB1.2, E1.5**). Plan taslağına gelen geri bildirimler sonrasında öğrenciler konuşma planına son şeklini verebilir.

TDE3.3

Öğrenci, dinlediği/izlediği belgesele ilişkin görüşlerini ifade edeceği konuşmasına hazırladığı plana uygun olarak dikkat çekici bir girişle başlar (**E1.1**). Muhatabının dikkatini konuşmaya çekmek için konuya ilişkin bir deneyimini anlatabilir, dinleyicilere soru sorabilir, bir görsele dikkat çekebilir. Dinleyicilerin dikkatini canlı kılmak için görüşlerini ifade ederken tanımlama, örneklendirme, benzetme gibi düşünceyi geliştirme yollarından faydalanabilir. Fikri tüm yönleriyle ortaya koyan bir söz varlığına sahip olmanın ve bu sayede kendine

özgü bir üslup geliştirmenin konuşmayı etkili kılmadaki önemi öğrenciye hatırlatılır. Öğrencilerin konuşmalarında görüşlerini ifade ederken olumlu tutum ve değerleri ön plana çıkarmalarına dikkat edilir. Konuşma süreci anlık olduğu için öğrencilerin kendilerini ifade ederken Türkçeyi etkili kullanmaya özen göstermeleri gerektiğini ekleri ve bağdaşıklık öğelerini doğru kullanmanın konuşmanın etkileyciliğini artırdığını kavramaları sağlanır. Bu sayede öğrencilerin Türkçe hususunda millî bir bilinç kazanmaları sağlanır ve vatan-severlik değeri vurgulanır (D19).

TDE3.4

Öğrencinin konuşması sırasında ileri sürdüğü görüşler ve muhatabına ulaştırdığı iletiler; içerik, gerçeklik, kurgusalılık, beden dilini etkili kullanma durumu vb. ölçütler kullanılarak dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Ayrıca benzer ölçütler ile bu değerlendirmenin akranları tarafından da yapılması sağlanır.

Öğrencinin kendi konuşma performansı sürecini değerlendirmesi, sonraki konuşma görevleri için güçlü ve zayıf yönlerini belirlemesi, ona göre kendine konuşmaya dair yeni hedefler koyması ve böylece özgün konuşmacı kimliği geliştirmesi desteklenebilir (SDB3.1, D11, KB2.15).

Tema Sonu Değerlendirme

“Okurun Dünyası” temasının işleniş sürecinde öğrencilerin okuma ve dinleme/izleme metinlerini incelemeleri ile konuşma ve yazma ürünleri birlikte değerlendirilir. Öğrencilerin okuyup incelediği hikâyeyi yeniden kurgularken dinlediği/izlediği metinden hareketle belgesel içeriğine yönelik geliştirdiği görüşler bir arada değerlendirilir. Bunun için öğrencilerden bir öğrenme günlüğü yazmaları istenir. Öğrenme günlükleri incelenerek sözün etkili ve güzel kullanımına ilişkin tespit edilen bilgi eksiklerinin ve kavram yanlışlarının giderilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilir.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Öğrencilerden verilen olay örgüsüne uygun bir hikâye yazmaları istenebilir. Ayrıca seçtikleri bir konuda deneme yazarak bunları okulun çevrim içi ortamına eklemelerine imkân verilebilir.

* Öğrencilerin kendi beğenileri doğrultusunda seçtikleri bir yazara ait denemeden yola çıkarak o konu ile ilgili kendi deneme yazılarını yazmaları ve bunu sınıfta paylaşmaları istenebilir.

Destekleme

Öğrencilerden ön bilgilerine uygun hikâye okumaları ve hikâye haritası oluşturmaları istenebilir. Öğrencilere deneme yazısının temel özellikleri, unsurları ve yazılmış deneme örneklerinin yer aldığı çalışma yaprağı verilebilir. Daha sonra istedikleri bir konuda kısa deneme yazısı yazmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. TEMA: SÖZÜN EBRUSU

“Sözün Ebrusu” temasında edebiyatın bir söz sanatı olduğundan hareketle öğrencilerin Türkçenin anlama dayalı inceliklerini keşfetmeleri, söz varlığını etkili ve güzel bir şekilde kullanma becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Bu temada Türkçenin farklı anlatım imkânlarını daha yakından tanımaya ve bunların bağlama göre şekillenen anlam katmanlarını keşfetmeye yönelik içerikler yer alır. Temada ele alınan içeriklerle duygu, düşünce ve zihinsel tasarımları farklı şekillerde ifade edebilmenin yolları keşfedilir. Bu konuyla ilgili öğrenilenler, günlük yaşama yansıtılarak iletişim ve sosyal yaşam becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

“Sözün Ebrusu” temasında okuma metni olarak roman türünde bir eserin tahlili yapılır. İncelenmek üzere seçilen ikinci okuma metni ise günlük olayların, yazarın kişisel görüşlerinin samimi bir üslupla dile getirildiği fıkra (köşe yazısı) türünde bir metindir. Dinleme/izleme metni olarak mektup türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin seçilir. Ele alınan okuma ve dinleme/izleme metinleri Cumhuriyet Dönemi’nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan metinlerden belirlenir. Öğrencilerden okudukları roman karakterlerinden birini seçerek sözlü olarak tanıtmaları istenir. Yazma becerisi için öğrencilerin amaca uygun ve geniş söz varlığıyla edebî bir metin yazması sağlanır.

DERS SAATİ 34 (Anlama:18 / Anlatma: 16)

ALAN BECERİLERİ

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/İzleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER

-

EĞİLİMLER

E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.2. Sorumluluk, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.7. Sistemati Olma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.1. Uyum, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D3. Çalışkanlık, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB7. Veri Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Tarih, Psikoloji, Sosyoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.4. Çözümleme, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.13. Yapılandırma, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1. "Sözün Ebrusu" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

TDE2.2. "Sözün Ebrusu" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

TDE2.3. "Sözün Ebrusu" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

TDE2.4. "Sözün Ebrusu" temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Dinleme/İzleme

TDE1.1. "Sözün Ebrusu" temasında ele alınan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme

TDE1.2. "Sözün Ebrusu" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

TDE1.3. "Sözün Ebrusu" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

TDE1.4. "Sözün Ebrusu" temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1. Zengin söz varlığı kullanarak ve anlam katmanları oluşturarak gerçekleştireceği konuşmasını yönetebilme

TDE3.2. Empati ve etkileşim yoluyla kurduğu özdeşimle zengin söz varlığı ve anlam katmanları oluşturarak gerçekleştireceği konuşmasına içerik oluşturabilme

TDE3.3. Empati ve etkileşim yoluyla kurduğu özdeşimle zengin söz varlığı ve anlam katmanları oluşturarak gerçekleştireceği konuşmasında kural uygulayabilme

TDE3.4. Zengin söz varlığı kullanarak ve anlam katmanları oluşturarak gerçekleştireceği konuşmasına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

TDE4.1. Zengin söz varlığı kullanarak ve anlam katmanları oluşturarak gerçekleştireceği yazma sürecini yönetebilme

TDE4.2. Yaşantılarına dair izlenimlerini anlam katmanlarıyla yansıtacağı yazısına içerik oluşturabilme

TDE4.3. Yaşantılarına dair izlenimlerini anlam katmanlarıyla yansıtacağı yazısında kural uygulayabilme

TDE4.4. Zengin söz varlığı kullanarak ve anlam katmanları oluşturarak hazırladığı yazısına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Sözün Ebrusu" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için öncelikle anlatmaya bağlı edebî türlerden olan ve zengin söz varlığına sahip roman türünde bir metin seçilir. Metin tahlil edilirken günlük dilin edebî metinlerde nasıl değiştiğine, yaşamın gerçeklerinin kurmaca bir metne nasıl dönüştürüldüğüne, insanın duygu, düşünce ve hayallerinin yansıtılma biçimlerinin çeşitliliğine vb. vurgu yapılır. Ardından tema kapsamında ikinci metin olarak fıkra (köşe yazısı) türünde bir metin tercih edilir.

Öğrencilerin konuşma becerilerinin geliştirilmesi amacıyla, okudukları romanın kahra-
manlarından birini tanıtmalarına yönelik etkinlik gerçekleştirilir.

Dinleme/izleme becerilerini geliştirmek amacıyla, mektup türünün özelliklerini taşıyan
çok modlu bir metin seçilir. Mektup ile dinleme/izleme metninin içeriği, dil ve anlatım
özellikleri, türün belirgin yönleri incelenir. Farklı türdeki bir metnin tahliliyle dilin söz var-
lığının farklı türdeki metinlerde nasıl işlerlik kazandığı ele alınır.

Yazma becerilerini geliştirmek amacıyla, dinledikleri/izledikleri metin incelemelerinden
edindikleriyle (üslup, söz varlığı vb.) arkadaşlarından birine 2073 (Cumhuriyet'in 150. yılı)
yılında verilmek üzere mektup yazmalarına yönelik bir çalışma gerçekleştirilir.

Anahtar Kavramlar

metin, edebî metin, öğretici metin, olay örgüsü, kişi, zaman, mekân, anlatıcı, anlatma,
diyalog, geriye dönüş, özetleme, söz varlığı, mektup

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kavram haritası
- Kısa cevaplı sorular
- Açık uçlu sorular
- Kontrol listesi
- Çalışma yaprağı
- Çıkış kartı
- Karşılaştırma tablosu
- Öğrenme günlüğü

Bu temada zengin söz varlığı ve anlam katmanlarına sahip metinlerde okumayı yönet-
mede kısa cevaplı sorular, anlam oluşturabilme sürecinde açık uçlu sorular ve çalışma
kâğıdı, çözümleme ve değerlendirme sürecinde çalışma kâğıdı, yansıtma sürecinde de
çıkış kartları kullanılabilir.

Dinlemeyi/izlemeyi yönetmede kısa cevaplı sorular, anlam oluşturmada kontrol listesi ve
açık uçlu sorular, çözümlemede ve yansıtma karşılaştırma tablosu kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Okudukları ve inceledikleri romanın kahramanlarından birini sözlü olarak tanıtmaları-
na yönelik bir performans görevi
- Dinledikleri/izledikleri metin incelemelerinden edindikleriyle arkadaşlarından birine
2073 (Cumhuriyet'in 150. yılı) yılında verilmek üzere mektup yazmalarına yönelik bir
performans görevi

Öğrencilerin okudukları ve tahlil ettikleri romandan seçtikleri kişinin tanıtımına yönelik
sunumları dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Dereceli puanlama anahtarında ya-
raticılık, konuya uygunluk, destekleyici unsurların kullanımı gibi ölçütler yer alır. Öğrenci-
lerin yazdıkları mektuplar da amaca uygunluk, söz varlığını etkin kullanabilme, yazım ve
noktalamaya uygunluk, anlatımın düzeni, görsel kullanımı gibi ölçütlerin yer aldığı dere-
celi puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Öz değerlendirme ile öğretmen ve akran değer-
lendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirmede öğrenme günlüğü kullanılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin söz ve söz öbeklerinin anlamlarının bağlama göre değişebildiğini; öğretici metinlerin genel özelliklerini; olay çevresinde gelişen metinlerin yapı unsurlarını; öğretim ve yaşantı yoluyla edindikleri bilgilerle metindeki psikolojik, sosyolojik, tarihî, kültürel vb. unsurlar arasında ilgi kurmayı bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) tespit etmek için düşün-eşleş-paylaş etkinliği, uzun ve kısa cevaplı sorular gibi yöntemler uygulanabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki temalarda öğretici metinlerin ve olay çevresinde gelişen metinlerin yapı unsurlarıyla ilgili edindikleri bilgiler, bu temada yapacakları çalışmalara temel oluşturur. Metin tahlilinde kullanılması gereken kavram, terim ve yaşantı yoluyla edinilmiş bilgiler öğrencilerin çalışmasına katkı sağlar.

Bu temada metin tahlili bölümünde okuma becerisi roman ve fıkra (köşe yazısı) türüne ait metinler üzerinden geliştirilecek, dinleme/izleme bölümünde ise bir mektup tahlil edilecektir. Edebiyat atölyesinde konuşma ve yazma becerilerine ilişkin performans görevleri, öğrencilerin okudukları romandaki bir karakteri tanıtmaları ve arkadaşına mektup yazma çalışması ile gerçekleştirilecektir.

Bu temada metin türleri ve metin tahlilinin nasıl yapılacağına yönelik edinilen bilgiler 9. sınıfın son teması ile 10, 11 ve 12. sınıflarda yapılacak metin tahlillerine temel oluşturur. Bu temada ele alınan zengin söz varlığı ve anlam katmanlarına sahip metinler öğrencilerin söz varlığı unsurlarını etkili kullanabilmelerine, sosyal yaşamlarındaki ilişkilerine ve iletişim becerilerine katkı sağlar.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu süreçte Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan metinlerden bir roman ve fıkra okuma metni olarak seçilir. Metin tahlil edilirken günlük dilin edebî metinlerde nasıl değiştiği, yaşamın gerçeklerinin kurmaca bir metne nasıl dönüştürüldüğü, insanın duygu, düşünce ve hayallerinin yansıtılma biçimlerinin çeşitliliği ön planda tutulur. Daha sonra öğrenciler, okudukları romanın kahramanlarından birini seçer ve bu kahramanı sözlü olarak tanıtır. Dinleme/izleme etkinliği kapsamında bir mektubu dil ve anlatım özellikleri ve türün belirgin yönleriyle tahlil eder. Ardından dinledikleri/izledikleri metin incelemelerinden edindikleri bilgilerle Cumhuriyet'in 150. yılında verilmek üzere arkadaşına bir mektup yazar.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Seçilen roman okunmadan önce öğrencilerden romanın adından ve kapağından hareketle romanın içeriği hakkında tahminde bulunmaları istenir. Roman okunduktan sonra metin tahlili aşamasında seçilen romanın kapağı, hatırlatmak amacıyla, tahtaya yansıtılır. Öğrencilerden romanı okumadan önceki tahminlerini romanı okuduktan sonra edindikleri bilgilerle karşılaştırarak sınıfta paylaşmaları istenir. Bu aşamada "düşün-eşleş-paylaş" etkinliği kullanılarak ikili gruplar oluşturulur, öğrencilerden romanla ilgili görüşlerini paylaşmaları istenir (**SDB2.2**). Daha sonra ikili gruplardan "Romanın sizde uyandırdığı çağrışımlar nedir? Romanı diğer edebî türlerden ayıran temel farklılıklar nelerdir (**KB2.7**)? Ro-

manda bulunması gereken unsurlar sizce nelerdir?” sorularına yanıt vermeleri istenerek öğrencilerin roman türü ile ilgili ön bilgileri yoklanır.

TDE2.2 ve TDE2.3

Öğrenciler beş kişilik heterojen gruplara ayrılır. Gruplara aşağıdaki gibi görev dağılımı yapılır. Her grupta tamamlanması gereken toplam beş görev vardır. Öğrencilerin görevleri, bölüm değiştirildiğinde grup içinde değişir. Bu şekilde sürecin sonunda her öğrenci her görevi yapmış olur. Öğrencilere verilen görevlerin içeriği aşağıda verilmiştir.

Sorgulayıcı: Romandaki anlatıcı, anlatım biçim ve teknikleri, düşünceyi geliştirme yolları vb. unsurları belirleyerek dil ve anlatım özelliklerini tespit eder. Tartışmayı yürütmek için sorular hazırlar ve grup üyelerinin tartışmaya katılmalarını sağlar (SDB2.2).

Bağ Kurucu: Metin ile yazar arasındaki -varsa- bağlantıyı tespit eder. Romandaki olaylarla gerçek yaşamdaki olaylar arasında bağlantıyı kurar. Roman sonunda tüm öğrencilerden bağ kuruculuk yapmaları istendiğinde aslında hepsinden okudukları romandaki olayları yorumlayıp bağlantıları kurmaları istenmiş olacaktır.

Karakter Ustası: Okunan bölümde geçen önemli karakterleri tespit eder, bunların özelliklerini tanımlar, diğer karakterlerle ilişkisini belirler ve bu bilgileri arkadaşlarıyla paylaşır.

Özetleyici: Okunan bölümün temasını belirler ve bölümü özetler, temada ele alınan çatışmayı açıklar. Romanın yapı unsurlarını (olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân) tespit ederek bu unsurların metnin içeriğine (tema, çatışma vb.) katkısını belirler (KB2.13).

Sanatçı: Okunan bölümün kendisinde uyandırdığı duygu ile ilgili bir ürün ortaya koyar. Bu ürünün daha çok bir resim olması istenir. Resim dışında karikatür, kavram haritası, akış şeması, kolaj vb. ürünler de olabilir (SDB1.1).

Romandaki her bir bölüm bittikten sonra grup sözcüleri grup ürünlerini nezaket kurallarına dikkat ederek sınıfa sunar (SDB2.2, D14). Öğretmen, “soru-cevap tekniği” kullanarak öğrencilerin roman bölümüyle ilgili genellemelere ulaşmasını sağlar. Romanın okunması bittiğinde öğrencilerin söz konusu metinleri içerik, yapı, üslup, sanatçı, dönem özellikleri bakımından tahlil etmesi ve bir sonuca varması istenir (OB9). Açık uçlu sorular ve çalışma yaprağı kullanılarak değerlendirme yapılır ve öğrencilere geri bildirim verilir. Bu süreçte öğrencilerin görevlerini zamanında yerine getirmesi beklenir ve sorumluluk değeri vurgulanır (D16).

TDE2.4

Öğrencilerin okunan romana yönelik duygu ve düşüncelerini dile getirmeleri sağlanır (SDB2.1). Romandaki beğenilen ifadeler yazılır. Ardından öğrencilerden yazdıkları ifadelerin çağrışım zenginliklerini çıkış kartlarıyla belirleyerek değerlendirmeleri istenir (SDB1.2).

- İkinci okuma metni olarak fıkra ele alınır ve öğretici metinlere yönelik metin tahlili aşamaları uygulanır. Fıkra türüne özgü yapı, biçim ve üslup özellikleri (öğretici bir metin olması, genellikle gerçek anlamlı kelimelerin kullanılması, nesnel ve öznel ifadelerin yer alması, anlatım biçimlerinden açıklamanın ağırlıklı olarak kullanılması vb.) metin inceleme sürecinde dikkate alınarak gerekli akış takip edilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrenciler, edebiyat atölyesinde konuşma etkinliği olarak okudukları ve inceledikleri roman kahramanlarından birini seçerek bunu sözlü olarak tanıttıkları bir etkinlik gerçekleştirirler. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir.

Öğrenciler gruplara ayrılır ve her gruptan, tahlil edilen romandan seçilen karakterlerin belirgin özelliklerini bir cümleyle tanıtan bilgi kartları oluşturmaları istenir. Oluşturdukları cümleyi diğer gruptaki arkadaşlarına sorarak bunun romandaki hangi kişiyle ilişkilendireceğini bulmaları istenir. Ayrıca grup arkadaşları karaktere ilişkin en belirgin gördükleri özellikleri, içerikleri vb. ekler **(SDB2.2)**. Böylece öğrencilerin karakter seçimini tamamlaması, konuşması için uygun stratejiyi seçerek sürdürmesi sağlanır **(SDB1.2)**.

TDE3.2

Öğrenciler, grup arkadaşlarıyla birlikte oluşturdukları bilgi kartına yazdığı bilgiler ile tahlil ettiği metindeki karakter özelliklerine yönelik bilgilerini karşılaştırır. Ardından arkadaşlarının ilgisini çekeceğini düşündüğü karakterin fiziksel, psikolojik özelliklerini tahmin ederek planını oluşturmaya başlar. Tahminleri doğrultusunda konuşmanın içeriğini zenginleştirecek, konuşmayı daha etkili ve ilgi çekici kılacak yöntemler geliştirilmeye çalışır **(SDB1.2, E3.3)**.

Öğrencilerden arkadaşlarının bilgi kartlarına yazdığı notlarla kendi notlarını planlarında karşılaştırmaları istenir. Konuşmada roman kişilerinin olay karşısındaki tutumlarına ilişkin çözüm ve değerlendirmeler göz önüne alınır. Benzer olay ve durumlar karşısında nasıl bir tavır takınılacağı belirlenir **(SDB3.1)**. Roman kahramanlarının kişiliğini oluşturan ayırt edici özelliklere veya roman kurgusundaki işlevlerine göre sınıflandırma yapılarak ileti şekillendirilir. Kişilerin duygu, düşünce ve tutumlarını yansıtan söz varlığını dinleyicilere daha iyi açıklayabilmek için bunların dinleyicinin anlayabileceği şekilde yeniden ifade edildiği cümleler oluşturur **(SDB2.3)**. Roman kişilerinin özelliklerini ortaya koyan ifadelerle yönelik gerekçeli görüşlerini belirtir **(SDB3.3)**.

Öğrencilerin konuşma sırasında sesi ve beden dilini, zaman ve mekânı nasıl kullanacağını belirlemesi, konuşmasını destekleyecek ve ilgi çekecek görsel unsurları çizmesi, oluşturmaları ya da seçmesi sağlanır **(OB4)**. Öğrenciler, konuşmalarının planlarına son şeklini verme konusunda desteklenir. Planları için ilgili verilerden/bilgilerden yararlanarak konuşmasını hazır hâle getirir **(OB7)**.

TDE3.3

Öğrencilerden hazırladıkları plana göre konuşmaya başlamaları istenir. Bu sırada öğretmen, dinleyici öğrencileri gruplara bölerek onlardan sunumu yapılan karakteri tahmin etmelerini ister. Böylece etkinliğe hem tüm sınıfın katılım göstermesi sağlanır hem de tahlil edilen metin üzerinde çözümleme ve değerlendirme süreci pekiştirilmiş olur. Öğrenciler sunumlarında gizemli bilgiler sunabilir, bazı fiziki ve psikolojik özellikleri çatıyı koruyarak değiştirebilir; betimleme, öyküleme gibi anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları ile sunumlarını zenginleştirebilir. Tema kapsamında edinilen söz varlığı kullanılarak nezaket kuralları içerisinde sunum yapılır **(D14)**.

Romandaki çatışma unsurları, dönem özellikleri, metin-yazar ilişkisine yönelik yapılan çözümlemeler dikkate alınarak konuşma için oluşturulan ileti, duygu ve düşünceler özgün bir üslupla aktarılır. Bu süreçte öğrenciler sınıftaki bazı arkadaşlarından canlandırma için destek isteyebilir, belirlediği görsel işitsel öğeleri kullanabilir **(SDB2.1)**. Konuşmada anlatım bozukluğuna yol açmamak için eklerin doğru kullanılması, seçilen kelimelerin bağlama uygun olması, ve farklı cümle yapıları arasındaki bağdaşıklığın sağlanmasına özen gösterir.

Konuşmayı anlatım ilkelerine (akıcılık, duruluk, yalınlık vb.) bağlı kalarak gerçekleştirmenin yanı sıra konuşmada beden dilinin ve mekânın kullanımına dikkat eder **(SDB2.1)**.

TDE3.4

Dinleyici gruplarının tahminleri alınır ve gruplardan arkadaşlarının konuşmasını dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirmeleri istenir. İlgili değerlendirmelere öğretmen tarafından eklemeler yapılır. Dereceli puanlama anahtarında yaratıcılık, konuya uygunluk, destekleyici unsurların kullanımı gibi ölçütler yer alabilir.

Öğrenciler, arkadaşları ve öğretmenlerinden aldıkları geri bildirimler doğrultusunda konuşmalarını içerik, dil ve anlatım, ileti bağlamında değerlendirir. Değerlendirme sonrasında konuşmasını dijital ortamlar için yeniden düzenleyebilir, özgün konuşmacı kimliğini oluşturmaya başlar.

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Öğrencilere mektup türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin dinletilir/izletilir **(SDB2.1)**.

Öğrencilerin dinleme/izleme etkinlik sürecini 5E öğrenme modeline göre düzenlemesi sağlanabilir. 5E öğrenme modelinin ilk aşamasında öğrencilerin ön bilgilerinin yoklanması ve konuya dikkat çekilmesi amaçlanmaktadır. Kişiler arası iletişimde hangi yolları kullandıkları, teknolojinin iletişim biçimlerini nasıl şekillendirdiği gibi kısa cevaplı sorularla öğrencilerin dikkati değişen iletişim yollarına çekilir. Bugün yaygın olarak kullanılan e-posta yerine daha önce ne kullanıldığı sorgulanır ve öğrencilerin mektup cevabına ulaşması sağlanır. Öğrencilerin günlük hayatlarında mektubun kullanım alanını ortaya çıkarabilecek sorularla ön bilgileri açığa çıkarılmaya çalışılır.

Keşfetme aşamasında öğrencilere mektubun kullanım alanlarıyla ilişkili bir video izletilir. Öğrencilerden dijital bilgidен hareketle çıkarım yapması sağlanır **(OB2)**. Böylece öğrencilerin mektupların muhatabına göre çeşitlilik gösterdiğini kavramaları sağlanabilir. Bu aşamada öğrencilerin mektup türünün kendine özgü özellikleri olduğunu, içeriğinin muhatabına göre farklılaştığını kavramaları sağlanır **(KB2.4)**. Daha sonra öğrencilere mektup türünde bir metin dinleyecekleri söylenir **(SDB2.1)**. Dinleme/izleme amacını belirlemeleri ve amaca uygun dinleme/izleme stratejisi seçmeleri için öğrenciler kısa cevaplı sorularla yönlendirilebilir. Dinleme/izleme öncesi etkin bir dinleme/izleme süreci için dinleme/izleme kurallarına uymaları gerektiği hatırlatılır.

TDE1.2

Öğrencilerin dinlediklerine/izlediklerine yönelik anlam oluşturma basamağında 5E öğrenme modelinin açıklama basamağını uygulamaları beklenir. Öğrencilere mektubu dinlerken/izlerken nelere dikkat etmeleri gerektiğine yönelik (konu, söz varlığı, söyleyici, hitap edilen kişi vb.) bir kontrol listesi verilir. Bu kontrol listesi oluşturulurken öğrencilerin ön bilgileri de harekete geçirilerek metnin içeriğine yönelik tahminleri alınır.

Tahminlerini dijital bilgidен hareketle gerekçelendirmeleri istenir **(OB2)**. Öğrencilerin mektuptaki kişinin kişilik özellikleri, yaşamı ve duygu durumuna yönelik tahminde bulunmaları sağlanır **(SDB2.3, E1.5)**. Mektup dinlendikten/izlendikten sonra öğrencilerin tahminleri ile mektupta yer alan bilgiler karşılaştırılarak çıkarımlarda bulunulur. Öğrencilerden dinleme/izleme metnini yapısal özellikler, içerik, üslup, çağrışım zenginliği, dönem özelliği vb. yönleriyle sınıflandırması istenir. Dinleme/izleme metnine yönelik açık uçlu sorularla öğrencilerin metindeki iletilere uygun görüş bildirmeleri, eleştirel bir bakış oluş-

turmaları ve düşüncelerini gerekçeleriyle ortaya koymaları sağlanır ve çalışkanlık değeri vurgulanır **(SDB3.3, D3, E3.11)**.

TDE1.3

Çözümlemede 5E öğrenme modelinin derinleşme aşamasına geçilir. Öğrencilerin bu aşamaya kadar dinledikleri/izlediklerinden hareketle mektubun içeriğine ilişkin öğrenmelerini pekiştirmeleri amaçlanmaktadır. Öncelikle öğrencilerden mektubun yazılma niyetini belirlemeleri istenir. Sonrasında muhatabın ve yazılma niyetinin farklılaştığı bir kurgu ile mektubun bir bölümünü yeniden ifade etmeleri söylenir. Oluşturdukları metin ile dinledikleri/izledikleri mektubu dil ve anlatım ile dil işlevleri yönünden karşılaştırmaları sağlanır.

Mektubun yazıldığı dönem özelliklerini dikkate alarak öğrencilerden dönem özelliklerinin içeriği nasıl etkilediğine yönelik görüşleri alınır **(SDB2.3, KB3.3)**. Sonrasında mektuba ilişkin öğrenmelerini "CLUSTER" şemasını kullanarak ifade etmeleri, şemaya yazdıkları kavramları açıklayarak içerikle ilişki kurmaları istenir. Bu aşamada öğrencilere metnin dönemsel özelliklerini, yazarın yaşadığı dönemle ilişkilendirerek ifade etmeleri söylenir. Akran etkileşiminin öğrenme üzerindeki etkisi dikkate alınarak öğrencilerden gruplara ayrılımları, metnin içeriği, yapı unsurları, dil ve anlatım özellikleri ve yazıldığı dönemle ilişkisini inceleyen bir afiş hazırlamaları istenebilir **(SDB2.2)**. Bu afişten hareketle öğrencilerin bir genellemeye ulaşması sağlanır.

TDE1.4

Öğrencilerin dinlediklerine/izlediklerine yönelik yansıtma basamağında 5E öğrenme modelinin değerlendirme basamağından yararlanmaları sağlanır. Öğrencilerden dinledikleri/izledikleri metin hakkında kendi ölçütlerini belirleyerek bir değerlendirmede bulunmaları beklenir **(SDB1.2)**. Bu ölçütleri belirlerken metnin günlük hayatla ilişkisine, beğenilerini yansıtmasına ilişkin ifadelerle yer vermesi noktasında gerekli yönlendirmeler yapılabilir. Öğrencilere bu aşamada "Sen olsaydın?" şeklinde bir soru sorularak metne yönelik kişisel yaklaşımlarını ortaya koymaları sağlanır **(SDB3.2)**.

Öğrencilerden okuduğu ve tahlil ettiği metinle dinlediği/izlediği metni, kendi belirlediği ölçütler doğrultusunda karşılaştırma tablosu kullanarak karşılaştırması istenir. Böylece öğrencilerin metin türünün içerik, yapı, üslup gibi unsurları nasıl etkilediğine ilişkin bir çıkarıma ulaşmaları sağlanır **(SDB3.3)**.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1

Öğrencilerin dinlediği/izlediği edebî mektup türü incelemelerinden hareketle arkadaşlarından birine 2073 (Cumhuriyet'in 150. yılı) yılında verilmek üzere mektup yazmalarına yönelik bir etkinlik gerçekleştirilir. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir.

Öğrencilerden mektup yazacağı arkadaşını seçmeleri, arkadaşının özelliklerine ve yazma amacına göre yazma stratejisi belirlemeleri ve bunu sürdürmek için etkinlikler gerçekleştirmeleri istenir.

TDE4.2

Öğrencilerden öncelikle Cumhuriyet'in 150. yılında teknoloji, bilim, eğitim, kültür vb. hususlardaki ilerlemelere yönelik tahminlerde bulunmaları istenir **(E2.2)**. Maddi ve manevi kültür unsurlarının yaşatılması, ülke varlıklarının korunması ve zenginleştirilmesi için neler yapılabileceğiyle ilgili öğrencilerin görüşleri sorulur. Bu konularda duyarlılık geliştirmeleri ve millî bir bilinç sahibi olmaları sağlanır **(D19)**. Öğrencilerin geleceğe yönelik tahminde bulundukları konuyla ilgili bilgi toplamaları, yazacakları mektupta ileti oluşturmak

için topladıkları bilgilerden yararlanmaları, bu bilgilerden hareketle karşılaştırma ifadeleri kullanarak içerik oluşturmaları istenir.

Öğrencilerden mektuplarını bir edebî mektup gibi sonradan okunmak için mi yoksa sadece arkadaşı tarafından okunması için mi yazdıklarına karar vermeleri istenir. Öğrencilere, temada edindikleri söz varlığını kullanarak kendilerine özgü üslupla iletilerini şekillendirmek için notlar almaları söylenir, günlük dilden farklı bir dil kullanmaları gerektiğine yönelik hatırlatmalar yapılır.

Öğrencilerin hangi duygularını mektuba yansıtacaklarına karar vermelerine imkân verilir. Öğrencilerden mektubun etkileyciliğini artırmak için destekleyici unsurları belirlemeleri istenir. Örneğin mektubun başlığında bir resim, mektubun içeriğinde bir harita veya mektubun sonunda bir grafik kullanılabilir. Öğrencilerin tüm unsurları bir araya getirerek planlarını arkadaşlarına veya öğretmenine sunmaları sağlanır (**SDB1.2**). Sunumu yaparken planlarını neden böyle yaptıklarını ve planlarında hangi unsurları kullanacaklarını açıklamaları istenir.

TDE4.3

İçerik oluşturma sürecindeki tüm çalışmalar bir araya getirilerek yazma planı oluşturulur ve plana uygun olarak özgün bir mektup yazılır. Mektupta benzetme, karşılaştırma ve örneklendirmelerden yararlanılır, anlatımı zenginleştirmeye uygun söz varlığı kullanılır. İletiler, etkileyciliği artırmak için açık veya örtük bir şekilde ifade edilir. Yazma amacına ve mektubun muhatabına uygun ifade ve cümle yapıları kullanılır, dil bilgisi ve noktalama kurallarına uygun yazmaya dikkat edilir (**E1.4, E3.7**). Öğrencilerin yazdıkları mektupları sınıftaki arkadaşlarına göstermeleri, onların görüşlerini almaları istenir. Böylelikle akran değerlendirmesi gerçekleştirilir.

TDE4.4

Öğrencilerin yazdıkları ürünler dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında dil ve üslup kullanımı, ifade özgünlüğü, öznel ve nesnel ifadelere yer verme, görselden yararlanma, yazım ve noktalama gibi ölçütler yer alabilir.

Öğrenciler akran ve öz değerlendirmelerinden sonra mektuplarını düzenleyerek değerlendirir (**SDB1.2**). Etkin yazar kimliğini oluşturmak için çalışmalarını sürdürür.

Tema Sonu Değerlendirme

“Sözün Ebrusu” teması, Türkçenin zengin söz varlığını ve anlam derinliğini keşfetmeye yönelik içerikler sunar. Bu temada yer alan etkinlikler ve çalışmalar sayesinde öğrenciler, Türkçenin anlam katmanlarını daha iyi kavrar, söz varlığını etkili ve güzel bir şekilde kullanma becerilerini geliştirir. Öğrencilerin okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma etkinliklerinin bir arada değerlendirilmesi amacıyla öğrenme günlüğü sonuçları incelenerek gerekli geliştirmeler (biçimlendirmeler) yapılır.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Öğrencilerden okudukları romandan belirledikleri bir karakteri derinlemesine incelemeleri ve bu karakterin olaylar ve kişilere karşı tutumunu karakter özellikleriyle ilişkilendirerek açıklayan bir konuşma yapmaları istenebilir. Ayrıca öğrencilerden kendilerinin on yaşındaki hâline bir mektup yazmaları istenebilir.

* Seçtiği romanı bir kitap tanıtım yazısı ile anlatması istenebilir.

Destekleme

Öğrencilerin tema çerçevesinde işlenen metinlerdeki anlamını bilmedikleri söz varlığı unsurlarının anlamlarını tespit etmelerine yönelik çalışmalar yapılabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

9. SINIF TEMALARI

1. TEMA: SÖZÜN İNCELİĞİ

Edebiyat dünyasına giriş niteliğindeki bu temada estetik değer, yaratıcılık, hayal gücü, imge, sembol, çağrışım gibi temel kavramlar üzerinden öğrencilere edebiyatın derinliklerini keşfetme fırsatı verilmesi amaçlanmaktadır. Edebî söyleyişin günlük söyleyişten farkı vurgulanır ve edebî eserlerde kullanılan her bir sözün özenle belirlendiğinin, sözlerin anlamı ve anlatımı doğrudan etkilediğinin farkına varılır. Sözün inceliğinin bir yandan metnin anlamını derinleştirdiği, diğer yandan da estetik bir deneyim yaşanmasına olanak tanıdığı üzerinde durularak edebiyatın güzel sanatlar içindeki yeri ve diğer disiplinlerle ilişkisi ele alınır.

Öğrencilerin edebiyat ile tanıştığı bu temada edebî söyleyişin özellikleri Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan eserlerle sunulur. Okumada şiir ve deneme türlerinden birer metin tahlil edilir. Dinleme/izleme metni olarak bir mülakat incelenir. Bu türler üzerinden temaya özgü kavramlarla edebî eserlerde sözün inceliğine vurgu yapılması sağlanır.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma: 20)

**ALAN
BECERİLERİ**

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/İzleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

-

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.3. Girişkenlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB 2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB 3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D4. Dostluk, D7. Estetik, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Müzik, Resim, Psikoloji, Sosyoloji

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.15. Yansıtma, KB2.18. Tartışma, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme

TDE1.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

a) TDE1.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.

"Sözün İnceliği" temasında ele alınan dinleme/izleme metnindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar.

b) TDE1.2.2. Tahmin eder.

"Sözün İnceliği" temasında ele alınan dinlediği/izlediği metnin başlık ve görsellerinden hareketle metnin yazılış amacını tahmin eder.

c) TDE1.2.3. Çıkarım yapar.

"Sözün İnceliği" temasında ele alınan dinlediği/izlediği metinde açıkça sunulan bilgileri belirler.

"Sözün İnceliği" temasında ele alınan dinlediği/izlediği metinden hareketle çıkarımlar yapar.

"Sözün İnceliği" temasında ele alınan dinlediği/izlediği metinde açıkça ifade edilen neden-sonuç, koşul, varsayım bilgilerini belirler.

"Sözün İnceliği" temasında ele alınan dinlediği/izlediği metnin konu ve/veya temasını belirler.

"Sözün İnceliği" temasında ele alınan dinlediği/izlediği metnin yardımcı düşüncelerini belirler.

"Sözün İnceliği" temasında ele alınan dinlediği/izlediği metinde ana düşünceyi duyguyu belirler.

"Sözün İnceliği" temasında ele alınan dinlediği/izlediği metinde yazarın (senarist/yönetmen/şair) metni yazma amacını belirler.

"Sözün İnceliği" temasında ele alınan dinlediği/izlediği metinde yer alan bilgilerin sunuluş şeklini inceler.

"Sözün İnceliği" temasında ele alınan dinlediği/izlediği metindeki karakterlerin davranışlarından duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapar.

"Sözün İnceliği" temasında ele alınan dinlediği/izlediği metin ile yazar (senarist/yönetmen/şair) arasındaki ilişkiyi belirler.

ç) TDE1.2.4. Karşılaştırır.

"Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinde dinleme/izleme öncesi tahminleri ile metnin içeriğini karşılaştırır.

"Sözün İnceliği" temasında ele alınan dinlediği/izlediği metni belirlenen ölçütlere (içerik, tür, şekil, dönem, zihniyet, üslup, ileti) göre karşılaştırır.

Okuma

TDE2.1. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

a) TDE2.2.1. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerden hareketle edebiyatın güzel sanatlarla ve diğer disiplinlerle ilişkisini belirler.

b) TDE2.2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerdeki açık ve örtük iletiyi belirler.

c) TDE2.2.3. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinleri taşıdıkları estetik değer, dil kullanımı vb. açılardan karşılaştırır.

- ç) TDE2.2.4. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerden hareketle edebiyata ilişkin estetik, imge, sembol, hayal gücü, çağrışım vb. kavramları açıklar.
- d) TDE2.2.5. Söz sanatlarının metni zenginleştirmek ve etkileyici hâle getirmek için üstlendiği rolü fark eder.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1. Söyleyişin inceliğini kullanarak akıcı bir konuşma süreci yönetebilme

TDE3.2. Muhatabını ikna etmek için söyleyiş inceliklerine yer veren bir konuşma içeriği oluşturabilme

TDE3.3. Muhatabını ikna etmek için söyleyiş inceliklerine yer veren bir konuşmada kural uygulayabilme

TDE3.4. Söyleyiş inceliğinin konuşmasına etkisini yansıtabilme

Yazma

TDE4.1. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtmak için paragraf düzeyindeki bir yazısında süreci yönetebilme

TDE4.2. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerden edindiği söz varlığını kullanarak yazısına içerik oluşturabilme

TDE4.3. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısında kural uygulayabilme

TDE4.4. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Sözün İnceliği" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Yazma
- Dinleme/İzleme
- Konuşma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için öncelikle edebî dilin inceliklerini barındıran; estetik değer, imge, sembol gibi öğelerin ön plana çıktığı bir tür olan şiirden hareket edilir. Ayrıca bu tema kapsamında ikinci metin olarak deneme türünde bir metin incelenir. Böylece tema boyunca verilmek istenen edebiyat ile ilgili içerik, farklı türdeki metinlere bağlı olarak sunulur.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden tema çerçevesinde okudukları bir şiiri betimleme paragrafı olarak düzenlemeleri istenir. Böylece sözün inceliğinin farklı metin türlerinde yansıtılabileceği görülmüş olur. Ayrıca yazılarda söz varlığının etkili kullanımı göz önünde bulundurulur.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde içerik olarak çok modlu bir metin türü olan mülakat seçilir. Bir sanatçıyla gerçekleştirilen mülakatın incelenmesiyle günlük hayata ilişkin özelliklerin edebî bir dille aktarılması ve edebiyatın gerçeklikle nasıl iç içe geçtiği görülmüş olur.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde deneme metinlerinden hareketle bir konuşma etkinliği düzenlenir. Böylece öğrencilerin farklı düşünme tekniklerini kullanarak fikir geliştirmelerine olanak tanınır. Ayrıca temaya ilişkin söz varlığının etkili kullanımı sağlanır.

Anahtar Kavramlar

söz varlığı, edebî dil, günlük dil, gerçeklik, kurmaca, açık ve örtük ileti, sürükleyicilik, yaratıcılık, hayal gücü, imge, sembol, çağrışım

**ÖĞRENME
KANITLARI**
(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)
Okuma ve Dinleme/İzleme

- İzleme testi
- Zihin haritası
- Açık uçlu sorular
- Kontrol listesi
- Çıkış kartı (3-2-1)
- Karşılaştırma tablosu
- Öğrenme günlüğü

Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde okumaya yönelik izleme testi, zihin haritası, açık uçlu sorular ve çıkış kartı kullanılabilir. Dinleme/izleme metinleri ile ilgili olarak da kontrol listesi ve karşılaştırma tablosu hazırlanabilir. Öz yansıtmada öz değerlendirme ile akran ve grup değerlendirmeleri yapılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilerin okudukları şiiri betimleyici bir paragrafa dönüştürmelerine yönelik bir performans görevi
- Deneme metinlerinden hareketle düşünme tekniklerini kullanarak konuşma yapabilmelerine yönelik performans görevi

Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerde yazma sürecinde öğrencilere okudukları bir şiiri betimleyici paragrafa dönüştürmelerine ilişkin bir performans görevi verilir. Öğrencilerin bu çalışmaları dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Puanlama anahtarında ana duygu, yazma akıcılığı, betimleyici anlatım özellikleri (tasvir vb.), yazım ve noktalama vb. ölçütler yer alır.

Konuşma sürecinde öğrencilere, düşünme tekniklerini kullanarak fikir geliştirmelerine yönelik bir performans görevi verilir. Grup çalışması olarak gerçekleştirilecek bu görev dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Puanlama anahtarında planlama, organizasyon, zaman yönetimi ve düşünsel süreçleri kontrol etme yetenekleri, grup çalışması vb. ölçütler dikkate alınır.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonunda tema değerlendirmesi için öğrenme günlüğü kullanılır.

**ÖĞRENME-ÖĞRETME
YAŞANTILARI**
Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin paragraf türlerini bildiği, metin türleri ayrımını yaptığı, yazılı ve sözlü anlatım aşamalarının yanı sıra yazım ve noktalama kurallarını ve Türkçenin ses bilgisiyle ilgili temel kavram ve kurallarını bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) belirlemek için kısa cevaplı sorular, kavram haritası gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki öğrenme yaşantılarından edindiği şiir, deneme ve mülakata ilişkin temel bilgileri, işlem basamakları ve becerileri bu temada öğreneceği içeriğe temel oluşturur. Öğrencilere edebiyatın dünyasıyla tanışarak estetik değer, yaratıcılık, hayal gücü, imge, sembol, çağırışım gibi temel kavramları içselleştirip edebiyatın derinliklerini keşfetme fırsatı sunulur. Böylece öğrencilerin edebî söyleyişin günlük dilden farkını anlamaları sağlanır.

Bu temada edinilen yeni bilgilerle öğrencilerin kendi edebî çalışmalarını oluşturmalarına, topluluk önünde etkili sunumlar yapabilmelerine, edebiyat kulüplerine katılabilmelerine fırsat tanınır. Çevredeki edebî yansımalar fark ettirilerek edebiyatın gerçek yaşamdaki etkileşimlerini anlama becerisi kazandırılır.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu tema çerçevesinde öncelikle Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan şiir ve deneme türünden eserler okunarak edebiyat ve söyleyişe ilişkin öğrenme çıktıları gerçekleştirilir. Ardından yazma becerisi kapsamında öğrencilerden okudukları şiirden hareketle betimleyici bir paragraf yazmaları istenir. Dinleme/izleme etkinliğinin gerçekleştirilebilmesi için bir sanatçıyla yapılan mülakattan hareketle temadaki hedeflerden faydalanılır. Son olarak öğrencilerden deneme metinlerinden hareketle, düşünme tekniklerini de kullanarak fikir geliştirip sunmaları istenir.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Dikkat çekmek için yakın dönem bir Türk şiiri öğrencilere dinletilir (**SDB2.1**). Şiirin onlarda oluşturduğu duygu ve aynı duyguyu başka bir metinde hissedip hissetmedikleri sorulur (**E1.1, SDB1.1**). Daha sonra işlenecek şiirin başlık ve görseline dikkat çekilerek içeriğe yönelik tahminlerde bulunulması istenir (**OB9**). Tahminler alındıktan sonra vurgu ve tonlamaya dikkat edilerek şiirin sesli okunması sağlanır (**SDB2.1**).

TDE2.2

5E öğrenme modeliyle öğrenme-öğretme yaşantısı şekillendirilir. Öğrenciler gruplara ayrılır. Her bir gruba Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan farklı şiirler dağıtılır. Bu süreçte iş birlikli öğrenme yöntemi kullanılabilir. Şiirin grupça okunmasının yanı sıra şiirdeki yaratıcılık, hayal gücü, imge, sembol, çağrışım, açık ve örtük ileti, söz sanatları ve edebiyatın diğer disiplinlerle ilişkisini içeren unsurların bulunması sağlanır (**E2.3, E3.3**). Grup sözcüleri tarafından bu çalışmaların bir zihin haritasına dönüştürülerek sınıfa sunulması beklenir (**SDB2.2**). Böylece konuya ilişkin ön bilgiler yoklanarak akran etkileşimi sağlanır ve öğrencilerde dostluk değeri desteklenir (**D4**). Zihin haritaları dijital ortamda hazırlanabilir ve daha sonra EBA platformunda paylaşılabilir (**SDB1.2, OB2**). Temaya ilişkin unsurların edebî türe nasıl yansıdığının kavramsal bilgisi ve örnekleri gruplara dağıtılır. Grup çalışmasıyla, aynı şiir üzerinden bu kavramlarla şiirin iletisi hakkında tespitlerde bulunulur. Şiirde anlam oluşturulurken hangi disiplinlerle ilişki kurulduğu belirlenir. Sonuçlar ilk bilgilerle kıyaslanarak sınıfla paylaşılır (**SDB2.2, KB2.18**).

Eksik ya da yanlış bilgi varsa bir sunu aracılığı ile söz konusu kavramlar öğretmen tarafından açıklanır. Bir sonraki aşamada, açık uçlu sorular aracılığıyla öğrencilerden yaşamlarında kendilerini etkileyen bir şiiri okuyarak temada ele alınan kavramları örneklendirmeleri istenir. Edebiyatın güzel sanatlarla ilişkisini belirledikleri şiir üzerinden farklı bir sanat dalını araç olarak kullanarak (resim, şarkı vb.) yeniden ifade etmeleri sağlanır. Aynı zamanda şiirlere yönelik olumlu ve olumsuz eleştirilerini gerekçelendirerek açıklamaları istenir (**SDB3.3, E3.10, KB3.3**). Böylece edebiyatın estetik yönünün ve güzel sanatlar içindeki yerinin kavranması sağlanır (**D7**). İncelenen ve okunan şiirlerden hareketle şairlerin kendine özgü dil kullanımları olduğu sonucuna ulaşılır (**KB2.10**). Dil ve anlatım özellikleri ele alınırken metinlerdeki örneklerden hareketle Türkçenin ses bilgisiyle ilgili çalışmalar yapılır.

Son aşamada öğretmen tarafından şiir ile ilgili izleme testi yapılır. Ayrıca öğrenme sürecini değerlendirmek amacıyla çıkış kartlarından biri olan "3-2-1 tekniği" kullanılır. Bu tek-

nikte öğrencilerden edebî söyleyişle ilgili edindikleri üç bilgiyi söylemeleri, öğrendikleriyle ilgili iki soru sormaları ve öğrendikleri arasından kendileri için en ilginç veya dikkat çekici olan bir şeyi belirtmeleri istenir **(SDB1.1, E1.4, KB2.15)**.

- İkinci okuma metni olarak deneme türünde bir eser ele alınır ve öğretici metinlere yönelik metin tahlili aşamaları uygulanır. Deneme türüne özgü yapı ve üslup özellikleri göz önünde bulundurularak gerekli farklılaştırmalar yapılır.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1, TDE4.2, TDE4.3, TDE4.4

Öğrencilere okudukları şiiri betimleyici bir paragrafta dönüştürmelerine yönelik performans görevi verilir. Yazma sürecini yönetmek için öğrenciler öncelikle şiirin şekil unsurlarını ve betimleyici anlatıma ilişkin ön bilgilerini gözden geçirir. Performans görevinin amacına göre nasıl bir paragraf yazacağını tasarlar **(E3.3, E3.11)**. Şiiri düzyazıya çevirdiğindeki anlatım özellikleri ile şiire özgü kavram ve içeriği karşılaştırarak aktarır **(OB1)**. Paragrafta aktarmak istediği duyguları belli bir sıraya koyar. Daha sonra, şiirin ana duygusunu koruyarak bağlama uygun söz varlığından faydalanır ve özgün bir betimleyici paragraf oluşturur **(E3.3, SDB1.2)**. Bu süreçte öğrencilerden Türkçenin yazım ve noktalama kurallarını ve dil yapısını doğru kullanmak hususunda millî bilinç sahibi olmaları beklenir ve vatanseverlik değeri vurgulanır **(D19)**. Hazırlanan metinler sınıfta sunulur **(SDB2.1)**. Paylaşım sonrasında akran ve öğretmen değerlendirmesi dereceli puanlama anahtarıyla yapılır. Puanlama anahtarında ana duygu, dilin işlevlerine uygun kullanılması, yazma akıcılığı, betimleyici anlatım özellikleri (tasvir vb.), özgünlük, yazım noktalama vb. ölçütler yer alır. Gelen geri bildirimler sonrasında öğrenciler ürünlerine son şeklini verir.

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Bu temada öğrencilerden bir sanatçıyla yapılmış mülakatı izlemeleri istenir. Bu dinleme/izleme çalışması sınıf ortamında gerçekleştirilir **(SDB2.1, OB2)**. Dinleme/izleme öncesinde öğrencilerin izlemeye hazırlık yapması, önceki bilgilerini kullanması, izleme öncesi sorular oluşturması, tahminde bulunması, amaç belirlemesi ve izlerken hangi yöntemi kullanacağına (bilgileri not alma vb.) karar vermesi gibi ölçütlerin yer aldığı bir kontrol listesi oluşturulur. Bu liste ile öğrencilerin seçim yapmaları ve dinleme/izleme sürecinde ilişkiyi sürdürme düzeyleri belirlenebilir.

TDE1.2

Öğrenciler, dinleme/izleme öncesinde hazırlanan kontrol listesini gözden geçirir. "Açık ve anlaşılır olması, Türkçenin etkili kullanımı, sorular ve içeriğin tutarlılığı, ifade yeteneği, ikna yeteneği, düşüncesini desteklenmesi" gibi öğeler eksik ise kontrol listesine eklenir **(OB1)**. Dinleme/izleme öncesinde öğrencilerin mülakata ilişkin tanıtım metni ile mülakatın konusuna yönelik tahminde bulunmaları istenir. Ardından mülakat sınıfta dinletilir/izletilir **(SDB2.1)**. Öğrencilerin dinleme/izleme sırasında kontrol listelerine gerekli notları almaları sağlanır **(OB9)**. Daha sonra üçerli gruplara ayrılan öğrenciler, kontrol listesi aracılığıyla değerlendirilir. Öğrencilerin grup içinde dinleme/izleme notlarını karşılaştırarak ortak bir sonuca ulaşmaları sağlanır **(SDB2.2)**.

Mülakatta kullanılan öznel ve nesnel ifadeler, düşünceyi geliştirme yolları ile dil yapılarının anlama katkısı gruplar tarafından değerlendirilir. Grup formlarının sınıfta sunulması aracılığıyla bir tartışma ortamı oluşturulur **(SDB2.2)**. Bu süreçte mülakattaki soru ve

cevapların açık ve anlaşılır olması, Türkçenin etkili kullanımı, sorularla içeriğin tutarlılığı, ifade yeteneği, ikna yeteneği, düşüncenin desteklenmesi gibi ölçütlerden yola çıkılarak mülakatın etkili olmasını sağlayan unsurlar belirlenir.

Son olarak grup görüşleri doğrultusunda mülakat metnine yönelik olumlu ve olumsuz eleştiriler gerekçelendirilerek açıklanır **(SDB3.3, E3.10, KB3.3)**.

Bu değerlendirmeler tamamlandıktan sonra öğrenciler, okudukları şiir ile dinledikleri/ izledikleri mülakat metinlerinden hareketle edebî dil ve günlük dil arasındaki farkları karşılaştırma tablosu aracılığıyla değerlendirir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1, TDE3.2, TDE3.3, TDE3.4

Öğrencilere deneme metinlerinden hareketle düşünme tekniklerini kullanarak fikir geliştirmeleri ve bunları sözlü olarak sunmalarına yönelik performans görevi verilir. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir. Performans görevi gerçekleştirilirken öğrencilerin görevlerini zamanında ve eksiksiz yerine getirmeleri, özverili olmaları desteklenir **(D16)**. Altı kişilik gruplar oluşturulur. Gruplara farklı deneme metinleri dağıtılır. Deneme metinlerinin konuları sanatın toplumdaki rolü, geleneksel ve çağdaş sanat, sanatın evrenselliği, edebiyat ve psikoloji, sanatsal ifade ve etkileşim, sanatın değişen doğası, edebiyatın diğer disiplinlerle ilişkisi olabilir (OB5). Bu aşamada "altı şapkalı düşünme tekniği" kullanılır ve gruplardaki öğrencilerin her biri düşünmeyi temsil eden bir renk seçer. İlgili rengin temsil ettiği görüşe bağlı olarak fikir üretir **(E3.3, E3.11)**.

- **Sarı şapka:** İlgili denemede verilmek istenen iletinin iyimser yönlerini ortaya koyar.
- **Beyaz şapka:** İlgili denemede verilmek istenen nesnel anlatımları bulmaya çalışır.
- **Siyah şapka:** İlgili denemede verilmek istenen iletinin oluşabilecek olumsuz yönlerini bulmaya çalışır.
- **Kırmızı şapka:** İlgili denemede verilmek istenen iletinin öğrencide oluşturduğu duyguyu açıklar.
- **Yeşil şapka:** "İlgili deneme metninin içeriğini bir slogan ile anlatmak istesen bu ne olurdu?" sorusuna cevap verir.
- **Mavi şapka:** Tüm düşünceleri ele alarak genel bir özet yapar ve karara varır.

Renklerin temsil ettiği düşünme biçimiyle hazırlanan içerik, konuşma kurallarına dikkat edilerek sunulur **(SDB2.2, E1.5)**. Öğretmen, dereceli puanlama anahtarı kullanarak öğrencilerin konuşmalarını değerlendirir. Değerlendirme sürecinde beden dili, jest ve mimik, planlama, organizasyon, zaman yönetimi ve düşünsel süreçleri kontrol etme yetenekleri, grup çalışması vb. ölçütler dikkate alınır. Öz değerlendirme, akran ve öğretmen değerlendirmesi ile çeşitlilik sağlanabilir. Yapılan değerlendirmeler sonunda öğrencilere geri bildirim verilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda öğrencilerden öğrenme günlüğü yazmaları istenir. Bu günlükte, edebî dil ile günlük dil arasındaki farka odaklanarak okunan metinlerde dilin nasıl kullanıldığıyla ilgili çıkarımda bulunmaları istenir. Ayrıca öğrenme süreçlerine ilişkin yansıtma yapımları sağlanır.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Öğrencilerden okuduğu şiiri duygu, düşünce, estetik değer vb. açılardan değerlendirmeleri ve değerlendirmelerinden yola çıkarak resim, şarkı, kısa hikâye ya da dijital hikâye oluşturmaları istenebilir.

* Öğrencilerin ulaşabileceği şair, halk ozanı, yazar, tiyatro sanatçısı vb. ile yaptıkları bir röportajı genel ağdaki güvenilir ortamlarda, sınıf panosunda veya okul dergisinde paylaşmaları sağlanabilir. Sevdikleri şiir veya kısa öyküleri seslendirerek sınıfta paylaşmaları istenebilir.

Destekleme

Öğrencilere içeriği daha basit ve görsel öğelerle desteklenmiş şiirler verilerek bu şiirler hakkında kısa metinler yazmaları ve bunları kendi cümleleriyle anlamlandırmaları istenebilir. Deneme metniyle ilgili çalışma kâğıdı hazırlamaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. TEMA: ANLAM ARAYIŞI

Bu temada edebî eserlerde içeriğin anlaşılması ve metnin derinliğinin kavranabilmesi için konu, ana duygu, ana düşünce gibi unsurların bir bütünün parçaları olduğu üzerinde durularak öğrencilerin edebî metinleri analiz etme yeteneklerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. İçerikle ilişkili unsurlar metnin derinliğini ve iç yapısını belirlediğinden bunların incelenmesiyle metnin katmanları keşfedilip yorumlanır, böylece anlamı ve iletileri daha net bir şekilde ortaya çıkarılır.

“Anlam Arayışı” teması kapsamında edebî eserlerin içerik yönünden çeşitlendiği metinler seçilerek okumada bir hikâye ve bir anı metni, dinleme/izlemede ise insanın duygu zenginliğini yansıtan şiir türünde bir metin incelenir.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma: 20)

ALAN BECERİLERİ Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/İzleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.2. Bağımsızlık, E2.2. Sorumluluk, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D4. Dostluk, D7. Estetik, D14. Saygı, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Felsefe, Psikoloji, Dil Bilimi, Tarih

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.5. Sınıflandırma, KB2.13. Yapılandırma, KB2.15. Yansıtırma, KB2.20. Sentezleme, KB3.1. Karar Verme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1. "Anlam Arayışı" temasında ele alınan metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme

TDE1.2. "Anlam Arayışı" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

Okuma

TDE2.1. "Anlam Arayışı" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

TDE2.2. "Anlam Arayışı" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1. Konusunu ana düşünce etrafında detaylandığı akıcı bir konuşma sürecini yönetebilme

TDE3.2. Konusunu ana düşünce etrafında detaylandığı konuşma içeriğini oluşturabilme

TDE3.3. Konusunu ana fikir etrafında detaylandığı konuşmasında kural uygulayabilme

TDE3.4. Konuşmasının içeriğinde kullandığı unsurların konuşmasına olan etkisini yansıtabilme

Yazma

TDE4.1. Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan edebî metinlerde yazma sürecini yönetebilme

TDE4.2. Yazısını zenginleştirecek içerik oluşturabilme

TDE4.3. Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan yazısında kural uygulayabilme

TDE4.4. Yazısına yönelik değerlendirmelerini konu ve diğer yazma unsurları bağlamında yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Anlam Arayışı" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi kapsamında öncelikle bir edebî metinde anlamın oluşmasını sağlayan unsurların kavranması için hikâye türünden bir metin incelenir. Ayrıca bu tema kapsamında deneyimleri kişisel bir bakış açısıyla yansıtan anı (hatıra) türünde bir metin ele alınır. Böylece öğrenciler hikâyelerdeki karakter gelişimini, olaylar arasındaki bağlantıları ve kurgusal unsurları anılardaki gerçek yaşam kesitleriyle karşılaştırarak metinleri derinlemesine inceleme fırsatı bulur. Okuma becerilerinin geliştirilmesinde ara metin olarak İstiklal Marşı incelenir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi amacıyla öğrencilerden inceledikleri hikâye metninden seçecekleri karakteri tanıtan bir sunum yapmaları istenir. Bu görevle öğrencilerin sözlü iletişim yetenekleri ve yaratıcılıklarının geliştirilmesi hedeflenir. Ayrıca konuşmalarında söz varlığını etkili kullanmaları göz önünde bulundurulur.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesi için Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan bir şiir metni seçilir. Metindeki ana duygu, örtük ileti, mecaz ve çağrışımlar tespit edilirken şiirin ses ve ritim gibi ahenk unsurlarının metnin anlamına nasıl katkı sağladığı üzerinde durulur. Bu süreç, öğrencilerin eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmelerine, metni farklı açılardan değerlendirebilmelerine ve edebî metinleri derinlemesine anlamlandırabilmelerine katkı sağlar.

Yazma becerisinin geliştirilmesi için öğrencilerden dinledikleri/izledikleri şiirin temasına uygun bir şiir yazmaları istenir. Böylece öğrencilerin aynı tema çerçevesinde farklı bir duygu geliştirmelerine, kendi düşünce ve hayalleriyle yaratıcılıklarını ortaya çıkarmalarına, dili etkili ve güzel kullanmalarına fırsat tanınır.

Anahtar Kavramlar

konu, tema, ana duygu, ana düşünce, yardımcı düşünce, yazma amacı, yazarın tutumu, yazar-metin ilişkisi, örtük ileti, açık ileti, çağırışım

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kısa cevaplı sorular
- Hikâye haritası
- Açık uçlu sorular
- Karşılaştırma tablosu
- Kontrol listesi
- Öğrenme duvarı
- Çıkış kartı

Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan edebî metinlerde okumayı yönetebilme ve anlam oluşturmaya yönelik kısa cevaplı sorular, hikâye haritası ve açık uçlu sorulardan yararlanılabilir. Ayrıca öğrencilerin tahlil ettikleri metinleri karşılaştırarak bir genellemeye ulaşabilmeleri için karşılaştırma tablosu, öğrenme duvarı kullanılabilir. Öğrencilerin dinleme/izleme etkinliklerine yönelik kontrol listesi, kısa cevaplı ve açık uçlu sorular ve çıkış kartları kanıt olarak kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilerin okudukları hikâyeden seçtikleri karaktere kendi yorumlarını katarak bir sunum yapabilmelerine yönelik performans görevi
- Öğrencilerin dinledikleri/izledikleri şiirin temasına uygun bir şiir oluşturabilmelerine yönelik performans görevi

Konuşma becerisinin gerçekleştirilebilmesi için öğrencilerden okudukları ve anlam oluşturma sürecini tamamladıkları hikâye metninden bir karakter seçmeleri ve onu günlük yaşamdaki bir kişiyle özdeşleştirerek yeniden yorumlamaları istenir. Grup çalışması şeklinde gerçekleştirilecek bu süreçte öğrencilerin sözlü anlatımları dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında Türkçenin doğru kullanımı, ses ve diksiyon, akıcılık, beden dili, içerik kurgusu, zaman yönetimi, etkileycilik vb. ölçütler yer alır. Öğrencilere yazılı anlatımları için dinledikleri/izledikleri şiirin temasına uygun bir şiir oluşturmalarına yönelik performans görevi verilir. Performans görevi; tema, ana duygu, ritim ve ahenk öğeleri, söz varlığının bağlama uygun kullanımı vb. ölçütlerin yer aldığı bir puanlama anahtarı ile puanlanır.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirme için çıkış kartı (üçgen-kare-çember) kullanılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME

YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin konu, tema, ana düşünce vb. içeriğe dair unsurları, metinle iletişim kurma sürecini, şiir türlerini, edebî metinlere yönelik temel kavramları bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) tespit etmek için tartışma, zihin haritası gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma 8. sınıfta hikâye, anı ve şiir türleriyle ilgili edinilen bilgiler, burada öğrenilecek bilgilere ve metin tahlili sürecinin sonraki aşamalarına temel oluşturur.

Öğrenciler bu temada edebî eserlerin içerik unsurlarını anlayarak bir sonraki temada çözümleme ve değerlendirme aşamalarına geçebilir. Bu bağlamda metinlerin içerik unsurlarının anlaşılması, öğrencilerin günlük yaşamlarındaki iletileri daha net biçimde anlamalarına katkı sağlar.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu temada Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan hikâye ve anı metinlerine yer verilerek edebiyat ve içerikle ilgili öğrenme çıktıları gerçekleştirilir. Böylece öğrencilerin metin tahlil sürecinin ilk iki aşamasını kavramaları hedeflenir. Metinlerin dil ve anlatım özellikleri ele alınırken Türkçenin ses bilgisi üzerinde de durulur. Ardından öğrencilerden incelenen hikâye metninden seçtikleri bir karakterle ilgili sunum yapmaları istenir. Daha sonra öğrencilere bir şiir metni dinletilir, bu şiirden bir bölüm verilerek şiire devam edilmesi sağlanır. Yazılı anlatım aşamasında ise belirlenen bir temaya uygun şiir yazılması istenir.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Öğretmen, temaya başlamadan önce öğrencinin ana duygu ve ana düşünce kavramlarıyla ilgili ön bilgilerini yoklamak amacıyla "beyin fırtınası" tekniğini kullanarak sınıfa şu soruları sorar:

- Bir metin, onu okuyan kişilerde birden fazla duygu uyandırabilir mi (**SDB1.1**)?
- Metnin ana düşüncesi birden fazla düşüncelyi içerebilir mi?

Öğrencilerden seçilen hikaye metnini okumaları istenerek sorumluluk duygusu kazanmaları desteklenir (**D16**). Okumaya başlamadan önce okumaya yönelik hazırlık yapılması, metnin başlığı ve görselinden yola çıkılarak metinle ilgili tahminde bulunulması, metnin yazılış amacının tahmin edilmesi gibi etkinlikler gerçekleştirilerek veya kısa cevaplı sorular sorularak okumayı yönetme süreci işlenir (**E1.1, OB4**) ve okunacak metnin özelliklerine göre okuma stratejisi belirlenir. Bu aşamada öğretmen, öğrencileri kısa cevaplı sorularla değerlendirir.

TDE2.2

Öğrencilerin ana düşünce, konu, tema gibi kavramlara ilişkin ön bilgileri hikâye türü ile ilişkilendirilerek kısa cevaplı ve açık uçlu sorularla ortaya çıkarılır. Öğrencilerden okudukları bu metnin hikâye haritasını hazırlamaları istenir (**E2.2**). Sınıfta küçük gruplar oluşturularak hazırlanan hikâye haritaları karşılaştırılır. Öğrenciler, iş birliği yaparak hazırlanan çalışmalarını tek bir hikâye haritasına dönüştürür ve bunu sunar (**OB9, SDB2.2**). Bu sunumların ardından öğrencilerden hikâyede geçen olayların gerçek mi yoksa kurgu mu olduğunu tahmin etmeleri istenir. Öğrencilerden tahminlerde bulunurken sınıf arkadaşlarını etkin şekilde dinlemeleri ve nezaketli olmaları beklenir (**D14**). Daha sonra gruptan tema, konu, ana düşünce, yardımcı düşünce, metnin yazılma amacı gibi içeriğe ilişkin unsurları tespit etmek için kendi araştırma süreçlerini belirlemeleri istenir.

Araştırma süreci, tüm grup üyeleri tarafından dayanışma içerisinde planlanarak görev paylaşımı yapılır (**E1.2, D4**). Üyeler görevleri doğrultusunda kendi sorumluluklarını yerine getirir (**E2.2**). Bireysel araştırmalar tamamlanınca öğrenilenler birleştirilip sunulur. Böylece her grup hikâye metninin içeriğini oluşturan unsurları belirleyerek ortak bir görüş ortaya koyar (**SDB2.2**).

Metnin içeriğine yönelik tahminleri ile metni okuduktan sonraki tespitlerini karşılaştırmaları istenir **(SDB2.3)**. Böylece öğrenciler başlangıçta neden öyle düşündüklerini ifade edebilirler.

Anlam çerçevesi bağlamında hikâye metninin anlatmaya bağlı metinler içinde yer aldığını kavrayabilirler. Gruplardan hikâyenin iki unsurunu değiştirerek yorumlamaları ve hikâyeyi estetik bakış açısıyla yeniden kurgulamaları istenir **(SDB2.2, D7, E3.3, E3.11)**.

Süreç sonunda öğrencilerin, olay çerçevesinde gelişmelerine rağmen metin türlerinin farklı olduğu genellemesine ulaşması sağlanır. Yazar ve eser arasındaki ilişki, içeriği oluşturan unsurlar ve metnin dil özellikleri tahlil edilir. Dil ve anlatım özellikleri ele alınırken metinlerde kullanılan kelimelerden hareketle Türkçenin ses özellikleriyle ilgili çalışmalar yapılır.

Öğrenciler, seçtiği okuma stratejisinin temayı anlamaya, metin/metinleri incelemeye yönelik katkısıyla ilgili çıkarımda bulunur ve bunları paylaşır **(SDB3.3)**. Ayrıca tahlil ettikleri hikâyeyi kendi beğeni ölçütlerine uygunluğu açısından değerlendirir ve metne yönelik beğeni ve eleştirilerini gerekçelendirerek açıklar **(SDB3.3)**. Bunlar öğrenme günlüğü biçiminde de ifade edilebilir **(SDB1.2)**.

- Daha sonra ikinci okuma metni olarak anı metni sınıfta öğrencilerle birlikte okunur. Süreçler hikâyedeki ile benzer şekilde işletilir, gerekli noktalarda türe özgü değişiklikler yapılır. Hikâye ve anı metninin yazılma amacı, gerçekliği aktarma şekli, dil ve anlatımı, yapısı (olay, zaman, mekân, karakter) vb. bir karşılaştırma tablosu ile karşılaştırılır. Öğrencilerin bu süreçleri daha iyi yansıtabildiği dijital araçları kullanılabilir ve böylece öğretmen tarafından aynı anda tüm öğrencilerin seçilen metne ilişkin yorumları bir öğrenme duvarı üzerinde görülebilir **(OB2, E3.5)**. Okuma becerilerinin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalarda ara metin olarak İstiklal Marşı ele alınır ve incelenir. İstiklal Marşı'nın çözümlemesi yapılır.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrencilere okuduğu hikâyeden seçtiği karaktere kendi yorumunu katarak bir sunum yapabilmelerine yönelik performans görevi verilir. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir.

Bu süreçte öğrencilerden okuduğu hikâyede geçen bir karakteri seçmeleri, bu karakterle ilgili konuşma amacını ve konuşmasında kullanacağı stratejiyi belirlemeleri istenir **(E1.2, KB3.1)**.

TDE3.2 ve TDE3.3

Öğrencilerin seçtikleri karakterle ilgili okudukları hikâye metnindeki bilgileri hatırlaması sağlanır. Sunum öncesinde bir plan hazırlamaları istenir **(D3)**. Bunun için öncelikle, seçtikleri karakteri kendi yaşamlarından kiminle ya da izledikleri sinema, tiyatro gibi eserlerdeki kahramanlardan hangisiyle örtüştürdüklerini belirlemeleri, bu kişiler arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaları istenir. Sınıftaki tüm öğrenciler hikâyeden seçtiği karakter ile onu örtüştürdüğü kişiyi iyi-kötü, ana-yardımcı karakter, devingen-durağan olma vb. açılardan sınıflandırarak sunar **(SDB2.1, KB2.5)**. Daha sonra öğrencilerden tahlil ettikleri ve seçtikleri hikâye karakterini, özdeşleştirdikleri kişinin özellikleriyle harmanlayarak estetik bakış açısıyla yeniden kurgulamaları istenir **(D7, KB2.13)**. Bu kurgulama sürecinde karşılaştırma, betimleme, benzetme gibi unsurlardan yararlanılır.

Öğrenciler ayrıca sunumunu etkili hâle getirebilmek için kurguladığı karaktere ait bir görsel (resim, karikatür vb.) oluşturabilir **(E3.3, OB4)**. Daha sonra aynı karakteri seçen

öğrencilerle gruplar oluşturulur ve bu gruplardaki öğrenciler teker teker sunumlarını gerçekleştirir. Öğrenciler bu sunumu dijital araçlar üzerinden yapabilir **(OB2)**.

Öğrencilerin sunum yaparken bağlama uygun söz varlığı kullanması, dil bilgisi kurallarına uyması, bağdaşıklığı sağlaması, sesini etkili kullanması ve konuşmasını beden diliyle desteklemesi sağlanır **(E3.7)**. Öğrencilerden dinleyiciye hangi iletileri örtük ve açık bir şekilde vereceğini kararlaştırıp sunumunu gerçekleştirmesi istenir **(SDB2.1)**.

TDE3.4

Sürecin değerlendirilmesinde açık uçlu sorulardan yararlanılır. Sunumdan sonra öğrenciler öncelikle akran değerlendirmesi ile kendi grup süreçlerini değerlendirir. Arkadaşlarından gelen görüşleri dikkate alarak öz değerlendirme yapar **(SDB1.2)**; böylece konuşma sürecindeki hatalarını fark eder ve sonraki sunumları için bunları telafi etmeye yönelir **(SDB2.1)**. Öğretmen değerlendirmesi dereceli puanlama anahtarı ile gerçekleştirilir. Puanlama anahtarında ses ve diksiyon, akıcılık, beden dili, içeriğin kurgusalılığı, zaman yönetimi, Türkçenin doğru kullanımı, etkileyicilik vb. ölçütler yer alır. Öğretmen değerlendirme yaptıktan sonra öğrencilere süreç ile ilgili geri bildirim verir.

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Öğretmen tarafından öğrencilere kendi şiirini seslendirmiş şairlerin şiirlerinden birini dinleyecekleri söylenir. Şiiri estetik dinleme/izleme türüne yönelik stratejilerle dinleme/izlemeleri konusunda yönlendirmede bulunulur **(SDB2.1)**. Dinleme/izleme öncesinde, dinleme/izleme kuralları hatırlatılır ve süreçte buna uygun davranmaları istenir. Söz konusu kurallara ilişkin bir kontrol listesi hazırlanır.

TDE1.2

Dinleme/izleme öncesinde şiirin başlığından ve görselinden hareketle tahminlerde bulunulması sağlanır **(OB4)**. Daha sonra şiir normal hızda sınıfta dinletilir **(SDB2.1)**. Bu süreçte seslendiricinin ses tonundan, vurgularından, ifade biçiminden vb. yola çıkarak öğrencilerin şiirin yazılma amacını belirlemeleri sağlanır **(E3.2)**. Öğrencilerden içeriğin sunulmuş şeklini kavramaları istenir. Açık uçlu sorularla metnin içeriğinin daha çok duygulara mı yoksa düşüncelere mi yönelik olduğu karşılaştırılır, böylece şiirdeki ifade biçiminin ve estetik değer diğer türlerden farklılaştığının kavranması sağlanabilir **(D7)**. Öğrencilerin içerikten hareketle şiirin türünü (lirik, pastoral vb.) sınıflandırması sağlanır **(KB2.20)**.

Öğrenciler dinlediği/izlediği şiire ilişkin ana duygu, ritim gibi ahenk unsurlarını ve içeriğe yönelik görüşlerini sınıfta paylaşır **(E3.5, SDB2.1)**. Bir bölümü verilen şiire öğrencilerin kendi dizelerini/dörtlüklerini ekleyerek devam etmeleri sağlanır.

Öğrencilerden bu aşamaya kadar öğrendikleri metin türlerini düşünerek çıkış kartı ile şiiri diğerlerinden ayıran üç temel özelliği belirlemeleri istenir **(KB2.15)**. Öğretmen öğrencilere geri bildirim vererek öğrenmeyi derinleştirir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1

Öğrencilere dinledikleri/izledikleri şiirin temasına uygun bir şiir oluşturabilmelerine yönelik performans görevi verilir. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir.

Bu süreçte öğrencilerden dinledikleri/izledikleri şiirin temasına uygun bir şiir yazmaları istenir **(E2.2)**. Öğrencilerin dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle yeni bir metin oluşturma stratejisini kullanmalarına yönelik yönlendirmeler yapılır **(E3.3)**.

TDE4.2 ve TDE4.3

Öncelikle bir şiir yazılırken nelere dikkat edilmesi gerektiğine ilişkin ön bilgilerin hatırlanması istenir. Öğrenciler ikiye bölünebilir **(SDB2.2)**. Yazacakları şiirin temayla ilişkisini öne çıkaran bir duygu belirlemeleri ve neden bu duyguyu seçtiklerini gerekçelendirmeleri istenir **(SDB3.3)**. Sonrasında öğrenciler yazacakları şiir için bir plan hazırlarlar **(E3.7)**.

Seçtiği duyguyu yansıtabileceği, yazma amacına uygun söz varlığını belirleyerek şiirlerini yazarlar **(SDB1.2, E3.3, E3.11)**. Öğrencilerden şiirdeki ana duyguyu yansıtacak bir görsel ve müzik belirlemeleri ve şiirlerini nezaket kuralları içerisinde sırayla sunmaları istenir **(SDB2.1, D14)**.

TDE4.4

Öğretmen değerlendirmesi dereceli puanlama anahtarı ile gerçekleştirilir. Puanlama anahtarında tema, ana duygu, ritim ve ahenk öğeleri, söz varlığının bağlama uygun kullanılması vb. ölçütler yer alır. Öğrenciler bu sonuçlardan hareketle şiirlerine son şeklini verirler.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda "üçgen-kare-çember tekniği" ile öğrencilerin konuya ilişkin öğrendiği üç noktayı üçgen içine, anladığı dört temel kavramı kare içine, konu hakkında aklına takılan soruyu ise çember içine yazmaları istenir. Böylece öğrencilerin tema sonunda ne öğrendikleri ortaya çıkarılmış ve eksiklikleri giderilmiş olur.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Öğrencilerden inceledikleri şiire benzer bir metin kurgusu oluşturmaları istenebilir. Yazılan şiir bir şarkıya dönüştürülebilir, şiir genişletilebilir. Öğrencilerden benzer anılarını sözlü anlatıma taşımaları beklenebilir.

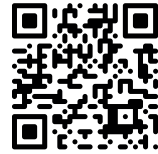
* Öğrencilerin aynı temayı işleyen farklı türdeki eserleri karşılaştırarak eserlerin dil ve anlatım farklılıklarını belirlemeleri ve çalışmalarını genel ağıdaki güvenilir ortamlarda paylaşmaları istenebilir. Öğrenciler, sevdikleri şairlerin şiirlerinden antoloji oluşturabilir.

Destekleme

Öğrencilerden bir fotoğraflarından hareketle anılarını yazmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. TEMA: ANLAMIN YAPI TAŞLARI

Bu temada edebî inceleme ve değerlendirme sürecinin önemli unsurlarından olan metinde yapı konusu üzerinde durulur. Öğrencilerin metinleri olay, kişi, mekân, zaman gibi yapı unsurları bakımından tahlil edebilmeleri amaçlanmaktadır. Yapı unsurlarının metne ve anlama katkısı değerlendirilirken öğrencilere edebî eserleri kapsamlı bir bakış açısıyla inceleyebilme imkânı sunulur.

Bu temada, metinlerin hangi ölçütlere göre sınıflandırıldığının somut bir şekilde görülebilmesi için farklı metin türleri (edebî, öğretici, çok modlu) tercih edilmiştir. Okuma metni olarak Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan bir hikâye ve bir gezi yazısı incelenir. Dinleme/izleme metni için "kültür" konulu bir belgesel ele alınır. Ayrıca, okuma becerilerinin geliştirilmesinde ara metin olarak Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış bir şiir incelenir.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma: 20)

ALAN BECERİLERİ Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/izleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.2. Bağımsızlık, E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.4. Güven, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.8. Soru Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D6. Dürüstlük, D7. Estetik, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Tarih, Psikoloji, Sosyoloji, Coğrafya

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.15. Yansıtma, KB2.18. Tartışma, KB2.20. Sentezleme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1. "Anlamanın Yapı Taşları" temasında ele alınan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme

TDE1.2. "Anlamanın Yapı Taşları" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

TDE1.3. "Anlamanın Yapı Taşları" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

Okuma

TDE2.1. "Anlamanın Yapı Taşları" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

TDE2.2. "Anlamanın Yapı Taşları" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

TDE2.3. "Anlamanın Yapı Taşları" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1. Edebî metinlerde yapısal inceliklere odaklanan akıcı bir konuşma sürecini yönetebilme

TDE3.2. Benzetme, karşılaştırma yaparak yapısal özellikleri ortaya koyduğu bir konuşma içeriği oluşturabilme

TDE3.3. Benzetme, karşılaştırma yaparak yapısal özellikleri ortaya koyduğu bir konuşmada kural uygulayabilme

TDE3.4. Edebî metinlerdeki yapısal inceliklerin konuşmaya etkisine yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

TDE4.1. Yapısını inceliklerle ördüğü bir yazılı anlatım sürecini yönetebilme

TDE4.2. Yapısı inceliklerle örülmüş edebî metinlerden edindiği söz varlığını kullanarak yazısı için içerik oluşturabilme

TDE4.3. Yapısını inceliklerle ördüğü yazısında kural uygulayabilme

TDE4.4. Yapısını inceliklerle ördüğü yazısına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Anlamanın Yapı Taşları" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için hikâye türünden bir metin incelenir. İkinci metin, yazarın okurla kurduğu iletişimin ön planda olduğu gezi yazısı türünden seçilir. Ara metin olarak şiir türüne yer verilir. Bu temada her bir metnin kendine özgü yapı unsurlarının neler olduğu, bunların yazma amacına göre nasıl biçimlendiği ve içerik ile yapı arasında nasıl ilişki kurulduğu ele alınır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi için öğrencilere, okudukları hikâye ve gezi yazısı metinlerinde inceledikleri mekânları, kendi yaşadıkları çevreyle karşılaştırmalarını sağlayan bir sunum hazırlatılır. Öğrencilerin konuşmalarında temaya ilişkin söz varlığını da etkili kullanmaları göz önünde bulundurulur.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesi için öğrencilere içerik olarak bir dinleme/izleme metninin yapısal özelliklerini de yansıtmaya uygun nitelikte olan ve Anadolu'nun farklı bölgelerinin zengin kültürel mirası ile duygusal dokusunu anlatan bir belgesel izletilir. Öğrencilerin dinlediği/izlediği belgeseli incelemesi ve okuduğu metinlerdeki yapı unsurlarıyla ilişkilendirmesi sağlanır.

Yazma becerisinin geliştirilmesi için öğrencilerden dinledikleri/izledikleri belgeseli infografik bir metne dönüştürmeleri istenir. Böylece metne kendi yorumlarını katıp yapı unsurlarına dikkat ederek yazılı bir anlatım gerçekleştirmeleri amaçlanır.

Anahtar Kavramlar

serim-düğüm-çözüm, giriş-gelişme-sonuç, olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân, anlatıcı, bakış açısı, öznellik, nesnellik, ahenk unsurları (ölçü, kafiye, redif, durak, kafiye düzeni), infografik metin, kültürel farkındalık

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Yumruktan beşe
- Kısa cevaplı sorular
- Anlamsal çağrışım haritaları
- T diyagramı
- Açık uçlu sorular
- Hikâye haritası
- Çalışma kâğıdı
- Kısa yansıtma makalesi
- Evet/hayır kartları
- Karşılaştırma tablosu
- Çıkış kartı

Yapısı incelikle örülmüş edebî metinlerde okumaya yönelik yumruktan beşe, kısa cevaplı sorular, öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimeleri yazmalarıyla ilgili anlamsal çağrışım haritaları, T diyagramı, açık uçlu sorular; çözümlemede hikâye haritası, çalışma kâğıdı; yansıtma açık uçlu sorular kullanılabilir. Dinleme/izleme metinleri için evet/hayır kartları, kontrol listesi, açık uçlu sorular, karşılaştırma tablosu ve çalışma kâğıdı hazırlanabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilerin okudukları metinlerdeki mekânları çevreleriyle karşılaştıran birer sunum hazırlayıp sunmalarına yönelik bir performans görevi
- Dinledikleri/izledikleri belgeseli infografik metne dönüştürmelerine yönelik bir performans görevi

Konuşma becerilerinin ölçülmesiyle ilgili performans görevi dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında Türkçenin doğru kullanımı, ses ve diksiyon, akıcılık, beden dili, içerik kurgusu, zaman yönetimi, etkileyicilik vb. ölçütler yer alır.

Öğrencinin yazılı ürünleri dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında anlam, dilin ve görsel öğelerin kullanımı, özgünlük, tutarlılık, doğruluk, yazım ve noktalama gibi ölçütler yer alabilir. Öz değerlendirme ile akran ve grup değerlendirmeleri de yapılabilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirmede çıkış kartı kullanılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Öğrencilerin metin kavramı ve metnin yapısıyla ilgili temel bilgilere (serim-düğüm-çözüm, giriş-gelişme-sonuç, dörtlülük, dize, ölçü, kafiye düzeni, kafiye, redif, olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân vb.) sahip olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Türkçenin şekil bilgisiyile ilgili kurallarını ve edebî metinlerin ait olduğu dönemin sosyal, psikolojik ve kültürel özelliklerini yansıttığını bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Temel kabullerin (ön bilgilerin) tespit edilmesi için soru-cevaba dayalı grup tartışmaları ile listeleme yapılır.

Köprü Kurma

9. sınıfın 2. temasında öğrenilen metin tahlilinin birinci ve ikinci aşaması, bu temada öğrenilecek edebî metinlerin yapısı ile ilgili üçüncü aşamaya temel oluşturur. Burada edinilen bilgi ve becerilerle 9. sınıfın 4. temasında yapılacak tam metin tahliline hazırlık yapılır. Hikâye, şiir gibi türlerin içerik ve anlam özellikleri yapı unsurlarıyla birleştirilerek çözümleme ve değerlendirme süreci tamamlanır. Ayrıca metinlerin toplumdaki edebî zevkin oluşmasında ve kültürler arası bir araç görevi üstlenmesindeki rolüne yönelik farkındalık kazanılır.

Bu temada edinilen bilgi ve becerilerle metinlerde yer alan sanatsal, sosyolojik, psikolojik ve kültürel unsurlar değerlendirilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu süreçte öncelikle Cumhuriyet Dönemi'nden bir hikâye incelenir. Ardından ara metin olarak Yunus Emre'den bir şiir ele alınır. Bu sayede farklı iki türün yapı özelliklerinin karşılaştırılması amaçlanır. Daha sonra Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan gezi yazısı türünde bir metin, yapı unsurları bakımından tahlil edilir. Edebiyat atölyesinde, öğrencilerin okuduğu metinlerdeki mekânları kendi çevresi ile karşılaştırarak konuşmaları istenir. Sınırlandırılmış performans göreviyle ders kapsamında gerçekleştirilen bu süreç sonrasında öğrencilere çok modlu bir metin olarak Anadolu'nun kültürünü aktaran bir belgesel dinletilir/izletilir ve tahlil edilir. Edebiyat atölyesinde öğrencilerden dinledikleri/izledikleri belgeseli infografik bir metne dönüştürmeleri istenir. Böylece yazılı anlatım süreci gerçekleştirilmiş olur.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

"Yapı" kavramının ne olduğu ve neleri içerdiğine yönelik öğrencilerin ön bilgileri "yumruktan beşe tekniği" ile sorgulanır. Bu süreçte öğrencilere metinde yapı ile ne kastedildiği ve yapının hangi unsurları barındırdığı sorulur. Öğrenciler, ön bilgilerine göre beş, dört, üç, iki ya da bir parmağını kaldırır. En az bilgiye sahip olan öğrenci bir parmağını kaldırmış olur. Öğretmen, gelen açıklamalar doğrultusunda öğrencileri yapı kavramına ilişkin bir genellemeye ulaştırır. Daha sonra öğrencilerin metinlerde yapıya yönelik bilgi ve becerileri tamamlanır. Hikâyenin yaratıcı, empatik okunabilmesi için düşün-eşleş-paylaş etkinliği ile okuma stratejisi seçilmesi sağlanır (**SDB2.2, KB2.6**). Ardından hikâyenin yazarından ve varsa görsellerinden hareketle öncelikle konusu hakkında tahminlerde bulunulur. Hikâye okunduktan sonra öğrencilerden hikâyenin konusu hakkındaki tahminlerinin doğruluğunu gerekçelendirerek açıklaması istenir (**SDB3.3**).

TDE2.2

Hikâye ile ilgili özlü bir sözden hareketle öğrencilerden hikâyelerin neleri konu edinebileceğini ön bilgilerini de kullanarak tartışmaları istenir (**SDB 2.2, E3.5, KB2.18**). Daha sonra hikâyenin tamamı okunur.

Öğrencilere hikâyede geçen bilmedikleri kelimelerin anlamlarını bağlamdan hareketle tahmin edebilmelerini sağlamak için anlamsal çağrışım haritaları verilir. Bu haritada öğrencilerden metinde geçen bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri, bunların anlamlarını bulmaları ve bu kelimelerin yakın, zıt ve eş anlamlılarını yazmaları istenir. Ardından hikâyede açıkça belirtilen bilgilere ulaşmaları, bu bilgilerden hareketle de hikâyenin iletisini fark etmeleri sağlanır. Cumhuriyet Dönemi hikâyelerinin genel özellikleri, durum ve olay hikâyesi arasındaki farklar öğrencilerle birlikte açıklanır. Hikâye türüne ilişkin bilgiler T diyagramına yerleştirilir. Daha sonra öğrencilerin bu bilgileri metinle ilişkilendirerek okudukları hikâyenin hangi hikâye türüne örnek olduğunu belirlemeleri ve bu konuda açık uçlu sorularla görüş bildirmeleri sağlanır (**E2.4, SDB 2.1**).

TDE2.3

Daha sonra öğrenciler beşer kişilik heterojen gruplara ayrılır. Gruplar, okudukları hikâyenin yapı unsurlarına yönelik çeşitli görevler alır ve süreç içerisinde sorumluluk değeri vurgulanır (**E2.2, D16**). Her grupta tamamlanması gereken toplam 6 görev vardır. Gruptaki öğrenciler görevleri iş birliği içinde gerçekleştirir. Böylece sürecin sonunda her öğrenci farklı bir görevi yapmış olur (**SDB2.2**). Öğrencilere verilen görev çizelgesi aşağıdaki gibidir:

- Takım lideri (Tüm üyelerin çalışmalarından, takımın başarısından sorumludur.)
- Hikâye haritacısı (Hikâyenin geçtiği zaman ve mekânı inceleyerek hikâye haritası yapar. Mekân, zaman, karakter özelliklerinin gerçeği yansıtıp yansıtmadığı belirlenir.)
- Ressam (Hikâyede geçen olayları resimlemekle sorumludur. Resmederken gerçek ve kurguya dayalı ifadeleri belirlemesi, hikâyede yer alan değerlerin günlük hayattaki karşılıklarını sorgulaması, hikâye içeriğini dünya bilgileriyle yorumlaması istenir.)
- Bağ kurucu [Hikâyede geçen çatışmalarla gerçek yaşam arasında bağ kurar. Benzer durumlar karşısında nasıl davranacakları sorularak hikâye ile empati kurmaları sağlanır (**E2.1**).]
- Karakter analizcisi [Hikâyede geçen karakterlerin fiziksel, psikolojik vb. özelliklerini analiz eder. Karakterlerin davranış ve düşünceleriyle toplumun belli bir kesimini temsil eden ortak davranışlar mı sergilediği yoksa kendine has tutum ve düşünceler içine mi girdiği soru-cevap yöntemi ile ortaya konur (**E3.8**).]
- Anlatıcı (Hikâyede neler olduğunu olay sırasını bozmadan, anlatıcıyı değiştirerek özetler. Bunu yaparken hikâye yazarı ile eseri arasında ilişki kurarak hikâyenin yazıldığı dönem özelliklerinin üslubu ve metnin yapısını nasıl etkilediğini belirlemesi beklenir.)

Gruplar yaptıkları çalışmaları sınıfta, sırayı ve zamanı etkili bir şekilde kullanarak bölüm bölüm sunar. Süreç içerisinde çalışkanlık değeri vurgulanır (**D3, SDB2.1, E1.5**). Grup sunumları diğer gruplar tarafından bütüncül puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Öğrenciler tarafından hikâye haritası, resimler, karakter analizleri, kurulan bağ ve hikâye özeti birlikte değerlendirilerek puanlanır. Daha sonra, hikâyede geçen yapı unsurlarının ana düşünceye katkısı öğrenciler tarafından açıklanır. Ardından gruplar, kendi aralarında tartışarak hikâyenin yapı unsurlarını, dönemin özellikleri açısından değerlendirir (**E3.10, SDB2.2**). Tartışma etkinlikleri EBA, diğer öğrenme yönetim sistemleri, dijital pano vb. ortamlar üzerinden paylaşılabılır (**OB2**). Gruplardan bir sonraki aşamada hikâyelerden yola

çıkarak metin ile yazar arasındaki etkileşimi estetik değerinden hareketle belirlemeleri istenir **(D7)**. Bu süreçte çalışma kâğıdı kullanılır.

Edebî metinlerde yapının nasıl örüldüğünü öğrencilerin tüm yönleriyle inceleyebilmesi için ara metin olarak Yunus Emre'den bir şiir seçilir. Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış bu şiir öğrencilerle okunur **(OB5)**. Şiirden hareketle şiirdeki yapı unsurlarının redif, kafiye, ölçü vb. olduğunu belirlemeleri sağlanır **(KB2.4)**. Öğrencilerin tahlil ettikleri hikâye ile şiir metnindeki yapı unsurlarına yönelik benzerlik ve farklılıklar incelenir.

Bu tema kapsamında seçilen her bir metnin kendine özgü yapı unsurlarının neler olduğu, içerik ile yapı arasında nasıl bir ilişki kurulduğu, yazma amacına göre bu metinlerin nasıl biçimlendirildiği belirlenmiş olur. Dil ve anlatım özellikleri üzerinde durulurken metinlerdeki kelimeler üzerinden şekil bilgisi çalışmaları da yaptırılır. Okunan ve tahlil edilen metinlere yönelik öğrenci değerlendirmeleri için kısa yansıtma makalesi kullanılır. Bu araştırmada öğrencilerin deneyimlerini ayrıntılı bir şekilde ifade etmeleri sağlanır **(SDB1.1, KB2.15)**.

Öğrencilerden tahlil ettiği hikâyeyi değerlendirmek için (amaca uygunluk, zaman, mekân tasviri vb.) ölçütler belirlemesi ve kendi belirlediği ölçütler doğrultusunda açık uçlu sorularla metni değerlendirmesi istenir **(E3.10, SDB1.2)**. Ayrıca öğrenciler okuma ve hikâye tahlil süreçlerini değerlendirerek yeni okuma metnine hazırlık yapar.

- Edebî metinlerin yapısının hangi unsurlar bağlamında örüldüğünün ve yapı unsurlarının anlama olan katkısının değerlendirildiği bu temada öğrencilerden betimlemelere, kişisel deneyimlere yer veren bir gezi yazısını ikinci okuma metni olarak tahlil etmeleri istenir. Gezi yazısı metninin tahlil süreci, hikâye tahlil süreciyle aynıdır. Ancak gezi yazısı türüne özgü yapı ve üslup özellikleri (öğretici bir metin olması, genellikle gerçek anlamlı kelimelerin kullanılması, nesnel ve öznel ifadelerin yer alması, anlatım biçimlerinden açıklamanın ağırlıklı olarak kullanılması), göz önünde bulundurularak tahlil sürecindeki farklılıklar dikkate alınır.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrencilere okudukları metinlerdeki mekânları kendi çevresi ile karşılaştırdıkları bir sunum hazırlayıp yaptıkları bu çalışmayı sunmalarına yönelik bir performans görevi verilir. Konuşma becerileri burada önemli bir rol oynar **(E1.4, SDB2.1)**.

Öğrencilerden okudukları metinlerde geçen mekânlardan birini seçmeleri ve seçtikleri mekân ile çevresindeki mekânlardan birini karşılaştıran bir sunum hazırlamaları istenir. Sunum hazırlanırken kullanılacak görseller dijital araçlardan yararlanılarak bulunabilir **(SDB1.2, OB2)**. Bu görseller bulunurken öğrencilerin fikrî mülkiyet konusundaki farkındalıkları artırılarak hakkaniyetli **(D1)** ve dürüst **(D6)** bir tutum sergilemeleri sağlanır **(OB2)**.

TDE3.2 ve TDE3.3

Öğrencilerin, daha önceki deneyimlerinden ve ön bilgilerinden hareketle sunumlarını etkili hâle getirebileceklerine dair öngörülerde bulunarak konuşmanın etkililiğine ilişkin ölçütleri gözden geçirmeleri sağlanır. Öğrencilerden daha sonra hazırlayacakları sunumun içeriğine yönelik hazırlık yapmaları istenir. Örneğin çevresindeki yerlerin fotoğraflarını çekebilir veya betimlemesini yapabilirler **(OB4)**. Öğrencilerden okunan metinden seçtiği mekânlar ile çevresinden seçtiği mekânların özelliklerinin yer aldığı bir karşılaştırma listesi hazırlamaları ve bu mekânları karşılaştırma tablosu aracılığıyla göstermeleri istenir.

Daha sonra öğrenciler tarafından konuşmada kullanılacak mekân, görsel ve işitsel öğeler belirlenerek sunumun içeriği tutarlılık açısından yeniden gözden geçirilir. Sunumun etkililiğini artırmak için sunum sırasında sesin (vurgu, tonlama) ve beden dilinin nasıl kullanılacağı belirlenir. Daha sonra öğrenci gözden geçirdiği içeriği görsel ve işitsel olarak nasıl ele alacağı hakkındaki görüşlerini arkadaşlarına sunar. Sunum sırasında dilin konunun içeriğine uygun ve etkili kullanılmasına dikkat edilir (**SDB1.2**). Sözlü anlatım, Türkçenin kurallarına uygun bir şekilde sürdürülür.

TDE3.4

Yukarıda belirlenen tüm ölçütler dikkate alınarak öğrenciler sunumlarını gerçekleştirir (**SDB2.1**). Sunumlar, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama içerik, anlatım, organizasyon ve iletişim vb. ölçütler bağlamında değerlendirilir. İçerikte bilgilerin doğruluğu, karşılaştırma, betimleme, açıklama gibi destekleyici ifade kullanımı; anlatımda kelime ve cümle bazında akıcılığı, bağdaşıklık; organizasyonda zaman ve mekân yönetimi, sunumunu uygun materyallerle desteklemesi; iletişim alt boyutunda da beden dili, jest ve mimik kullanımı vb. ölçütler yer alır.

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Öğrencilerden bu temada çok modlu bir metni dinlemeleri/izlemeleri istenir. Bunun için kültürel miraslarımızı konu alan bir belgesel film seçilir (**SDB2.1**).

Anadolu kültürüne ait çok modlu bir dinleme/izleme metni (belgesel) için amaç doğrultusunda dinleme/izleme stratejisine karar vermeleri sağlanır. Öğrencilerin bu süreçte dinleme/izleme ve konuşma kurallarına dikkat etmeleri, söz hakkı alarak konuşmaları gibi unsurlara dikkat edilir. Öğrencilerin Anadolu kültürünü anlatan belgeseli dinlerken/izlerken nelere dikkat etmeleri gerektiğine yönelik (konu, amaç, üslup, yapı, ana düşünce, yardımcı düşünceler, anlatım biçimleri vb.) bir kontrol listesi kullanılır. Bu kontrol listesine yazılacak maddeler öğrencilerle birlikte hazırlanır (**E3.2, SDB1.2**).

TDE1.2

Öğrencilerin tema çerçevesinde okuma bölümünde incelenen metinler aracılığıyla öğrenilen yapısal unsurların dinleme/izleme metninde de incelenmesi amaçlanır. Öğrencilerin kültürel öğelere yönelik neler bildiği sorgulanarak belgeselin içeriğine ilişkin tahminler alınır. Tahminlerin ardından öncelikle belgesele ilişkin kısa bir tanıtım filmi izletilir ve belgeselin içeriğine yönelik öğrencilerden genel bir tahminde bulunması istenir (**E1.1**). Daha sonra Anadolu kültürü konulu belgeselin tamamı öğrencilere dinletilir/izletilir (**SDB2.3, OB2**). Öğrencilerin belgesele yönelik yaptıkları tahminler kontrol edilir. Böylece ön bilgi ve tahminlerle yeni bilgiler arasında bağlantı kurulur. Öğrencilere evet-hayır kartları ile tahminlerin doğruluğuna yönelik geri bildirim verilir.

Öğrencilerin dinledikleri/izledikleri belgeseldeki açık ve örtük iletileri bulması; bu iletilerin sunulmuş şeklini okuduğu hikâye ve gezi yazısı ile bir karşılaştırma tablosu oluşturarak karşılaştırması istenir. Öğrenciler iletileri yapısal özellikler başta olmak üzere içerik, üslup, doğruluk, tutarlılık, dönem özelliği, gerçeklik ve geçerlilik bakımından listeler. Dinlediği/izlediği belgeselin özelliklerini listeledikten sonra belgeselde kullanılan görsel ve işitsel unsurlar bağlamında çok modlu metinlerin özelliklerini belirler. Dinleme/izleme metnine yönelik açık uçlu sorularla öğrencilerin belgeseldeki iletilere uygun görüş bildirmesi, eleştirel bir bakış oluşturmaları ve düşüncelerini gerekçeleriyle ortaya koymasını sağlar (**E3.5, E3.10, SDB3.3**).

TDE1.3

Daha sonra “RAFT tekniği” kullanılarak öğrencilerden belgesel metnindeki unsurları dikkate alıp daha önce tahlil ettikleri metinlerle ilişkilendirerek metni yeniden uyarlamaları istenir. Bu bağlamda öğrenciler, ilgilerine göre aşağıdaki rolleri seçer **(E1.2)**. Aynı rolü seçen öğrenciler, ürünleri rolün gerektirdiği konuya bağlı olarak oluşturur ve sunar **(SDB1.2, KB2.20)**.

Roller	Ürünler	Konu
Yazar	Hikâye anlatıcısı	Belgeseldeki konuyu hikâyeye uyarlayarak anlatacak.
Gezgin	Gezi anlatıcısı	Belgeselde geçen mekânı gezi yazısına dönüştürerek anlatacak.
Tarihçi	Tarih şeridi	Belgeseldeki zaman unsurları ile ilgili tarih şeridi yapacak.
Psikolog	Şiir	Belgeseldeki olay/durum ile ilgili şiir yazacak ve okuyacak.
Sanatçı	Sesli anlatım	Belgeseldeki karakterleri kendi yorumunu katarak vurgu ve tonlamaya dikkat ederek seslendirecek.

“RAFT tekniği” sonrasında öğrencilere Anadolu kültürünü anlatan dinlediği/izlediği belgeseldeki yapısal unsurların millî, manevî, evrensel değerlerin yansıtılmasındaki işlevi hakkında; bu değerlerin belgesel aracılığı ile yansıtılmasının dinleyici/izleyici kitlesine etkileri hakkında açık uçlu sorular sorulur, öğrencilerde vatanseverlik ve saygı değeri desteklenir **(D14, D19, KB3.3)**. Dinlediği/izlediği belgeseldeki üslup özellikleri, tür ve dönem özelliklerine ilişkin bilgiler, “beyin fırtınası” tekniğiyle öğrencilerden alınır **(SDB2.1)**. Öğrenciler, dinleme/izleme sonrası değerlendirmesini çalışma kâğıdı ile gerçekleştirir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)**Yazma****TDE4.1**

Öğrencilerden yazılı bir ürün ortaya koymaları için dinledikleri/izledikleri belgeseli infografik bir metne dönüştürmesi istenir. Böylece öğrencilerin metindeki yapı unsurlarını kendi yorumuyla yazılı hâle getirmesi amaçlanır. Öğrencilerden performans görevleri için -infografik metin için görsel bulma vb.- hazırlık yapması istenir **(SDB1.2)**.

Bu süreçte öğrencilerden, bireysel anlatım gerçekleştirecekleri için öncelikle dinledikleri/izledikleri belgeselden çıkaracakları hangi bilgileri infografik metne yerleştireceğine yönelik seçimler yapması istenir. Infografik metin ile dinlenen/izlenen belgeselin iletiler, yapı vb. unsurlar açısından uyumlu olması, belgeseldeki neden-sonuç ilişkisini bozması, belgeselin üslubu ile uyumlu olması vb. unsurlara dikkat edilmesi sağlanır. Öğrenciler infografik metin hazırlarken dijital araçlar kullanabilir **(OB2)**.

TDE4.2 ve TDE4.3

Öğrenciler, dinledikleri/izledikleri belgeselin tahlili sırasında edindikleri ön bilgileri gözden geçirir, infografik metnin etkililiği ve özgünlüğünü ön planda tutan bir planlama yapar. Çalışmada istenen iletiler belli bir sıraya konur **(E3.7)**. Öğrenciler belgeseldeki içeriği kendi duygu ve düşünceleri doğrultusunda yeniden yorumlar **(E3.3, SDB2.1)**. Çalışmasında belgeselde verilmek istenen iletiye uygun görsel kullanabileceği gibi kendi çizimlerinden de yararlanabilir **(OB4)**. Yazısını kime hitaben, hangi araçları kullanarak yazacağını planlamasını yapar ve benzetme, karşılaştırma, örnekleme gibi düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır. Infografik metinde bağlama uygun olarak deyim, atasözü, kalıplaşmış

ifade gibi söz varlığı unsurlarından yararlanır ve iletileri açık veya örtük bir şekilde verir. Yazılı anlatımını Türkçenin dil kurallarına uygun bir şekilde oluşturur ve metninde gerektiğinde eksiltile cümleler kullanabilir. Yazım ve noktalama kurallarına göre düzenlemeler yaparak anlatımına son şeklini verir ve bunu sınıfta paylaşır **(SDB1.2)**.

Öğrencinin yazılı ürünleri dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında anlam, dil ve görsel öğelerin kullanımı, özgünlük, tutarlılık, doğruluk, yazım ve noktalama gibi ölçütler yer alır. Değerlendirme sonrasında öğretmen öğrencilere geri bildirim verir.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda genel bir değerlendirme yapmak amacıyla öğrenme günlüğü, çıkış kartı (3-2-1) gibi yöntemler uygulanarak yapılan çalışmalar bir grup tartışması ile değerlendirilir. Böylece öğrencilerin temaya başlamadan önce kavram yanılgılarının ne düzeyde giderildiği, merak ettikleri unsurların ne düzeyde karşılandığı ortaya çıkmış olur.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Öğrencilerin konuyla bağlantılı olarak okuduğu bir hikâyeyi film şeridi hâlinde hazırlamaları, dijital hikâye hâline getirmeleri, farklı türde metinler okuyarak her bir metin için metnin yapılarına yönelik zihin haritası oluşturmaları, bulundukları çevrede gezip görülmeye değer yerlerden birini seçerek burada geçen bir hikâye kurgulamaları; gezip görülen bu yerle ilgili bir belgesel hazırlamaları beklenebilir.

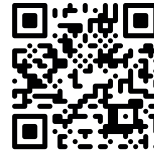
* Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış bir şiiri yazıldığı dönemin tarihsel dokusuna uygun olarak hikâye tarzında yeniden yazmaları ve paylaşımları istenebilir.

Destekleme

Tema çerçevesinde işlenen metinlerle ilgili yapılan çalışmaların somutlaştırılması için öğrencilerden okudukları hikâyede geçen olayı görselleştirmeleri istenebilir. Öğrencilerin ilgilerini çeken başka bir hikâye okumaları ve bu metnin yapı unsurlarını (zaman, mekân, kişiler vb.) belirtmeleri istenebilir. Öğrencilere çeşitli görseller verilerek bu görsellerden hareketle adım adım kısa bir hikâye yazdırılabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. TEMA: DİLİN ZENGİNLİĞİ

“Dilin Zenginliği” temasında Türkçenin zengin söz varlığı, kendine özgü dil özellikleri ve anlam oluşturmadaki esnek yapısıyla duygu, düşünce ve bilgiyi ifade edebilme gücünün metinler aracılığıyla keşfedilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda edebiyatta üslup kavramı üzerinde durulur, edebî ve öğretici metinlerden hareketle üslup özelliklerini tanımaya yönelik metin incelemeleri yapılır. Öğrencilerin, üslubu oluşturan unsurlarla ilgili temel bilgileri özümsemeleri, üslubun anlatıma ve edebî dilin oluşumuna katkısını fark edebilmeleri, metnin edebî değerinin ortaya çıkışında üslubun etkisini açıklayabilmeleri, kendi özgün konuşur ve yazar kimliklerini kazanmaları hedeflenir.

“Dilin Zenginliği” temasında metin tahlili için kelime zenginliği, anlam çeşitliliği, ifade gücü ve üslup özellikleri bakımından geniş imkân sunan edebî türlerden biri olduğu için roman ele alınır. Ara metin olarak bir tiyatro incelenir. Tahlil edilen roman, ara metin olarak seçilen tiyatro ile özellikleri bakımından karşılaştırılır. Ayrıca üslubu oluşturan unsurları daha iyi tanımak ve üslupla ilgili değerlendirmelerin nasıl yapıldığına örnek oluşturmaya amacıyla üslubu konu alan bir eleştiri metni incelenir. Edebiyat atölyesi çalışmalarında üslup konusunda öğrenilenlerden hareketle etkileşimli bir konuşma yapılır ve otobiyografi (öz yaşam öyküsü) oluşturmaya yönelik yazma etkinliği gerçekleştirilir.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma: 20)

ALAN BECERİLERİ

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/İzleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER

-

EĞİLİMLER

E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E2.2. Sorumluluk, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.8. Soru Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.1. Uyum, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D6. Dürüstlük, D7. Estetik, D11. Özgürlük, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB7. Veri Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Tarih, Psikoloji, Sosyoloji, Teknoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.7. Karşılaştırma, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.20. Sentezleme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. "Dilin Zenginliği" temasında ele alınan metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme
- TDE1.2. "Dilin Zenginliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. "Dilin Zenginliği" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE1.4. "Dilin Zenginliği" temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. "Dilin Zenginliği" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme
- TDE2.2. "Dilin Zenginliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. "Dilin Zenginliği" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE2.4. "Dilin Zenginliği" temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

- TDE3.1. Dilin zenginliğini kullandığı akıcı bir konuşma sürecini yönetebilme
- TDE3.2. Konusunu dilin zenginliğinden yararlanarak oluşturduğu konuşma içeriğini oluşturabilme
- TDE3.3. Konusunu dilin zenginliğinden yararlanarak oluşturduğu konuşmasında kural uygulayabilme
- TDE3.4. Kullandığı dil özelliklerinin konuşmasına etkisine yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

- TDE4.1. Öz yaşam öyküsünü oluşturabilmek için bir yazılı anlatım sürecini yönetebilme
- TDE4.2. Öz yaşam öyküsünü aktarmak için kendi üslup özelliklerini yansıtan bir yazılı anlatım içeriği oluşturabilme
- TDE4.3. Öz yaşam öyküsünü aktarmak için kendi üslup özelliklerini yansıtan yazısında kural uygulayabilme
- TDE4.4. Yazısına yönelik değerlendirmelerini üslup ve diğer yazma unsurları bağlamında yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Dilin Zenginliği" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için yazarların, dili kullanma biçimleri ve farklı üslup özelliklerinin en belirgin görülebileceği metinlerden biri olan roman seçilmiştir. Ara metin olarak bir tiyatro metninin incelemesi yapılır ve tahlil edilen roman ile özellikleri yönüyle karşılaştırılır. Ayrıca bu tema kapsamında ikinci metin olarak bir eleştiri metni tahlil edilir. Böylece yazarların üslup özelliklerinin farkına varılmasıyla öğrencilerin de kendi özgün üsluplarını keşfetmeleri ve bunu edebiyat atölyesinde oluşturdukları metinlere yansıtmaları sağlanır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler, tahlil ettiği metinlerden hareketle sosyal medya dilini edebî dilin özellikleri açısından değerlendiren sözlü bir anlatım (sunum)

gerçekleştirir. Konuşmada dilin zenginliği temasının doğasına uygun olarak söz varlığının etkili kullanımı göz önünde bulundurulur.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde içerik olarak otobiyografi türü seçilmiştir. Öğrencilerin otobiyografi türündeki bir metne yazarın üslup özelliklerinin ve söz varlığının nasıl yansıyabileceğini fark edebilmesi de amaçlanır.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler, kendi yaşamlarına odaklanacak ve otobiyografilerini oluşturup yazılı bir anlatım gerçekleştirir. Öğrencilerden temanın doğasına uygun bir biçimde, otobiyografilerini kendi üslup özellikleriyle zenginleştirerek yazmaları istenir.

Anahtar Kavramlar

Üslup, öğretici metin, tenkit, anlatım teknikleri (geriye dönüş, monolog, diyalog vb.), düşünceyi geliştirme yolları (tanımlama, karşılaştırma vb.), anlatım özellikleri (duruluk, akıcılık, yalınlık, özgünlük, tutarlılık vb.), edebî dil

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Gözlem formu
- Çalışma kâğıdı
- Çıkış kartı
- Öğrenme duvarı
- Öğrenme günlüğü
- Açık uçlu sorular
- Kontrol listesi
- Bilgi kartları

Dilin zenginliğini gösteren metinlerle okumayı yönetebilme sürecinde açık uçlu sorular sorulabilir, kontrol listesi tutulabilir. Anlam oluşturma süreci için öğrenme duvarı, çalışma kâğıdı hazırlanabilir. Çözümlemede açık uçlu sorulardan yararlanılabilir. Yansıtmada öğrenme günlüğü oluşturulabilir.

Dilin zenginliğini gösteren metinlerle dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme sürecinde gözlem formu tutulabilir. Anlam oluşturma süreci için bilgi kartları hazırlanabilir. Çözümleme sürecinde çalışma kâğıdından yararlanılabilir. Öz yansıtmada öz değerlendirme formu kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilerin üslup konusu ile ilgili öğrendiklerinden hareketle sosyal medya dili ile edebî dilin özelliklerini karşılaştırdıkları bir sunum yapmalarına yönelik performans görevi
- Öğrencilerin otobiyografilerini oluşturmaya yönelik bir performans görevi

Öğrencilerin okuduğu, tahlil ettiği ve değerlendirmesini yaptığı romanda üslup konusu ile ilgili öğrendiklerinden hareketle sosyal medya dili ile edebî dilin özelliklerini karşılaştırdıkları sunum performansı, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, sunum becerisi, görsel öğeleri kullanma, zaman ve mekân kullanımı, beden dili ile jest ve mimik kullanımı gibi ölçütler yer alır. Bu görev grup çalışması olarak gerçekleştirilebilir.

Öğrenciler otobiyografilerini oluşturmaya yönelik performans görevi hazırlar. Bu görev sonrasında öğrencilerden yazdıkları metni arkadaşları ile paylaşımları istenir. Değerlendirmede dereceli puanlama anahtarı kullanılır. Puanlama anahtarında yazılı anlatımlar;

bağlama uygunluk, dil ve anlatım özelliği, etkileyicilik, gerçeklik, tutarlılık, özgünlük gibi ölçütler bağlamında değerlendirilir. Yansıtma öz değerlendirme ile akran ve grup değerlendirmeleri yapılabilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirmede çıkış kartı kullanılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin hikâye türünün genel özellikleri ve yapı unsurlarını, anlatmaya bağlı metinlerde kullanılan anlatım biçimlerini, öğretici metinlerin genel özelliklerini, öğretici metinlerde kullanılan anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarını; kültürel, sosyal ve psikolojik temel unsurları, yazılı ve sözlü anlatım aşamalarını, şekil bilgisi ile ilgili dil bilgisi kurallarını bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) tespit etmek için soru-cevap, görüş oluşturma, beyin fırtınası gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Önceki temalarda hikâye türleriyle ilgili edinilen bilgiler, bu temada tahlil edilecek romanla ilgili öğrenilecek bilgilere temel oluşturur. Öğrencilerin daha önce öğretici metinlerle ilgili öğrendikleri bilgiler, eleştiri metninin tahlil edilme sürecinde kullanılır.

Bu temada dilin zenginliğini yansıtan roman, eleştiri ve otobiyografi türlerinden metinler derinlemesine tahlil edilir; öğrenilen bilgiler 10. sınıfta ele alınan metinlerin tahlil aşamasına ön bilgi oluşturur.

Öğrencilerin tahlil ettikleri ve karşılaştırma yaptıkları metinler aracılığıyla üslup kavramına ilişkin bilgileri pekişecektir. Öğrenciler üslupla ilgili kendi beğenilerini fark edebilecek ve bunu sanat eserlerine yönelik seçkilerinde kullanabileceklerdir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu temada okuma metni olarak Cumhuriyet Dönemi'nden başlanarak dil ve anlatım bakımından günümüze en yakın özellikleri taşıyan bir roman ve bir eleştiri metni tahlil edilir. Ara metin olarak bir tiyatro incelenir ve özellikleri yönüyle roman metni ile karşılaştırılır. Tahlil edilen roman ve eleştiri metinlerinden hareketle sosyal medya dilini edebî dilin özellikleri açısından değerlendiren bir sunum gerçekleştirilerek konuşma becerisi geliştirilmiş olur. Daha sonra otobiyografi türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin dinletilir/izletilir. Öğrencilerin otobiyografilerini hazırlamalarına yönelik yazma çalışması yapılır.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Bu temanın özünü oluşturan, edebiyatın üslupla ilişkisine yönelik dikkat çekmek için farklı üslup özelliklerini yansıtan metinlerden örnekler gösterilir. Bu metinlerin üslup özelliklerinin fark edilmesine yönelik açık uçlu sorular sorulabilir, beyin fırtınası yapılarak öğrencilerden üslupla ilgili temel bir görüş oluşturmaları istenir. Böylece öğrencilerin hazır bulunuşlukları belirlenerek derse etkin katılımları sağlanır (SDB2.1).

Bu temada okuma metni olarak öğrencilerin düzeylerine uygun, anlaşılır ve açık bir dille yazılmış Cumhuriyet Dönemi romanlarından biri seçilir. Romanı okumadan önce öğrencilerden okumaya hazırlık yapmaları, okuma öncesi sorular oluşturmaları; başlık, görsel ve yazardan hareketle metinle ilgili tahminde bulunmaları için metne göz atmaları ve

görüş oluşturmaları istenir. Öğrencilerin romanı okuma amaçlarını ve yapacakları metin tahliline yönelik stratejilerini belirlemesi sağlanır. Okuma süreçlerinin doğru bir şekilde yönetilebilmesi için kontrol listesi oluşturulur. Öğrencilerin okudukları romanda olaylara, karakterlerin davranışlarına, iç ve dış konuşmalara, betimlemelere, açıklamalara dikkat ederek not tutmaları istenir **(SDB2.3)**.

TDE2.2

Okunan romanı tahlile başlamadan önce roman metninin temasına göre türü, ait olduğu dönem ve yazarına yönelik bilgilerle ilgili öğrencilerin bilgileri yoklanır. Öğrencilere roman türünün daha önceki temalarda ele aldıkları hikâye gibi anlatmaya bağlı bir metin olduğu vurgulanır. Bu bağlamda roman türünün yapı unsurlarıyla hikâye türünün yapı unsurları arasında benzerlik olduğu açıklanır. Öğrenciler, okudukları romanda anlamını bilmedikleri kelimeleri küçük kâğıtlara yazarak öğrenme duvarı oluşturur. Bu duvar dijital araçlar (padlet, dijital pano vb.) kullanılarak hazırlanabilir **(SDB1.2, OB2)**. Öğrencilerin bu ortamda iletişim kurup iş birlikli çalışmalar gerçekleştirmeleri sağlanabilir **(SDB2.2)**. Her derste bu kelimelerden bir ya da birkaçı seçilerek bunların anlamının bağlamdan hareketle tahmin edilmesi istenebilir **(KB2.10)**. Böylelikle okunan romanın içeriğiyle ilgili bilgiler canlı tutulur.

Öğrencilerin romandaki üslup özelliklerine yönelik çıkarımlar yapabilmeleri için metnin cümle yapılarına ve bireysel anlatım farklılıklarına dikkat çekilir. Hikâye ile romanın dil ve anlatım kullanımındaki farklılıklara değinilir. Olay, mekân, zaman ve kişiler yansıtılırken kullanılan açıklama ve betimlemeler ile söz varlığına odaklanılması sağlanır. Romanda üslubu gösteren unsurların ele alındığı düşün-eşleş-paylaş etkinliği aracılığıyla öğrencilerden üslupla ilgili çıkarımlarını birbirleriyle paylaşması istenir **(SDB2.2)**. Öğretmen tarafından öğrencilerin çıkarımları doğrultusunda gerekli olabilecek tamamlayıcı açıklamalar yapılır.

Öğrencilerin okudukları romanın üslup özelliklerini karşılaştırabilecekleri farklı türde bir metin seçilir. Bu metin ile romanın üslup özelliklerinin karşılaştırılması için edebiyat halkası (okuma çemberi) oluşturulur **(SDB2.2)**. Öğrenciler bu etkinlikte roman ve öğretici metinlerin dil kullanımından kaynaklı üslup farklılıklarını anlamlandırır **(KB3.3)**. Öğrencilerden üslup özelliklerini gösteren söz varlıklarını işlevi ve metindeki kullanım amacına göre T diyagramı ölçeği ile sınıflandırmaları istenir **(SDB1.2)**. Böylelikle söz varlığının üslubun oluşumundaki etkisini fark etmeleri sağlanır. Öğrenciler, okudukları romanın kurgusu ile anlatıcının üslubunu oluşturan dilin kullanım ilişkisi üzerine görüşlerini belirtir. Bunun için öğrencilerin görüşlerini “beyin fırtınası” tekniğiyle serbestçe ifade edebilecekleri bir öğrenme ortamı oluşturulur **(SDB2.1, E3.5, D11, OB1)**. Bu süreçte bir çalışma kâğıdı kullanılarak sonuçlar sistematik olarak değerlendirilir.

TDE2.3

Okunan romanın içeriğiyle ilgili ve roman türünün genel özelliklerine yönelik anlam oluşturulduktan sonra romanın çözümleme aşamasına geçilir **(OB9)**. Çözümlemede romanın yapı unsurlarını oluşturan öğeler belirlenir. Bu yapı unsurlarıyla romanın dil ve anlatım özellikleri arasındaki ilişki tespit edilir. Romandaki olay, çatışma, kişi, mekân ve zamanla ilgili öğelerin romanın üslubunun oluşumundaki etkileri soru-cevap yöntemiyle ortaya konur. Gruplara ayrılan öğrencilerden romanın yapı unsurları (olay, kişi kadrosu, mekân, zaman) arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi ortaya koymaları istenir **(SDB2.2)**. Bunun için romanın yapı unsurlarının verildiği öğrenme merkezi etkinliği uygulanır. Böylece öğrencilerin romanın yapı unsurlarını oluşturan öğeleri (olay, kişi kadrosu, mekân, zaman) çözümlemeleri sağlanır.

Öğrencilerden, elde ettikleri bilgilerden hareketle yazarın üslup seçimi ile ilgili çıkarım-
da bulunmaları istenir **(SDB3.3)**. Bu doğrultuda romanın teması, yapı unsurları arasında-
ki etkileşim, dil ve anlatım özellikleri, yazıldığı dönem ve toplumsal normların ilişkisi gibi
konuların üslupla ilişkisi kurulur. Bu süreçte açık uçlu sorularla değerlendirme yapılır. Dil
ve anlatım özellikleri ele alınırken metinlerden seçilen kelimelerin şekil bilgisi özellikleri
üzerine çalışmalar yaptırılır.

TDE2.4

Öğrenciler kendi aralarında gruplara ayrılır ve okudukları romandan iki karakter seçerek
bunlar arasında geçen özgün bir diyalog oluşturur **(SDB2.3, E3.3, KB2.20)**. Diyaloglar
oluşturulduktan sonra öğrencilerin birbirlerini değerlendirmeleri için akran değerlendiri-
me formları kullanılır **(E3.10)**. Akran değerlendirme formlarında oluşturulan diyalogun ro-
manın kurgusuna, romandaki kişilerin kişilik özelliklerine, roman kişilerinin dil ve anlatım
özelliklerine uygunluğu vb. ölçütler yer alır. Öğrenciler kendi öğrenme süreçlerini değer-
lendirmek amacıyla öğrenme günlüklerini doldurur **(SDB1.2)**.

Okuma bölümünde ara metin olarak tiyatro türünde bir eserin incelemesi yapılır. İncele-
nen tiyatro, özellikleri yönüyle temada tahlil edilen roman ile karşılaştırılır.

- İkinci okuma metni olarak üslupla ilgili bir eleştiri metni verilir. Roman metnindeki
benzer süreçler uygulamaya konur. Metin tahlili sürecinde türe özgü yapı ve üslup
özellikleri dikkate alınarak gerekli farklılaştırmalar yapılır. Okuma bölümünde ara
metin olarak tiyatro türünde bir eserin incelemesi yapılır. İncelenen tiyatro, özellik-
leri yönüyle temada tahlil edilen roman ile karşılaştırılır.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrencilere üsluba yönelik öğrendiklerinden hareketle sosyal medya dili ile edebî dilin
özelliklerini karşılaştırdıkları bir sunum yapmalarına yönelik performans görevi verilir. Öğ-
rencilerden performans görevleri için sınıf dışında hazırlık yapmaları istenir, performans
görevi sınıfta gerçekleştirilir.

Öğrencilere üsluba yönelik öğrendiklerinden hareketle sosyal medya dili ile edebî dilin
özelliklerini karşılaştırdıkları bir sunum yapmalarına ilişkin bir performans görevi verile-
rek öğrencilerin konuşma becerilerini etkinleştirmeleri sağlanır.

Öğrenciler gruplara ayrılır ve onlardan sosyal medya dilini edebî dilin özellikleri açısından
değerlendiren etkileşimli bir sunum yapmaları istenir. Sunum esnasında öğrencilerden
özverili davranmaları beklenir **(D16)**. Amaca, hedef kitlenin özelliklerine, ortama, bağla-
ma, zamana göre uygun konuşma stratejisine karar verilir. Sözlü anlatım ve etkileşimli
sunum sırasında uygun üslup belirlenir; ses tonu ve beden dili anlam oluşturmak amacıy-
la kullanılır, nezaket kurallarına uygun hareket edilir **(SDB2.1)**.

TDE3.2

Gruplar tarafından konuşmanın içeriği oluşturulurken hazırlıklı konuşma süreciyle ilgili
ön bilgiler dikkate alınarak bir sunum planı hazırlanır ve grubun konuşmacısı belirlenir
(SDB2.2). Planlı olma ve gruba çalışmanın önemine değinilerek öğrencilerde çalışkanlık
değeri desteklenir **(D3)**.

Sunumun gerçekleştirileceği ortama, hedef kitlenin özelliklerine ve beklentilerine yö-
nelik tahminlerde bulunularak konuşma metni hazırlanır. Konuşma metni hazırlanırken
uygun söz varlığı seçimi, düşünceyi geliştirme yolları, dil yapılarında bağdaşıklık ve bağla-
şıklık unsurlarının doğru kullanımı, verilmek istenen iletilerin nasıl yansıtılacağı hususları-

na dikkat edilir. Sunumun içeriği oluşturulurken sosyal medya dili ile edebî dilin özellikleri karşılaştırılır. Karşılaştırma sonuçlarına göre elde edilen bilgiler, konuşma planına uygun şekilde sınıflandırılır **(OB7)**.

Elde edilen bilgilere yönelik yorum ve değerlendirmeler yapılır **(E3.10)**, konuşma planına uygun olarak düzenlenir. Sosyal medya dilinin edebî dilin özelliklerine göre değerlendirildiği, konuşma sırasında sesin ve beden dilinin ulaşılan yargıları desteklemek amacıyla etkili bir biçimde kullanıldığı, görsel ve işitsel öğelerin ön planda olduğu bir sunum hazırlanır. Bu süreçte dijital araçlardan yararlanılabilir **(SDB1.2, OB2)**.

TDE3.3

Konuşma metni hazırlanırken uygun söz varlığı seçiminde düşünceyi geliştirme yolları, dil yapılarında eklerin ve bağlaşıklık öğelerinin uygun kullanımı ile verilmek istenen iletilerin nasıl yansıtılacağı hususlarına dikkat edilir.

TDE3.4

Sunum aşamasının tüm süreci, hakkaniyetli **(D1)** ve dürüst **(D6)** bir tutum içerisinde öz değerlendirme ve akran değerlendirme formuyla değerlendirilir **(SDB1.2)**. Değerlendirme ölçütleri olarak konuya uygunluk, özgünlük, seçilen dil yapıları, mekân ve zaman yönelimi, ses ve beden dilinin etkili kullanımı, görsel ve işitsel öğelerin kullanımı gibi ölçütler yer alır.

Sunum sürecindeki duygu, düşünce, davranışlar ile bunlara etki eden fiziksel (mekân, görüntü vb.), dilsel (söz varlığı, dil yapısı vb.), duyuşsal (ilgi alanı vb.) ve zihinsel etkenler gözden geçirilir; hatalar düzeltilir; uygun davranış, duygu ve düşünceler pekiştirilip sonraki konuşma etkinliklerinde kullanılmak özgün konuşmacı kimliği oluşturulur **(E1.4, E3.7)**.

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Öğrencilere bir otobiyografi metni dinletilir/izletilir **(SDB2.1)**. Otobiyografi metninin edebiyat alanında tanınmış bir kişiye ait olmasına özen gösterilir. Öğrenciler tarafından otobiyografi metnini tahlil etmek için kendilerine en uygun dinleme/izleme stratejileri belirlenir. Dinleme/izleme sürecinin amacına uygun şekilde yönetilebilmesi için gözlem formları oluşturulur.

TDE1.2

Öğrencilerin öğretici metinlerle ilgili ön bilgilerini kullanarak otobiyografi türünün genel özellikleriyle ilgili görüş oluşturmaları sağlanır. Otobiyografide geçen anlamı bilinmeyen kelimeler bağlamdan hareketle tahmin edilir. Öğrencilerden, izledikleri/dinledikleri otobiyografiden hareketle otobiyografi metninin nasıl düzenlenebileceğiyle ilgili çıkarımlarını listelemesi istenir **(OB1)**. Dinlenen/izlenen otobiyografi, daha önceki temalarda tahlil edilen öğretici metinlerle karşılaştırılarak ayırt edici özelliklerinin gösterildiği bir bilgi haritası oluşturulur **(SDB1.2, KB2.7)**. Dinlenen/izlenen otobiyografi metninin üslubunu oluşturan söz varlığı metindeki işlevlerine göre sınıflandırılır. Söz varlığı unsurlarının metnin üslubuna katkılarına yönelik gerekçeli görüşler bildirilir **(SDB3.3)**.

TDE1.3

Otobiyografide kullanılan anlatım biçimi, yöntem ve teknikleri açık uçlu sorularla belirlenir. Kullanılan anlatım biçimleri, yöntem ve teknikleri ile metnin üslubu arasında neden-sonuç ilişkisi kurularak bunlar arasındaki etkileşim ortaya konur. Çalışma kâğıdı ile değerlendirme yapılır.

TDE1.4

Dinlenen/izlenen otobiyografide sorulan sorularla ilgili eleştiriler gerekçelendirilerek ifade edilir (**SDB3.3**). Otobiyografi metninin üslubuyla ilgili değerlendirme yapılır (**E3.10**). Metne otobiyografi metninin bağlamına uygun sorular eklenerek bunların öğrenciler tarafından kendi yorumları ve değerlendirmeleri çerçevesinde cevaplanması istenir. Etkinlik, öz değerlendirme formu ile değerlendirilir (**SDB1.2, E3.11, E3.3, E3.8**).

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)**Yazma****TDE4.1**

Öğrencilere otobiyografilerini oluşturmaya yönelik bir performans görevi verilir. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir.

Öğrencilere otobiyografilerini estetik bakış açısıyla yazmaları için bir performans görevi verilir ve böylece yazma becerilerini aktif kullanmaları sağlanmış olur.

Öğrencilerden otobiyografilerini estetik bakış açısıyla yazmaları istenir (**D7**). Otobiyografi yazımıyla ilgili temel bilgiler beyin fırtınası yöntemiyle ortaya konur (**SDB2.1**). Belirlenen yazma amacı doğrultusunda uygun yazma yöntem ve stratejileri belirlenir. Yazma sürecinin tüm aşamalarının başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için kontrol listesi hazırlanır. Bu liste ile öğrencilerin yazma sürecini nasıl yönettiğiyle ilgili değerlendirmeler yapılır ve öz düzenleme becerilerinin desteklenmesi sağlanır (**E2.2**).

TDE4.2

Otobiyografi oluştururken yazmayla ilgili daha önce edinilen bilgi ve becerilerden yararlanılır. Yazılacak metnin okur üzerindeki etkilerine yönelik tahmin yürütülerek yazma eylemi sürdürülür. Anlatıcısı değiştikten sonra esas metin ile yeniden yazılan metin bağlama uygunluk yönüyle karşılaştırılır.

Elde edilen sonuçlar bağlama uygunluk, dil ve anlatım özelliği, etkileyicilik, tutarlılık, özgünlük vb. belirlenen ölçütlere göre sınıflandırılır ve yorumlanır. Yazılan otobiyografi okunur, değerlendirilir ve gerekli düzeltmeler yapılır. Oluşturulan otobiyografiyi zenginleştirmek için görsel öğelerden yararlanılır. Öğrenciler görsellere dijital araçlar kullanarak ulaşabilir (**OB2**). Görseller araştırılırken fikrî mülkiyet haklarına uygun hareket edilmesi konusunda öğrencilere farkındalık kazandırılır. Yazılan metin sınıf panosunda, okul gazetesinde veya genel ağıdaki güvenilir ortamlarda paylaşılır.

TDE4.3

Belirlenen amaca yönelik otobiyografi oluşturulurken uygun söz varlığı seçmeye ve dil yapılarını doğru kullanmaya, bağdaşıklık öğelerine, yazım ve noktalama kurallarına uymaya özen gösterilir. Hazırlanan otobiyografide anlatım bozuklukları varsa tespit edilir, bunların sebepleri tartışılır, anlatımı düzeltmek için ne yapılması gerektiği belirlenir.

Yazılacak otobiyografi türüne ve yazma amacına göre farklı anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları kullanılır, verilmek istenen iletiler açık veya örtük şekilde ifade edilir (**E3.11**).

TDE4.4

Yazma çalışmalarında ortaya çıkan ürünlere yönelik öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılır (**SDB1.2**). Bu formların içeriğinde yazma becerisinin kural uygulama aşamasında belirlenen ölçütlerin yanı sıra gerçeklik, yaratıcılık gibi yazma ürünlerine değer katan unsurlara yer verilir.

Süreçte karşılaşılan zorluklara ilişkin bir liste oluşturulur. Sonraki yazma çalışmalarında bunlarla ilgili hataların düzeltilmesi için neler yapılabileceği üzerine fikir yürütülür.

(SDB3.1). Yazma sürecindeki olumlu davranışlar pekiştirilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda öğrencilerin çıkış kartı yazmaları sağlanır. Bu kartta edebî dil ile günlük dil arasındaki farka odaklanarak okunan metinlerde dilin nasıl kullanıldığıyla ilgili çıkarımda bulunmaları istenir. Ayrıca öğrenme süreçlerine ilişkin ön yansıtma yapımları sağlanır.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Öğrencilerden tahlil edilen romanın kurgusundan hareketle yeni bir olay örgüsü oluşturmaları veya kendi otobiyografilerini film şeridi hâline getirmeleri istenebilir. Film şeridi dijital araçlar kullanılarak hazırlanabilir. Konuşma etkinliği olarak farklı üslup özelliklerini bir arada yansıtan diyaloglar yazılabilir ve öğrencilerin bu diyalogları işletebilecekleri yaratıcı drama etkinliği düzenlenebilir.

*Aynı dönemde yaşamış iki yazara ait birer eser (birkaç eser) seçmesi, bu eserlerden yola çıkarak yazarların üslup farklılığını ortaya koyan bir çalışma (poster, sunu, eleştiri yazısı vb.) yapması ve bunu paylaşması istenebilir.

Destekleme

Öğrenme sürecinde öğrencilerden okudukları romandaki beğendikleri bir kişiyle ilgili düşüncelerini yazılı olarak ifade etmeleri istenir. Romanın üslubuyla ilgili bir çalışma kâğıdı verilerek bunu doldurmaları istenir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

10. SINIF TEMALARI

1. TEMA: SÖZÜN EZGİSİ

Bu temada Türk dili ve edebiyatının sözlü kültür ürünlerinden hareketle dilin zenginliği ve ahengi vurgulanmak istenmektedir. Türk kültürünün farklı yönlerini yansıtan bir yelpaze içerisinde sözün müziğe yaslanan yönünün ortaya çıktığı örneklerle sözlü geleneği keşfetmek, kültürel zenginliği anlamak ve değerlendirmek amaçlanmaktadır.

Okuma metinleri, türkü ve koşuk türlerinden seçilir. Dinleme/izleme metni olarak da bir masal ele alınır. Bu metinler incelenir ve başka türlerden ara metinlerle karşılaştırılarak tarihî süreç içerisinde edebî eserlerdeki değişim ve dönüşüme yönelik çıkarımlar yapılır. Bunun için ara metin olarak koşma ve ninni türleri kullanılır. Konuşma becerisi kapsamında öğrencilerden bir şiir dinletisi hazırlamaları ve yazma performansı olarak dinlediği/izlediği masalı film şeridi hâline getirmeleri istenir.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma: 20)

ALAN
BECERİLERİ

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/İzleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL
BECERİLER

-

EĞİLİMLER

E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E2.3. Girişkenlik, E2.5. Oyunseverlik, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri

SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D2. Aile Bütünlüğü, D7. Estetik, D9. Merhamet, D11. Özgürlük, D15. Sevgi, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER

Tarih, Sosyoloji, Müzik

BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER

KB2.7. Karşılaştırma, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme
- TDE1.2. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE1.4. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme
- TDE2.2. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE2.4. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

- TDE3.1. Belirli bir tema çerçevesinde seçtiği şiirlerden oluşan bir şiir dinletisi hazırlama ve sunma sürecini yönetebilme
- TDE3.2. Seçtiği şiirleri etkili ve güzel bir biçimde sunmak için şiir dinletisinin içeriğini oluşturabilme
- TDE3.3. Seçilen şiirleri etkili ve güzel bir biçimde sunabilmek için kural uygulayabilme
- TDE3.4. Gerçekleştirilen şiir dinletisine yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

- TDE4.1. Dinlediği/izlediği metni film şeridi hâline getireceği yazma sürecini yönetebilme
- TDE4.2. Dinlediği/izlediği metni film şeridi hâline getireceği yazısına içerik oluşturabilme
- TDE4.3. Film şeridi hâline getirdiği yazısını düzenlerken kural uygulayabilme
- TDE4.4. Film şeridi hâline getirdiği yazısına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Sözün Ezgisi" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için edebiyatın sözün akıcı ve ahenkli kullanımına dayalı anlatımlarına dikkat çekilir. Türk dili ve edebiyatının farklı dönemlerine ve gelişim çizgisine örnek oluşturması bakımından koşuk ve türkü türünde metinler seçilir. Bu metinlere ilaveten ara metin olarak belirlenen koşma ve ninni türündeki metinler ile ezgi ve ahenk gibi unsurların önemi ortaya konur.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler, belirli bir tema çerçevesinde seçtikleri şiirlerden oluşan bir şiir dinletisi hazırlayarak sözlü anlatımlarını gerçekleştirirler. Böylece öğrencilerin farklı edebî gelenekten belirli bir temayı esas alan şiirleri belirlemelerine, dilin kullanımının ve edebî anlayışın değişimini seçtikleri bu eserler yoluyla izlemelerine olanak tanınır.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde çok modlu bir metin olarak masal türünde bir eser seçilir ve bu metnin tahlili yapılır. Öğrencilerin masaldaki tekerlemelerin, kalıplaşmış ifadelerin vb. nasıl kullanıldığını fark etmeleri sağlanır.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden, dinledikleri/izledikleri masal metnini film şeridi hâline getirmeleri istenir. Böylece bir metni farklı bir türle yeniden ifade etmeleri sağlanır.

Anahtar Kavramlar

sözlü kültür, anonim, olağanüstülük, kurmaca, varyant, gelenek, ahenk, ezgi, ritim, yapı unsurları (olay, kişiler, zaman, mekân), masal anlatıcısı, masalın bölümleri

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- İnfografik metin
- Açık uçlu sorular
- Karşılaştırma tablosu
- Balık kılçığı
- Kısa cevaplı sorular
- Çalışma kâğıdı
- Zihin haritası
- Giriş-çıkış kartı

Okumayı yönetebilmeye yönelik infografik metin, anlam oluşturabilmek için kısa cevaplı sorular ve karşılaştırma tablosu, çözümleme yapabilmek için kısa cevaplı sorular, yansıtma yapabilmek amacıyla öz değerlendirme formu uygulanabilir.

Dinleme/izlemeyi yönetebilmeye yönelik kısa cevaplı sorular, anlam oluşturabilmek için açık uçlu sorular ve çalışma kâğıdı, çözümleme yapabilmek için zihin haritası, yansıtma yapabilmek amacıyla açık uçlu sorular kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilerin belirli bir tema çerçevesinde seçtikleri şiirlerden oluşan bir şiir dinletisi hazırlamasına yönelik performans görevi
- Masal anlatma ve dinlediği metni film şeridi hâline getirmeye yönelik performans görevi

Belirli bir tema çerçevesinde seçtikleri şiirlerden bir şiir dinletisi hazırlayan öğrencilerin gösterdikleri performans dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, görsel unsurlar, sunum becerisi, zaman, mekân, beden dili, Türkçenin doğru kullanımı gibi ölçütler yer alır.

Dinlediği/izlediği masalı film şeridi hâline getiren öğrencilerin yaptıkları çalışmalar akıcılık, görsel öğelerin kullanımı, karakter tasarımı, senaryo ve olay akışı, estetik, dil ve anlatım gibi ölçütler göz önünde bulundurularak dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Öğretmen ve akran değerlendirmesi yapılabilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema giriş-çıkış kartı KWL (Ne Biliyorum-Ne Bilmek İstiyorum-Ne Öğrendim) ile değerlendirilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin tema çerçevesinde ele alınacak şiirin ve anlatmaya dayalı edebî metinlerin içerik ve yapısı ile ilgili temel bilgilere; ezgi ve ritim kavramlarının anlamına; edebî metinlerin ait olduğu dönemin sosyal ve kültürel özelliklerini yansıttığı bilgisine; kelime türlerinden isim ve sıfat, kelime gruplarından da isim ve sıfat tamlamaları ile ilgili bilgilere sahip olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) tespit etmek için soru-cevap, infografik metin oluşturma, tartışma gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Şiir ve masal türlerine ilişkin ön bilgiler, bu temada seçilen metinlerin incelenmesine temel oluşturur. Bu temada sözün ahenkli ve ezgili kullanımına yönelik değerlendirme, yorum ve çıkarımlar yapılırken önceki öğrenme yaşantılarında edinilen bilgilerden yararlanılır.

Sözün ahenkli ve ezgili kullanımına yönelik farkındalık oluşturulması, öğrencilerin günlük yaşamdaki iletişim becerilerinin gelişimine katkı sağlar. Ayrıca bu temada edinilen bilgiler ile metinlerdeki sanatsal, sosyolojik ve kültürel unsurlar değerlendirilebilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: "Sözün Ezgisi" temasında öğrencilerin Türk dili ve edebiyatındaki ürünlerde ezgi ve ahenğin önemini fark etmeleri amaçlanır. Bu temanın içeriğinde Türk dili ve edebiyatının farklı dönemlerinden seçilen bir koşuk ve türkü, okuma metni olarak incelenir. Daha sonra bir tema doğrultusunda seçtikleri şiirlerden oluşan bir şiir dinletisi hazırlamaları ve sunmaları sağlanır. Dinleme/izleme metni olarak ahenk, ezgi gibi kavramların rahatça fark edildiği masal türünde bir metin seçilir ve incelenir. Yazılı anlatım aşamasında öğrencilerden dinlediği/izlediği masal metnini film şeridi hâline getirmeleri istenir.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Öğrenciler anlamın zenginleşmesi, sözün etkileyciliğinin sağlanmasında ahenk ve ezginin nasıl bir etkisi olduğunu görmek amacıyla bu bölümde öncelikle koşuk türünde bir metni tahlil eder.

Öğrencilerin şiir türü ile ilgili neler bildiklerini belirlemek, temada incelenecek koşuk ve türkü metinlerine dikkat çekmek için infografik metinden yararlanılabilir. Bu çalışma ile şiir türüne ilişkin genel özelliklerin yoklanması sağlanır. Böylece öğrencilerin hazır bulunuşlukları tespit edilir (**E2.5**). Tema çerçevesinde verilen metni okumadan önce metnin dış özelliklerinden (başlığı, görselleri vb.) hareketle öğrencilerden içerik hakkında görüş oluşturmaları istenebilir (**OB4**). Türe göre okuma ve dinleme/izleme yöntemi ve stratejisi belirlenerek metin okunur. Okuma sırasında vurgu, tonlama, telaffuz vb. unsurlar göz önünde bulundurularak sözün ezgili söylenişine dikkat edilmesi sağlanır.

TDE2.2

Derse başlamadan önce koşuk metninin ait olduğu döneme yönelik kısa cevaplı sorularla öğrencilerin ön bilgileri yoklanabilir. Metinde bilinmeyen kelimelerin ve kelime gruplarının anlamı bağlamdan hareketle tahmin edilmeye çalışılır. Koşuk metnindeki kelimelerin günümüzde biçim ve anlam yönünden farklılaşmasının nedenleri listelenir (**KB3.3**). Listelenen bu maddelerle ilgili sınıf içi tartışma gerçekleştirilir ve öğrencilerin çıkarımlarda bulunmaları sağlanır (**SDB2.2**). Metindeki kelimelerin ezgiyle ve ahengi sağlayan unsurlarla ilişkisi üzerinde durulur. Metnin içeriğinin ve kullanılan kelimelerin anlam boyutunun ezgi ile bağlantısı kurularak yorumlanması sağlanır. Bu bilgilerden hareketle sözlü geleneğe

vurgu yapılır. Koşuk metninde öne çıkan lirizmden hareketle insan ve doğa sevgisinin bu türde nasıl ele alındığı yorumlanır, süreç içerisinde sevgi ve merhamet değeri vurgulanır (**OB9, D15, D9**).

Öğrencilerden önceki öğrenmelerinde karşılaştıkları farklı içerikte yazılmış bir şiirle içerik ve tema yönünden tahlil ettikleri koşuk metnini karşılaştırarak bunların benzer ve farklı yönlerini tespit etmeleri sağlanır (**KB3.3**). Bu tespitleri yaparken nasıl bir yol izlediklerini gerekçeleriyle açıklamaları istenir (**SDB3.3**). Bu bağlamda koşuk türünün sözlü geleneğe ait bir tür olmasından hareketle ahenk özellikleri, şiirin söylenme amacı, iletileri soru-cevap yöntemi veya grup tartışması ile belirlenir. Ardından iki şiiri içerik, dönem, üslup ve iletileri bakımından karşılaştırma tablosu kullanarak değerlendiren öğrencilerin çıkarımlardan hareketle sözlü gelenekle ilgili genellemelere ulaşmaları sağlanır (**SDB2.3**).

Bu genellemelerden hareketle öğretmen Türk dili ve edebiyatının değişim ve dönüşüm çizgisi ile ilgili görüş belirtir. Öğrencilerin buradan hareketle kendi görüşlerini ifade etmeleri sağlanır (**SDB2.1**). Okunan metnin farklı görsellerle desteklenmesi istendiğinde öğrencilerden nasıl bir görsel kullanmak isteyeceklerini gerekçeleri ile açıklamaları istenir (**SDB3.3, OB4**).

TDE2.3

Sınıfta “istasyon tekniği” kullanılarak şiirin yapı unsurları incelenmek üzere dört istasyon oluşturulur. Şiir türünün şekil özelliklerine göre adlandırılan bu istasyonlara uğrayan öğrenciler, gerekli çalışmaları yapar. Elde edilen sonuçlar her grubun sözcüsü tarafından paylaşılır (**SDB2.2**). Bu doğrultuda incelenen şiirin yapı özellikleri belirlenir. Ardından öğrencilere karşılaştırma metni olarak bir koşma verilir. Öğrencilerin bu metni tahlil ettikleri koşuk ile içerik ve yapı özellikleri bakımından “balık kılçığı tekniği” ile karşılaştırmaları sağlanır (**SDB1.2, KB2.7**).

Tahlil edilen koşuk metninin dil ve anlatım özelliklerinin belirlenmesi, ezgi ve ahengin bu özelliklere etkisi ve katkısı, söyleyicinin üslup seçimi (**E3.11**) soru-cevap yöntemiyle belirlenir. Koşuktan ve karşılaştırmalarda kullanılan ara metinlerden hareketle kelime türlerinden isim ve sıfatlar, kelime gruplarından isim ve sıfat tamlamaları ile ilgili çalışma yapılır. Bunların metnin içeriğine, dil ve anlatımına olan katkısıyla ilgili yorumlarda bulunulur.

Öğrencilerin öğrendiklerinden hareketle metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin dönem ve toplumla ilişkisini içeren görüşleri alınır. Bu görüşlerini yazarak sınıf panosuna asmaları sağlanır. Tahlil edilen metnin ait olduğu dönemden örnek metinler (sagu, destan, sav) verilir. Öğrenciler, bu dönemde hangi değerlerin nasıl yansıtıldığına ilişkin görüş belirtebilir. Beyin fırtınası yöntemiyle söz konusu değerlerin günümüze nasıl yansıdığı ve toplum yaşamını nasıl etkilediği konusunda öğrencilerin çıkarım yapmaları sağlanır (**SDB2.3, KB3.3**). Yapılan çıkarımlar, öğretmen tarafından özetlenerek ifade edilir.

Tahlil edilen koşuk metninin farklı türlerdeki metinlerle ilişkili olduğu disiplinler açısından karşılaştırılmasını sağlayacak kısa cevaplı sorular sorulur. Sözlü kültürün toplumun hafızası ve millî kimliği kuran temel unsurlardan biri olduğunun fark edilmesi, sözlü kültüre karşı duyarlılık geliştirilmesi, sözlü kültür ürünlerinin gücü ve etkisi konusunda farkındalığa ulaşılması istenir (**SDB2.3, D19**). Öğrencilere farklı içeriklerde yazılmış şiir örnekleri verilebilir. Öğrencilerin bu şiirlerden hangisinin içerik ve tema yönünden tahlil ettiği metne benzediğini belirlemesi sağlanabilir. Bu belirlemeyi yaparken nasıl bir yol izlediğini gerekçeleri ile açıklaması istenebilir (**SDB3.3**). Bu bağlamda şiirin söylenme amacı, söyleyici, açık ve örtük iletiler soru-cevap yöntemi ile tespit edilir. Şiirde yansıtılan duygulardan ve şiirin estetik değerinden hareketle şiir ile şair arasındaki ilişki ile ilgili çıkarımlarda bulunulur (**D7, SDB2.3**). Çıkarımlardan hareketle genellemelere ulaşılması sağlanır.

TDE2.4

Tahlil edilen koşuk metniyle ilgili öğrencinin kendi beğeni ölçütleri doğrultusunda öz değerlendirme yapması sağlanır **(SDB1.2)**. Koşuk metninin yanı sıra farklı metinler de verilerek öğrencilerden bu metinlerden hangisini beğendikleri üzerine gerekçeli görüş belirtmeleri istenir **(SDB3.3, E2.3, E3.5, E3.10)**.

- İkinci okuma metni olarak türküye yer verilir. Türkü türündeki metin tahlil edilirken edebî metinlerin tahlil aşamaları takip edilir. Bu süreçte türkü türünün özellikleri dikkate alınarak uygun değişiklikler yapılır. Ara metin olarak ninni kullanılır.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)**Konuşma****TDE3.1**

Öğrencilere belirli bir tema çerçevesinde seçtikleri şiirlerden oluşan bir şiir dinletisi hazırlayıp sunmalarına yönelik bir performans görevi verilir. Öğrencilerden şiir dinletisi performans görevleri için sınıf dışında hazırlık yapmaları istenir, performans görevi sınıfta gerçekleştirilir **(SDB2.1)**.

Öğrenciler tarafından öncelikle şiir dinletisi için temaya karar verilir. Dinletinin ne kadar süreceği belirlendikten sonra uygun şiirler seçilerek görev dağılımı yapılır **(SDB2.2)**. Dinleti için oluşabilecek engeller ortadan kaldırılır.

TDE3.2

Ön bilgilerinden hareketle öğrenciler tarafından bir şiir dinletisi hazırlanır **(E3.3, OB1)**. Dinletinin türüne uygun olarak belirli bir tema çerçevesinde taslak bir plan oluşturulur. Hazırlanan şiir dinletisi planı grup arkadaşlarıyla uygunluk ve dinletinin ana temasıyla ilişkisi açısından karşılaştırılır. Dinletide nasıl bir dil kullanılacağı şiir türünün özellikleri göz önünde bulundurularak belirlenir. Dinletide sunulacak şiirler ezberlenir. Performans süresince konuşma uygulamalarının amacına uygun davranılır, iletiler sınıf ortamında açık bir şekilde ifade edilir. Dinletide beden dili etkili bir şekilde kullanılır. Ayrıca Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanılmasına dikkat edilir.

Dinletinin gerçekleştirileceği mekân ile görsel ve işitsel öğeler belirlenerek düzenlenir. Dinleti için hazırlanan planda taslağa gelen geri bildirimlerden hareketle gerekli düzeltmeler yapılır ve plan yeniden sunulur **(SDB1.2)**.

TDE3.3

Hazırlanan plana uygun bir şekilde dikkat çekici bir giriş yapılarak dinletiyeye başlanır. Dinletide öğrencilerin özgün bir üslup sergilemeleri beklenir. Hedef kitlenin beklentisine uygun bir üslupla dinletinin zenginleştirilmesi sağlanır. Dinleti sürecinde "başlatma, sürdürme ve bitirme" ifadeleri kullanılır. Dinleti boyunca olumlu tutum ve değerler vurgulanmaya özen gösterilir. Dinletide Türkçenin doğru kullanımına ve sunumun dil öğeleri arasında mantıksal ve anlamsal bütünlük sağlamasına dikkat edilir **(E3.11)**. Dinleti boyunca beden dilinin, diksiyonun, mekân ve zamanın etkin bir şekilde kullanılması sağlanır; dinleyici ile sürekli bir etkileşim kurulmaya özen gösterilir.

TDE3.4

Öğrencilerin dinleti süresince sergiledikleri performans; içeriğe uygunluk, özgünlük, görsel unsurlar, sunum becerisi, zaman, mekân, beden dili, Türkçenin doğru kullanımı gibi ölçütler dikkate alınarak değerlendirilir. Bunun için akranların görüşü alınır. Değerlendirme sonunda özgün konuşmacı kimliği oluşturulabilir **(D11)**. Dijital ortamlarda yayımlanmak üzere dinleti yeniden düzenlenebilir **(E3.11)**.

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Bu temada öğrencilerden sözlü gelenekte önemli bir yere sahip olan masal türünde bir metni dinlemeleri/izlemeleri istenir **(SDB2.1)**.

Birkaç masal sınıfa getirilir. Bu masalların adı ve görsellerinden hareketle hangisinin dinleneceğine sınıfça karar verilebilir. Dinleme/izleme stratejisi seçilir ve kurallara uygun bir dinleme/izleme gerçekleştirilir. Kısa cevaplı sorularla süreç yönetilir.

TDE1.2

Masalı dinleme/izlemeden önce öğrencilerden dinleme/izleme ölçütlerinin yer aldığı bir kontrol listesi hazırlamaları istenebilir. Bu listede anlatmaya bağlı edebî metinleri inceleme yöntemlerine ilişkin ön bilgilere (olay örgüsü, kişiler, zaman, mekân, dil ve anlatım vb.) yer verilir. Dinleme/izleme öncesinde öğrencilerin masala ilişkin görsellerle metnin konusuna yönelik tahminlerde bulunması için soru-cevap tekniğinden yararlanılabilir **(OB4)**.

Öğrenciler, kontrol listelerini hazırlayıp metnin görseline/görsellerine ilişkin tahminlerini yaptıktan sonra masal sınıfta dinletilir/izletilir. Bu süreçte dijital ortamdan elde edilen bilgilerin güvenilirliği öğrenciler tarafından sorgulanır **(OB2)**. Dinleme/izleme sırasında öğrencilerden metnin konu/teması, ana düşüncesi, açık ve örtük iletileri, yazılış amacı, karakterlerin özellikleri gibi ölçütlerin yer aldığı listelere gerekli notları almaları istenir **(E3.2)**. Öğrenciler, daha sonra ikiye bölünmüş gruplar halinde bu ölçütler doğrultusunda oluşturdukları çıkarımların yer aldığı ortak bir form oluşturabilirler **(SDB2.2)**. Grupların formlarını sınıfta sunmasıyla tartışma ortamı sağlanabilir **(SDB2.2)**. Bu tartışmada metnin içeriği ve sunuluş biçimi göz önünde bulundurulur.

Ayrıca kültürümüzde masalın ve masal anlatıcılığının yeri üzerine görüş oluşturulması sağlanır. Kitle iletişim araçlarının henüz icat edilmediği dönemlerde masalların önemli bir etkinlik iken günümüzde daha çok aile içerisinde yer bulduğundan ancak Anadolu'da hâlâ devam eden bir gelenek olduğundan bahsedilir **(SDB2.3)**. Masal dinleme esnasında dinleyici-topluluk arasında bir dayanışma ve birliktelik duygusunun oluştuğunun fark edilmesi sağlanır **(D2)**. Süreç açık uçlu sorularla yönetilir.

Öğrencilere bilgilendirici bir metin verilerek bu bilgilendirici metnin ve dinlenen masal metninin öğrencinin duygularına mı (estetik bir zevk oluşturup oluşturmadığı) yoksa düşüncelerine mi hitap ettiği sorgulanabilir **(D7)**. Böylece dinlenen metinden hareketle edebî metin-bilgilendirici metin karşılaştırması yapmaları sağlanabilir **(E3.10)**. Öğrencilerin masal metninin konu, yazılış amacı bağlamında metin sınıflandırması içinde nerede olduğunu belirlemesine imkân tanıyan tablolardan yararlanılabilir. Öğrenci, kendi görüşlerini de yansıttığı bir çalışma kâğıdı hazırlayabilir.

TDE1.3

Masal dinleme/izleme sırasında oluşturulan formlardan yararlanılarak metnin yapı unsurları ve dil ve anlatım özellikleri bir zihin haritası ile belirlenir. Zihin haritasında yer alan yapı unsurları arasındaki ilişkileri ifade eden cümleler belirlenip sınıf içi bir tartışma başlatılır **(SDB2.2)**. Tartışma sonunda metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin toplumla ilişkisini açıklayan görüş bildirilir. Ardından metindeki tutarsızlıkların ve tartışmaların metne olan etkisi değerlendirilir. Dinlenen/izlenen masal metninde öne çıkan değerler tespit edilip bu değerlerin toplumsal yaşamdaki önemi ile ilgili bir görüş bildirilir. Buradan hareketle genellemelere varılır **(SDB2.3)**.

TDE1.4

Öğrenciler dinlediği/izlediği masal metnini değerlendirebilmek için kendi beğeni ölçütlerinin yer aldığı bir öz değerlendirme formu hazırlar. Buna göre dinlediği/izlediği masal metnini değerlendirir (**SDB1.2**). Metindeki olaya, duruma, karakterlerin davranışlarına alternatif görüşler üretir ve bunları sınıfta sunar (**SDB3.2**).

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)**Yazma****TDE4.1**

Öğrencilere dinledikleri/izledikleri masal metnini film şeridi hâline getirmelerine yönelik bir performans görevi verilir. Öğrencilerden performans görevleri için sınıf dışında hazırlık yapmaları istenir, performans görevi sınıfta gerçekleştirilir.

Öğrenciler film şeridini hangi amaç için ve hangi kitleye hitaben hazırlayacağına karar verir. Film şeridini hazırlarken amaca uygun olarak seçtiği stratejiyi (kullanacağı malzemeler, metinden kullanacağı ifadeler vb.) yapılandırır (**SDB1.2**).

TDE4.2

Öğrencilerden metin tahlili sırasında edindikleri ön bilgilerini de kullanarak dinleme/izleme metnine yönelik oluşturacakları film şeridinin arkadaşları üzerinde bırakmak istediği etkiye uygun olarak planlama yapmaları istenir. Film şeridinde kullanılacak iletilere karar verilip bunlar belirli bir sıraya konulur (**E3.7**). Bu süreçte öğrenci, masal metninin içeriğine uygun söz varlıklarını seçip düzenlerken kullanacağı dil ve anlatım özelliklerine de karar verir (**E3.3**).

Film şeridinde kullanmak üzere uygun görsel ve işitsel öğeleri seçer. Yaptığı bu taslak çalışmayı akranlarına sunar, aldığı geri bildirimlerle planı düzenler.

TDE4.3

Yazma planına uygun bir başlangıç yapar. Çalışmasını zenginleştirmek amacıyla farklı anlatım biçimlerini ve tekniklerini kullanmaya özen gösterir. Bağlama uygun söz varlığından (deyim, atasözü, mecaz vb.) faydalanır. Hazırlayacağı film şeridi için kendi çizimlerinden yararlanır (**OB4**). İletilerini açık veya örtük olarak ifade eder. İfadeleri arasındaki geçiş bağlantılarına, tutarlılığa dikkat eder. Çalışmasında olumlu tutum ve değerleri vurgulayacak ifadeler kullanır (**OB1**). Türkçenin dil yapısına uygun ifadeler kullanmaya özen gösterir. Çalışmasında dil öğeleri arasındaki mantıksal ve anlamsal bütünlüğe dikkat eder. Öğrenciler çalışmalarında yazım kurallarını ve noktalama işaretlerini uygun bir şekilde kullanır.

TDE4.4

Öğrencilerin yazılı anlatımlarını akıcılık, görsel öğelerin kullanımı, karakter tasarımı, senaryo ve olay akışı, estetik, dil ve anlatım gibi ölçütler kullanarak değerlendirmesi sağlanır. Bu değerlendirmeden elde edilen sonuçlar, akran değerlendirmesi ile gözden geçirilerek ürüne son şekli verilir. Bu ürünler sınıf/okul panosu veya okulun resmî çevrim içi ortamlarında paylaşılır. Dijital ortamlarda karşılaşılabilecek olumsuz eleştirilerle başa çıkılması sağlanır (**E1.4, KB3.3**).

Tema Sonu Değerlendirme

“Sözün Ezgisi” temasının işleniş sürecinde “KWL” tekniğinin son aşaması olan “Ne Öğrendim?” sorusuna büyük grup tartışması ile cevap aranır. Böylece öğrencilerin temaya başlamadan önceki kavram yanılgılarının giderilip giderilmediği ve meraklarının ne ölçü-

de karşılandığı ortaya çıkmış olur. Tema sonunda öğrencilerin okuma ve dinleme/izleme metinlerinin tahlilleri ile konuşma ve yazma ürünleri birlikte değerlendirilir. Müziğin söz üzerindeki etkisinin açık bir şekilde görüldüğü metinler üzerinden sözlü geleneğin nasıl oluştuğu, özellikleri, kültür içerisindeki yeri ve Türk kültürünün zenginliği fark edilir.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Öğrencilerin tahlil ettiği masal metni ile ilgili dijital hikâye hazırlamaları, temaya bağlı olarak ele alınan türler ile ilgili infografik çalışma yapmaları, sözlü gelenek ürünleri veya âşık atışmalarını konu alan belgeseller izlemeleri sağlanabilir.

* Grup çalışması yoluyla öğrencilerden okudukları masalda geçen bir çatışmayı ya da dinledikleri bir türkünün hikâyesini konu alan dijital bir içerik oluşturmaları ve bunu sınıfta sunmaları istenebilir.

Destekleme

Öğrencilerin tema çerçevesinde işlenen metinlerle ilgili yapacakları çalışmaların daha çok uygulamaya yönelik olmasına dikkat edilebilir. Temayla bağlantılı olarak sınıfta öğrencilere bağlama, gitar, flüt vb. gibi enstrümanlar dinletilerek ezgi ve şiir arasındaki ilişki vurgulanmaya çalışılabilir.

Masallarda geçen tekerlemelere dikkat çekilebilir. Sonraki derse hazırlık amacıyla öğrencilerden birkaç tekerleme ezberlemeleri istenebilir. Masallardaki ses ve kelime tekrarlarının metnin içeriğine katkısı fark ettirilebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. TEMA: KELİMELEİN RİTMİ

“Kelimelerin Ritmi” temasında ele alınan edebî türlerden ilki şiirdir. Bu türün Türk dili ve edebiyatındaki gelişiminde, şiir anlayışlarındaki estetik değişimin ritim bağlamındaki yansımalarında kelimelerin uyumu, ahenk öğeleri, söz varlığı vb. unsurların etkisinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu amaçla tema çerçevesinde tahlil edilen edebî metinlerin estetik yönünün ahenk özelinde değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca içerik ile söz varlığı arasındaki uyum göz önünde bulundurularak Türk dili ve edebiyatındaki değişim ve dönüşüme vurgu yapılması hedeflenmektedir.

Türk dili ve edebiyatındaki değişim ve dönüşümü yansıtması amacı ile bu tema kapsamında okuma metinleri olarak bir gazel ile Cumhuriyet Dönemi’nden şiir (saf şiir) türünde bir metin incelenir. Gazel metni incelenirken ara metin olarak kaside türünden bir şiir ele alınır. Dinleme/izleme metni olarak divan edebiyatıyla ilgili söyleşi türünde çok modlu bir metin ele alınır. Konuşma becerisi kapsamında öğrencilerden iz bırakmış bir şahsiyetin edebî yönünü tanıttıkları bir podcast (sesli blog) hazırlamaları, yazma becerisi kapsamında ise bilgilendirici bir metni edebî metne dönüştürmeleri istenir.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma: 20)

ALAN BECERİLERİ

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/İzleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER

-

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E1.2. Bağımsızlık, E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistemati Olma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarlama (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D3. Çalışkanlık, D7. Estetik, D14. Saygı, D15. Sevgi, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Tarih, Müzik, Sosyoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.20. Sentezleme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme
- TDE1.2. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE1.4. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme
- TDE2.2. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE2.4. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

- TDE3.1. Dilin ritimle ilişkili estetik yönünü kullanarak edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönünü yansıtan bir podcast (sesli blog) hazırlama sürecini yönetebilme
- TDE3.2. Dilin ritimle ilişkili estetik yönünü kullanarak edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönünü yansıtan bir podcast hazırlamak için gerekli içeriği oluşturabilme
- TDE3.3. Hazırlanan podcastleri sunarken kural uygulayabilme
- TDE3.4. Hazırlanan podcastlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

- TDE4.1. Bilgilendirici bir metni edebî metne dönüştüreceği yazma sürecini yönetebilme
- TDE4.2. Bilgilendirici bir metni edebî metne dönüştüreceği yazısına içerik oluşturabilme
- TDE4.3. Edebî metne dönüştürdüğü yazısında kural uygulayabilme
- TDE4.4. Edebî metne dönüştürdüğü yazısına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Kelimelerin Ritmi" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Yazma
- Dinleme/İzleme
- Konuşma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için şiir anlayışlarındaki estetik değişimi ritim özelinde yansıtabilecek metinlere dikkat çekilir. Bunu yapabilmek için şiir türünde birer metin (gazel ve saf şiir) seçilir. Bu metinler üzerinden edebî metinlerin ahenk özellikleri ile kelimelerdeki ritim özelliklerinin yapıya, içeriğe ve üsluba katkısı ortaya konur.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde, bilgilendirici bir metni edebî metne dönüştürme çalışması yapılır. Bu çalışmadan hareketle bilgilendirici bir metinle edebî bir metnin dinamiklerinin karşılaştırılması sağlanır. Böylece bilginin estetik bir biçimde öğrenciler tarafından yeniden yazılmasına imkân verilir.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde çok modlu bir metin olarak söyleşi türünde bir metnin tahlili yapılır. Öğrencilerin dilin akıcı ve rahat söyleyişinin dinlediği/izlediği bilgilendirici metinlere nasıl yansıdığını fark etmeleri sağlanır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönünü tanıtan bir podcast hazırlanır. Böylece öğrencilerin seçtikleri şairi/yazarı daha yakından tanımaları ve dijital imkânları kullanarak bir ürün ortaya çıkarmaları sağlanır.

Anahtar Kavramlar ritim, açık ve örtük ileti, gerçeklik, imge, sembol (simge), beyit, ahenk unsurları, ölçü, aruz, kafiye

**ÖĞRENME
KANITLARI
(Ölçme ve Değerlendirme)**

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Açık uçlu sorular
- Kavram haritası
- Öğrenme günlüğü
- İnfografik metin
- Karşılaştırma tablosu
- Kısa cevaplı sorular
- Çalışma kâğıdı
- Çıkış kartı

Okumayı yönetebilmeye yönelik bir kavram haritası; anlam oluşturma için infografik metin, karşılaştırma tablosu; çözümleme yapmaya yönelik kavram haritası, açık uçlu sorular; yansıtmaya yönelik öğrenme günlüğü kullanılabilir. Dinleme/izlemeyi yönetebilmeye yönelik açık uçlu sorular; anlam oluşturmaya yönelik karşılaştırma tablosu, çalışma kâğıdı; çözümlemeye yönelik kısa cevaplı ve açık uçlu sorular; yansıtmaya yönelik açık uçlu sorular kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönünü tanıtan bir dinleme/izleme ürünü olarak podcast hazırlamaya yönelik performans görevi
- Bilgilendirici bir metnin edebî metne dönüştürülmesine yönelik performans görevi

Konuşma becerilerinin ölçülmesiyle ilgili performans görevi dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, anlam, dil ve anlatım özellikleri, işitsel öğelerin kullanımı, özgünlük, vurgu ve tonlama vb. ölçütler yer alır. Bu çalışma grup çalışması biçiminde de yapılabilir.

Yazma becerilerinin ölçülmesiyle ilgili performans anlam, görsel ve işitsel öğelerin kullanımı, özgünlük, yazım, noktalama gibi ölçütler göz önünde bulundurularak dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirme çıkış kartı ile gerçekleştirilir.

**ÖĞRENME-ÖĞRETME
YAŞANTILARI
Temel Kabuller**

Bu temada bilgilendirici metinler ile edebî metinler arasındaki farkların bilindiği varsayılır. Öğrencilerin edebî metinlerde ritim denince akla gelen kavramlar ve terimler ile kelime türlerinden zamir, edat, bağlaç ve ünlem konularında bilgi sahibi olduğu kabul edilir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin farkındalık düzeylerini tespit etmek için soru-cevap, kavram haritası, görsel okuma vb. yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Şiir ve bilgilendirici metinler hakkında ön bilgiler, bu temadaki metinlerin tahlilinin yapılmasına temel oluşturur. Toplumun tarihindeki önemli olayların edebiyatta da bir değişim ve dönüşüm meydana getirdiği belirtilerek tarih, psikoloji, sosyoloji disiplinlerinde öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur.

Tema çerçevesinde incelenen metinlerden edinilecek bilgi ve beceriler yaşamın her alanında meydana gelen değişim ve dönüşümün edebiyata nasıl yansıdığını görme konusunda farkındalık kazandıracaktır. Ayrıca bu temada edinilen bilgi ve beceriler 11 ve 12. sınıfta ele alınacak temalara da zemin oluşturur.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: “Kelimelerin Ritmi” temasında öncelikle divan şiiri nazım şekillerinden bir gazel ve Cumhuriyet Dönemi’nden bir saf şiir tahlil edilir. Okuma metinlerinden uygun olanların ezberlenmesi sağlanır. Yazma aşamasında öğrencilerden bilgilendirici bir metni edebî metin hâline getirmeleri istenir. Dinleme/izleme metni olarak çok modlu bir metin olan söyleşi öğrencilere izletilerek metin tahlili gerçekleştirilir. Konuşma aşamasında öğrencilerden edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönünü tanıtan bir podcast hazırlamaları istenir.

Metin Tahlili (Anlama)**Okuma****TDE2.1**

Öğrenciler, kelimelerin ritminin edebî metinlerdeki yansımalarını görebilmek amacıyla bu bölümde öncelikle gazel türünde bir metni tahlil eder.

Ahenk kavramıyla ilişkili unsurların neler olduğuna yönelik kavram haritası üzerinden bir çalışma yapılabilir (**E1.1**). Bunun için farklı ahenk özelliklerine sahip birer şiir verilir. Hazırlanan kavram haritasında boş bırakılan yerler öğrencilerin şiirler üzerinden ahenk ile ilgili yapacağı çıkarımlara göre tamamlanır (**E3.5**). Metindeki ritmi nelerin sağladığı ile ilgili bilgiler sahip olunan bilgiler ile ilişki kurulacak şekilde birleştirilir (**E3.10**). Bu çalışmada açık uçlu sorularla öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi tespit edilir. Öğrencinin gazele uygun okuma yöntemi ve stratejisi belirlemesi sağlanır. Gerekirse öğretmen metni okuyarak öğrencilere okuma biçimi hakkında örnek oluşturur (**E3.2**).

TDE2.2

Öğrencinin ön bilgilerini de kullanarak şiirin dış özelliklerinden (başlık, görsel unsurlar vb.) hareketle içerik ile ilgili tahminlerde bulunması, gazeli okuması ve gazelin konusu hakkında genel bir bilgi edinmesi sağlanır. Şiirin içeriğinin, kullanılan kelimelerin anlamsal boyutunun, sosyal hayattaki değişim ve dönüşüm kavramlarının dil ile bağlantısı kurularak yorum yapmaları sağlanır (**E1.5, KB3.3**). Şiirdeki kelimelerin ve kelime gruplarının değişim ve dönüşüm teması ile anlam ilgisi kurularak eserin ait olduğu dönemin dil anlayışı üzerinde durulur. İncelenen gazel ile ara metin olarak seçilen kaside türünden bir metin karşılaştırılır. Şiir ile şair, metin ile dönem arasındaki ilişki hakkında fikir oluşturabilecek kısa, açıklayıcı, infografik bilgilere yer verilir (**KB2.20**).

Gerektiğinde infografik metni öğrenciden oluşturması istenir (**SDB1.2**). Öğrenciler tarafından şiirin teması ile konusu ve şiirle yazar arasındaki ilişki metnin estetik değerinden hareketle belirlenir (**D7**). Tema kapsamında ele alınan metinler, aynı ya da farklı türdeki metinlerle karşılaştırılır ve karşılaştırma unsurları göz önünde bulundurularak sınıflandırılır.

Karşılaştırma sırasında saygı ve vatanseverlik değerlerinden hareketle millî olanla evrensel olanın benzerlik ve farklılıklarının görülmesi sağlanır (**D14, D19**). Bunu sağlamak için sınıf gruplara ayrılır. Grupların incelenecek metinlerde konu, tema, metnin yazılma amacı ve metin ile şair arasındaki ilişkiyi belirledikleri bir karşılaştırma tablosu hazırlamaları sağlanır (**SDB2.2, OB5**). Bu bağlamda karşılaştırılan metinlerden hangisini ya da hangilerini beğendiklerini gerekçeleri ile yazılı ya da sözlü olarak ifade etmeleri istenir (**SDB3.3**).

TDE2.3

Şiirin temasına, içeriğine, türüne, dil ve anlatım özelliklerine yönelik sorular sorulur. Soruların açık uçlu olmasına dikkat edilir. Öğrenciden şiirdeki açık örtük iletiler, dönemin edebî anlayışı, sosyal yaşantısı, dil özellikleri vb. hakkında çıkarım yapılması istenir (**E3.5, OB1, OB4, SDB 3.3**). Ayrıca, divan edebiyatının estetik anlayışı üzerinde durulur. Yüzyıllar boyunca devam eden köklü divan edebiyatı geleneğinin nasıl meydana geldiğine değinilerek kültürümüze katkıları vurgulanır. Şiirin yapı unsurları, bölümler/birimler arasındaki uyum ve bütünlük tespit edilerek bu unsurların şiirin içeriğine katkısı ortaya konur. Bunun için açık uçlu sorulardan yararlanılır. Böylece tahlil edilen şiir ve/veya benzer metindeki yapı unsurları belirlenir.

Tahlil edilen şiirin yapı unsurları ile divan edebiyatının farklı türlerinden şiirlerin (kaside, şarkı gibi) yapı unsurları karşılaştırılır. Şiirin belirlenen dil ve anlatım özellikleri üzerinden sosyal hayatta yaşanan değişimlerin dile, doğal olarak edebiyata ne şekilde yansıdığının tespit edilmesi amaçlanır (**SDB2.3**). Bunun sonucunda ana düşünce/tema ile yazarın ilişkisi, yazarın üslup seçimi sorgulanır. Yapılan çalışmalarla söz konusu metinlerin içerik, yapı ve üslup bakımından tahlil edilmesi ve bir sonuca varılması sağlanır. Bununla birlikte metinlerin olduğu dönem, şair, manevi ve evrensel değerler ve diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesi sağlanır (**KB3.3**). Tahlil sırasında öğrencilerin metinlere yönelik kendi duygu ve düşüncelerini dile getirmeleri, metinde yer alan bilgilerin güvenilirliğini sorgulamaları sağlanır (**SDB2.1, E3.5, E2.3**).

Tahlil edilen şiir ile okunan/dinlenen/izlenen başka bir metin arasında bağ kurulup eleştirel bir bakış açısıyla içerik, yapı, dil ve anlatım özellikleri bakımından metinler arası ve/veya disiplinler arası karşılaştırmalar yapılır. Karşılaştırma sonuçları hazırlanacak bir kavram haritası ile gösterilir. Metinlerin dil ve anlatım özellikleri üzerinde durulurken zamir, edat, bağlaç ve ünlem türündeki kelimeler ve işlevleri ile ilgili çalışmalar yapılır.

TDE2.4

Öğrenciler tahlil ettikleri gazeli kendi beğeni ölçütlerine uygunluğu açısından değerlendirir (**E2.1**). Metin ile hayatın gerçekliği arasında karşılaştırmalar yapar. Öğrenciler gazeli metnine yönelik beğeni ve eleştirilerini gerekçelendirerek açıklayabilir (**SDB3.3**). Bunları öğrenme günlüğü biçiminde ifade edebilir (**SDB1.2**).

- İkinci okuma metni olarak şiir (saf şiir) türünde bir metne yer verilir. Bu şiir tahlil edilirken edebî metinlerin tahlil aşamaları takip edilir. Bu süreçte şiir türünün özellikleri dikkate alınarak metin tahlili aşamalarında uygun değişiklikler yapılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1

Öğrencilere bilgilendirici bir metni edebî metne dönüştürmelerine yönelik bir performans görevi verilir. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir (**SDB1.2**).

Öncelikle öğrencilerin hangi bilgilendirici metin türünü hangi edebî türe dönüştüreceklerine dair seçim yapmaları sağlanır. Yazma amacına, yazma stratejisine karar vermeleri istenir.

TDE4.2

Öğrenciler, yazacakları metinde tema boyunca tahlil ettikleri bilgilendirici metnin konu, tema, yapı, dil ve anlatım özellikleri ile ilgili ön bilgilerini kullanır. Yazacağı edebî metnin arkadaşları üzerindeki etkisini tahmin ederek planlama üzerinde çalışır (E1.4). Yazma amacına ve seçtiği türün özelliklerine göre metnin iletisine karar verir (E3.7). Bu süreçte öğrenci, yazacağı edebî metnin özelliklerine göre metin türünü belirler (E3.3). Yazacağı edebî metnin türü hakkında bilgi toplayarak bu bilgiler doğrultusunda metni düzenler ve metnin dil ve anlatım özelliklerine karar verir. Dönüştüreceği edebî metnin anlaşılabilirliğini ve etkileyiciliğini artırmak amacıyla resim, fotoğraf gibi görsel öğelerden faydalanır (OB4). Taslak planını arkadaşlarına sunar ve onlardan gelen bildirimler doğrultusunda planına son şeklini verir (SDB1.2, E3.5, OB2).

TDE4.3

Yazmaya dikkat çekici bir girişle başlar. Planına uygun biçimde kullanacağı anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır. Duygu, düşünce ve hayallerini kendine özgü bir üslupla ifade eder (SDB2.1). Metnini zenginleştirmek, etkileyici hâle getirmek için söz sanatlarından uygun gördüklerini kullanır ve bağlama uygun söz varlığından yararlanır (OB1). İletilerini edebî metnin özelliklerine uygun olarak genellikle örtük bir şekilde ifade eder (OB1). Türkçenin dil yapısını millî bir bilinçle, yazma amacına ve işlevine uygun kullanır (D19). Oluşturacağı edebî metinde bazen eksilteli cümlelere yer vererek iletiyi okuyucuların anlayışına bırakır. Çalışmasında kelimeler ve cümleler arasındaki anlam bütünlüğüne dikkat eder. Metnin tamamında yazım ve noktalama kurallarına uyarak yazar. Anlatımın özgün olmasına dikkat eder (E3.3, E3.11). Çalışmaya son şeklini verir ve bunu sınıfta sunar (SDB2.1).

TDE4.4

Öğrencilerin bilgilendirici metinden hareketle yazdıkları edebî metne ilişkin öz değerlendirme yapmaları sağlanır (SDB1.2). Öğrenciler bu aşamada metnin içerik, dil ve anlatım özellikleri ile yazma sürecindeki duygu ve düşüncelerini göz önünde bulundurur. Öz değerlendirme sonrasında elde edilen sonuçların öğretmen ve akran değerlendirmesi ile gözden geçirilerek ürünlere son şekillerinin verilmesi sağlanır. Ürünler okulda (okul panosu, okulun resmî çevrim içi sitesi vb.) paylaşılır. Öğrenci sunumları dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında anlam, dil işlevi, görsel ve işitsel öğelerin kullanımı, özgünlük, yazım ve noktalama vb. ölçütler yer alır.

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Bu süreçte öğrencilerden dinleme/izleme metni olarak divan edebiyatı ile ilgili bir söyleşi dinlemeleri/izlemeleri istenir (SDB2.1).

Belirlenen dinleme/izleme metni için konuya, amaca, iletişimin tek yönlü veya etkileşimli olup olmamasına göre kısa cevaplı sorularla uygun dinleme/izleme stratejisi belirlenir (E2.2). Öğrenciler süreci dinleme/izleme kurallarına uygun şekilde devam ettirir.

TDE1.2

Verilen söyleşi türündeki dinleme/izleme metninde “Kelimelerin Ritmi” temasının edebiyata nasıl yansıdığına yönelik öğrencinin ön bilgileri beyin fırtınası yöntemi ile kontrol edilir (**SDB2.1**). Öğrencilere söz varlığına, içeriğe, başlık içerik ilişkisine yönelik sorular sorulur.

Soruların öğrencilerin düşüncelerini rahatça ifade edebileceği açık uçlu sorular olmasına özen gösterilir (**E3.5, OB4**). Dinlediği/izlediği söyleşide açıkça sunulan bilgileri belirler. Metindeki neden-sonuç, koşul, varsayım vb. bilgileri tespit eder. Metnin konusunu, ana düşünce ve yardımcı düşüncelerini tespit eder. Bilgilerin sunulmuş şekli ile ilgili görüş bildirir.

Dinleme/izleme metninde dönemin kültürel ve sosyal yaşamı, metin ile yazar arasındaki ilişki, ana düşünce ile ilgili düşünceler gerekçelendirilerek belirtilir (**SDB3.3**). Dil ve anlatım özellikleri; içerik, tür ve iletilerine göre karşılaştırılıp sınıflandırma yapılabilecek benzer ya da farklı türdeki okuma ya da dinleme/izleme metinleri ile karşılaştırılır, sınıflandırılır (**OB6**). Dinlediği/izlediği metni özetler, arkadaşlarından yaptığı özete ilişkin geri bildirim alır. Dinlediği/izlediği metin olan söyleşi ile yazılı bir metin olarak söyleşi türünde bir metni etkileyicilik, ileti, dil ve anlatım vb. yönlerden karşılaştırma tablosu kullanarak karşılaştırır (**KB3.3**). Karşılaştırma sonuçlarını sınıf içinde tartışarak genellemelere ulaşır. Çalışma kâğıdı hazırlanarak değerlendirme yapılır.

TDE1.3

Kısa cevaplı sorular sorularak dinleme/izleme metninin dil özellikleri hakkında çıkarımda bulunulması sağlanır (**E1.2**). Metnin samimiyet, kişiselilik, yorum yapma vb. üslup özellikleri; amaç, sebep, karşılaştırma, örnek, benzetme vb. verilerden de yararlanılarak tespit edilir. Bu uygulamada önceden hazırlanan ve uygun yerleri boş bırakılan çalışma kâğıtlarından yararlanılabilir. Dinleme/izleme metnindeki iletilerin önemi, dönem özelliği, kişiselilik, yorum gücü vb. yönlerden öğrencinin ön bilgileri ve başka okuma ve/veya dinleme metinleriyle karşılaştırılması sağlanır.

Dinleme/izleme metnine yönelik açık uçlu sorularla metindeki iletilere uygun görüş bildirilmesi, eleştirel bir bakış oluşturulması ve bu konu ile ilgili düşüncelerin gerekçeleri ile açıklanması sağlanır (**SDB3.3, D3, KB3.3**). Dinleme/izleme metninde kişisel duygu ve düşüncelerin güncel hayatı nasıl yansıttığına, toplum hayatını ne ölçüde etkilediğine dair sorular sorulur. Dinleme/izleme metninin dil ve anlatım özellikleri, toplumsal hayatta yaşanan değişimin (dinî, sosyal, kültürel vb.) metnin dil ve anlatım özelliklerine etkisi ve katkısı sorularla belirlenir (**SDB2.3**).

Dinleme/izleme metninin tür ve dönem özellikleri belirlenerek metindeki iletilerin benzerlik, farklılık, sebep-sonuç, amaç-sonuç, koşul-sonuç ve tutarlılık bakımından ilişkilendirilmesi sağlanır. Bu amaçla dinleme/izleme metnine yönelik bilgilerin yer aldığı bir gözlem formu hazırlanabilir (**E1.2**).

TDE1.4

Öğrencilerden dinleme/izleme metninde dile getirilen duygu ve düşünceleri kendi görüşleri ile karşılaştırabileceği yansıtıcı bir yazı yazmaları istenir (**SDB1.2**). Yapılan çıkarımlar gerekçelendirilerek açıklanır (**SDB3.3**).

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrencilere edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönleri ile ilgili dinleme/izleme ürünü olarak podcast hazırlamalarına yönelik performans görevi verilir. Öğrencilerden performans görevleri için sınıf dışında hazırlık yapmaları istenir. Hazırlanan ürün sınıfta sergilenir **(SDB1.2)**.

Öğrenci, tema boyunca tanıdığı ya da genel olarak ilgisini çeken kişilerden hangisi hakkında dinleme/izleme ürünü hazırlayacağına yönelik seçim yapar. Ele alınacak iz bırakmış şahsiyetlerin Türkçeye ve Türk edebiyatına katkıları dolayısıyla vefa gösterilmesi gereken kişiler olduğunun farkına varılması sağlanarak sevgi değeri vurgulanır **(SDB2.3, D15)**. Amacına uygun bir konuşma stratejisi yapılandırılır. Herhangi bir iletişim engeli oluşmaması için gerekli ortam hazırlanır **(SDB2.1, E2.2)**.

TDE3.2

Konuşma metninin içeriği için gerekli bilgilerle ön bilgiler arasında bağlantı kurulur. Hazırlanacak dinleme/izleme ürünü için hedef kitlenin beklentileri göz önünde bulundurulur ve bu amaçla planlama ve hazırlık yapılır **(E1.4)**. Çalışmada metnin doğruluk, geçerlilik, tutarlılık vb. yönlerden karşılaştırılıp sıralanması sağlanır. Metindeki ifadeler öncelik-sonralık, neden-sonuç vb. özelliklere göre sınıflandırılarak yazılacak metnin yapı özelliklerine uygun olmasına dikkat edilir.

Öğrenci, çalışmasını hazırlamak için gerekli bilgileri toplar çalışmanın içeriğini düzenler **(E3.11, E3.3)**. Çalışmasını planlarken dil ve anlatım özelliklerini göz önünde bulundurur. Konuşma esnasında beden dilini doğru kullanması, diksiyon ve telaffuz kurallarına uyması gerektiğini göz önünde bulundurur **(E3.11)**. Çalışmada amaç ve içeriğe uygun hangi işitsel öğeleri kullanacağına karar verir **(OB2)**. Yapacağı çalışmanın taslak planını sınıfta sunar, aldığı geri bildirimler doğrultusunda planına son şeklini verir **(SDB1.2, E2.3)**.

TDE3.3

Hazırlanan plana uygun olarak ve dikkat çekici bir şekilde konuşmaya başlanır. İçerik oluşturulurken belirlenen anlatım biçimi ve düşünceyi geliştirme yollarından uygun olanları kullanılır. Söz varlığının içerik ve bağlama uygun kullanılmasına, konuşmanın ana düşünce ve destekleyici bilgiler içermesine dikkat edilir **(E1.5)**. Anlatımda aktarılmak istenen iletilerin açık ya da örtük olarak verilmesine; duygu, düşünce ve hayallerin tutarlı bir şekilde ifade edilmesine özen gösterilerek Türkçenin yapısına uygun bir akış oluşturulur. Konuşmada yer yer eksiltile, devrik cümle yapıları; bağlaşıklık ve bağdaşıklıkla uygun ifadeler özgün biçimde kullanılır **(E3.11, E3.3)**. Etkili bir konuşma için dinleyici ile etkileşim hâlinde olunur, mekân ve zaman verimli bir şekilde kullanılır.

TDE3.4

Öğrenci sunumları dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında anlatım, dil ve anlatım özellikleri, işitsel öğelerin kullanımı, özgünlük, vurgu ve tonlama vb. ölçütler yer alır.

Anlatıcının fiziksel, dilsel, duyuşsal ve zihinsel durumunu gözden geçirmesi; süreç sırasındaki deneyimlerini, duygu ve düşüncelerini yansıtmayı sağlar **(SDB1.3)**. Konuşma sürecindeki hatalarını düzeltmesi; uygun davranış, duygu ve düşüncelerini pekiştirip, sonraki konuşma etkinliklerinde kullanarak özgün konuşmacı kimliğini oluşturması; konuşmalarında tercih ettiği tür, üslup, anlatım biçimi ve düşünceyi geliştirme yollarını gerekçelendirerek açıklaması sağlanır **(SDB3.3, E3.3)**.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda öğrencilerin bu temada neler öğrendiklerine yönelik sınıf içi bir tartışma gerçekleştirilir. Böylece öğrencilerin temaya başlamadan önce kavram yanılgılarının ne düzeyde giderildiği, merak ettikleri unsurların ne düzeyde karşılandığı ortaya çıkmış olur. Tema sonunda öğrencilerin okuma ve dinleme/izleme metinlerinin tahlilleri ile konuşma ve yazma ürünleri çıkış kartı ile değerlendirilir. Kelimelerin ses değerleri ile anlamsal boyutlarının günlük yaşamda toplumsal bir varlık olan insanın çevresiyle etkileşimine etkisi ve katkısı fark edilir.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Tema kapsamında tahlil edilen türlerde farklı metinler okutulup öğrencilerin bu metinleri tahlil etmeleri sağlanabilir. Derste tahlil edilen metinlerle ilgili eleştiri yazıları okutulup sınıfta tartışma gerçekleştirilebilir. Öğrencilerden divan edebiyatında gazelleri ile tanınmış sanatçıların seçkin şiirlerinin yer aldığı bir antoloji hazırlamaları istenebilir.

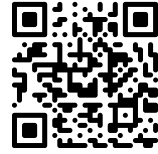
* Divan edebiyatının beslendiği kaynakları tespit etmesi ve bunların metinlere yansımalarından örnekler vermesi beklenebilir. Gazellerdeki anlam derinliği ile günümüz şiirindeki anlam derinliğini kıyaslamak için farklı gazel ve şiirlerin karşılaştırmasının yapılması istenebilir.

Destekleme

Öğrencilere tema kapsamında tahlil edilen türlerle ilgili çeşitli videolar izletilebilir. “Bil Bakalım Bu Kimdir/Nedir?” oyunu oynatılarak dönemin önemli sanatçıları, eserleri vb. öğretiler. Bunun için incelenen metinlerin adları, bahsedilen sanatçılar, dönem adları tahtaya yazılır. Bu başlıklardan biri seçilir. Öğrencilere belirlenen başlığı bulmaları için üçer soru sorma hakkı verilir. Böylece öğrenci, konuya hâkim olması için doğru soruları sormaya yönlendirilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. TEMA: DÜNDEN BUGÜNE

Bu temada Türk dili ve edebiyatında dünden bugüne meydana gelen değişim ve dönüşümün incelenen edebî metinler aracılığıyla gösterilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, edebî metinlerin tarihî süreçte içerik, yapı, üslup vb. konularda nasıl bir değişime uğradığı ve nasıl farklılaştığı ele alınmaktadır.

Bu temada okuma metinleri, destan ve mesnevi türlerinden seçilir. Destan incelenirken ara metin olarak halk hikâyesi türü kullanılır. Dinleme/izleme metni olarak da fabl türünde çok modlu bir metinden yararlanılır. İncelenen metinler başka türlerden örneklerle karşılaştırılarak edebî eserlerde meydana gelen değişim ve dönüşümlerle ilgili çıkarımlar yapılır. Edebiyat atölyesinde öğrencinin; tahlil ettiği destandan yola çıkarak Türk destanlarıyla ilgili bir konuşma yapması, dinlediği/izlediği metinden hareketle bir fabl yazması sağlanır.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma: 20)

ALAN BECERİLERİ

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/İzleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER

-

EĞİLİMLER

E1.2. Bağımsızlık, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarılma (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.1. Uyum, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D4. Dostluk, D7. Estetik, D11. Özgürlük, D12. Sabır, D15. Sevgi, D19. Vatanseverlik, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Tarih, Psikoloji, Sosyoloji, Coğrafya

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.13. Yapılandırma, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1. "Dünden Bugüne" temasında ele alınan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme

TDE1.2. "Dünden Bugüne" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

TDE1.3. "Dünden Bugüne" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

TDE1.4. "Dünden Bugüne" temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Okuma

TDE2.1. "Dünden Bugüne" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

TDE2.2. "Dünden Bugüne" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

TDE2.3. "Dünden Bugüne" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

TDE2.4. "Dünden Bugüne" temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1. Türk destanlarıyla ilgili hazırladığı konuşmasında konuşmayı yönetebilme

TDE3.2. Türk destanlarıyla ilgili hazırladığı konuşmasında türe özgü içerik oluşturabilme

TDE3.3. Türk destanlarıyla ilgili hazırladığı konuşmasında kural uygulayabilme

TDE3.4. Türk destanlarıyla ilgili hazırladığı konuşmasına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

TDE4.1. Fabl türünün özelliklerine uygun olarak oluşturduğu metinlerde yazmayı yönetebilme

TDE4.2. Fabl türünün özelliklerine uygun olarak oluşturduğu metinlerde içerik oluşturabilme

TDE4.3. Fabl türünün özelliklerine uygun olarak oluşturduğu metinlerde kural uygulayabilme

TDE4.4. Fabl türünün özelliklerine uygun olarak oluşturduğu metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Dünden Bugüne" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için tarihî süreç içerisinde edebî türlerde meydana gelen değişim ve dönüşüme örnek oluşturması bakımından destan ve mesnevi seçilir. Sözlü kültüre ait ve millî nitelikler taşıyan destanlardan mesnevi türüne kadar ilerleyen süreçte Türk dili ve edebiyatındaki değişim ve dönüşüm yolculuğu bu metinlerin incelenmesi suretiyle ortaya konur. Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler, Türk destanlarıyla ilgili bir sunum yaparak sözlü bir anlatım gerçekleştirir. Bu sayede Türk kültürünün en eski ürünlerini yakından tanımaları, incelemeleri ve arkadaşlarına aktarmaları sağlanır.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde kahramanları insan dışı varlıklar olan, sembolik anlatımın önemli örnekleri kabul edilen fabl metni seçilir. Öğrenciden dinlediği/izlediği fabl metnini anlamlandırmasına ve çözümlemesine yönelik çalışmalar yapması beklenir. Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrenciler, bir fabl yazma çalışması yapmak suretiyle yazılı bir anlatım gerçekleştirir. Öğrencilerden yazacakları fablın amacına uygun olarak yöntem ve strateji belirlemeleri istenebilir. Hayal güçlerini kullanarak sembolik bir anlatımla özgün ürünler ortaya çıkarmaları sağlanır.

Anahtar Kavramlar

sözlü gelenek, destan, motif, doğa destan, yapma destan, fabl, olağanüstülük, mesnevi, halk hikâyesi, kurmaca, didaktik üslup, anlatım biçimleri

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kısa cevaplı sorular
- Açık uçlu sorular
- Çalışma kâğıdı
- Karşılaştırma tablosu
- Kavram haritası
- Yansıtıcı yazı
- Öğrenme günlüğü

Tarihî süreçte değişim ve dönüşümü yansıtan anlatmaya bağlı edebî metinlerde okumayı yönetebilmeye yönelik kısa cevaplı sorular; anlam oluşturma için T diyagramı, açık uçlu sorular; çözümleme yapmaya yönelik kısa cevaplı sorular, kavram haritası; öz yansıtmaya yönelik yansıtıcı yazı kullanılabilir. Dinlemeyi/izlemeyi yönetebilmeye yönelik bir kısa cevaplı soru, anlam oluşturabilmek ve metni çözümlemek için çalışma kâğıdı, açık uçlu sorular, karşılaştırma tablosu; öz yansıtmaya yönelik yansıtıcı yazı kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Öğrencilerin Türk destanları ile ilgili bir sunum hazırlayıp sunabilmelerine yönelik bir performans görevi
- Öğrencilerin verilen temaya uygun bir fabl yazabilmelerine yönelik bir performans görevi

Öğrencilerin Türk destanlarıyla ilgili bir sunum yaparak sergilediği performans, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, millî ve kültürel unsurlara yer verme, görsel öğeleri kullanma, zaman ve mekân kullanımı, sözü ve beden dilini etkili kullanma gibi ölçütler yer alır. Bu görev grup çalışması olarak gerçekleştirilebilir.

Bir fabl metninin yazıldığı ve yazılan fablın paylaşıldığı performans görevleri dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir. Puanlama anahtarında yaratıcılık, biçim ve tür özellikleri, ahenk unsurları, etkileyicilik gibi ölçütlere yer verilir. Değerlendirmelerde öz değerlendirme ile öğretmen ve akran değerlendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Öğrenme günlüğü ile tema sonu değerlendirme yapılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Öğrencilerin önceki sınıf seviyelerinden anlatmaya bağlı edebî metinlerin (destan, hikâye, masal...) genel özelliklerini ve metin tahlili sürecinde incelenen türe özgü temel kavramları (anlatıcı, olay örgüsü, kişi, zaman, mekân vb.) bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Anlatmaya bağlı edebî metinlerle ilgili öğrencilerin ön bilgilerini tespit etmek amacıyla kavram haritası, zihin haritası, soru-cevap, görsel okuma, tahmin gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Öğrencilerin anlatmaya bağlı edebî türlerle ilgili önceki bilgileri bu temada öğrenilecek bilgilerin zeminini oluşturur. Tema içeriğinin anlamlandırılabilmesi için tarih ve sosyoloji disiplinleri ile köprü kurulur. Öğrenciler bu temada edindikleri bilgi ve beceriler ile günlük yaşamda bağlantı kurabilir, edebî metinleri değerlendirirken farklı bakış açıları kazanabilir ve edebî metinlerin tarihi ve kültürel unsurları yansıtmadaki önemini kavrayabilir. Ayrıca bu temada öğrenilen bilgiler, sonraki sınıf düzeylerinde tahlil edilecek anlatmaya bağlı edebî türler için bir köprü işlevi görecektir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: "Dünden Bugüne" temasında Türk dili ve edebiyatında meydana gelen değişim ve dönüşüm incelenen metinler aracılığıyla gösterilir. Türk dili ve edebiyatının farklı dönemlerinden destan ve mesnevi türlerinden okuma metinleri seçilir ve çözümlenir. Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrencinin tahlil ettiği destandan yola çıkarak Türk destanlarıyla ilgili bir konuşma yapması istenir. Dinleme/izleme metni olarak da fabl türünde çok modlu bir metin ele alınır. İncelenen metinler başka türlerden örneklerle karşılaştırılarak zaman içinde edebî eserlerde meydana gelen değişim ve dönüşümler çerçevesinde çıkarımlar yapılır. Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencinin dinlediği/ izlediği metinden hareketle bir fabl yazması sağlanır.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Öğrencilere, incelenecek destan metninin içeriğiyle ilişki kurabilecekleri görseller gösterilir (**OB4**). Öğrenciler, bunlardan hareketle destan kavramıyla ilgili düşüncelerini açıklar (**SDB2.1**). Böylece öğrencilerin destan türüne yönelik ön bilgileri yoklanır.

Okuma metni olarak seçilen destan, içeriğindeki millî kültür öğelerini ortaya çıkarmak amacıyla güdümlü okuma yöntemiyle okunur. Destanın sözlü kültürle, anlatma geleneğiyle ilişkisi ve konusuyla ilgili tahminde bulunulur. Bu süreçte "soru-cevap tekniği" kullanılabilir, kısa cevaplı sorulardan yararlanılabilir.

TDE2.2

Okunan destan ile anlatmaya bağlı diğer edebî metinler arasında tahkiye geleneği temelinde bağlantı kurulur. Destanın başlığından ve varsa görsellerinden hareketle metnin yazılış amacına ve içeriğine yönelik tahminlerde bulunulur. Metindeki kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları kullanıldığı bağlamdan hareketle belirlenir. Öğrencilerden destan metninde sunulan bilgileri not almaları istenir. Metinde açıkça ifade edilen neden-sonuç, koşul-varsayım gibi bilgiler belirlenir (**OB1, KB3.3**). Metnin teması tespit edilir ve temanın ele alınan yönü açıklanır. Metnin yazılma amacı, toplumların ve milletlerin ortaya çıkış süreci de gözetilerek ve yazıldığı dönemle ilişkilendirilerek ortaya konur (**KB2.13**). Metnin dil ve anlatım yönünden sunulmuş şekli incelenir. Metindeki kişilerin özelliklerine, duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapılır (**SDB2.3**).

Metni okumadan önce yapılan tahminler ile okuduktan sonra içerikle ilgili ulaştığı bilgiler karşılaştırılır. Bunun için öğrencilerden bir T diyagramı kullanmaları istenebilir (**SDB1.2**). Okunan destan metni; ara metin olarak verilen halk hikâyesi ile tür, şekil, dönem ve üslup bakımından karşılaştırılır (**E1.2, OB9**). Bu amaçla öğrenciler, belirlenen 4 ölçüte (tür, şekil, dönem, içerik) göre metni karşılaştırabilmek için gruplara ayrılır. Gruplar, bu ölçütler doğrultusunda elde ettikleri bilgileri sınıflandırır (**E3.11**). Okunan destan metni özetlenir ve metnin içeriğine, Türk kültürü açısından taşıdığı öneme dair görüşler oluşturulur ve coğrafya disiplini ile ilişkisi açıklanır (**SDB2.2**). Açık uçlu sorularla süreç desteklenir. Okunan destanla ilgili grup sözcüleri geri bildirimlerini dile getirir.

TDE2.3

Okunan destanda yer alan kişilerin özellikleri ve destanda geçen olaylarla ilişkileri tespit edilir, bu kişilerin psikolojilerine değinilir. Destan metnindeki dil ve anlatım özellikleri ile yapı unsurları (kişiler, zaman, yer, olay) arasındaki ilişkiler belirlenir. Metin millî, manevi ve evrensel değerlerin aktarımı bağlamında değerlendirilir (**KB3.3**).

Öğrencilere metnin içeriği, türü, dil ve anlatımıyla ilgili kısa cevaplı sorular yöneltilerek eleştirel ve gerekçelendirilmiş görüş bildirmeleri sağlanır (**SDB3.3**). Destanlardaki baş karakterlerin çevrelerine güven vermeleri (**D4**), dayanışma duygularının güçlü olması (**D20**), cesaretli ve kararlı kişilikleri (**D11**), vefalı ve özverili olmaları (**D15**) değerlendirilerek bunların sebepleri tartışılır. Destanlarda kahramanların yolculuğa çıkma sebepleri ve yolculuk boyunca karşılaştıkları güçlüklerle baş etme yöntemleri soru-cevap yöntemi ile belirlenir (**SDB2.3, D12**).

Metnin yapı unsurlarına ilişkin sorgulamalar yapılması ve metnin yapı unsurlarının içeriğe katkısını anlamak için açık uçlu sorulara cevap verilmesi sağlanır (**E3.10**). İncelenen metin veya benzer bir metindeki yapı unsurları belirlenebilir. Bu unsurlar arasında benzerlik, farklılık, sebep-sonuç, amaç-sonuç, koşul-sonuç ve tutarlılık bakımından ilişki kurulur ve bunların metne katkısı değerlendirilir. Metnin dil ve anlatım özelliklerinin belirlenmesi, “zaman” kavramının bu özelliklere etkisi ve katkısı, yazarın üslup seçimi sorgulanır. Dil ve anlatım üzerinde durulurken metinde cümleleri zaman, yer-yön vb. yönlerden tamamlayan zarfların nasıl kullanıldığının tespit edilmesi sağlanır ve metindeki zarflarla ilgili çalışmalar yapılır.

Metnin içeriğine yönelik çıkarımda bulunulabilmesi için kısa cevaplı sorulardan veya görsel yorumlamaya dayalı sorulardan yararlanılabilir (**OB4**). Öğrencilerin metnin dikkat çekici özelliklerinden hareketle anlatıcı, olay, kişiler, yer ve zaman kavramlarını kendi düşünceleri ile ilişkilendirerek aktarmaları istenir (**SDB2.1, KB2.13**). Metnin oluşturulduğu dönem ile günümüzdeki millî, manevi, evrensel değerler ve diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesini ortaya koyan bir kavram haritası oluşturulabilir (**SDB1.2, SDB2.3, E2.3, E3.5**).

TDE2.4

Öğrenciler metni değerlendirmek için kendi ölçütlerini belirleyerek metne yönelik kendi duygu ve düşüncelerini aktarır (**SDB2.1, E2.2**). Seçtiği okuma stratejisinin temayı anlamaya, metin/metinleri incelemeye yönelik katkısıyla ilgili çıkarımlar yapar ve bunları paylaşır (**SDB3.3**).

Öğrencilerden kendilerini destan kahramanlarının yerine koyarak onların davranışlarını anlamlandırması istenir (**SDB2.3**). Kahramanların davranışlarına çeşitli davranış seçenekleri üretmeleri sağlanır. Bunun için bir yansıtma yazısı oluşturulması istenebilir. Öğrenciler okudukları metne yönelik görüş ve eleştirilerini gerekçelendirerek açıklar (**SDB3.3**).

- İkinci okuma metni olarak mesnevi türünde bir eser ele alınır. Metnin tahlil edilme sürecinde edebî metinlerin tahlil aşamaları izlenerek gerekli farklılaştırmalar yapılır.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrencilere okunan ve incelenen destandan hareketle Türk destanlarıyla ilgili bir sunum yapmaları için bir performans görevi verilir. Öğrencilerin performans görevleri için sınıf dışında hazırlık yapmaları istenir, performans görevi sınıfta sergilenir.

Bu süreçte öğrencilerden Türk destanları ile ilgili bir sunum içeriği hazırlayıp sunmaları istenir (**SDB1.2**). Bunun için öğrencilerin hangi destan/destanlar üzerine sunum yapacaklarına yönelik seçim yapmaları sağlanır. Okudukları destandan hareketle Türk destanlarıyla ilgili konuşma yapmak amacıyla nasıl bir içerik oluşturacağına karar vermeleri sağlanır. Amaca uygun bir konuşma yapmak için tür, yöntem ve tekniklerinden biri belirlenir. Konuşma stratejisi planlanır. Etkili bir konuşma yapılabilmesi için çevre ve şartlara uygun bir ortam hazırlanarak iletişimde ortaya çıkabilecek engeller ortadan kaldırılır (**SDB1.2, SDB2.1**).

TDE3.2

Öğrenciler tarafından destan türü hakkında önceki bilgileri ile konuşma konusuyla ilgili araştırmalardan elde ettiği bilgiler arasında, belirlenen amaca yönelik bağlantı kurulur. Konuşmanın giriş, gelişme ve sonuç bölümleri tasarlanır. Konuşmada ana düşünce olarak neyi vermek istediklerine ve öne çıkarılacak iletiye karar verilir. Ele alınan farklı destanların iletileri arasında karşılaştırma yapılabilir (**KB3.3**). Konuşmada ele alınacak destanın gelişimine yönelik araştırma yapılır ve konuşma metni hazırlanır. Konuşma planlanırken ele alınan konuya ve hedef kitleye uygun dil kullanımına özen gösterilir. Konuşmada kullanılacak beden dili ve söz varlığını etkin bir şekilde kullanabilmek için planlama yapılır. Görsel öğeler kullanılır. Hazırlanan plan taslağı grup içinde paylaşılır ve alınan dönütlerle plana son hâli verilir (**SDB1.2**).

TDE3.3

Öğrenci, Türk destanlarıyla ilgili hazırladığı konuşmanın planına uygun bir şekilde ve dikkat çekici bir girişle konuşmasına başlar. Görüşlerini ifade ederken tanımlama, açıklama, benzetme gibi düşünceyi geliştirme yollarına başvurabilir. Konuşmayı etkili kılmak için çeşitli metinlerden alıntılar yapabilir, görsellerden yararlanabilir. Uygun söz varlığı seçimi, düşünceyi geliştirme yolları, dil yapısında bağdaşıklık ve bağlaşıklık unsurlarının uygun kullanımı, verilmek istenen iletilerin aktarılma şekli gibi hususlara dikkat edilir.

Sunum sırasında Türk destanları arasında yapı unsurları, dinleyici/okura aktarılmak istenen ileti, millî unsurlar vb. yönleriyle sınıflandırmalar ve karşılaştırmalar yapılabilir (**D19, KB3.3**). Konuşma sırasında sesin ve beden dilinin ulaşılan yargıları desteklemek amacıyla etkili bir biçimde kullanıldığı, görsel ve işitsel öğelerle desteklenen bir sunum gerçekleştirilir (**SDB2.1**). Değerlendirmede içeriğe uygunluk, millî ve kültürel unsurlara yer verme, görsel öğeleri kullanma, zaman ve mekân kullanımı, sözü ve beden dilini etkili kullanma gibi ölçütler dikkate alınır.

TDE3.4

Öğrencilerin konuşma sırasında ileri sürdüğü görüşleri, muhatabına ulaştırdığı iletileri, beden dilini etkili kullanma durumunu, üslubunu değerlendirmesi ve bu değerlendirmenin ekranları tarafından da yapılması sağlanabilir (**SDB1.2**).

Böylece öğrencilerin sonraki konuşma görevleri için güçlü ve zayıf yönlerini belirlemesi ve bu tespitler doğrultusunda, konuşmayla ilgili kendisine yeni hedefler koyması, böylece özgün konuşmacı kimliği geliştirmesi sağlanır (**SDB1.1**).

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Öğrencilere fabl türünde bir metin dinletilir/izletilir (**SDB2.1, OB2**). Öğrenciler, fabl metnini tahlil etmek için kendilerine en uygun dinleme/izleme stratejileri belirler. Dinleme/izleme öncesinde öğrencilerin dinlemeye/izlemeye hazırlık yapması, bu amaçla önceki bilgilerini kullanması, sorular oluşturmaları, tahminde bulunması, amaç belirlemesi ve dinleme/izleme sırasında hangi stratejiyi kullanacağına karar vermesi vb. ölçütlerin yer aldığı bir kontrol listesi oluşturulur. Bu liste ile öğrencilerin seçim yapmaları ve dinleme/izleme sürecinde ilişkiyi sürdürme düzeyleri belirlenir (**OB1**).

TDE1.2

Öğrencilerin anlatmaya bağlı edebî metinler konusundaki ön bilgileriyle bağlantı kurarak fabl türünün özellikleriyle ilgili görüş oluşturmaları sağlanır. Gruplara ayrılan öğrencilerden fablda işlenen olayları günlük yaşamda karşılaşılabilecek benzer bir olayla ilişkilendirmeleri istenebilir. Öğrencilerden fabl metninde bu olayların işlenmesi durumunda metnin akışında hangi farklılıkların ortaya çıkabileceğine yönelik tahminlerde bulunmaları istenir (**SDB3.1**). Tahminlerin geçerliliğinin grup içinde kısa cevaplı ve açık uçlu sorularla sorgulanması neticesinde elde edilen sonuçlar sınıfta paylaşılır (**SDB2.2, KB3.3**).

Dinlenen/izlenen metindeki açık ve örtük iletiler belirlenir. Öğrencilerden bu iletileri kendi yaşamlarıyla ilişkilendirerek çıkarımlarda bulunmaları istenir (**SDB2.1**). Metnin teması, temanın ele alınış biçimi ve yazılış amacı belirlenir. Metinde yer alan bilgilerin sunulmuş şekli ile açık ve örtük iletiler metnin yazılış amacıyla ilişkilendirilir. Metindeki kişilerin davranışlarından hareketle onların duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapılır (**SDB2.3**).

Fabl metni ile yazar arasındaki ilişki belirlenirken değerler üzerinde durulur. Örneğin yazarın kaba, kurnaz, bencil ve tembel tiplere çoğunlukla neden yaptırım uyguladığı ve bu çerçevede karakterlere ne ölçüde adil davrandığı yorumlanır ve adalet değeri vurgulanır (**SDB2.3, D1**). Bu süreçte çalışma yaprakları oluşturulabilir, kısa cevaplı sorulardan yararlanılabilir. Süreç öncesinde metnin içeriğine yönelik önceden yapılan tahminler ile dinleme/izleme sonrasındaki düşüncelerin karşılaştırılması istenir.

Öğrencilerin fabl metnini içerik, tür, şekil, üslup, ileti vb. bakımlardan sınıflandırmaları; bu unsurlara yönelik bir karşılaştırma tablosu oluşturmaları sağlanır (**SDB1.2**). Öğrencilerden dinledikleri/izledikleri metni özetlemeleri, fabl metnine yönelik görüşleriyle ilgili düşüncelerini sunmaları istenir (**SDB2.1**). Çalışma kâğıdı ile süreç değerlendirmesi yapılır.

TDE1.3

Dinlenen/izlenen fablın çözümleme ve yansıma aşamaları için yaratıcılığı destekleyen tartışma teknikleri kullanılabilir (**E3.3**). Öğretmen açık uçlu bazı sorularla öğrenciyi çözümleme için yönlendirir. Öğrenciler, bu sorulara cevap vererek fabldaki her bir unsurun (konu, şahıs kadrosu, dil ve anlatım özellikleri vb.) işlevini belirlemiş ve bu unsurlar arasındaki ilişkiyi kavramış olur. Bu süreçte açıklama, onaylama, ikna etme gibi dilin işlevlerine karşılık gelen dil yapıları ile metnin üslubu ve metnin oluşturulma amacı arasındaki ilişkiler karşılaştırma tablosu ile incelenebilir. Fabl metninin diğer disiplinlerle ilişkisi değerlendirilebilir. Bu unsurların ana düşünceye katkısı da açık uçlu sorularla değerlendirilebilir.

TDE1.4

Öğrenciler dinlediği/izlediği fablı kendisinin belirlediği ölçütlere göre değerlendirir. Kendi düşünce ve değerlendirmelerini arkadaşlarınıninkilerle karşılaştırır. Kendini metindeki karakterlerin yerine koyarak onların davranışlarını anlamlandırır, kendisi ile metindeki

karakterler arasındaki ortak ve farklı yönleri belirler **(SDB2.3)**. Fabl metninde sunulan düşünce ile kendi yorumu arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklar. Metnin yazılış amacına ulaşmış ulaşmadığını sorgular. Dinlediği/izlediği fabldan hareketle yazacağı fabl metninin amacını belirler. Öğrencilerden etkin dinleyici/izleyici kimliklerini oluşturmalarına yönelik dinleme/izleme sürecindeki deneyimlerini değerlendiren bir öz değerlendirme yapmaları istenir **(SDB1.2)**. Bu süreçteki duygu, düşünce ve davranışlarını içeren yansıtıcı yazılar yazmaları istenir **(SDB1.3)**.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1

Öğrencilerin temaya uygun bir fabl yazmalarına yönelik performans göreviyle yazılı bir ürün ortaya koyması sağlanır. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir **(E2.2, SDB1.2)**.

Öğrencilerden yazacakları fabla yönelik yazma amaçlarını, yöntem ve stratejilerini belirlemeleri istenir. Yazma süreci ile ilgili yaşanabilecek engeller tespit edilir ve seçilen stratejilerle ortadan kaldırılır **(SDB2.1)**.

TDE4.2

Öğrencilerden fablın yazılış amacına yönelik ön bilgilerini gözden geçirmeleri istenir. Fabl türü hakkında önceki bilgileri ile yazma konusuyla ilgili araştırma sonucu elde edilen bilgiler arasında, belirlenen amaca yönelik bağlantı kurulur.

Yazının serim, düğüm, çözüm ve öğüt bölümleri tasarlanır. Metnin temasına ve verilecek öğüde karar verilir.

Yazma amacına uygun fabl metinleri karşılaştırılır, bilgiler toplanır. Elde edilen bilgiler ve söz varlığı dikkate alınarak yazılar tasarlanır. Fablın konusuna ve hedef kitlesine uygun bir dil kullanılmasına özen gösterilir. Yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilir. Yazının içeriğini desteklemek amacıyla görsel unsurlardan yararlanılır **(SDB1.2)**. Hazırlanan fabl taslağı, grup üyeleriyle paylaşılır ve alınan dönütler doğrultusunda plana son şekli verilir.

TDE4.3

Fabl yazma planı doğrultusunda dikkat çekici bir girişle metne başlanır. Fabl kurgusu doğrultusunda olaylar estetik bakış açısı ve özgün bir üslupla yazılır **(D7)**. Anlatımda deyim, atasözü gibi söz varlığı unsurları metnin kurgusuna uygun bir şekilde kullanılır. Kaleme alınan fablda dil bilinçli ve özenli kullanılır. Yazıda bağdaşıklık öğelerinin kullanımına, yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilir.

Fablda verilmek istenen öğüt açık veya örtük şekilde dile getirilir. Yazının öğüt bölümünde olumlu tutum ve değerler öne çıkarılır. Fablın serim, düğüm, çözüm ve öğüt bölümlerinin başlangıç ve bitiş kısımları tespit edilir. Fabl kurgusunun içeriğine uygun bir başlık belirlenir. Değerlendirmede yaratıcılık, biçim ve tür özellikleri, ahenk unsurları, etkileyicilik gibi ölçütler kullanılır.

TDE4.4

Öğrencilerin yazdıkları fabl metnini içerik, dil ve anlatım yönünden değerlendirmeleri sağlanır. Fabl yazma çalışmalarında ortaya çıkan ürünlere yönelik öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılır **(SDB1.2, KB3.3)**. Oluşturulan öz değerlendirme ve akran değerlendirme formlarının içeriğinde yazma becerisinin kural uygulama aşamasında belirlenen ölçütlerin yanı sıra özgünlük, tutarlılık, yaratıcılık gibi yazma ürünlerine değer katan unsurlara yer verilir.

Öğrencilerin yazdıkları fabllar sınıf panosunda, okul gazetesinde veya genel ağıdaki güvenilir ortamlarda paylaşılabilir.

Yazma sürecinde karşılaşılan zorluklara ilişkin bir liste oluşturulur. Sonraki yazma çalışmalarında bunlarla ilgili hataların düzeltilmesi için neler yapılabileceği üzerine fikir yürütülür **(SDB3.1)**. Yazma sürecindeki olumlu davranışlar pekiştirilir.

Tema Sonu Değerlendirme

“Dünden Bugüne” temasının işleniş sürecinde öğrenme günlüğü tutularak öğrencilerin gelişimleri takip edilir. Tema sonunda öğrencilerin okuma ve dinleme/izleme metinlerini incelemeleri ile konuşma ve yazma ürünleri birlikte değerlendirilir. Öğrenme günlükleri incelenerek destandan mesnevi türüne kadar ilerleyen süreçte Türk dili ve edebiyatındaki değişim ve dönüşüm yolculuğuna ilişkin tespit edilen bilgi eksikliklerinin ve kavram yanlışlarının giderilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilir.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Öğrencilerden tahlil ettikleri destan, mesnevi ve fabl türlerinden birer metin okuyup tahlil etmeleri ve derste tahlil ettikleri aynı türdeki metinle karşılaştırıp bir karşılaştırma tablosu oluşturmaları istenebilir. Tahlil edilen bu metinleri dijital hikâye veya film şeridi hâline getirmeleri beklenebilir. Destanlarla ilgili bir pano çalışması yaptırılabilir.

* Mesnevi ile roman ve hikâye türlerinin olay, çatışma, kişi, yer, anlatıcı gibi unsurlar bakımından benzerlik ve farklılıklarını seçtiği eserler üzerinden ortaya koyan bir çalışma yapılması beklenebilir.

Destekleme

Öğrencilere tema kapsamında tahlil edilen türlerle ilgili çalışma kâğıdı verilebilir. İncelenen metinlerin filmi var ise öğrencilerin bu filmi izlemeleri istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. TEMA: NESİLLERİN MİRASI

Bu temada edebiyatın sosyolojik değişimlere ve bu değişimlerle çağlar boyu kazanılan kültürel birikimin ortaya çıkmasına zemin hazırlaması üzerinde durulmakta ve Türk dili ve edebiyatı tarihinde din, sosyoloji, felsefe, dil ve kültür alanlarında yaşanan değişimlerin edebî türlere yansması ele alınmaktadır. Öğrencilere nesilden nesile aktararak bugüne miras kalan edebî birikimimizle ilgili farkındalık kazandırılması hedeflenmektedir.

Bu temada okuma metni olarak Dede Korkut hikâyelerinden bir örnek ve Tanzimat Dönemi'nden bir şiir seçilir, ara metin olarak Servetifünun Dönemi'nden bir roman ve Fecriati Dönemi'nden bir şiir kullanılır. Dinleme/izleme metninde Millî Edebiyat Dönemi'nden çok modlu metin özelliği taşıyan bir hikâye ele alınır. Konuşmada öğrencinin tahlil ettiği Dede Korkut hikâyelerinden birini seçerek canlandırması, yazmada ise dinlediği/izlediği Millî Edebiyat Dönemi'ne ait hikâyeyi bir şiir hâline getirebilmesi sağlanır.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma: 20)

**ALAN
BECERİLERİ**

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/İzleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

-

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E1.2. Bağımsızlık, E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.1. Uzmanlaşma, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D7. Estetik, D11. Özgürlük, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Tarih, Din, Psikoloji, Sosyoloji

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.18. Tartışma, KB3.1. Karar Verme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. "Nesillerin Mirası" temasında ele alınan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme
- TDE1.2. "Nesillerin Mirası" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. "Nesillerin Mirası" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE1.4. "Nesillerin Mirası" temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. "Nesillerin Mirası" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme
- TDE2.2. "Nesillerin Mirası" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. "Nesillerin Mirası" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE2.4. "Nesillerin Mirası" temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

- TDE3.1. Dede Korkut hikâyelerinden birini canlandırdığı konuşma sürecini yönetebilme
- TDE3.2. Dede Korkut hikâyelerinden birini canlandırdığı konuşmasına uygun içerik oluşturabilme
- TDE3.3. Dede Korkut hikâyelerinden birini canlandırdığı konuşmasında kural uygulayabilme
- TDE3.4. Dede Korkut hikâyelerinden birini canlandırdığı konuşmasına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

- TDE4.1. Dinleme/izlemede incelediği hikâyeyi şiire dönüştürerek oluşturduğu yazısında yazmayı yönetebilme
- TDE4.2. Dinleme/izlemede incelediği hikâyeyi şiire dönüştürerek oluşturduğu yazısında içerik oluşturabilme
- TDE4.3. Dinleme/izlemede incelediği hikâyeyi şiire dönüştürerek oluşturduğu yazısında kural uygulayabilme
- TDE4.4. Dinleme/izlemede incelediği hikâyeyi şiire dönüştürerek oluşturduğu yazısına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Nesillerin Mirası" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesinde din, sosyoloji, felsefe, dil ve kültür gibi alanlarda yaşanan değişimler çerçevesinde Dede Korkut hikâyelerinden bir metin ile Tanzimat Dönemi'nden bir şiir incelenir. Ara metin olarak Servetifünun Dönemi'nden bir roman ile Fecriati Dönemi'nden bir şiir ele alınır. Bu metinler aracılığıyla sosyolojik, felsefi ve kültürel hayatta meydana gelen değişimlerin edebiyata nasıl yansıdığına cevap aranır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerin Dede Korkut hikâyelerinden birini canlandırmaları suretiyle sözlü bir anlatım gerçekleştirilir. Böylece geçmişten bugüne kültürümüzde değişmeden kalan ve değişen unsurları daha iyi anlamaları sağlanır.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde Millî Edebiyat Dönemi'nin ruhunu yansıtan bir hikâye örneği incelenir. Bu metin ile millî değerlerin edebiyata nasıl yansıdığı, tarihî gerçekliklerin edebiyata hangi yönlerden kaynaklık ettiği gibi konuların üzerinde durulur ve öğrencilerde millî bilincin uyandırılması hedeflenir.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerin dinledikleri/izledikleri Millî Edebiyat Dönemi'ne ait hikâyeyi bir şiir metni hâline getirmeleri sağlanır. Böylece bir metinde konu edilen olay, durum ya da duygular farklı bir edebî türle ifade edilirken dilin özgün ve etkili kullanımı sağlanır.

Anahtar Kavramlar

sözlü kültür, olağanüstülük, kurmaca, millî edebiyat, açık ve örtük ileti, dönem, yaşantı, şiir, hikâye, roman, millî bilinç, değişim, yenilik

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kısa cevaplı sorular
- Gözlem formları
- Çıkış kartları
- Açık uçlu sorular
- Öğrenme günlüğü
- T diyagramı
- Karşılaştırma tablosu
- Çalışma kâğıdı
- Bilgi haritası

Bu temada okumayı yönetebilme sürecinde kısa cevaplı sorular kullanılabilir. Anlam oluşturma için bilgi haritası, karşılaştırma tablosu, kısa ve açık uçlu sorular; çözümleme yapmaya yönelik T diyagramı, kavram haritası, karşılaştırma tablosu ve öz yansıtma ile ilgili öğrenme günlüğü kullanılabilir.

Dinleme/izleme metinleri ile ilgili olarak dinlemeyi/izlemeyi yönetmeye yönelik kısa cevaplı sorular, anlam oluşturma için çalışma kâğıdı, metin çözümlemeye yönelik gözlem formu ve karşılaştırma tablosu, öz yansıtma için açık uçlu sorular kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Dede Korkut hikâyelerinden birini canlandırabilmeye yönelik performans görevi
- Dinleme/izlemede incelediği hikâyeyi şiir şeklinde yazmaya yönelik performans görevi

Öğrencilerin okudukları ve çözümledikleri Dede Korkut hikâyesini canlandırabilmelerine yönelik performansları dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, görsel ve işitsel öğeleri kullanma, canlandırma becerisi, zaman ve mekân kullanımı, beden dilinin kullanımı vb. ölçütler yer alır. Bu çalışma grup çalışması hâlinde de yapılabilir.

Öğrencilerin dinledikleri/izledikleri hikâyeyi şiir şeklinde yazmaya yönelik performansları; içeriğe uygunluk, etkileycilik, şiir dilinin etkili kullanımı, noktalama ve dil bilgisi vb. ölçütler bağlamında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirme öğrenme günlüğü ile gerçekleştirilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Öğrencilerin toplumda meydana gelen sosyal, siyasi ve kültürel değişimlerin edebî eserleri etkilediğini; benzer şekilde edebî anlatımların da sosyal, siyasi ve kültürel değişimlere sebep olduğunu; tahlil edilecek metinlerin türlerine özgü temel kavramları (anlatıcı, olay örgüsü, kişi, zaman, mekân, söyleyici, ahenk unsurları vb.) ve fiiller ile ilgili dil bilgisi konularını bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) belirlemek, konu ile ilgili farkındalık düzeylerini tespit etmek için soru-cevap, kavram haritası, görsel okuma, sınıf içi tartışma vb. yöntemler uygulanabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerin şiir ile anlatmaya bağlı edebî metinlerin yapı özellikleri hakkında önceki bilgileri, bu temada öğrenecekleri bilgilere temel oluşturur. Metinlerin incelenmesinde tarih, sosyoloji, felsefe ve psikoloji disiplinleriyle ilgili bilgilerden faydalanılır. Ayrıca bu temada edinilen bilgi ve beceriler 11 ve 12. sınıfta ele alınacak temalara temel oluşturur.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu tema çerçevesinde Dede Korkut hikâyelerinden bir metin ile Tanzimat Dönemi'nden bir şiir okuma metni olarak incelenir. Ayrıca ara metin olarak Servetifünun Dönemi'nden bir roman kullanılır. Dinleme/izleme metni olarak Millî Edebiyat Dönemi'nden bir hikâye tahlil edilir. Konuşma becerisi kapsamında öğrencilerden Dede Korkut hikâyelerinden birini canlandırmaları beklenir. Yazma çalışmalarında ise dinlenen/izlenen Millî Edebiyat Dönemi'ne ait hikâye, şiir metnine dönüştürülür.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Öğrencilerin "değişim" ve "dönüşüm" kavramlarını güncel hayatla ilişkilendirebilmelerine yönelik bir beyin fırtınası gerçekleştirilir (**E1.1, SDB2.1**). Sosyal hayattaki değişim ve dönüşümü somutlaştırıcı nitelikte görseller sınıfa getirilir ve bunlarla ilgili öğrencilerin görüş belirtmeleri istenir. "Bu görsellerde dikkatinizi çeken unsurlar nelerdir?", "Sizce bu görsellerdeki değişikliklerde neler etkili olmuş olabilir?" vb. nedenleriyle açıklayabileceği kısa cevaplı sorularla öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi tespit edilir.

Dede Korkut hikâyeleri ile ilgili çok modlu bir metin sınıfta dinletilir/izletilir (**SDB2.1**). Öğrencilerin bu metinden hareketle Dede Korkut hikâyeleri ile ilgili neler bildikleri sorgulanır, ön bilgileri yoklanır. Ardından öğrencilerden okuma metni olarak seçilen Dede Korkut hikâyesine göz gezdirmeleri istenir. Öğrencilerden metnin dış özelliklerinden (başlık, görsel unsurlar vb.) hareketle metnin konusuyla ilgili tahminlerde bulunması istenir. Seçilen Dede Korkut hikâyesinin tahlil edileceği hatırlatılır, uygun yöntem ve strateji belirlenerek öğrencilerin metni okumaları sağlanır (**E3.2**). Öğrencilerden ön bilgilerinden yararlanarak metinde açıkça veya örtük olarak verilen bilgiler arasında ilişki kurmaları, metnin içeriğine yönelik anlam oluşturmaya çalışmaları istenir (**E3.10**).

TDE2.2

Öğrencilerin metnin içeriğinden hareketle sosyal hayattaki değişim ve dönüşüm kavramını dil ile ilişkilendirmeleri ve bu konudaki düşüncelerini sözlü olarak dile getirmeleri sağlanır (**E3.1, SDB2.3**). Metinde anlamı bilinmeyen kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları bağlamdan hareketle tahmin edilir.

Metinde açıkça yer alan bilgilerden hareketle metnin ortaya çıktığı dönemin dil ve anlatım özellikleri üzerinde durulur. Metnin yazılma amacı, konusu ve teması belirlenir. Metindeki karakterlerin davranışlarından duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapılır **(SDB2.3)**. Öğrencilerden metinle ilgili yaptıkları çıkarımlarla bir bilgi haritası oluşturmaları istenir **(SDB1.2, E3.5)**. Tema kapsamında ele alınan Dede Korkut hikâyesi, Türk dili ve edebiyatının farklı dönemlerinden alınan ara metinlerle içerik, tür, şekil, dönem, üslup, ileti vb. yönlerden karşılaştırılır. Bunun için öğrencilerden bir karşılaştırma tablosu oluşturmaları istenir. Karşılaştırma yoluyla elde edilen bilgiler sınıflandırılır. Metinlere yönelik geri bildirimler sunmak için bu bilgilerden yararlanılabilir. Bu bağlamda metnin içeriğine, türüne, dil ve anlatım özelliklerine yönelik yapılacak beyin fırtınası ile kısa cevaplı, açık uçlu sorular kullanılarak öğrencilerin metinle ilgili eleştirilerini ve görüşlerini gerekçeleriyle belirtmeleri sağlanır **(SDB3.3, KB3.1)**.

TDE2.3

Okunan Dede Korkut hikâyesindeki karakterlerin özellikleri, amaçları incelenir. Metnin dil ve anlatım özellikleri belirlenir. Metnin yapı unsurları tespit edilerek bu unsurların metnin içeriğine katkısı üzerinde durulur. Metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin metnin yazıldığı dönemle ve toplumla ilişkisi açıklanır. Metin; diğer disiplinlerle ilişkisinin yanı sıra millî, manevi ve evrensel değerlerin aktarımı bakımından değerlendirilir **(D14, D19)**.

Tahlil edilen Dede Korkut hikâyesi ile ara metin olarak okunan Servetifünun Dönemi'ne ait roman karşılaştırılır. Karşılaştırılan eserlerin yapı unsurları, yazıldıkları dönemin özellikleri veya dil ve anlatım özelliklerini yansıtan ifadeler belirlenerek bunlar arasındaki farklar ortaya konur. Yapılan tespitler için T diyagramı kullanılabilir, tespit edilen unsurlar arasındaki ilişkiyi göstermek için bir kavram haritası veya kontrol listesi oluşturulabilir **(SDB1.2)**. Karşılaştırılan metinlerin dil ve anlatım, dönem vb. özellikleri dikkate alınarak değerlendirmeler yapılabilir. Dil ve anlatım ile ilgili özellikler değerlendirilirken incelenen metinlerdeki fiiller üzerine çalışmalar yapılır. Tahlil edilen metinler ile ara metinler arasında bir bağ kurulup metinler arası veya disiplinler arası karşılaştırmalar yapılır. Bunun için öğrencilerden bir karşılaştırma tablosu oluşturmaları istenir. Tablolardaki ortak ifadeler bir araya getirilerek bunların sınıf panosunda sergilenmesi sağlanabilir.

TDE2.4

Öğrencilerden tahlil ettikleri Dede Korkut hikâyesini kendi beğeni ölçütlerine uygun olarak değerlendirmeleri istenir. Öğrenciler, kendilerini inceledikleri metinlerdeki karakterlerin yerine koyarak kahramanların davranışlarını anlamlandırılabilirler **(SDB2.3)**. Metindeki olaya, duruma, soruna ya da karakterlerin davranışlarına seçenekler üretebilirler. Öğrencilerden tahlil ettikleri metin ile karşılaştırma metni olarak verilen metinler arasında konu, amaç, yapı unsurları, dil ve anlatım bağlamında ilişkiler kurmaları ve bu amaçlara yönelik çeşitli ölçütler oluşturarak değerlendirmeler yapmaları istenir. Öğrenciler, yaptıkları bu çalışmalar ile ilgili bir öğrenme günlüğü oluşturabilir **(SDB1. 2)**.

- İkinci okuma metni olarak Tanzimat Dönemi'nden bir şiir işlenir. Şiirin incelenmesinde edebî metinlerin tahlil aşamaları takip edilir. Şiir türüne özgü özellikler (coşku ve heyecana bağlı edebî metin olması, genellikle mecaz anlamlı kelimelerin kullanılması, imge, sembol kullanımı, ahenk unsurları vb.) göz önünde bulundurulur. Tanzimat Dönemi'nden seçilen şiir tahlil edilirken ara metin olarak Fecriati Dönemi'nden bir şiir kullanılır.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrencilere Dede Korkut hikâyelerinden birini canlandırmalarına yönelik bir performans görevi verilir. Öğrencilerden performans görevleri için sınıf dışında hazırlık yapmaları istenir, performans görevi sınıfta sergilenir **(SDB2.1)**.

Öğrencilerin amaca, konuya, hedef kitleye uygun konuşma yöntem ve stratejileri seçmeleri; iletişim ve görgü kurallarına uygun hareket etmeleri sağlanır. Bu uygulama için grup çalışması yapılır **(SDB2.2)**, iletişim kurallarına uymaya özen gösterilir ve iletişim engeli olmaması için gerekli ortam hazırlanır **(E2.2, E3.3, SDB2.1)**.

TDE3.2 ve TDE3.3

Öğrenciler, Dede Korkut hikâyelerinden birini canlandırmak için seçer. Bu hikâyeyi tercih etme nedenini açıklar **(SDB3.3)**. Bu aşamada öğrenciler hikâyedeki kişiler, zaman, mekân, dil ve anlatım özellikleri ile ilgili bilgi edinir ve ön bilgileri doğrultusunda metne yorumlarını katarak bir canlandırma planı hazırlar **(E3.3, SDB1.2, OB1, KB3.1)**. Metne kendi yorumlarını katarken uygun olan düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır. Gruplar hazırladıkları canlandırma planlarını karşılaştırarak planların tutarlılığını ve ana düşünceyle ilişkisini değerlendirir. Daha sonra gruplar çalışmalarını uygun şekilde bir araya getirerek anlam akışına göre bir canlandırma sırası oluşturur **(E2.3, SDB2.2)**.

Öğrenciler, canlandırma için uygun dekoru ve görsel öğeleri belirleyerek düzenler ve canlandırmalarını yapar **(SDB2.1)**. Canlandırma sürecinde hikâyedeki iletileri sınıf ortamında açık bir şekilde ifade eder. Metne kendi yorumlarını katarken bağdaşıklık öğelerinden faydalanır, Türkçeyi millî bir bilinçle, kurallarına uygun bir şekilde kullanır **(E3.11, E1.5, D19)**.

TDE3.4

Performans sürecinde öğrencilerin canlandırmaları dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Özgünlük, dil yapıları, ana düşünceye uygunluk, mekân ve zaman yönetimi, beden dili kullanımı, görsel ve işitsel öğelerin kullanımı gibi ölçütler puanlamada kullanılır.

Öğrenciler canlandırma sürecindeki davranış, duygu ve düşüncelerini değerlendirebilirler. Bu amaçla sözlü anlatımlarına yönelik bir öz değerlendirme yapmaları sağlanabilir **(SDB1.2)**. Öz değerlendirme sonrasında elde edilen sonuçları, öğretmen ve akran değerlendirmeleri ile gözden geçirmeleri istenebilir. Geri bildirimlerden hareketle bundan sonra yapacakları konuşmalar için kendilerine yeni hedefler belirlemeleri, özgün bir konuşmacı kimliği oluşturmaları sağlanabilir **(E3.11, D11)**.

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

Bu temada Millî Edebiyat Dönemi'nden bir hikâye dinleme/izleme metni olarak seçilir.

TDE1.1

Öğrencilerin ilgilerini uyandırmak için bir film şeridi gösterilir. Film şeridindeki görsellerden hareketle, sosyal hayatta yaşanan değişimin edebiyata nasıl yansıdığına yönelik sınıf içinde bir tartışma yapılır **(SDB2.2)**. Tartışma neticesinde öğrencilerin üzerinde fikir birliğine vardıkları yargılar belirlenir **(KB2.18)**. Bunların yardımıyla ön bilgiler kontrol edilir. Öğrencilerin dinleme/izleme metni için konuya ve amaca uygun dinleme/izleme stratejisi belirlemeleri sağlanır. Metin dinlenirken/izlenirken metni çözümlemeye yardımcı olacak unsurlara yönelik notlar alınması hatırlatılır.

Metnin türüne ait özelliklere ait çıkarımlarda bulunulur ve metnin başlığı ile içeriği arasında ilişki kurulur. Öğrencilerden dinleme/izleme metninin içeriği ile ilişkilendirilebilecekleri bir görsel seçecek olsalar bunun nasıl bir görsel olacağıyla ilgili görüşlerini ifade etmeleri istenir. Bunun için kısa cevaplı sorular sorulur **(OB4)**. Dinleme/izleme sürecinde uygun zaman ve durumda söz hakkı alınması, görgü kurallarına uyulması, uygun yerlerde örnekler verilmesi, ifade edilen düşüncelerin kısa cevaplı sorularla gerektiğinde tekrarlanması sağlanır.

TDE1.2

Dinleme/izleme metnine yönelik yapılacak çalışmalarla dönemin edebî anlayışı, sosyal yaşantısı, dil özellikleri hakkında açık uçlu sorularla öğrencilerin çıkarımda bulunması sağlanır **(SDB2.3)**. Metnin konusu ve teması belirlenir ve metindeki karakterlerin davranışlarından duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapılır **(E1.2, SDB2.3)**. Öğrenciler bunları yaparken hazırlayacakları çalışma kâğıdından yararlanabilir. Dinleme/izleme metnindeki iletiler dönem özelliği, önem, gerçeklik vb. açılardan ara metinlerle karşılaştırılır. Bunun yanı sıra içerik, tür, dil ve anlatım yönleriyle karşılaştırmalar yapılır. Öğrencilerden ayrıca tespit ettikleri bilgileri sınıflandırmaları, bunlardan yararlanarak dinlenen/izlenen metne yönelik geri bildirimler sunmaları istenir. Dinleme/izleme metnindeki görsellerin metnin içeriği ile ilişkisine dair çıkarımlar yapılır.

TDE1.3

Dinleme/izleme metnine yönelik kısa cevaplı sorularla öğrencilerin metindeki karakterlerin özellikleri ve niyetlerini incelemeleri sağlanır **(SDB2.3)**. Metnin yapı unsurları, dil ve anlatım özellikleri belirlenir. Dinleme/izleme metninin tür ve dönem özellikleri tespit edilerek metindeki iletilerin benzerlik, farklılık, sebep-sonuç, amaç-sonuç, koşul-sonuç ve tutarlılık bakımından karşılaştırma tablosuyla ilişkilendirilmesi sağlanır. Dinlenen/izlenen metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özellikleri değerlendirilir. Metnin diğer disiplinlerle ilişkisi üzerinde durulur. Bu amaçlar doğrultusunda dinleme/izleme metnine yönelik bilgilerin yer aldığı bir gözlem formu hazırlanabilir.

TDE1.4

Öğrencilerin dinlediği/izlediği metin hakkında değerlendirmeler yapabilmek, metinler arası veya disiplinler arası ilişki kurmak için çeşitli ölçütler belirlemeleri istenir. Bu ölçütlerden yararlanılarak metne ilişkin görüş ve eleştiriler gerekçeleriyle ifade edilir **(SDB3.3)**. Öğrencilerden kendilerini, dinlediği/izlediği metindeki karakterlerin yerine koyarak kahramanların davranışlarını anlamlandırmaları ve bu davranışların yerine seçenekler üretmesi istenir **(SDB2.3)**. Öğrencilerin dinlediği/izlediği metin ile gerçek dünya bilgisine dayalı karşılaştırmalar yapmaları sağlanabilir. Dinleme/izleme sürecinde oluşan duygu, düşünce ve davranışların nedeni olan fiziksel ve zihinsel etkenler gözden geçirilir. Bunun için öz değerlendirme formundan yararlanılabilir **(E2.2, OB1, SDB1.2)**.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1

Öğrencilere dinledikleri/izledikleri hikâyeyi şiir hâline getirecekleri bir yazma çalışmasına yönelik performans görevi verilir. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir. Çalışma esnasında öğrencilerin sorumluluk bilinci ile hareket etmeleri ve görevlerini özveriyle yerine getirmeleri sağlanır **(D16)**.

Bu süreçte öğrencilerin, estetik bakış açısıyla bireysel bir çalışma ortaya koymaları istenir (**OB9, D7**). Öncelikle yazma amaçlarını belirlemeleri ve yazacakları şiir için türe özgü bilgilerini göz önünde bulundurmaları ve amaca uygun yazma stratejisi belirlemeleri sağlanır (**KB3.1**).

TDE4.2 ve TDE4.3

Öğrenciler; dinledikleri ve tahlil ettikleri hikâyeye ilişkin anlam, dil kullanımı, betimlemelerin özellikleri gibi ön bilgilerini kullanmak suretiyle yazacakları şiirin arkadaşları üzerindeki etkisini tahmin ederek yazılarını planlar. Bu planda şiirin iletisi göz önünde bulundurulur (**OB1**). Yazıda aktarılacak istenen iletiler belli bir sıraya konur (**E3.7**). Bu süreçte öğrenciden özgün bir üslupla metnini oluşturması istenir (**E3.3**). Metnini zenginleştirmek amacıyla bağlama uygun söz varlığından yararlanılır, iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir (**OB1**). Şiirde eksiltili cümle yapıları da kullanılabilir. Şiirin etkisini artırmak amacıyla görsel öğelerden yararlanılabilir (**OB4**). Öğrenciler şiirlerini arkadaşlarıyla paylaşarak onların görüşlerini alır ve ilk düzenlemelerini yapar (**E3.5, SDB2.1**). Metnin dil bilgisi kurallarına uyularak yazılması sağlanır ve gerekli düzenlemelerle şiire son şekli verilir. Öğrenciler yazdığı şiiri sınıfta sunabilir, okul gazetesinde veya genel ağıdaki güvenilir ortamlarda paylaşabilir.

TDE4.4

Ürünler dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, etkileycilik, şiir dilinin etkili kullanımı, dil bilgisine uygunluk vb. ölçütler yer alır.

Öğrencilerin yazılı anlatımlarına yönelik öz değerlendirme bulunmaları sağlanır (**SDB1.2**). Elde edilen sonuçlar öğretmen ve akran değerlendirmesi ile gözden geçirilerek ürüne son şekli verilir. Öğrenciler, geri bildirimlere bağlı olarak bundan sonra yazacakları metinlerle ilgili yeni hedefler belirler ve özgün yazar kimliği oluşturur.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda öğrencilerden bu temayla ilgili öğrenme günlüğü yazmaları istenir. Bu öğrenme günlüğü ile öğrencilerin temaya başlamadan önce ve tema sonrasında kendilerinde bilişsel olarak nasıl bir değişiklik oluştuğunun farkına varmaları sağlanır.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Öğrencilerden tahlil ettikleri Dede Korkut hikâyesi ile ilgili alan yazını çalışması yapmaları istenebilir. Temada sözü edilen edebî dönemlere yönelik dönem-eser çalışması yaptırılabilir. Farklı türde bir metin tahlil edilebilir. Mesela Tanzimat Dönemi'nden bir roman tahlil edilmiş ise bu aşamada farklı türde metinler kullanılabilir.

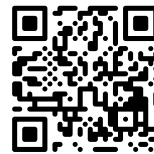
* Türk edebiyatında 19. yüzyılda roman türünün gelişiminde etkili olan edebî akımları ve bu akımların özelliklerini gösteren eserleri kavram haritası yaparak arkadaşlarına sunması öğrencilerden istenebilir. Aynı performans görevini Türk edebiyatında etkili olan şiir akımları üzerinden de gerçekleştirmeleri beklenebilir.

Destekleme

Öğrencilerden temada sözü edilen dönemlerin sosyal, siyasi, kültürel yapısını yansıtan görsellerin yer aldığı bir pano hazırlamaları istenebilir. Sözü edilen edebî dönemlerdeki metinlerin sadeleştirilmiş hâllerine yer verilebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

11. SINIF TEMALARI

1. TEMA: BİR DİYECEĞİM VAR!

Bu temada; kendini ifade etmek, görüş belirtmek, söylenmek istenenleri karşı tarafa iletmek için dilin nasıl kullanıldığının fark ettirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda edebiyatın estetik yönünün yanı sıra iletişim sağlamadaki temel görevi üzerinde durulmuş, iletişimin günlük hayatta karşılaşılabilecek yansımalarına odaklanılmıştır. Öğrencilerin kendilerini ifade edebilme becerilerine, iletişimde ve günlük yaşamda dilin işlevsel kullanımlarına dikkat çekilmiştir.

Bu temada okuma metni olarak geleneksel Türk tiyatrosundan Karagöz oyunu seçilmiştir. İncelenmek üzere seçilen ikinci metin ise mektuptur. Ara metin, dilekçe olarak belirlenmiştir. Dinleme/izlemede iletişim konulu çok modlu bir metin ele alınmıştır. Konuşma becerisi için öğrencilerin iletişim engellerini konu alan bir drama sergileyebilmeleri, yazma becerisi için bir e-posta içeriği oluşturabilmeleri beklenmektedir.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma: 20)

**ALAN
BECERİLERİ**

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/İzleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

-

EĞİLİMLER

E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.2. Odaklanma, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitik Düşünme, E3.8. Soru Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.1. Uyum, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D4. Dostluk, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Tarih, Sosyoloji, Psikoloji

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.7. Karşılaştırma, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB3.2. Problem Çözme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1. "Bir Diyeceğim Var!" temasında ele alınan metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme

TDE1.2. "Bir Diyeceğim Var!" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

TDE1.3. "Bir Diyeceğim Var!" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

TDE1.4. "Bir Diyeceğim Var!" temasında ele alınan metinlerden hareketle görüşlerini yansıtabilme

Okuma

TDE2.1. "Bir Diyeceğim Var!" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

TDE2.2. "Bir Diyeceğim Var!" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

TDE2.3. "Bir Diyeceğim Var!" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

TDE2.4. "Bir Diyeceğim Var!" temasında ele alınan metinlerden hareketle görüşlerini geliştirip yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1. Günlük yaşamda karşılaşılabileceği iletişim engellerini konu alan konuşmasını yönetebilme

TDE3.2. İletişim engellerinin nedenlerini, sonuçlarını ve çözümlerini yansıtacağı konuşması için içerik oluşturabilme

TDE3.3. Sözlü iletişim engellerine ilişkin farklı bakış açılarını deneyimlediği konuşmasında kural uygulayabilme

TDE3.4. Günlük hayatta karşılaşılan sözlü iletişim engellerine yönelik gerçekleştirdiği konuşmasında görüşlerini yansıtabilme

Yazma

TDE4.1. Duygu, düşünce ve isteklerini etkili bir şekilde ileteceği yazısını yönetebilme

TDE4.2. Günlük hayatta karşılaşılan durumlara ilişkin duygu ve düşüncelerini etkili kullanacağı yazısı için içerik oluşturabilme

TDE4.3. Günlük hayatta karşılaşılan durumlara ilişkin duygu ve düşüncelerini etkili kullanacağı yazısı için kural uygulayabilme

TDE4.4. Günlük hayatta duygu, düşünce ve isteklerini ifade ettiği yazısında görüşlerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Bir Diyeceğim Var!" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için ele alınan ilk metin, dilin iletişimde ve günlük yaşamda kullanımına örnek oluşturması bakımından, yanlış anlaşılmalara ve söz oyunlarına dayalı mizahi bir tür olan Karagöz'dür.

Karagöz metni tahlil edilirken Geleneksel Türk Tiyatrosu hakkında bilgi verilir. İkinci okuma metni olan mektup işlenirken öğretici metinlere yönelik metin tahlili sürecinin aşamaları takip edilir. Mektup türüne özgü dil, yapı ve üslup özellikleriyle ilgili gerekli bilgi-

ler verilir. Ara metin ise bir dilekçe örneğidir. Dilekçenin günlük yaşamdaki kullanımına dikkat çekilir ve dilekçe yazımı üzerinde durulur. Konuşma becerisinin geliştirilmesinde sözlü iletişim engellerini konu alan bir canlandırma yapılır. Canlandırma öncesinde konuya dikkat çekmek amacıyla sözlü iletişim engellerinin bulunduğu çok modlu bir metin izletilir/dinletilir. Öğrencilerden bu metindeki sözlü iletişim engellerini belirlemeleri istenir. Öğrencilerden gelen fikirler doğrultusunda sözlü iletişim engellerine yer verdikleri bir konuşma metnini canlandırmak amacıyla hazırlık yapmaları istenir.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde günlük yaşamda iletişimi ele alan ve e-posta ile ilgili çok modlu bir metin seçilir. Dinlenen/izlenen çok modlu metinden hareketle öğrencilerden geçmişten bugüne iletişim araçlarına yönelik çıkarım yapmaları beklenir. Öğrencilerin ön bilgilerini de kullanarak e-posta vasıtasıyla iletişimin diğer iletişim araçlarına göre avantajlı yönlerini gerekçelendirerek açıklamaları istenir.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde türün özelliklerine ve belirlenen amaca uygun bir e-posta yazılır. E-posta yazılırken yazma amacı ve alıcı göz önünde bulundurularak belirli bir plan çerçevesinde içerik oluşturulur. İletinin alıcı tarafından tam olarak anlaşılmasını sağlamak amacıyla düşünceyi geliştirme yollarına başvurulabilir. Metnin alıcısına ve yazılma amacına uygun söz varlığı kullanmaya önem verilir.

Anahtar Kavramlar

geleneksel Türk tiyatrosu, Karagöz, mektup, dilekçe, e-posta, gölge oyunu, mizah, figür, elektronik içerik

ÖĞRENME KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kısa cevaplı sorular
- Çalışma kâğıdı
- Çıkış kartı
- Kavram haritası
- Zihin haritası
- T diyagramı
- Balık kılıcı
- Karşılaştırma tablosu
- Açık uçlu sorular

Okuma metinlerine yönelik incelemeler yapılırken T diyagramı, balık kılıcı ve kısa cevaplı sorulardan faydalanılabilir, kontrol listesi tutulabilir. Metinler çözümlenirken, değerlendirilirken ve yansıtma yapılırken açık uçlu sorular kullanılabilir; çalışma yaprakları hazırlanabilir.

Dinleme/izleme metinleri çözümlenirken karşılaştırma tablosu, zihin ve kavram haritaları kullanılabilir, çıkış kartlarından yararlanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Sözlü iletişim engellerini konu alan bir canlandırma yapmalarına yönelik bir performans görevi
- E-posta yazmalarına yönelik bir performans görevi

Öğrencilerin drama sergileyerek gerçekleştirdikleri performans, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, canlandırma becerisi, sözü ve beden dilini etkili kullanma gibi ölçütler yer alır. Bu görev grup çalışması olarak gerçekleştirilebilir.

E-posta yazmaya yönelik performans görevleri dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir. Puanlama anahtarında Türkçenin doğru kullanımı, üslup, özgünlük, gerekli durumlarda öznel ve nesnel ifadelere yer verme, başlık ve hitap kullanımı, yazım ve noktalama gibi ölçütlere yer verilir. Değerlendirmelerde öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirmede çıkış kartı kullanılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin Karagöz ile ilgili genel bir bilgiye sahip oldukları; mektup türünün genel özelliklerini, öğretici metinlerde kullanılan anlatım biçimleri ve düşüncüyü geliştirme yollarını, yazılı ve sözlü anlatım aşamalarını, fiilimsiler ile ilgili dil bilgisi konularını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) tespit etmek için soru-cevap, tartışma, fikir taraması kullanılabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki sınıf düzeylerinde geleneksel Türk tiyatrosu ile ilgili bilgiler, bu temada ele alınan Karagöz metninin incelemesinde ön bilgi olarak değerlendirilir. Ek olarak önceki sınıflarda öğretici metinlerin genel özellikleriyle ilgili edinilen bilgiler, mektup ve e-posta metinlerinin tahlilinde kullanılır.

Tarih, sosyoloji, psikoloji disiplinlerinden öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur.

Bu temada öğrencilerin kendilerini doğru ifade etmeye, dili etkili ve güzel kullanmaya ve sözün estetiğini ön plana çıkararak anlam oluşturmaya yönelik önceki bilgilerinden yararlanır. Ele alınan metinlerin incelenme sürecinde öğrenilenlerle yazılı ve sözlü anlatımla geliştirilen beceriler, sonraki temalarda yapılacak metin incelemeleri ve atölye çalışmaları için ön bilgi oluşturur. Dilin etkili ve güzel kullanımına yönelik farkındalık oluşturulması, öğrencilerin sosyal yaşam ve iletişim becerilerinin gelişimine katkı sağlar.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu temada geleneksel Türk tiyatrosu üzerinde durulur. Okuma metni olarak karşılıklı konuşmaya dayanan, yanlış anlaşılma ve söz oyunları ile oluşturulan, mizah öğeleri içeren bir Karagöz metni seçilir. İkinci okuma metni olarak mektup, ara metin olarak da dilekçe kullanılır. Dinleme/izlemede iletişimi ele alan ve e-posta ile ilgili çok modlu bir metnin incelenmesi yapılır. Öğrencilerden sözlü iletişim engellerini konu alan bir drama yaparak konuşma becerilerini, bir e-posta yazarak yazma becerilerini geliştirebilmeleri beklenir. Konuşma ve yazma etkinlikleri çerçevesinde ortaya konan ürünler performans görevleri olarak değerlendirilir.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Okuma metni olarak geleneksel Türk tiyatrosundan bir Karagöz oyunu seçilir. Metni okumaya geçmeden önce öğrencilere geleneksel Türk tiyatrosuyla ilgili neler bildikleri sorularla öğrencilerin ön bilgileri yoklanır. Karagöz oyununda yer alan tiplerin görselleri gösterilir. Öğrencilerin bu tiplerin adları, ayırt edici fiziksel özellikleri, kişilik özellikleri, aralarındaki iletişim şekilleri ve dili farklı kullanma nedenleriyle ilgili tahminde bulunmaları istenir (**KB2.7**). Bu süreçte kısa cevaplı sorularla öğrencilerin amaca uygun cevaplara ulaşmasına yardımcı olunabilir.

Karagöz'de kullanılan dil yapılarına ilişkin farkındalık oluşturmak, yardımcı rollerin işlevlerini ortaya koymak, beden dilinin etkili kullanımına dikkat çekmek amacıyla ikili gruplar olarak "düşün-eşleş-paylaş tekniği" ile öğrencilerin ön bilgileri ortaya çıkarılır **(SDB2.2)**.

Öğrencilerin okuma metni olarak seçilen Karagöz oyununa göz gezdirmeleri istendikten sonra metnin dili hakkında soru-cevap tekniğiyle görüş oluşturmaları istenir. Metnin içeriğine yönelik tahminde bulunmaları sağlanır. Paylaşarak okuma yöntemiyle belirlenen eserin okunması için strateji belirlenir. Okunacak tiyatro metnini paylaşma sürecinde öğrencilerden aktif rol almaları, kendilerine ait kısımları okurken Karagöz oyunlarının diline ve doğasına uygun hareket etmeleri istenir **(SDB2.1)**.

TDE2.2

Öğrencilerden Karagöz metnindeki karakterlerin kullandığı dilden hareketle onların kişilik özelliklerine ait tahminlerini T diyagramıyla somutlaştırmaları istenir **(SDB1.2, KB2.7)**. Öğrenci, bu kişilik özelliklerini kahramanların sözlerinden mi yoksa beden dilinden mi yola çıkarak belirlediğine yönelik tespitlerde bulunabilir.

Metindeki kişilerin söz varlıklarının sosyal statülerine, eğitim durumlarına uygun olup olmadığı "soru-cevap tekniği" ile belirlenir. Hacivat ve Karagöz'ün farklılıklarına (kişilik özellikleri, eğitim durumu, kültür düzeyi vb.) rağmen bir uyum içerisinde yaşamaları üzerinde durularak dostluğun öneminin fark edilmesi sağlanır **(SDB2.3, D4)**. Öğrencilerden kendi çevrelerinden bu kişilere benzeyen örnekler göstermeleri istenir.

Geleneksel Türk tiyatrosu türlerinden Karagöz'ün hâlâ ilgiyle izlenmesi ve özel günlerde Karagöz gösterilerine yer verilmesiyle ilgili öğrencilerin görüşleri sorulur **(SDB2.1)**. Karagöz'ün kültürel bir miras ürünü olarak taşıdığı önemin ve Türk kültüründeki değerinin öğrenciler tarafından fark edilmesi sağlanır **(SDB2.3, D14, OB5)**.

TDE2.3

Karagöz'deki dramatik örgüyü oluşturan unsurlar (kişiler, yer, zaman, çatışma vb.) çalışma kâğıdı kullanılarak belirlenir **(OB9)**. Çatışma unsurları belirlenirken sınıfta dörder kişilik küçük gruplar oluşturulur. Gruplar çatışmaların kaynağı, tarafları ve ortaya çıkmalarında mekân, zaman ve kişilerin etkisini kendi aralarında tartışarak belirler. Ayrıca dramatik örgü unsurlarından daha çok hangisinin veya hangilerinin karakterlerin dil özelliklerinin oluşmasında etkili olduğunu açık uçlu sorularla tespit eder **(SDB2.2, E1.5, E2.3, E3.5, E3.8)**.

Karagöz oyunundaki tiplerin dil ve üslup özelliklerine yönelik çözümlemeler yapılır **(KB3.2)**. Örneğin Hacivat'ın kibar, mütevazı ve eğitim görmüş bir kişinin özelliklerini taşıyan dil ve üslubu incelenebilir. Karagöz'ün daha az eğitilmiş, günlük konuşma dilinin özelliklerini yansıtan üslubuna yönelik çıkarımlar yapılabilir. Bunun için gruplar "balık kılıcı tekniği" veya karşılaştırma tabloları kullanarak çıkarımlarını ortaya koyar **(SDB1.2)**. Dil ve anlatım özelliklerinden bahsedilirken ayrıca gruplardan inceledikleri metinlerde geçen fiilimsileri belirlemeleri ve bunların işlevlerine yönelik çıkarımlar yapmaları istenir.

TDE2.4

Karagöz metnindeki dil ve üslup özelliklerinin anlama katkısı değerlendirilir. Gruplardan metindeki çatışmaların hangi dramatik öge üzerinden ve hangi dil unsurlarıyla daha etkili verilebileceğine yönelik görüşlerini sunmaları istenir. Öğrenciler, gruplardan gelen geri bildirimler doğrultusunda görüşlerini gözden geçirir. Bu süreçte öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılabilir **(SDB1.2, SDB2.2)**.

- İkinci okuma metni olan mektup işlenirken öğretici metinlere yönelik metin tahlili süreci takip edilir. Mektup türüne özgü dil, yapı ve üslup özellikleri dikkate alınarak gerekli bilgiler verilir. Ara metin olarak dilekçeye yer verilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrencilerden sözlü iletişim engellerini konu alan bir drama yaparak konuşma becerilerini sergileyecekleri bir performans görevi gerçekleştirmeleri istenir.

Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir. Konuya dikkat çekmek amacıyla sözlü iletişim engellerinin bulunduğu çok modlu bir metin izletilir/dinletilir (**SDB2.1**). Öğrencilerden bu metindeki sözlü iletişim engellerini belirlemeleri ve "tartışma tekniği" kullanılarak bu engellerin iletişimi nasıl etkilediğiyle ilgili fikir yürütmeleri sağlanır (**E3.2, E3.6, SDB2.1, KB3.2**). Öne sürülen fikirler doğrultusunda sözlü iletişim engellerinin kullanıldığı bir konuşma metnini canlandırmak amacıyla hazırlık yapılır (**SDB1.2, E2.2**).

Belirlenen amaç, hedef kitle ve süreyi göz önünde tutarak öğrencilerin canlandıracakları konuya uygun konuşma yöntem ve stratejisi belirlemeleri sağlanır. Bu çalışma grup olarak da gerçekleştirilebilir. Canlandırma sürecinde iletişimin önündeki engeller ortadan kaldırılır (**SDB2.1**). Mekânın, teknik alt yapının, görüntü ve sesin uygunluğu sağlanır. Bu süreci sağlıklı bir şekilde tamamlamak için öğrencilerden kontrol listesi tutmaları istenebilir. Böylece konuşmayı yönetme süreci gözlemlenir.

TDE3.2

Öğrenciler, sözlü performanslarından hareketle iletişim hatalarına yönelik tespit ve çözüm önerilerinin yer aldığı bir karşılaştırma tablosu oluşturur. Bu hataların iletişimi ne derece engellediği ve sebep olduğu iletişim kazaları hakkında tahminlerde bulunur. İletişim hatalarının kaynağını ortam, dil kullanımı, vurgu, tonlama ve beden dili gibi unsurlar bakımından sınıflandırır. Sözlü iletişim engellerine yönelik canlandırma yapılırken etkileyiciliği artırmak amacıyla işitsel ve görsel öğelerden yararlanılabilir. Öğrencilerin ortaya koydukları performans, akran değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir. Değerlendirme formlarının sonuçlarından hareketle gerekli düzeltmeler yapılır.

TDE3.3

Sözlü iletişim engellerini konu alan canlandırmanın kime, nasıl, nerede ve hangi araçlar kullanılarak gerçekleştirileceğine yönelik planlama yapılır (**SDB1.2**). Konuyu belirgin ve etkili kılmak için düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılır. Söz varlığı, içeriğe ve hedef kitleye göre belirlenir ve bağlama uygun şekilde kullanılır. Dinleyiciye/izleyiciye verilmek istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir. Dil yapıları, millî bir bilinçle ve işlevine uygun olarak kullanılır. Eksilteli yapı, bağlama, gönderim, değiştirim ve sözcük bağdaşıklığı öğelerinden faydalanılır (**D19**). Canlandırma esnasında beden dili ve mekân etkili bir biçimde kullanılır (**SDB2.1**).

TDE3.4

Sergilenen performans süreci boyunca etki eden unsurlarla ilgili öz değerlendirme yapılır. Bunun için süreç aşamalarında yapılacakların yer aldığı öz değerlendirme formu kullanılabilir (**SDB1.2**). Akran değerlendirme formları ile verilen dönütler doğrultusunda hatalar düzeltilir; uygun davranış, duygu ve düşünceler pekiştirilir.

Öğrencilerin performansları dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir. Bu formda konu seçimi, içeriğin uygunluğu, özgünlük, dil ve üslup, plan oluşturma, canlandırma becerisi gibi ölçütler yer alabilir.

Metin Tahlili (Anlama)**Dinleme/İzleme****TDE1.1**

Konuya dikkat çekmek için öğrencilere farklı türlerden mektupların hitap cümlelerinden örnekler gösterilir. Bu örneklerden hareketle öğrencilerden mektubun kime yazıldığını ve içeriğini tahmin etmeleri istenir. Bu çalışmadan hareketle mektuplarda saygı, sevgi, dostluk gibi değerleri ortaya koyan ifadelerin nerede ve nasıl kullanılabileceği belirlenir. Gelişen teknoloji ile mektupların artık elektronik ortamlarda yazıldığıyla ilgili açıklama yapılır. E-posta ile mektupların hitaplarındaki farklılıklara yönelik görüşlerini belirtmeleri istenerek öğrencilerin ön bilgileri yoklanır **(E1.5, E2.3)**.

Öğrenciler gruplara ayrılır. Geçmişten bugüne iletişimde kullanılan araçlarla ilgili bir araştırma yapmaları öğrencilerden istenir ve onlarda sorumluluk bilincinin gelişmesi desteklenir **(D16, SDB2.2)**. Öğrencilerin e-posta türünün ortaya çıkışına kadar hangi iletişim araçlarının yaygın kullanıldığıyla ilgili bilgi toplamaları ve bunları sınıfta paylaşımları sağlanır **(OB1)**.

Öğrencilere iletişim ve e-posta içerikli çok modlu bir metin dinletilir/izletilir **(SDB2.1)**.

Öğrencilere dinledikleri/izledikleri metinde dilin hayatın farklı alanlarında değişebilen kullanımları olabileceği gösterilir. Öğrencilerin bunları kendi hayatlarına yansıtabilmesini sağlamak amacıyla uygun dinleme/izleme stratejisine karar vermeleri sağlanır. Öğrenci, dinleme/izleme esnasında not alır. Dinleme/izlemenin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi için metin ve ortama ilgili iletişim engelleri ortadan kaldırılır **(SDB2.1, KB3.2)**. Dinleme/izleme sürecinin amacına uygun şekilde yönetilebilmesi için gözlem formu oluşturulur.

TDE1.2

Dinlenen/izlenen çok modlu metinden hareketle öğrencilerden geçmişten bugüne iletişim araçlarına yönelik yaptıkları araştırma sonuçlarıyla ilgili çıkarımlarını paylaşımları istenir. Öğrencilerden ön bilgilerini de kullanarak e-posta vasıtasıyla iletişimin diğer iletişim araçlarına göre avantajlı yönlerini gerekçelendirerek açıklamaları istenir **(SDB3.3)**.

Öğrencilerden teknoloji kullanımının iletişimi bugün nasıl etkilediğinden yola çıkarak uzak gelecekte ne tür araçlar kullanılabileceği ve bunların iletişimi nasıl etkileyebileceği hakkında tahmin yürütmesi istenir **(SDB3.1)**. Bu tahminler yürütülürken fikir taraması kullanılabilir. Örnek olay ile dilin yanlış kullanımından kaynaklı iletişim aksaklıklarına yönelik problem durumu belirlenir ve öğrencilerin bu problemin çözümüne dair çıkarımlar yapmaları sağlanır **(KB2.10)**. Yapılan çıkarımlar not edilir **(SDB3.3)**.

Öğrenciler, çıkarımlarından hareketle ürettikleri farklı çözüm yollarından hangisinin daha etkili olabileceğiyle ilgili karşılaştırma yapar **(SDB3.2)**. Bunun için karşılaştırma tabloları hazırlanabilir. Bu süreçte "vızıltı grubu" tekniği, küçük grup tartışması gibi yöntem ve teknikler kullanılabilir **(SDB2.2)**. İletişim problemleri çözülürken hangi iletişim kanalında, nasıl bir dil kullanılacağına dair sınıflandırma yapılır. Bu süreçte zihin haritaları oluşturulur. Dinlenen/izlenen çok modlu metin, dil kullanımı açısından eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilir **(E3.10)**.

TDE1.3

Dinlediği/izlediği çok modlu metinde iletişimin etkili olmasını sağlayan güven, saygı, yapıcılık gibi iletişim unsurlarını ortaya koyan dil yapıları tespit edilir ve özelliklerine göre sınıflandırılır. Öğrencilerden bu unsurlar arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi gösteren kavram haritası hazırlamaları istenir **(SDB1.2)**.

TDE1.4

Öğrenciler, dinledikleri/izledikleri çok modlu metinde dilin kullanım biçimini değerlendirir. Bununla ilgili beğenilerini gerekçeleriyle ortaya koyar (**SDB3.3**). Metinde olumsuz eleştiride bulunduğu yerlerle ilgili çözüm önerilerini sunar. Bu süreçte öğrencilerin neler öğrendikleriyle ilgili çıkış kartları kullanılır (**E3.5, E3.6, E3.10**).

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)**Yazma**

Öğrencilere e-posta yazmalarına yönelik bir performans görevi verilir. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir.

TDE4.1

Öğrencilerden mektup ve e-posta ile ilgili öğrendiklerini ve yazma becerilerini kullanarak bir e-posta yazmaları istenir. E-postanın amacına, konusuna, hedef kitlesine göre yazma stratejisi belirlenir.

TDE4.2

Dinleme/izleme metninin inceleme sürecinde iletişim ve e-posta konusunda öğrenilen bilgilerden yararlanılır. E-postanın alıcısı göz önünde bulundurularak karşı tarafa e-posta yoluyla aktarılacak ek belgelerin (müzik, video, resim, metin vb.) neler olabileceği, bunların nerelerde ve hangi amaçlarla kullanılabileceği hakkında tahminler yürütülür. Bu tahminler doğrultusunda e-posta ile mektup karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıklar belirlenir.

Yazılacak e-postanın amacına ve gönderilecek kişiye göre bilgiler düzenlenir, içerik taslağı oluşturulur. Gönderilecek ek belgeler sınıflandırılır. E-postada doldurulması gereken kısımlara yazılacak bilgiler ile e-postanın alıcısına göre uygun dil ve üslup belirlenir. Bu konuda akran görüşlerine başvurulabilir ve yazılan ifadeler ihtiyaca göre gözden geçirilerek düzenlemeler yapılabilir. Gerek duyulması hâlinde öğretmen yardımına başvurularak eksik bilgilerin ve kavram karmaşalarının giderilmesi sağlanır. Yazılan içeriğe uygun işitsel ve görsel öğeler metni desteklemek için kullanılabilir. Hazırlanan e-posta taslağı, amaca uygunluk, dilin doğru kullanımı gibi yönlerden gözden geçirilmek amacıyla bir sınıf arkadaşı ile paylaşılır.

TDE4.3

E-postanın yazma amacı ve alıcısı göz önünde bulundurularak belli bir plan doğrultusunda içerik oluşturulur. İletinin alıcı tarafından doğru ve eksiksiz anlaşılmasını sağlamak amacıyla düşünceyi geliştirme yollarına başvurulabilir. Metnin alıcısına ve yazılma amacına uygun söz varlığı kullanmaya önem verilir. Anlatılmak istenenlerin doğru ifade edilmesine dikkat edilir. Yazılan metnin; dil yapılarına, bağdaşıklık öğelerine, yazım ve noktalama kurallarına uygun olmasına özen gösterilir.

TDE4.4

Yazılan e-postalar gözden geçirilir, metinde yazım ve noktalamayla ilgili hatalar varsa düzeltilir. Yazma sürecinde ortaya konan ürünlere yönelik öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılabilir (**SDB1.2**). Yazma sürecinin tüm aşamalarını içeren dereceli puanlama anahtarı kullanılarak performans görevleri değerlendirilir. Öğrencinin yazılı ürünleri dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında Türkçenin doğru kullanımı, üslup, özgünlük, gerekli durumlarda öznel ve nesnel ifadelere yer verme, başlık ve hitap kullanımı, yazım ve noktalama gibi ölçütler yer alır.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonunda öğrencilerin neler öğrendiğini ve hangi konularda öğrenme zorluklarıyla karşılaştıklarını belirlemek amacıyla 3-2-1 çıkış kartları uygulanır. Bu yöntemle öğrencilerden bu temayla ilgili öğrendikleri 3 şey, ilgilerini çeken ve daha fazla bilgi sahibi olmak istedikleri 2 şey ve öğrenmekte zorluk çektikleri 1 şey ile ilgili çıkış kartı hazırlamaları istenir. Öğrencilerden gelen geri bildirimler doğrultusunda bilgi eksikleri ve kavram karmaşaları giderilir. Öğrencilerin ilgisini çeken konulara yönelik farklı etkinlikler düzenlenir.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Öğrencilerden incelenen Karagöz metninin bağlamına uygun bir diyalog oluşturmaları istenebilir. Öğrencilerin Türk dili ve edebiyatında mektup türünün kullanıldığı belli başlı eserlere yönelik araştırma yapmaları ve bunlarla ilgili sınıfta bir tanıtım gerçekleştirme-leri istenebilir.

* Gösterge bilimi ele alan bir sunu hazırlayarak sınıfta paylaşması istenebilir. Yazılı ve sözlü iletişimin farklılıklarını konu alan ve güldürü öğelerini barındıran kısa bir oyun yazıp onu sergilemeleri beklenebilir. Emojilerin (resimce) iletişimi kolaylaştıran ve zorlaştıran yönleri ile ilgili sınıf ortamında bir tartışma yapmaları istenebilir.

Destekleme

Öğrencilerin inceledikleri Karagöz metninde yer alan tiplerle ilgili genel ağdaki güvenilir kaynaklardan araştırma yapmaları ve bu tipleri tanıtan bir yazı hazırlamaları istenebilir. Öğrencilerden bir yakınlarına mektup veya e-posta yazmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. TEMA: KÜLTÜR YOLCULUĞU

Bu temada, köklü bir geçmişe sahip Türk kültürünün farklı dönemlerde ve geniş bir coğrafyada ortaya konmuş edebiyat ürünleri ele alınmaktadır. Edebî eserlerin dilin kullanımı, zenginleştirilmesi, korunması ve gelecek kuşaklara taşınmasında üstlendiği işlev ile millî kültürün oluşmasına sağladığı katkılar üzerinde durulmaktadır. Dilin millet olma bilinci kazandırmadaki önemi vurgulanmaktadır. Edebî eserlerde millî kimliği yansıtan unsurlara ve bunların nasıl işlendiğine odaklanılmaktadır. Böylelikle Türk dili ve edebiyatının zamana ve coğrafyaya göre değişebilen dil ve anlatım özelliklerine yönelik farkındalık oluşturulması amaçlanmaktadır.

Okuma metni olarak Türk dünyası edebiyatından bir hikâye seçilir ve bu metnin tahlili yapılır. Bu bölümde ayrıca Türk dünyasının ortak kültür değerlerini yansıtan metinlerden yararlanılabilir. İkinci okuma metni olarak Orhun Abideleri'nden bir bölüm seçilir ve bu metnin incelemesi yapılır. Okuma metinleri tahlil edilirken ara metin olarak bir anı ve Dîvânü Lugâtî't-Türk'ten seçilen bir bölüm kullanılır. Dinleme/izleme sürecinde âşık tarzı halk şiiri geleneğinin özelliklerini taşıyan ve âşık atışmalarını konu alan çok modlu bir metin incelenir. Sözlü anlatım çalışmalarında Türk dünyasına ait görsellerden hareketle Türk kültürünün özelliklerini yansıtan bir konuşma yapılır. Yazılı anlatımda ise öğrencilerin çevrim içi bir müze gezisi yapmaları ve izlenimlerini aktarmaları beklenir.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma: 20)

ALAN BECERİLERİ

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/izleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER

-

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E1.2. Bağımsızlık, E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.6. Analitik Düşünme, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarılama (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D7. Estetik, D11. Özgürlük, D14. Saygı, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Tarih, Coğrafya, Sosyoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.12. Mevcut Bilgiye/Veriye Dayalı Tahmin Etme, KB3.1. Karar Verme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. "Kültür Yolculuğu" temasında ele alınan metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme
- TDE1.2. "Kültür Yolculuğu" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. "Kültür Yolculuğu" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE1.4. "Kültür Yolculuğu" temasında ele alınan metinlere yönelik görüşlerini yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. "Kültür Yolculuğu" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme
- TDE2.2. "Kültür Yolculuğu" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. "Kültür Yolculuğu" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE2.4. "Kültür Yolculuğu" temasında ele alınan metinlerden hareketle kültürel duyarlıklarına ilişkin görüşlerini yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi

Konuşma

- TDE3.1. Türk dünyasının ortak kültürünü (dil, din, coğrafya, sanat) yansıtan konuşmasını yönetebilme
- TDE3.2. Kültürel çeşitliliği konu edeceği konuşması için içerik oluşturabilme
- TDE3.3. Kültürel çeşitliliği konu edeceği konuşması için kural uygulayabilme
- TDE3.4. Türk dünyasının ortak kültürüne (dil, din, coğrafya, sanat) yönelik konuşması için değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

- TDE4.1. Kültürel miraslara yönelik gözlemlerini ve incelemelerini yansıtacağı yazısını yönetebilme
- TDE4.2. Kültürel unsurlara ilişkin gözlemlerini benzerlik ve farklılıklarıyla ortaya koyacağı yazısı için içerik oluşturabilme
- TDE4.3. Kültürel unsurlara ilişkin gözlemlerini benzerlik ve farklılıklarıyla ortaya koyacağı yazısı için kural uygulayabilme
- TDE4.4. Kültürel miraslara yönelik gözlemlerini ve incelemelerini anlattığı yazısı için değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Kültür Yolculuğu" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için Türk dünyasından bir hikâye seçilir ve bu metnin tahlili yapılır. Metin tahlil edilirken Türk dünyasının ortak kültür değerlerine dikkat çekilir. İkinci okuma metni olarak Orhun Abideleri'nden bir bölüm incelenir. Bu metinler aracılığıyla Türkçenin ortak kültürün ve millî bilincin oluşmasındaki etkisi üzerinde durulur. Okuma metinleri tahlil edilirken anı türünden bir eser ile Dîvânü Lugâtî't-Türk'ten bir bölüm ara metin olarak kullanılır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi için öğrencilerden Türk dünyasının ortak kültürünü (dil, din, coğrafya, sanat, gelenek, görenek, giyim, yemek, millî ve manevi değerler) yansıtan uygun görseller bulmaları ve bunlardan hareketle Türk kültürünün tanıtıldığı bir konuşma yapmaları istenir. Yapılan sözlü anlatım çalışması sonucunda öğrencilerin Türk kültürü ile ilgili bilgileri somutlaştırılır.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesi için âşık tarzı halk şiiri geleneğinin özelliklerini yansıtan ve âşık atışmalarını da içeren çok modlu bir metin incelenir. Öğrenciden dinlenen/izlenen âşık atışmasında mizah, eğlence ve halk kültürünün nasıl oluştuğuna dair fikir oluşturması beklenir. Öğrenciden âşık atışmasında kullanılan dilin inceliğini göz önünde bulundurarak günlük dille arasındaki benzerlik ve farklılıklar üzerine çıkarım yapması beklenir.

Yazma becerisinin geliştirilmesi için belirlenen bir çevrim içi müze gezisi yapılarak bu etkinlik hakkında bir yazı yazılır. Müzelerin kültürel bir mirasın önemli bir ögesi olduğu vurgulanır. Öğrencilerden izlenimlerini yazarken karşılaştırma ve sınıflandırmalardan yararlanmaları, özgün ifadeler kullanmaları beklenir.

Anahtar Kavramlar

metin, edebî metin, öğretici metin, olay örgüsü, kişi, zaman, mekân, anlatıcı, anlatma, diyalog, geriye dönüş, özetleme, söz varlığı

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Açık uçlu sorular
- Kısa cevaplı sorular
- Zihin haritası
- Hikâye haritası
- T diyagramı
- Çalışma kâğıdı
- Çıkış kartları
- Yansıtıcı yazı

Okuma metinlerine yönelik inceleme yapılırken açık uçlu sorulardan faydalanılabilir. Metinler çözümlenirken kısa cevaplı ve açık uçlu sorular, kelime kartları, hikâye haritası kullanılabilir. Yansıtma aşamasında çıkış kartlarıyla değerlendirme yapılabilir.

Dinleme/izleme metinlerinde karşılaştırma tablosu, çalışma kâğıdı hazırlanabilir. Zihin haritası kullanılabilir. Yansıtma aşamasında yansıtıcı yazı yazdırılabilir. Açık uçlu sorular veya kavram haritaları kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Türk dünyasına ait görsellerden hareketle Türk kültürünün özelliklerini yansıtan bir konuşma yapmalarına yönelik performans görevi
- Çevrim içi müze gezisi yapıp izlenimlerini yazmalarına yönelik performans görevi

Sözlü anlatım çalışmalarında Türk dünyasına ait görsellerden hareketle Türk kültürünün özelliklerini yansıtan bir konuşma yapılır. Bu performans görevi grup çalışması olarak da gerçekleştirilebilir. Konuşma ile ilgili değerlendirme ölçütlerinin (konuya hâkim olma, söz varlığı unsurlarını etkili ve güzel kullanma, beden dili ve sesiyle anlam oluşturabilme, zamanı ve mekânı konuşmasında uygun şekilde yönetebilme, seyircinin ilgisini çekebilme vb.) yer aldığı bir dereceli puanlama anahtarı hazırlanır. Gösterilen performanslara yönelik öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılabilir. Dereceli puanlama anahtarı ile performans değerlendirilir.

Yazılı anlatım çalışması için çevrim içi bir müze gezisi gerçekleştirilir ve bununla ilgili izlenimleri yazmaya yönelik performans görevi yapılır. Yazılacak metinde dikkate alınacak unsurları (dil ve üslup, özgünlük, öznel ve nesnel ifadelerle yer verme, görsellerden yararlanma, yazım ve noktalama vb.) gösteren bir dereceli puanlama anahtarı oluşturulur.

Performans görevleri, belirlenen ölçütlere göre dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Bunun yanında, hazırlanan performanslara yönelik öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapılabilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirme, öğrenme günlüğü ile yapılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin; hikâye türünün genel özelliklerini, bu türe özgü yapı unsurlarını ve hikâye tahlilinin aşamalarını bildikleri kabul edilmektedir. Ayrıca fiilde kip ve çatı konularında bilgi sahibi oldukları varsayılmaktadır. Bunun yanı sıra öğrencilerin Türk kültürünün temel özelliklerini metinlerde anlam oluşturma ve çözümleme yapabilecek düzeyde bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) tespit etmek için giriş kartları, kavram haritası, uzun ve kısa cevaplı sorular sorma gibi yöntemler uygulanabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki sınıflarda olay çevresinde gelişen metinlerin yapı unsurlarıyla ilgili öğrendikleri bilgiler, bu temadaki hikâye metninin tahliline temel oluşturur. Öğretici metinlerin genel özellikleriyle ilgili bilgiler bu temada yapılacak incelemelerde kullanılır.

Tarih, sosyoloji ve coğrafya disiplinlerinden öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur. Bu disiplinlerden hareketle Türk dünyası ve Türk kültürüyle ilgili bilgilerden metin tahlili aşamasında yararlanılır. Ayrıca öğrencilerin önceki sınıflarda geliştirdikleri sunum yapma ve metin yazmaya yönelik sözlü ve yazılı anlatım becerileri bu temada yapılan çalışmalara temel oluşturur.

Tema çerçevesinde Türk dünyasını ve Türk dünyasının ortak kültür değerlerini tanımaya yönelik öğrenilenleri, öğrencilerin sosyal yaşamlarında genel kültür bilgisi olarak kullanmaları teşvik edilir. Okuma ve dinleme/izleme metinlerinin incelenmesi sürecinde ve temanın edebiyat atölyesi bölümünde öğrenilen bilgiler, sonraki temalarda yapılacak inceleme çalışmalarında kullanılır.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: “Kültür Yolculuğu” temasında okuma metni olarak Türk dünyası edebiyatlarından bir hikâye seçilir ve bu metin tahlil edilir. Ayrıca Türk dünyasının ortak kültürel değerlerini konu edinen farklı metinlerden de yararlanılabilir. İkinci okuma metni olarak Orhun Abideleri’nden bir bölüm seçilir ve incelenir. Dinleme/izleme metni olarak âşık tarzı halk şiiri geleneğinin özelliklerini yansıtan ve âşık atışmalarını içeren çok modlu bir metin incelenir. Sözlü anlatım çalışmalarında Türk dünyasına ait görsellerden hareketle Türk kültürünün özelliklerini yansıtan bir konuşma yapılır. Yazılı anlatım çalışmalarında öğrencilerin genel ağıdaki çevrim içi ortamlarda müze gezisi yapıp izlenimlerini yazabilmeleri beklenir.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Öğrencilere dilimizdeki bazı kelimelerin Türk dünyasında okunuşunun, yazılışının ve anlamlarının neredeyse aynı olduğunu ortaya koyan bazı örnekler yazılı veya sözlü olarak sunulur. Öğrencilerden Türk dünyasında kullanılan ortak kelimeler ve dil yapılarıyla ilgili kısa bir araştırma yaparak verilen örnekleri çoğaltmaları istenir **(OB1)**. Bu dil örnekleri küçük kâğıtlara yazılarak bir torbaya konulur.

Öğretmen öğrencilerden torbadan rastgele seçtiği kelimelerin anlamlarını tahmin etmelerini ister. Yapılan tahminlerle ilgili dönütler verildikten sonra bu küçük kâğıtlar sınıf

panosunda sergilenerek kelime duvarı oluşturulur ya da ikili gruplarla düşün-eşleş-paylaş etkinliği yapılır (**SDB2.2**).

Türk dünyasında kullanılan dil yapılarını, söz varlığı benzerliklerini, ortak kültür unsurlarını gösteren bir hikâye seçilir.

Öğrencilerden hikâyeyi okumaları ve hikâyenin adı, yazarı ve görsellerinden yola çıkarak söz varlığıyla ilgili fikir oluşturmaları istenir (**E3.6**). Öğrencinin, metnin türüne uygun okuma stratejisi seçmesi ve metnin konusuyla ilgili genel bir bilgi edinmesi için kısa cevaplı sorularla soru-cevap yöntemine başvurulabilir (**E3.2, KB3.1**).

TDE2.2

Anlatmaya bağlı edebî metinlerin belirleyici özellikleri ve Türk dünyasının ortak kültür unsurlarının kullanımına dair öğrencilerin ön bilgileri harekete geçirilir (**OB5**). Öğrencilerin tahlil ettikleri hikâyede kullanılan söz varlığının seçilme nedenlerine ilişkin tahminlerde bulunması sağlanır (**E3.2, KB2.12**).

Metinde anlamı bilinmeyen kelimeler tespit edilir ve bağlamdan yola çıkılarak bu kelimelerin anlamlarının ne olabileceğine ilişkin tahminler yürütülür. Yapılan tahminlerle kelimelerin sözlük anlamları karşılaştırılarak söz varlığının yapı ve anlam bakımından değişimiyle ilgili çıkarımlarda bulunulur (**E3.6**). Kelimelerin yapısında ve anlamında gerçekleşen değişikliğin sebepleri “beyin fırtınası” tekniğiyle tartışılır (**E2.3, E3.3, E3.11, SDB2.1**). Ulaşılan sonuçlardan yola çıkılarak bir kontrol listesi oluşturulur ve uygulanır. Öğrencilerden T diyagramı kullanarak okudukları metin ile Türkiye Türkçesi arasındaki dil ve anlatım açısından farklılık ve benzerliklere ilişkin görüş bildirmeleri istenir (**SDB1.2**). Farklı türlerdeki metinlerden seçilen cümleler üzerinden fiilde kip ve çatıyla ilgili dil bilgisi çalışmaları yapılır (**E1.5, E2.3**).

TDE2.3

Hikâyenin yapı unsurları ile temasını ortaya koyan bir hikâye haritası oluşturulur. Bu unsurlar arasındaki ilişkiler incelendikten sonra temanın oluşmasını sağlayan çatışmalarda dilin etkisi “görüş geliştirme tekniği” kullanılarak tartışılır (**SDB2.1**). Açık uçlu sorularla çatışmayı oluşturan unsurlar arasındaki etkileşim değerlendirilir (**KB3.1**). Bu süreçte öğrencilerin, kendi görüşlerini ve görüşlerinin gerekçelerini savunmaları istenir (**SDB3.3**). Daha sonra üçlü gruplar oluşturup görüş ve gerekçelerini kendi aralarında tartışmaları istenir. Grupların tek bir görüş ve gerekçe oluşturup nezaket kuralları içerisinde sunmaları sağlanır (**D14, SDB2.2**).

Ara metin olarak Türk gelenekleri, görenekleri, folkloru, tarihi vb. konular üzerine tespitlerin bulunduğu bir anı metni seçilir. Bu metinde millî kültür unsurlarının hangi kelimelerle yansıtılabileceğine dair tahminlerde bulunulur ve vatanseverlik değeri vurgulanır (**D19**). Öğrencilerden bu tahminleri küçük kartlara yazmaları istenir. Metin okunduktan sonra kültür unsurlarını yansıtan kelimelerle öğrencilerin yürüttükleri tahminler karşılaştırılır. “Kart gösterme tekniği” ile benzer ve farklı tahminler sınıflandırılarak kullanılan dil ile ilgili çıkarımlarda bulunulur (**E3.6, OB5**).

İkinci okuma metni olarak Orhun Abideleri’nden bir bölüm ele alınır. Metin işlenirken öğretici metinlere yönelik metin tahlili süreci takip edilir. Abidelerin Türk dili, tarihi ve kültürü açısından önemine vurgu yapılır. Bu çerçevede ara metin olarak Kutadgu Bilig ve Divânü Lugâtî’t-Türk gibi temel eserlerden seçilen bir bölüm kullanılır. Okuma metinleri ele alınırken gerekli yerlerde ayrıca Türk dilinin eskiliği, zenginliği ve bugünkü coğrafyası konularına değinilir. Türk dünyasının ortak kültürel değerleri vurgulanır.

TDE2.4

Öğrencilerin okunan hikâyeye yönelik farklı kültür unsurlarıyla ilgili kendi duygu ve düşüncelerini dile getirmeleri sağlanır (**SDB2.1**). Hikâyeden öğrenilen ve beğenilen ifadeler yazılır. Ardından öğrencilerden yazdıkları ifadelerin çağrışım zenginliklerini çıkış kartlarıyla belirleyerek değerlendirmesi istenir (**SDB1.2**).

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrencilere Türk dünyasına ait görsellerden hareketle Türk kültürünün özelliklerini yansıtan bir konuşma yapmalarına yönelik performans görevi verilir. Öğrencilerden performans görevleri için sınıf dışında hazırlık yapmaları istenir. Performans görevine yönelik oluşturulan çalışmalar sınıfta paylaşılır.

Öğrencilerden Türk dünyasının ortak kültürünü (dil, din, coğrafya, sanat, müzik, gelenek, görenek, giyim, yemek, millî ve manevi değerler) yansıtan uygun görseller bulmaları ve bunlardan hareketle Türk kültürünün tanıtıldığı bir konuşma yapmaları istenir (**SDB2.3, SDB2.1**). Konuşması için ihtiyaç duyacağı hazırlık süresini, hedef kitleyi ve konuşmanın içeriğini gözeterek uygun yöntem ve stratejiyi belirlemesi sağlanır. Bulunan görsellerin Türk kültürü ile ilişkilendirilebileceği farklı etkinliklerin yapıldığı istasyonlar kurulabilir. Bunun için öğrenciler gruplara ayrılır ve istasyonlar oluşturulur (**SDB2.2**). İstasyonlarda görsellerden hareketle Türk dünyasındaki önemli eserlerden bahsedilebilir, Türk dünyasının önde gelen tarihî şahsiyetleri tanıtılabilir, Türk dünyasına özgü müzik kültürü anlatılabilir, Türk mutfağının ortak lezzetlerinden söz edilebilir. Böylelikle Türk kültürü ile ilgili öğrencilerin bilgileri somutlaştırılır. Elde edilen bilgilerden yararlanılarak konuşmanın ana başlıkları ve içeriği oluşturulur (**OB4, OB9**).

TDE3.2

Konuşmanın amacı göz önünde tutularak hedef kitlenin beklentisine yönelik tahminler yürütülür. Tahminler doğrultusunda konuşmanın içeriğini zenginleştirecek, konuşmayı daha etkili ve ilgi çekici kılacak yöntemler geliştirilmeye çalışılır (**SDB1.2, E3.3**).

Görsellerden hareketle Türk dünyasında kültür unsurlarının farklılaşmasının hatta bazı kültür unsurlarının zamanla yok olmasının nedenlerine ilişkin "beyin fırtınası" tekniğiyle tahminler yürütülür (**SDB2.1**). Tahminler doğrultusunda Türk kültürünün dile yansımaları hakkında çıkarımlarda bulunulur. Değişik coğrafyalardaki Türk kültürleri karşılaştırılarak benzer ve farklı unsurlar tespit edilir. Yapılan çıkarım ve tespitlerden konuşmanın içeriğini oluştururken yararlanılır. Konuşmayı destekleyecek görseller belirlenir ve bu görsellerle ilgili ihtiyaç duyulabilecek açıklayıcı yorumlar konuşma içeriğine uygun olarak düzenlenir (**OB4, OB5**).

Dilin etkili ve güzel kullanıldığı, beden dili ve sesle anlam oluşturulduğu, aktarılacak istenen iletilerin amacına uygun şekilde sunulduğu bir konuşma planı hazırlanır. Konuşma planlanırken konuşmanın amacı ve dinleyicilerin özellikleri göz önünde tutulur. Dil farkındalığını ortaya koyacak söz varlığının seçimine önem verilir. Hazırlanan plana uygun olarak taslak bir konuşma metni yazılır (**SDB1.2**). Konuşmanın prova çalışmalarında ihtiyaç duyulan düzenlemeler yapılır (**KB3.1**). Gerekli hazırlıklar tamamlandıktan sonra belirlenen amaca ve konuya uygun etkileşimli bir konuşma gerçekleştirilir.

TDE3.3

Türk kültüründe dil farkındalığını ortaya koymak için hazırlanan plana uygun bir konuşma yapılır. Türk kültürünü gerektiği gibi tanıtabilmek ve dinleyicinin bu kültürden kendine ait olanları fark etmesini sağlamak için düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılır (**OB5**). Konuşma sırasında verilmek istenen açık ve örtük iletiler amacına ve konuşma akışına uygun şekilde dinleyiciye aktarılır. Kullanılan görsellerden elde edilen bilgilerin dayanağına ilişkin gerekçeli açıklamalar yapılır (**SDB3.3**). Konuşmada anlatım bozukluğuna yol açmak için eklerin doğru kullanılmasına, seçilen kelimelerin bağlama uygun olmasına, farklı cümle yapıları arasında bağdaşıklık sağlanmasına dikkat edilir. Konuşma sırasında beden dili ve sesin anlam oluşturmak için etkili ve güzel kullanılmasına özen gösterilir. Konuşur-

ken dinleyici ile göz teması sağlanır, konuşma mekânı ve süre etkili kullanılır, görgü kurallarına uygun hareket edilir (SDB2.1).

TDE3.4

Konuşmayı anlatım ilkelerine (akıcılık, duruluk, yalınlık vb.) bağlı kalarak gerçekleştirmenin yanı sıra konuşmada beden dilinin ve mekânın kullanımına dikkat edilir. Konuşmaya dair performansları değerlendirmek için hazırlıklı konuşma sürecine yönelik ölçütlerin yer aldığı dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Puanlamada konuya hâkim olma, söz varlığını etkili ve güzel kullanma, beden dili ve sesiyle anlam oluşturabilme, zamanı ve mekânı konuşmasına uygun şekilde yönetebilme, seyircinin ilgisini çekebilme gibi ölçütler yer alabilir (E3.7, SDB2.1).

Konuşmanın tüm aşamalarını gözden geçirmek için öz değerlendirme yapılır (SDB1.2). Bunun için konuşmanın aşamalarını gösteren ve bu aşamalara ilişkin ölçütler içeren bir öz değerlendirme formu oluşturulabilir. Öz değerlendirmenin yanı sıra akran değerlendirmesi de yapılabilir. Akran değerlendirmesinin hakkaniyetli yapılması sağlanır (D1). Konuşma sürecindeki hatalar düzeltilir, olumlu davranışlar pekiştirilir ve öğrenilenler sonraki konuşmalarda ön bilgi olarak kullanılır.

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Öğrencilere çok modlu metin örneği olarak bir âşık atışması dinletilir/izletilir (SDB2.1, E3.2). Öğretmen tarafından öncelikle öğrencilere, âşık atışması dinleyecekleri/izleyecekleri söylenir. Atışmanın hangi geleneğin ürünü olduğuna yönelik tahminde bulunmaları istenir. Öğrenciler belirledikleri amaca göre dinleme/izleme stratejisine karar verirler. Dinleme/izleme öncesinde, dinleme/izleme kuralları hatırlatılır ve süreçte buna uygun davranmaları istenir. Söz konusu kurallara ilişkin bir kontrol listesi hazırlanır.

Öğrenciler, dinleme/izleme esnasında notlarını alır. Dinleme/izleme sürecinin sağlıklı yürütülmesi için öğretmen tarafından dinleme/izleme sürecine etki eden bilişsel ve duyuşsal davranışlar ile fiziksel etkenler gibi kriterleri içeren bir gözlem formu oluşturulur. Bu formla öğrencilerin dinleme/izleme sürecindeki gelişimleri takip edilir (E1.1). Dinleme/izlemenin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi için metin ve ortamla ilgili iletişim engelleri ortadan kaldırılır (SDB2.1).

TDE1.2

Metin dinletilmeden önce sözlü gelenek üzerine öğrencilerin önceki öğrenmeleriyle bağlantı kurmaları sağlanır. Ozanlık geleneğimizin Türk dünyasında da bugün farklı şekillerde devam ettiği üzerinde durulur. Dinlenen/izlenen âşık atışmasında halk kültürü, mizah ve eğlencenin nasıl ve hangi unsurlarla oluştuğuna dair "beyin fırtınası tekniği" ile tahminlerde bulunulur (SDB2.1). Tahminler tahtaya yazılır. Âşık atışmalarında kullanılan mizah unsurları ile günlük hayatta kendi kullandığı mizah unsurları karşılaştırma tabloları aracılığıyla kıyaslanır (SDB1.2).

Estetik değerinden hareketle âşık atışmalarında kullanılan dilin inceliği göz önüne alınarak günlük dille bunlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar tespit edilir (D7). Bu tespitlerden hareketle âşıkların dili kullanımına yönelik çıkarımlar yapılır. Öğrencilerden dinlediği/izlediği âşık atışmasında beğendikleri bölümü seçerek bu bölümü hangi ölçütleri (söz varlığı, tema, mizah, söyleyici vb.) dikkate alarak tercih ettiklerini gerekçesiyle açıklamaları istenir (E1.2, E2.2, E3.6, OB5, SDB3.3). Bu ölçütlerin belirlenmesi için bir kontrol listesi oluştur-

rulur. Ayrıca âşıklık geleneğindeki usta-çırak ilişkisine, söz oyunlarındaki ustalığa dikkat çekilebilir. Usta-çırak ilişkisinde ustanın hürmet edilen bir yerde konumlandırılmasına değinilebilir. Böylelikle öğrencilerin millî ve manevi değerlere saygı duymaları sağlanır (D14).

TDE1.3

Dinlenen/izlenen âşık atışmasında yer alan unsurlar (mekân, beden dili, söyleyiş tarzı, estetik vb.) zihin haritası kullanılarak belirlenir (SDB1.2). Öğrenciler gruplara ayrılır. "Altı şapka kalı düşünme tekniği" ile dinlenen/izlenen âşık atışması değerlendirilir. Şapkalarda cevaplanması istenen sorular şu şekildedir:

Beyaz şapka: Dinlenen/izlenen âşık atışmasında aktarılmak istenen ileti nedir?

Sarı şapka: Dinlenen/izlenen âşık atışmasında iyimser iletiler nelerdir?

Siyah şapka: Dinlenen/izlenen âşık atışmasında olumsuz iletiler nelerdir?

Kırmızı şapka: Dinlenen/izlenen âşık atışmasının sizde uyandırdığı duygu nedir? Neden?

Yeşil şapka: Dinlenen/izlenen âşık atışmasını nasıl devam ettirirdiniz?

Mavi şapka: Tüm cevapları değerlendirdiğinizde dinlenen/izlenen âşık atışması ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Gruplar cevaplarını sınıfa sunar. Öğretmen, öğrencilere geri bildirim verir (SDB2.2). "Görüş geliştirme" tekniğiyle atışmaların şiir şeklinde söylenmesinin sebepleri hakkında gerekçeli görüşler ifade edilir ve bununla ilgili bir çalışma kâğıdı hazırlanır (SDB3.3).

TDE1.4

Dinlediği/izlediği âşık atışmasına değer katan unsurları, söyleyicinin metne katkısını kendi duygu ve düşünceleri doğrultusunda değerlendirerek etkin dinleyici kimliği oluşturur (SDB1.3, D11, E3.11). Dinlenen/izlenen metinlerden hareketle öğrenciler öğrendikleri bilgileri kullanarak yansıtıcı yazı yazarlar (SDB1.2).

Metin Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1

Öğrencilere çevrim içi müze gezisi yapıp izlenimlerini yazmalarına yönelik performans görevi verilir. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir.

Ön hazırlık olarak öğrencilerden çevrim içi gezilebilecek müzeleri belirlemeleri, bu müzeleri tanıtan kısa bir liste oluşturmaları ve bunu arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir (OB2, E1.1, E2.2). Öğrencilerden ilgi alanlarına göre hangi müzeyi seçeceklerini belirlemeleri ve bu seçimlerini gerekçelendirerek açıklamaları söylenir (SDB3.3). Seçilen müzeyi tanımaya yönelik başka çalışmalar da yapılabilir.

Öğrencilerden çevrim içi müze gezisiyle edindikleri izlenimleri yazarken kullanacakları cümle, paragraf ve metin düzeni için uygun yazma yöntem ve stratejilerini seçmeleri istenir.

TDE4.2

Öğrencilerden müzelerde kültürümüzü yansıtan hangi unsurların bulunabileceğine dair tahminde bulunmaları istenir. Müzede yer alabileceğini düşündüğü kültür unsurlarıyla kendi yaşamındakileri karşılaştırır. Kültürün hangi yollarla taşındığına dair görüş geliştirilerek sınıflandırma yapılır. Müzelerin kültürel mirasın önemli bir ögesi olduğu düşünce-sinden hareketle öğrencilerden grup hâlinde ya da bireysel olarak yapılan bu çalışmayı arkadaşlarıyla paylaşmaları ve farklı fikirleri dikkate alarak yeniden düzenlemeleri istenir (SDB2.1, SDB2.3). Yazma sürecinde karşılaştırma ve sınıflandırmalardan yararlanılarak özgün ifadeler kullanmaları beklenir. İçeriği zenginleştirmek amacıyla görsel öğelere ve başka metinlerden alıntılara yer verilebilir (E3.11).

TDE4.3

Öğrenciler, belirledikleri sanal müzeyi gezdikten sonra izlenimlerini yazıya dönüştürürler. Yazılan metinde kime, neyi, nasıl ve hangi araçlarla anlatacaklarını göz önünde bulundurarak planlama yaparlar **(SDB1.2)**. Ele aldıkları konuyu desteklemek amacıyla düşünceyi geliştirme yollarından yararlanarak metnin içeriğine ve hedef kitleye göre belirledikleri söz varlığını bağlama uygun şekilde kullanırlar. Metin aracılığıyla alıcıya vermek istedikleri iletileri açık veya örtük bir şekilde ayrıntılandırarak ifade ederler. Metinde dil bilgisi kurallarını işlevi doğrultusunda uygular, farklı cümle yapıları kullanmaya dikkat ederler. Metni yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uygun biçimde yazarlar **(E1.4, E3.7)**.

TDE4.4

Öğrencinin yazılı ürünleri dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında dil ve üslup, özgünlük, öznel ve nesnel ifadeler yer verme, görsellerden yararlanma, yazım ve noktalama gibi ölçütler yer alabilir.

Yazılan metinler gözden geçirilir ve öz değerlendirme yapılır **(SDB1.2)**. Öz değerlendirme- nin yanı sıra akran değerlendirmesi de yapılabilir. Geri bildirimler doğrultusunda düzeltmeler yapılır ve yeni çalışmalar için hedefler oluşturulur.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda dereceli puanlama anahtarı ile yapılan değerlendirmenin yanı sıra genel bir değerlendirme için öğrenme günlüğü gibi ölçme ve değerlendirme yöntemleri uygulanabilir. Böylece öğrencilerin temaya ilişkin bilgi eksikleri veya kavram yanlışları belirlenir. Tespit edilen eksikliklerin ve yanlışların giderilmesi için gereken uygulamalar yapılır.

**FARKLILAŞTIRMA
Zenginleştirme**

Öğrencilerden okudukları hikâyenin olay örgüsünde değişiklik yaparak hikâye kişilerinin karakter özelliklerine ve metnin akışına uygun yeni olaylar kurgulamaları istenebilir. Öğrencilerden Türk dünyasının önde gelen şahsiyetlerinden birini tanıtan bir sunum hazırlamaları istenebilir.

* Orhun Abideleri'nden seçilecek bazı sözcüklerin infografik bir harita üzerinde Türk devlet ve topluluklarında günümüzdeki kullanım şekillerini, varsa uğradığı değişimi gösteren bir çalışma yapılabilir. Çalışmada kullanılan infografik haritaya Türk dünyasındaki önemli yazar ve eser adları da ilave edilebilir. Kutadgu Bilig'de üzerinde durulan ahlaki değerler ve erdemli insanın özellikleri, eserden alıntılanacak örnek beyitlerle sınıf ortamında paylaşılabılır.

Destekleme

Öğrenciler, inceledikleri hikâyede anlamını bilmedikleri veya ilgilerini çeken kelimelerin ve kelime gruplarının anlamlarını bularak bir öğrenme duvarı oluşturabilirler. Bunun yanı sıra geniş bir coğrafyaya yayılmış Türk topluluklarının nerelerde yaşadıklarını gösteren harita hazırlayabilirler.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. TEMA: YAŞAMIN İZİNDE

Her edebî eser; kendisini oluşturan sanatçının yaşamından, duygu durumundan, dünya görüşünden ve kişilik özelliklerinden izler taşır. Sanatçı; eserini oluştururken duygu, düşünce ve hayal dünyasını şekillendiren unsurlara odaklanmaktadır. Sanatçının dünya görüşü, sanat anlayışı, sosyal etkileşimleri, deneyim ve izlenimlerinin yanı sıra eserini oluşturma motivasyonunu sağlayan etmenler belirlenmekte; sanatsal anlatımlarının kaynağıyla ilgili temada çıkarımlar yapılmaktadır. “Yaşamın İzinde” temasında edebiyat sanatçısı ile ortaya koyduğu eser arasındaki ilişki üzerinde durulmaktadır. Böylece sanatçının yaşamından hareketle edebî eserine yansıyan söz varlığıyla, dil ve anlatım özellikleriyle ve üslubu oluşturan unsurlarla ilgili farkındalık kazandırılması amaçlanmaktadır.

“Yaşamın İzinde” temasında okuma metinleri olarak roman ve biyografi türünden eserler seçilir ve bunların tahlili yapılır. Biyografinin çözümleme aşamasında karşılaştırma metni olarak tezkireden yararlanılır. Dinleme/izleme metni olarak bir radyo tiyatrosu seçilir ve bu metnin çözümlemesi yapılır. Öğrencilerin konuşma becerilerine yönelik anlatımlarında inceledikleri romandan seçtikleri bir roman kişisi ile romanın bağlamına uygun kurmaca bir mülakat yapmaları beklenir. Yazma becerilerine yönelik çalışmalarda öğrencilerden dinledikleri/izledikleri radyo tiyatrosundan seçtikleri bir diyalogu yeniden yazmaları istenir.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma: 20)

ALAN BECERİLERİ

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/İzleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER

-

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3 Girişkenlik, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitik Düşünme, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarılma (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D4. Dostluk, D5. Duyarlılık, D7. Estetik, D14. Saygı, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Tarih, Psikoloji, Sosyoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.7. Karşılaştırma, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1. "Yaşamın İzinde" temasında ele alınan metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme

TDE1.2. "Yaşamın İzinde" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

TDE1.3. "Yaşamın İzinde" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

TDE1.4. "Yaşamın İzinde" temasında ele alınan metinlere ilişkin görüşlerini yansıtabilme

Okuma

TDE2.1. "Yaşamın İzinde" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

TDE2.2. "Yaşamın İzinde" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

TDE2.3. "Yaşamın İzinde" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

TDE2.4. "Yaşamın İzinde" temasında ele alınan metinlerden hareketle günlük yaşamın ve sanatçının hayatının edebiyata yansımalarına yönelik görüşlerini yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1. Edebiyat ve sanatın yaşamdaki yansımalarını etkileşimli bir biçimde ele aldığı konuşmasını yönetebilme

TDE3.2. Sanatçının ve eserden seçtiği karakterin yaşamındaki izlenimlerini yaratıcılığı ile bütünleştirdiği bir konuşma içeriği oluşturabilme

TDE3.3. Sanatçının ve eserden seçtiği karakterin yaşamındaki izlenimlerini yaratıcılığı ile bütünleştirdiği konuşmasında kural uygulayabilme

TDE3.4. Yaşamdan izler taşıyan karakterlerle kurduğu etkileşimi yansıtan konuşmasına yönelik görüşlerini yansıtabilme

Yazma

TDE4.1. Edebiyat ve sanatın yaşamdaki yansımalarını kendi kurgusuyla oluşturacağı yazısını yönetebilme

TDE4.2. Kendi yaşamını, ilgi alanını veya beğenilerini bağlama uygun bir şekilde kurguladığı yazısı için içerik oluşturabilme

TDE4.3. Kendi yaşamını, ilgi alanı veya beğenilerini bağlama uygun bir şekilde kurguladığı yazısı için kural uygulayabilme

TDE4.4. Kendi kurgusuyla oluşturacağı yazısında edebiyat ve sanatın yaşamdaki izlerine yönelik görüşlerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Yaşamın İzinde" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için bir roman seçilir ve tahlil edilir. Metin tahlil edilirken yazarın yaşamından esere yansıyan izler üzerinde durulur. İkinci okuma metni olarak bir biyografi incelenir.

Biyografi incelenirken öğretici metinlere yönelik metin tahlili aşamaları takip edilir. Biyografi türüne özgü dil, yapı ve üslup özellikleri dikkate alınarak gerekli bilgiler verilir. Biyografi incelemesi yapılırken divan edebiyatından tezkire türü ara metin olarak kullanılır. Konuşma becerisinin geliştirilmesi için, incelenen romanın kişilerinden biriyle ile kurma-

ca bir mülakat gerçekleştirilir. Öğrencilerden tahlil ettikleri romandan kendilerine yakın buldukları bir roman kişisini seçmeleri ve bu seçimi yaparken o kişinin hangi özelliğinden etkilendiklerini belirtmeleri istenir. Seçtikleri bu roman kişisiyle yapacakları kurmaca mülakatın amacını, içeriğini, hedef kitlesini, süresini belirlemeleri, buna uygun yöntem ve strateji oluşturmaları beklenir.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesi için bir radyo tiyatrosu seçilir ve incelenir. Öğrencilerin tiyatro ile ilgili ön bilgilerini yoklamak amacıyla radyo tiyatrosunu oluşturan unsurların neler olabileceği hakkında öğrencilere sorular sorulabilir. Kısa cevaplı sorularla öğrencilerden radyo tiyatrosunda müzik, ses efektleri, seslendirme ve tonlamanın önemine ilişkin tahminler yürütmeleri istenebilir. Dinlenen/izlenen metinde anlamı bilinmeyen kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları bağlamdan hareketle tahmin edilir.

Yazma becerisinin geliştirilmesi için dinleme/izleme sürecinde incelenen metinden seçtikleri bir diyalogu, metnin bağlamına uygun olarak yeniden yazmaya yönelik çalışmalar yapılır. Öğrencilerden seçim yaparken hangi ölçütleri göz önünde bulundurdıklarını açıklamaları beklenir. Diyalogun bağlamdan kopmadan nasıl yazılacağı, kişilerin kendi özelliklerine uygun olarak nasıl konuşturulacağı öğrenciler tarafından belirlenir. Böylece seçilen diyalog yeniden yazılır.

Anahtar Kavramlar

roman, kurmaca, üslup, radyo tiyatrosu, yaşam öyküsü, kişi tanıtımı, divan edebiyatı geleneği, tezkire, kurmaca, gerçek, nesnellik, öznellik

ÖĞRENME KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kısa cevaplı sorular
- Gözlem formu
- Çıkış kartı
- Öğrenme günlüğü
- Çalışma kâğıdı
- Zihin haritası
- Kavram haritası

Bu temada okumayı yönetme sürecinde kısa cevaplı sorular ve çalışma kâğıdı; anlam oluşturma sürecinde edebiyat halkası (okuma çemberi), kavram haritası; çözümleme sürecinde açık uçlu sorular, çalışma kâğıdı; yansıtma ise çıkış kartları kullanılabilir. Dinlemeyi/izlemeyi yönetme sürecinde kısa cevaplı sorular, gözlem formları; anlam oluşturma sürecinde kısa cevaplı sorular ve zihin haritaları; çözümleme sürecinde kavram haritası; yansıtma öğrenme günlüğü kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Konuşma becerisi için incelenen romanın kişi kadrosundan seçilen bir kişiyle kurmaca bir mülakat yapmaya yönelik performans görevi
- Yazma becerisi için dinlediği/izlediği metinden seçtiği bir diyalogu metnin bağlamına uygun olarak yeniden yazmaya yönelik performans görevi

Öğrencilerin hazırladıkları mülakatlar; içeriğe uygunluk, özgünlük, açıklık, akıcılık, dilin etkili kullanımı vb. ölçütler bağlamında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Diyalog oluşturmaya yönelik yazılı anlatımlar; içerik, akıcılık, duruluk, yalınlık, beden dili, zamanı ve mekânı etkili kullanma gibi ölçütler kullanılarak dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Öz değerlendirme, öğretmen ve akran değerlendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Dinlediği/izlediği metinden seçilen ve metnin bağlamına uygun yeniden yazılan diyalog, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında dil ve üslup kullanımı, özgünlük, konuya uygunluk, öznel ve nesnel ifadeler yer verme, başlık kullanımı, yazım ve noktalama gibi ölçütlere yer verilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirmede çıkış kartlarından yararlanılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin; roman türünün genel özelliklerini, bu türe özgü yapı unsurlarını, roman tahliliyle ilgili çözümleme aşamalarını ve dil bilgisi konularından cümlelerin öğelerini bildikleri kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin öğretici metinlerin genel özelliklerini ve öğretici metinlere yönelik metin çözümleme süreçlerini bildikleri öngörülmektedir. Öğrencilerin tiyatro ile ilgili genel bir bilgiye sahip olduğu, tiyatro ile ilgili başlıca terimleri bildikleri varsayılmaktadır.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) tespit etmek için giriş kartları, kavram haritası, uzun ve kısa cevaplı sorular sorma gibi yöntemler uygulanabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki sınıf düzeylerinde edebî/öğretici metinlerin nasıl tahlil edileceğine yönelik edindikleri bilgiler, bu temada öğrenileceklere temel oluşturur. Ayrıca göstermeye bağlı edebî metinlere yönelik bilgiler de bu temada ele alınan radyo tiyatrosu için temel oluşturur.

Tarih, sosyoloji, psikoloji disiplinlerinden öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur.

Öğrencinin, bu temada edindiği bilgilerden yararlanarak edebiyatın kurgusal dünyasıyla yaşamın gerçekliği arasında bağ kurması sağlanır. Roman, biyografi ve radyo tiyatrosundan hareketle öğrencilerin hayata dair farklı bakış açıları kazanmalarına destek olunur. Ayrıca ele alınan bu metinlerden hareketle öğrencilerin sanatçılarla ilgili öğrendiklerini genel kültür bilgisi olarak başka derslerde ve günlük yaşamda kullanabilmeleri teşvik edilir. Okuma ve dinleme/izleme metinlerinin incelenmesi sürecinde ve temanın edebiyat atölyesi bölümünde öğrenilen bilgiler, sonraki temalarda yapılacak inceleme çalışmalarında kullanılır.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: “Yaşamın İzinde” temasında okuma metinleri olarak roman ve biyografi türünden eserler seçilir. Öğrencilerin seçilen romanın yazarına yönelik araştırma yapmaları ve metin tahlili sürecinde yazarla ilgili edindikleri bilgileri kullanmaları beklenir. İkinci okuma metni olarak bir biyografi incelenir. Karşılaştırma metni olarak divan edebiyatından tezkire örneklerinden yararlanılır. Dinleme/izlemede bir radyo tiyatrosu seçilir ve bu metnin çözümlemesi yapılır. Öğrencilerin konuşma becerilerine yönelik anlatımlarında, inceledikleri romandan seçtikleri bir roman kişisi ile romanın bağlamına uygun kurmaca bir mülakat yapmaları beklenir.

Yazma becerisi için dinlediği/izlediği metinden seçtiği bir diyalogu metnin bağlamına uygun olarak yeniden yazmaya yönelik performans görevi verilir.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Okuma metni olarak Türk dili ve edebiyatının seçkin örneklerinden bir roman belirlenir. Öğrencilerden okumaya başlamadan önce romana göz atarak onu incelemeleri, romanın içeriği ile ilgili tahminlerde bulunmaları istenir. Öğrencilere romanı okuduktan sonra ro-

manın içeriğine yönelik karşılaştırma yapmak üzere tahminlerini not etmeleri hatırlatılır. Öğrencilere, okuyacakları romanı çözümlemek amacıyla uygun okuma stratejisi seçtirilir. Okudukları roman ile yazar arasında ilişki kurabildikleri unsurları belirlemek ve metnin dil ve üslup özelliklerine yönelik tespitlerini not etmek için öğrencilerden çalışma kâğıtları hazırlamaları istenir **(E3.2)**. Okunan romanın tahliline başlamadan önce öğrencilerin romanla ilgili tahminlerine ilişkin notlarını sınıfta paylaşmaları sağlanır.

Öğrencilere romandan alınan birkaç kelime verilir. Öğrencilerin bu kelimeleri kendi yaşamlarıyla ilişkilendirerek farklı bağlamlarda cümleler oluşturmaları ve bunları paylaşmaları sağlanır. Bu örneklerden hareketle söz varlığının bağlama göre değişen anlamları üzerinde durulur. Öğrencilerden arkadaşlarının yazdığı cümleleri yorumlamaları ve bu cümlelerin yazarın yaşamından izler taşıyıp taşımadığını belirlemeleri istenir **(SDB2.3)**. Hazırlanan cümleler sınıf panosunda sergilenebilir veya bunlardan bir cümle duvarı oluşturulabilir.

Öğrencilerden okumaya başlamadan önce romanı gözden geçirmeleri ve rastgele seçtikleri kelimelerin ve kelime gruplarının altını çizmeleri istenir. Altını çizdikleri kelime ve kelime gruplarından hareketle metnin konusu, dil ve anlatım özellikleriyle ilgili tahminlerde bulunmaları istenir. Bunun için kısa cevaplı sorulardan veya soru-cevap yönteminden yararlanılır.

TDE2.2

Öğrencilerden ön bilgilerini kullanarak okudukları romanda yazarın üslubunu oluşturan unsurları gösteren bir kavram haritası hazırlamaları istenir **(SDB1.2)**. Metin tahlili sürecinde bu kavram haritasından yararlanılabilir. Romanın adı ve varsa görsellerinden hareketle yazılış amacı tahmin edilir. Öğrencilerden okudukları romanda anlamını bilmedikleri kelimeleri, kelime gruplarını ve bunların anlamlarını bağlamdan belirlemeleri istenir.

Romanın konusu, teması ve yazılma amacı tespit edilir. Metindeki kişilerin davranışlarından hareketle duygu ve düşüncelerine yönelik çıkarımlar yapılır **(SDB2.3, KB2.10)**. Bu çıkarımlar bir grup etkinliği olan edebiyat halkası (okuma çemberi) ile somutlaştırılır **(SDB2.2, KB3.3)**. Böylece romandaki kişilerin özellikleri ve dil kullanımları karşılaştırılır **(E3.6)**.

Metin ile yazar arasındaki ilişkiye yönelik çıkarımlar yapılır. Metindeki gerçek ve kurgu arasındaki farkı belirlemek için sınıflandırmalar yapılır. Bu tür sınıflandırma çalışmalarında "balık kılıcı tekniği" kullanılarak tespit edilen bilgiler değerlendirilir **(SDB1.2)**.

Metindeki öznel, nesnel dil yapıları bulunarak bunların metne ve kişilere katkısı belirlenir. Duyarlılık değerinden hareketle roman kişilerinin yaşadığı insani çelişkileri, ahlaki çatışmaları ve toplumsal hayatta yaşadıkları güçlükleri anlamlandırmaya yönelik tespitlerde bulunulur **(SDB2.3, D5)**. Öğrenciler, metinden kendisine yakın bulunduğu bir kişinin konuşmasıyla kendilerinin günlük hayatta kullandığı dilin hangi yönlerden farklılaştığıyla ilgili görüşlerini gerekçesiyle açıklar **(E2.1, SDB3.3)**.

TDE2.3

Romanın yapı unsurları belirlenir **(E3.2)**. Öğrencilerin romanın yapı unsurlarını oluşturan öğeleri (olay, kişi kadrosu, mekân, zaman) çözümlemeleri sağlanır. Yapı unsurlarıyla romanın dil ve üslup özellikleri arasındaki ilişki tespit edilir. Bu doğrultuda romanın teması, yapı unsurları arasındaki etkileşim, söz varlığı, yazıldığı dönem gibi konuların üslupla ilişkisi kurulur **(SDB2.1)** Bu süreçte açık uçlu sorularla değerlendirme yapılır.

Roman kişilerinin özellikleri, amaçları incelenir. Romanı oluşturan çatışmalar "düşün-eşleş-paylaş" tekniğiyle belirlenir. Bu çatışmaların ortaya çıkmasında anlatıcı, anlatım biçimi ve teknikleri, düşünceyi geliştirme yolları vb. unsurların etkisi tartışılarak bu konuda tespit ve değerlendirmeler yapılır **(SDB2.1, SDB2.2, E2.3)**. Yapılan çalışmalarla romanın yapı, üs-

lup, sanatçı, dönem özellikleri göz önünde bulundurularak öğrencilerde dil farkındalığının oluşması sağlanır.

Dil bilgisi çalışmaları olarak romandan belirlenen cümlelerin öğeleri bulunur ve cümle kuruluşlarının metne katkısı değerlendirilir. Öğrencilerin metne yönelik çözümlemelerini yansıtan bir çalışma kâğıdı oluşturulur.

TDE2.4

Öğrencilerden metin hakkında değerlendirmeler yapabilmek için çeşitli ölçütler belirlenmeleri ve bu ölçütlere göre değerlendirmeler yapmaları istenir **(SDB1.2)**.

Öğrenciler, okunan romanda dilin kullanımına yönelik kendi düşüncelerini dile getirir **(SDB2.1)**. Kendilerini romandaki kişilerin yerine koyarak bu kişilerin davranışlarını anlamlandırabilmeleri, bu davranışlara metnin bağlamına uygun seçenekler üretebilmeleri sağlanır **(SDB2.3)**. Romandan dil ve anlatımla ilgili beğeniler gerekçeleriyle açıklanır. Bu çağrışımlar zenginliklerini değerlendirebilmek için çıkış kartlarından faydalanılır **(SDB3.3)**.

- İkinci okuma metni olarak biyografi seçilir. Biyografi incelenirken öğretici metinlere yönelik metin tahlili aşamaları takip edilir. Biyografi türüne özgü dil, yapı ve üslup özellikleri dikkate alınarak gerekli bilgiler verilir. Biyografi metni tahlil edilirken ara metin olarak divan edebiyatı nesir örneklerinden tezkire türü de ele alınır.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Okunan ve tahlil edilen romandaki bir kişiyle kurmaca bir mülakat yapmaya yönelik performans görevi verilir. Öğrencilerden performans görevleri için sınıf dışında hazırlık yapmaları istenir. Oluşturulan çalışmalar sınıfta paylaşılır **(E2.2, E3.3, E3.11)**.

Öğrencilerden tahlil edilen romandaki kişileri ve bunların özelliklerini çalışma kâğıdına yazmaları, kendilerine yakın buldukları bir roman kişisini seçmeleri ve bu seçimi yaparken o kişinin hangi özelliğinden etkilendiklerini belirtmeleri istenir **(SDB2.3, E2.1, E3.6)**. Öğrencilerden seçtikleri bu roman kişisiyle yapacakları kurmaca mülakatın amacı, içeriği, hedef kitlesi ve süresini belirlemeleri, buna uygun yöntem ve strateji oluşturmaları sağlanır. Konuşmanın hazırlık, sunma ve değerlendirme aşamalarında daha önceki konuşmalardan edinilen bilgi ve deneyimlerin kullanılması istenir.

TDE3.2

Öğrencilerden seçtikleri roman kişisi ile ilgili olarak kendilerine “Gerçek hayatta olsaydı nasıl konuşurdu, nasıl davranırdı, ne işle uğraşırdı?” vb. sorular sorarak kişiyle ilgili tahminlerde bulunmaları ve sorular oluşturmaları istenir. Bu süreçte öğrencilerin gruplara ayrılarak iş birliği içinde çalışmaları sağlanır **(SDB2.2, E3.3, E3.6, E3.11)**.

Sorular hazırlanırken öğrencilerin akranlarının fikirlerinden faydalanması sağlanır, fikir alışverişinin önemine değinilir ve dostluk değeri vurgulanır **(D4)**. Oluşturulan sorulardan hareketle bir derecelendirme ölçeği hazırlatılır. Grup üyeleri, derecelendirme ölçeğini beğenileri doğrultusunda işaretler **(SDB2.2)**. Çıkan sonuçlardan hareketle mülakat için uygun sorular belirlenir. Hazırlanan mülakatın amacı göz önünde tutularak hedef kitlenin beklentisine yönelik tahminler yürütülür. Tahminler doğrultusunda konuşmanın içeriğini zenginleştirecek, konuşmayı daha etkili ve ilgi çekici kılacak yöntemler geliştirilmeye çalışılır **(SDB1.2, E3.3)**.

Seçilen roman kişilerinin mülakat sorularına verdikleri cevaplar hazırlanırken roman kişinin kullanabileceği dil, beden dili, vurgu ve tonlamalar, varsa ağız özellikleri vb. göz önünde bulundurulur. Mülakat için sorulan sorularla verilen cevapların uygunluğu karşılaştırılarak çıkarımlar yapılır (**SDB3.3**). Karşılaştırmalarda “balık kılıcı” diyagramı kullanılabilir. Uygun olmayan soru ve cevaplar varsa bunlar üzerinde gerekli düzeltmeler yapılır. Roman kişilerinin kullandıkları dil yapılarını ortaya koyan ifadelerle yönelik görüşler belirtilir ve bunlar dikkate alınarak mülakat planlanır (**SDB3.3, E3.6**).

Mülakatta kullanılacak söz varlığının seçimine özen gösterilir, bir mülakat taslağı oluşturulur (**E3.7**). Belirlenen roman kişinin mülakatta vereceği cevapların daha anlaşılır ve etkileyici olması için düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılır. Konuşma sırasında sesin anlam oluşturmak için etkili ve doğru kullanılmasına özen gösterileceği, beden dilinin etkin bir şekilde kullanılacağı göz önünde bulundurulur. Konuşmayı destekleyici ve ilgi çekici olduğu düşünülen görsel ve işitsel öğeler belirlenir ve bunların nasıl kullanılacağına yönelik strateji geliştirilir (**OB4**).

Dinleyici ile göz temasının sağlandığı, dinleyicinin ilgisini çeken etkileşimli bir konuşma gerçekleştirmek için plan taslağı oluşturulur. Hazırlanan taslak, arkadaş ve öğretmen görüşlerine sunulur ve alınan geri bildirimlerle mülakat planına son hâli verilir (**SDB1.2**).

TDE3.3

Hazırlanan plana uygun şekilde, tahlil edilen romanda belirlenen kişi ile kurmaca bir mülakat gerçekleştirilir. Mülakata dikkat çekici bir giriş ile başlanır. Mülakat sırasında, konuşmayı başlatma, sürdürme ve bitirme ifadeleri etkili kullanılır. Toplumsal hassasiyetleri olumsuz etkileyebilecek öğeleri kullanmaktan kaçınmaya dikkat edilir. Millî ve manevî değerlere hassasiyet göstermeye önem verilir. Konuşmada anlatım bozukluğuna yol açmamak için eklerin doğru kullanılmasına, seçilen kelimelerin bağlama uygun olmasına, farklı cümle yapıları arasında bağdaşıklık sağlanmasına özen gösterilir. Konuşma sırasında görgü kurallarına uygun hareket edilir (**D14**). Dil bağlama ve amaca uygun şekilde kullanılır. Mülakat sorularına cevap veren kurmaca kişiye özgü bir üslup kullanılır.

Belirlenen roman kişinin mülakatta vereceği cevapların daha anlaşılır ve etkileyici olması için düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılır. Konuşmada anlatım ilkelerine (akıcılık, duruluk, yalınlık vb.) bağlı kalınır ve beden dilini, diksiyonu, zamanı ve mekânı etkili kullanmaya dikkat edilir. Öğrencinin sergilediği performans, bu ölçütler dikkate alınarak dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir (**SDB2.1**).

TDE3.4

Roman kişinin verebileceği cevaplar doğrultusunda metindeki açık ve örtük iletiler değerlendirilir. Roman kişileriyle ilgili varılan yargıların, bilgilerin dayanağına ilişkin gerekçeli açıklamalar yapılır (**SDB3.3, E3.6**). Mülakat sürecindeki davranış, duygu ve düşünceler göz önünde bulundurularak mülakat içerik, dil ve anlatım yönünden değerlendirilir. Mülakatın tüm aşamalarını gözden geçirmek, düzeltilmesi gereken hususları fark etmek ve sonraki konuşmalarda bu deneyimden yararlanabilmek için öz değerlendirme yapılır. Bunun için mülakatın hazırlık ve sunum aşamalarını gösteren ve bu aşamalara ilişkin ölçütleri içeren bir öz değerlendirme formu oluşturulur (**SDB1.2**). Öz değerlendirmenin yanı sıra akran değerlendirmesi de yapılabilir. Gerçekleştirilen mülakat ile ilgili arkadaş görüşleri alınabilir. Geri bildirimlere bağlı olarak, mülakat sırasında yapılan hatalar gözden geçirilir ve olumlu davranışlar pekiştirilerek sonraki konuşmalarda ön bilgi olarak kullanılır.

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Öğrencilere bir radyo tiyatrosu dinletilir/izletilir (**SDB2.1**). Öğrencilere radyo tiyatrosunu çözümlmek amacıyla dinleyecekleri hatırlatılır. Bunun yanı sıra metinden keyif almak, eğlenceli vakit geçirmek, hayal gücünü zenginleştirmek gibi kişisel amaçları da kısa cevaplı sorularla belirleyerek uygun dinleme/izleme stratejisine karar vermeleri sağlanır. Dinleme/izleme sürecinin sağlıklı yürütülmesi için öğretmen tarafından dinleme/izleme sürecine etki eden bilişsel ve duyuşsal davranışlar ile fiziksel etkenler gibi ölçütleri içeren bir gözlem formu oluşturulur. Bu formla öğrencilerin dinleme/izleme sürecindeki gelişimleri takip edilir (**E1.1**). Dinleme/izlemenin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi için metin ve ortamla ilgili iletişim engelleri ortadan kaldırılır (**SDB2.1**).

TDE1.2

Öğrencilere tiyatroyla ilgili ön bilgilerinden hareketle radyo tiyatrosunu oluşturan unsurların neler olduğu hakkında sorular sorulur.

Bunun için sınıf içi tartışma ortamı oluşturulur. Kısa cevaplı sorularla öğrencilerden radyo tiyatrosunda müzik, ses efektleri, seslendirme ve tonlamanın önemine ilişkin tahminler yürütmeleri istenir. Dinlenen/izlenen radyo tiyatrosunda anlamı bilinmeyen kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları bağlamdan hareketle tahmin edilir (**OB2**). Metinde açıkça sunulan bilgilerden hareketle çıkarımlar yapılır. Metnin yazılma amacı, konusu, teması, ana düşüncesi belirlenir. Metinle sanatçı arasındaki ilişkiye yönelik çıkarımlar yapılır. Dinlenen/izlenen metinlerden hareketle öğrencilerden dönem, zihniyet, üslup, ileti, tür özellikleri vb. konularda ölçütler belirlemeleri ve bu ölçütlere göre sınıflandırmalar yapmaları istenir.

Sahnelenen bir tiyatro eseri ile radyo tiyatrosu arasındaki benzerlik ve farklılıklar (duygu değişimleri, dil kullanımı, ses tonu, müzik, dekor, empati, ileti, atmosfer, maliyet) zihin haritası oluşturularak ortaya çıkarılır (**SDB1.2**). Buradan hareketle öğrencilerden radyo tiyatrosunun dil becerilerinin gelişimine katkısı hakkında değerlendirmelerde bulunmaları istenir. Radyo tiyatrosundaki kişilerin iç dünyalarının yansıtılmasında dil yapılarının işlevselliğine ilişkin gerekçeli görüş bildirmeleri sağlanır (**SDB3.3, E3.6**).

TDE1.3

Öğrencilerden dinlenen/izlenen radyo tiyatrosundaki kişilerin özelliklerini, amaçlarını incelemeleri istenir (**SDB2.3**). Dinlenen/izlenen metindeki yapı unsurları belirlenir. Metinde millî ve manevî değerleri yansıtan dil ve kültür unsurları belirlenir, bunların metne katkıları ortaya konur, saygı ve vatanseverlik değerleri vurgulanır (**OB5, D14, D19**). Bu değerleri yansıtan unsurlar arasındaki etkileşimlerin, metnin iletilerinin ortaya çıkarılmasındaki işlevi "görüş geliştirme" tekniğiyle belirlenir. Elde edilen sonuçları yansıtacak kavram haritaları hazırlanır. Metnin diğer disiplinlerle ilişkisini ortaya koyan değerlendirmeler yapılır (**E1.5, E2.3, E3.5, E3.11**).

TDE1.4

Dinlenen/izlenen radyo tiyatrosunu değerlendirmek için çeşitli ölçütler belirlenir ve radyo tiyatrosunda ele alınan konu ile gerçek dünya bilgisine dayalı karşılaştırmalar yapılır (**KB2.7**). Dinleme/izleme metnindeki bir kişi ile empati kurularak bu kişinin davranışlarına yönelik değerlendirmeler yapılır (**SDB2.3**). Öğrencilerden dinledikleri/izledikleri radyo tiyatrosuna yönelik beğenilerini gerekçelendirerek açıklamaları istenir (**SDB3.3**). Öğrencilerin metnin konusunu ve ana düşüncesini kendi dünyasıyla ilişkilendirmeleri beklenir. Dinleme/izleme sürecine yönelik öğrenme günlükleri tutulabilir (**SDB1.2, E2.1, E3.11**).

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1

Öğrencilere dinleme/izleme sürecinde incelenen metinden seçtikleri bir diyalogu, metnin bağlamına uygun olarak yeniden yazmaya yönelik performans görevi verilir. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir.

Öğrencilerden temanın dinleme/izleme bölümünde işledikleri metinden bir diyalogu seçmeleri ve seçim yaparken hangi ölçütleri göz önünde bulundurdıklarını küçük kâğıtlara yazmaları istenebilir. Ölçütlerin yazıldığı kâğıtlar sınıf panosunda sergilenebilir. Öğrenciler panoya astıkları diyaloglar konusunda arkadaşlarından görüş alabilir ve yazacakları metinle ilgili arkadaşlarıyla görüş alışverişinde bulunabilirler (**SDB2.2**). Bunun için sınıf içi bir tartışma ortamı sağlanabilir veya kısa cevaplı sorularla öğrencilerin yazacakları yazıyla ilgili zihninde bir fikir oluşturulması sağlanabilir. Seçilen diyalog yeniden yazılırken öğrenciler akranlarının görüş, öneri ve yorumlarını göz önünde bulundurabilir. Öğrencilerden, dinledikleri/izledikleri metinden seçecekleri bir diyalogu estetik bir bakış açısıyla yeniden yazmak için uygun yazma yöntemini ve stratejisini belirlemeleri istenir (**D7**).

TDE4.2

Öğrenciler; bağlamdan kopmadan diyalogu yazmak, kişileri kendi özelliklerine göre konuşturmak ve uygun bir sunum planı yapmak için ön bilgilerini kullanır (**E3.2**). Diyalogu oluştururken, seçtiği kişilerle empati kurarak onların hangi iletiyi aktarmak için konuşabileceklerine yönelik tahminlerde bulunur (**E2.1, SDB2.3**).

Tahminler doğrultusunda yazılacak diyalogun serim, düğüm, çözüm bölümlerine yönelik planlama yapılır. İçerik planlanırken metnin geneline hâkim olan dil özelliklerinin korunmasına dikkat edilir. Diyalogda aktarılmak istenen ileti belirlenir. Metnin içeriğini oluşturmak için ihtiyaç duyulabilecek bilgiler toplanır, görseller belirlenir. Öğrencilerden yazacakları metin için taslak bir plan oluşturmaları, bunu arkadaşlarıyla paylaşmaları ve aldıkları geri bildirimle göre taslak plana son hâlini vermeleri istenir (**SDB1.2**).

TDE4.3

Öğrencilerden önceden hazırladıkları plana uygun olarak yazmaya başlamaları istenir. Öğrenciler, yazılarını desteklemek amacıyla farklı anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanabilir. Diyalog yazılırken dinlenen/izlenen metindeki kişilerin duygu, düşünce ve davranışlarının kendilerine uygun dille oluşturulmasına dikkat edilir. Söz varlığı seçiminde bağlama uygunluk ve hedef kitle göz önünde tutulur. Aktarılmak istenen iletiler açık veya örtük şekilde ifade edilebilir. Başlama ve bitirme ifadeleri, bağlama uygun olarak doğru ve etkili kullanılır. Millî ve manevî değerler göz önünde bulundurulur, toplumsal hassasiyeti olumsuz etkileyebilecek ifadelerden kaçınılır (**D14, D19**). Yazılan metinde olumlu tutum ve değerler öne çıkarılır. Dilin amacına ve işlevine uygun kullanılmasına özen gösterilir. Yazım ve noktalama kurallarına uyulur (**E1.4, E3.7**).

TDE4.4

Öğrenciler yazma sürecindeki davranış, duygu ve düşüncelerini gözden geçirir; değerlendirmelerde bulunur (**SDB1.3**). Yazma sürecinde oluşturulan diyaloglar içerik, dil ve anlatım yönünden değerlendirilir. Bunun için öz değerlendirme ile akran değerlendirmesi yapılabilir (**SDB1.2**). Öğrenciler; yazdıkları diyalogları sınıf panosunda, okul gazetesinde veya genel ağıdaki güvenilir ortamlarda paylaşabilirler. Öğrencilerden, gelen geri bildirimlere bağlı olarak bundan sonraki yazma etkinliklerine yönelik kendilerine yeni hedefler belirlemeleri istenir. Öğrencinin yazılı ürünleri dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında dil ve üslup kullanımı, özgünlük, konuya uygunluk, öznel ve nesnel ifadelerle yer verme, başlık kullanımı, yazım ve noktalama gibi ölçütlere yer verilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda genel bir değerlendirme için yapılandırılmış çıkış kartları kullanılır. Böylece öğrencilerin temaya ilişkin bilgi eksiklikleri veya kavram yanlışları belirlenir. Tespit edilen eksikliklerin giderilmesi ve hataların düzeltilmesi için gereken uygulamalar yapılır.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Öğrencilerden okudukları romandan belirledikleri bir roman kişisini metnin bağlamına uygun şekilde yeniden kurgulanması istenebilir. Bu kurguyu dijital hikâyeye dönüştürmeleri istenir. Romandan belirlenen bir mekânın diyaloglar yoluyla tanıtılmasına yönelik bir yazma çalışma yapmaları sağlanabilir. Dinlenen radyo tiyatrosundan seçilen bir sahneyi sınıfta canlandırmaları istenebilir.

* Öğrencilerden divan edebiyatında kullanılan nazım şekillerini araştırarak bir kavram haritasına dönüştürmeleri istenebilir.

* "Edebî eserler; yazarının yaşamından, duygu dünyasından, dünya görüşünden ve kişilik özelliklerinden izler taşır." görüşüyle ilgili bir münazara düzenlenebilir.

Destekleme

Öğrencilerden incelenen romandaki bir kişiyi belirlemeleri ve o kişinin özelliklerini tanıtmaya yardımcı olacak sorular hazırlamaları istenebilir. Romandan belirledikleri kişilerin ilk karşılaşmalarında kendilerini nasıl tanıtabileceklerine yönelik diyaloglar yazmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. TEMA: HAYATIN AYNASI

“Hayatın Aynası” temasında ele alınan edebî eserler ile öğrencilerin kendi hayatlarında karşılaşılabilecekleri olay ve durumlar arasında bağlantılar kurabilmeleri ve bunların yardımıyla kendi hayat deneyimlerini yazılı ve sözlü olarak dile getirebilmeleri hedeflenmektedir.

Bu temada edebiyatın etkili bir araç olarak duygu, düşünce ve hayallerin yanı sıra hayattan kesitler sunması üzerinde durulur. Buna örnek oluşturacak bir tiyatro metni seçilir ve bu metnin tahlili yapılır. Ayrıca dilin anlam oluşturma gücünü ortaya koyan bir küçürek hikâye incelenir. Dinleme/izleme metni olarak temanın içeriğine uygun çok modlu bir metin olan belgesel ele alınır. Tahlil edilen tiyatro metninin konuşma becerisi kapsamında canlandırılması ve yazma çalışması olarak da dinleme/izleme sürecinde tahlil edilen belgesel için bir afiş hazırlanması sağlanır.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma: 20)

ALAN BECERİLERİ

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/İzleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER

-

EĞİLİMLER

E1.2. Bağımsızlık, E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.6. Analitik Düşünme, E3.9. Şüpheli Düşünme, E3.10. Eleştirel Bakış, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB 2.1. İletişim, SDB 2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB 3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D3. Çalışkanlık, D6. Dürüstlük, D14. Saygı, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB2. Dijital Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Sosyoloji, Psikoloji, Tarih

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.7. Karşılaştırma, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1. "Hayatın Aynası" temasında ele alınan metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme

TDE1.2. "Hayatın Aynası" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

TDE1.3. "Hayatın Aynası" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

TDE1.4. "Hayatın Aynası" temasında ele alınan metinlerden hareketle günlük hayatta karşılaşılabileceği olay ve durumlarla ilgili görüşlerini yansıtabilme

Okuma

TDE2.1. "Hayatın Aynası" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

TDE2.2. "Hayatın Aynası" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

TDE2.3. "Hayatın Aynası" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

TDE2.4. "Hayatın Aynası" temasında ele alınan metinlerden hareketle kendi yaşamını ve görüşlerini yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1. Sosyal hayata dair gözlemleri yansıtan metinlerden hareketle sergileyeceği konuşmayı yönetebilme

TDE3.2. Günlük hayatta karşılaşılabilecek olay ya da durumu etkileyici ve inandırıcı biçimde canlandırmak için konuşmasının içeriğini oluşturabilme

TDE3.3. Günlük hayatta karşılaşılabilecek olay ya da durumu etkileyici ve inandırıcı biçimde canlandırmak için konuşmasında kural uygulayabilme

TDE3.4. Hayata ayna tutan içeriği sahnelediği konuşması için kendi görüşlerini yansıtabilme

Yazma

TDE4.1. Günlük hayatta karşılaşılabilecek olay ve durumları etkili bir şekilde aktaracağı yazısını yönetebilme

TDE4.2. Farklı bakış açılarını, günlük deneyimleri ve sosyal yaşamı yansıttığı yazısı için içerik oluşturabilme

TDE4.3. Farklı bakış açılarını, günlük deneyimleri ve sosyal yaşamı yansıttığı yazısı için kural uygulayabilme

TDE4.4. Günlük hayatta karşılaşılabilecek olay ve durumları etkili bir şekilde aktardığı yazılı anlatımına yönelik kendi düşüncelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Hayatın Aynası" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için bir tiyatro metni seçilir. Bu tiyatro eserinin temanın içeriğine uygun olarak öğrencilerin günlük hayatla kolayca ilişkilendirebilecekleri nitelikler taşımasına dikkat edilir.

Tiyatro metni tahlil edilirken öğrencilerden sosyal hayata dair gözlemlerini anlatmaları, daha önce okunan ya da izlenen tiyatroların özelliklerini dikkate alarak tiyatro metninin zihinsel ve duygusal farkındalık oluşturmaya katkısı hakkında fikir oluşturmaları sağlanır. Temada ele alınan ikinci okuma metni, yoğun bir anlatıma sahip olan küçürek hikâyesidir.

Seçilen küçürek hikâyenin tahlili, metin tahlili aşamalarına uygun şekilde yapılır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi için tahlil edilen tiyatro eserini canlandırma çalışması yapılır. Öğrencilerden tiyatro eserinde kendi belirledikleri bölümlerin canlandırmasını nasıl yapacaklarını, içeriğe uygun hangi jest ve mimikleri kullanacaklarını belirtmeleri istenir. Tahlil edilen tiyatro metninin canlandırılmasına yönelik öğrencilerin kendi performanslarını sergilemeleri sağlanır.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde günlük hayatla ilişkilendirilebilecek çok modlu bir metin olan belgesel türünden yararlanılır. Öğrencilerin dinledikleri/izlediklerinden hareketle hayatın çeşitli alanlarında karşılaşılabilecekleri durumlara ilişkin çıkarımlar yapmaları sağlanır.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde dinlenen/izlenen belgeselle ilgili bir afiş hazırlanır. Afiş hazırlanırken hangi malzemelerin kullanılacağına, afişlerde dil yapılarının nasıl oluşturulacağına yönelik örnekler öğretmen tarafından gösterilerek yazma amacı ve yazılacak metnin özellikleri belirlenir. Öğrenciler tarafından dinledikleri/izledikleri belgesele yönelik özgün afişler hazırlanır.

Anahtar Kavramlar

modern Türk tiyatrosu, sahne, dekor, kostüm, oyun, perde, dramatik örgü, diyalog, monolog, gösterme tekniği, küçürek hikâye

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Okuma çemberi
- Kısa cevaplı sorular
- Kavram haritası
- Karşılaştırma tablosu
- T diyagramı
- Kontrol listesi
- Açık uçlu sorular
- Çalışma kâğıdı
- Zihin haritası
- Balık kılıcı
- Öğrenme günlüğü

Okumayı yönetebilmeye yönelik okuma çemberi, anlam oluşturabilmek için balık kılıcı, kısa cevaplı sorular, T diyagramı; çözümlene yapabilmek için kavram haritası, açık uçlu sorular; yansıtma yapabilmek amacıyla karşılaştırma tablosu uygulanabilir. Dinleme/izlemeyi yönetebilmeye yönelik kontrol listesi, anlam oluşturabilmek için açık uçlu sorular, zihin haritası, balık kılıcı; çözümlene yapabilmek için kısa cevaplı sorular ve çalışma kâğıdı; yansıtma yapabilmek amacıyla öğrenme günlüğü kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Okunan ve çözümlenen tiyatro metnini canlandırmaya yönelik performans görevi
- Dinleme/izleme sürecinde incelenen çok modlu metin için afiş hazırlamaya yönelik performans görevi

Öğrencilerin drama performansları, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, canlandırma becerisi, sözü ve beden dilini etkili kullanma, grupla uyum içinde çalışma gibi ölçütler yer alır. Bu görev, grup çalışması olarak da gerçekleştirilebilir.

Afiş hazırlamaya yönelik performans görevi dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilir. Puanlama anahtarında konuya uygunluk, yaratıcılık, özgünlük, etkileycilik, görsel ve işitsel öğelerin seçimi gibi ölçütlere yer verilir. Değerlendirmelerde öz değerlendirme, akran değerlendirme ve öğretmen değerlendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirmede öğrenme günlüğü kullanılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin tiyatro ile ilgili temel bilgilere sahip oldukları, belli başlı tiyatro terimlerini, hikâye türünün özellikleri ile bir hikâyenin ve çok modlu bir metnin nasıl tahlil edildiğini, yazılı ve sözlü anlatım aşamalarını, cümle türleri ile ilgili dil bilgisi konularını bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) tespit etmek için giriş kartları, soru-cevap, tartışma gibi yöntem ve teknikler uygulanabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki sınıf düzeylerinde edebî metinlerden hikâyenin ve tiyatronun nasıl tahlil edileceğine yönelik edindikleri bilgiler, bu temada öğrenilecekler temel oluşturur. Tarih, sosyoloji, psikoloji disiplinlerinden öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur.

Hayatın çeşitli yönlerinin yansıdığı hikâye ve tiyatro türlerine ilişkin bilgiler, bu temada seçilen metinlerin incelenmesine temel oluşturur. Dili etkili ve güzel kullanmaya, sözle anlam oluşturmaya yönelik değerlendirme, yorum veya çıkarımlar yapılırken önceki öğrenme yaşantılarından edinilen bilgilerden yararlanılır. Tiyatrodan bir bölümün canlandırılmasıyla kazanılan beceriler, günlük hayatta karşılaşılabilecek bazı olay ve durumlara yönelik olumlu tutum geliştirilmesine olanak sağlar. Böylece "Hayatın Aynası" temasının anlatmaya ve göstermeye bağlı edebî metinlere nasıl yansıdığı üzerine öğrenciler tarafından değerlendirmeler yapılır.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: "Hayatın Aynası" temasında öğrencilerin günlük hayatları ile ilişkilendirebilecekleri içeriğe sahip bir tiyatro metninin tahlili yapılır. İkinci okuma metni olarak dilin gücünü ve anlam zenginliğini ortaya koyan küçürek hikâye incelenir. Dinleme/izleme sürecinde öğrencilerin kendi hayatlarıyla ilişkilendirebilecekleri bir belgeselin tahlili yapılır. Konuşma aşamasında, öğrencilere tahlil ettikleri tiyatro metnini canlandırma; yazma aşamasında ise belgeselin içeriğini yansıtan bir afiş hazırlama görevi verilir.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Öğrencilerden okumaya başlamadan önce tiyatro metnine göz gezdirmeleri istenir. Başlığından, görsellerinden, kelimelerin yazılış biçiminden, kişi isimlerinden hareketle metnin içeriğine yönelik görüş oluşturmaları ve bunları daha sonra sınıfta paylaşmak üzere not etmeleri gerektiği öğrencilere hatırlatılır (**E2.3, E3.2, E3.6**). Öğrenciler gruplara ayrılır ve öğrencilerden okuma çemberi yöntemiyle seçilen eserin okunması için strateji belirlemeleri istenir (**E1.2, SDB2.2**).

TDE2.2

Metin tahliline geçmeden önce öğrencilerin tiyatro metniyle ilgili tahminlerini içeren notlarını sınıf arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Metni okumadan önceki tahminleri ve okuduktan sonraki tespitlerine yönelik bir değerlendirme yapmaları sağlanır.

Metin tahlil edilirken sosyal hayata dair gözlemler ve daha önce okunan ya da izlenen tiyatroların özellikleri dikkate alınarak tiyatro metninin zihinsel ve duygusal farkındalık oluşturmaya katkısı hakkında tahminlerde bulunulur. Tahminler yapılırken “vızıltı grubu” tekniğinden yararlanılabilir (**E2.2, SDB2.1, OB9**). Olay, durum, algı, mekân, kişiler ve söz varlığı bakımından gerçek hayat ile tiyatro metninin atmosferi “balık kılıcı” tekniği” kullanılarak karşılaştırılır (**SDB1.2, KB2.7**).

İncelenen tiyatro metninden seçilen kelimelerin ve kelime gruplarının sosyal hayatı yansıtır yansıtmadığına dair gerekçeli görüş bildirilir (**SDB3.3**). Tiyatronun konusu, yazılma amacı; metin ile yazar arasındaki ilişki ve metindeki karakterlerin davranışlarından hareketle duygu ve düşüncelerine yönelik kısa cevaplı sorularla öğrencinin çıkarımlar yapması sağlanır (**SDB2.3**). Verilen cevaplardan hareketle -metin okunmadan önce- içeriğe yönelik yapılan tahminlerin doğruluğu kontrol edilir. Öğrencilerden okudukları metni içerik, tür, dönem, zihniyet, üslup vb. yönünden Türk dünyası veya dünya edebiyatına ait modern bir tiyatro (komedi veya dram) metniyle T diyagramı kullanarak karşılaştırmaları istenir. Karşılaştırma sonuçlarından hareketle bir sınıflandırma yaptırılır (**E3.3, E3.6, E3.9, E3.10, OB5, OB9**).

Öğrencilerin metni özetlemesi sağlanır ve öğrencilerden metinlere yönelik görüşlerini dile getirmeleri istenir. Okudukları metnin sahnelenmesi için nasıl bir dekor tasarımı yapmayı düşündüklerini sözlü olarak ifade etmeleri istenir (**SDB2.1**).

TDE2.3

Tiyatro eserindeki dramatik örgü unsurları tespit edilir. Dramatik örgüyü oluşturan unsurlar arasındaki etkileşim belirlenir. Karakterlerin dil özelliklerini yansıtan monolog ve diyaloglar üzerinde durulur, bunların oluşturulma amacına yönelik çıkarımlar yapılması sağlanır (**SDB3.3**).

Öğrencilerden metin yazarının üslup seçiminin neden ve sonuçları ile ilgili görüş oluşturmaları istenir. Ardından metindeki cümle çeşitleri üzerine inceleme yapılarak öğrencilerden cümle çeşitliliğinin metne ve yazarın üslubuna ne gibi katkılar sağladığı hakkında düşüncelerini ifade etmeleri istenir. Öğrenciler, metnin yazarı ve metnin yazıldığı dönemin özellikleri hakkında açıklamalar yapar.

Açık uçlu sorular hazırlanarak öğrencilerden metindeki millî, manevi, evrensel değerlerin neler olduğu; bunların metne nasıl yansıtıldığı ve bu değerlerin günlük hayattaki önemi ile ilgili düşüncelerini belirtmeleri istenir. Böylelikle öğrencilerde saygı ve vatanseverlik değeri desteklenir (**D14, D19**). Öğrenciler, metindeki çatışma unsurlarını belirleyerek bunların metne olan etkisini tespit eder. Metinden tespit ettikleri yapı unsurları, çatışma ve dramatik örgünün yer aldığı bir kavram haritasını hazırlar.

TDE2.4

Öğrencilere okudukları tiyatro metninde günlük hayattaki insan ilişkilerine dair neleri görebildiklerine yönelik bir beyin fırtınası yaptırılır (**SDB2.1**). İleri sürülen fikirleri göz önünde bulundurarak öğrenciler, metni kendi beğenilerine göre değerlendirir. “Ben kimim?” oyununu ile metindeki karakterlerin özellikleri öğrenci tarafından kısaca tanıtılır ve bu karakterin kim olduğu sınıfa sorulur. Öğrencilere metindeki karakterlerin hangisini canlandırmak isteyecekleri sorusu yöneltilir ve bu tercihlerinin gerekçelerini açıklamaları istenir (**SDB3.3**). Metindeki karakterlerin günlük hayatın gerçekleri içinde başka nasıl davranabileceklerine yönelik seçenekler sunmaları sağlanır (**SDB3.2, E3.10**).

Metnin içeriğinden ve şahıs kadrosunun özelliklerinden hareketle metnin farklı disiplinlerle ilişkisi değerlendirilir. İnsan ilişkilerinde öne çıkan değerlerin tiyatro türündeki metinlere nasıl yansıdığı ile ilgili çıkarımlarda bulunmak üzere dünya edebiyatından bir modern tiyatro örneğiyle karşılaştırma yapmaları sağlanır (**KB2.7**). Karşılaştırma sonuçları için karşılaştırma tablosu hazırlanır. Tablodaki sonuçlardan hareketle genellemeler yapmaları istenebilir.

İkinci okuma metni olarak küçürek hikâye seçilir. Küçürek hikâye işlenirken edebî metinlere yönelik metin sürecinin aşamaları takip edilir. Küçürek hikâyelerin genel özellikleri göz önünde bulundurularak metne özgü yapı, dil ve anlatım özellikleri doğrultusunda tahlil yapılır.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrencilere tahlil ettikleri tiyatro metnini canlandırmaya yönelik performans görevi verilir (SDB1.2).

Sınıf, tiyatro metnini canlandırma amacıyla gruplara ayrılır. Her grup, tiyatronun belirli bir bölümünü canlandırmak üzere seçim yapar ve aralarında rol dağılımını gerçekleştirir (SDB2.2). Hedef kitle, süre, amaç göz önünde bulundurularak canlandırma için uygun yöntem ve strateji belirlenir. Bu süreçte iletişimin önündeki engeller ortadan kaldırılır (SDB2.1). Bu çalışmaların sağlıklı ilerleyebilmesi için kontrol listesi oluşturularak uygulanan adımlar işaretlenir.

TDE3.2

Öğrencilerden tiyatro eserinde kendi belirledikleri bölümlerin canlandırmasını nasıl yapacaklarına, içeriğe uygun hangi jest ve mimikleri kullanacaklarına yönelik tahminlerini ön bilgilerini de kullanarak belirtmeleri istenir. Yapılan rol dağılımının o rolü oynayacak öğrenci tarafından içselleştirilmesi ve canlandırma sırasında hangi jest, mimik vb. unsurların kullanacağı hakkında karara varılması için öğrencilerin düşüncelerini karşılaştıracakları bir beyin fırtınası gerçekleştirilir (SDB2.1). Ardından öğrenciler, metinde yer alan karakterler arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri sınıflandırır ve bu sınıflandırmayı da göz önünde bulundurarak planlarını hazırlar.

Gerektiğinde öğrencinin, rolüne uygun doğaçlama sözler kullanmasına ve bu ifadeleri dildeki zengin anlatım olanaklarını kullanarak oluşturmaya imkân tanınır. Canlandırma sırasında beden dilini, diksiyon ve telaffuzu, görsel ve işitsel öğeleri etkin biçimde kullanmanın önemi vurgulanır. Öğrenciler, bu çalışmalarla ilgili taslak planlarını arkadaşlarına sunar; gelen bildirimler doğrultusunda planlarına son şeklini verir (E1.4, E2.1, SDB1.2).

TDE3.3

Öğrenci, canlandırmaya dikkat çekici bir girişle ve planına uygun olarak başlar. Rolünün gerektirdiği duygu durumunu kendine özgü bir üslupla yansıtır. Rolüne ait söz varlığını bağlama uygun kullanır. Canlandırma sırasında karakterin olumlu tutum ve değerlerini vurgulayarak duygu, düşünce ve hayallerini yansıtırken tutarlı olmaya özen gösterir. Canlandırmada Türkçenin anlam zenginliğine, kelimeler arasındaki uyuma, diksiyon ve telaffuza, izleyici ile iletişim kurmaya, zamanı ve mekânı etkin şekilde kullanmaya dikkat eder.

TDE3.4

Öğretmen tarafından yapılacak değerlendirmede kullanılacak puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, canlandırma becerisi, sözü ve beden dilini etkili kullanma, grupla uyum içinde çalışma gibi ölçütlere yer verilir.

Öğrenci canlandırma sırasında rolünün kendisinde oluşturduğu duygu ve düşünceleri aktarır (SDB1.1). Yaptığı rol hakkında akranlarının görüşlerini alıp değerlendirir. Bu çalışmada edindiği tecrübeden ve yapılan eleştirilerden hareketle özgün konuşmacı kimliğini oluşturur. Yapılan canlandırma çalışmasını kaydederek okulun resmî çevrim içi sitesinde yayımlayabilir (OB2).

Metin Tahlili (Anlama)**Dinleme/İzleme****TDE1.1**

Öğrencilere “Hayatın Aynası” temasına uygun içeriğe sahip çok modlu bir metin olan belgesel dinlettirilir/izlettirilir **(SDB2.1)**.

Dinlemeye/izlemeye başlamadan önce öğrenciler tarafından dinleme/izleme amacı belirlenir. Metnin (varsa) görselinden veya başlığından metnin içeriğine yönelik tahminlerde bulunulur. Dinleme/izleme esnasında sürece olumsuz etki edebilecek unsurlar ortadan kaldırılır. Öğrenciler, dinleyeceği/izleyeceği metin için uygun dinleme/izleme yöntem ve stratejisini seçer. Seçilen belgesel dinletilir/izletilir. Dinleme/izleme esnasında öğrencilerden metinde “Hayatın Aynası” temasının içeriğini yansıttığını düşündükleri kelime ve ifadeleri not almaları istenir. Alınan notlardan hareketle izlenen/dinlenen metinde verilmek istenen iletiler hakkında bir fikir oluşturulur **(E3.2, E3.6, KB3.3)**. Dinleme/izleme sürecinin amacına uygun ve etkin bir şekilde yürütülebilmesi için kontrol listeleri oluşturulabilir.

TDE1.2

Bu temada dinlenen/izlenen belgeselde çok modlu metinlerde kullanılan dilin özelliklerine ait ön bilgiler, açık uçlu sorularla harekete geçirilir. Adından, jeneriğinden veya tanıtım afişinden hareketle belgeselin içeriği hakkında öğrencilerin tahminde bulunmaları sağlanır. Öğrencilerden aldıkları notlardan yola çıkarak metinde açıkça sunulan bilgileri tespit etmeleri; belgeselin konusunu, bilgilerin sunulmuş şeklini, ana düşünce ve yardımcı düşüncelerini belirleyerek bunlarla ilgili çıkarımlarını kendilerinin hazırlayacağı zihin haritasına yerleştirmeleri istenir **(SDB1.2)**.

Öğrencilerden belgeselin içeriğinin senarist ve yönetmenle olan ilişkisi konusunda düşüncelerini not etmeleri istenir. Öğrencilerden belgeseli izlemeden önce metnin içeriği hakkındaki tahminlerini, belgeseli izledikten sonraki tespitleri ile karşılaştırmaları ve elde ettikleri sonuçları sınıfta paylaşmaları istenir **(KB2.7)**.

Öğrencilerden belgeseldeki gerçek ve kurgu unsurları ile öznel ve nesnel ifadeleri “balık kılçığı tekniği” ile göstermeleri istenir **(SDB1.2)**. Bunların belgeselin inandırıcılığına ve güvenilirliğine etkisi ile ilgili görüşlerini bildirmeleri sağlanır. Öğrencilerin dinlediği/izlediği belgeselde açık ve örtük iletileri fark edip bilgilerin güvenilirliğini sorgulamaları istenir. Belgeseli özetlemeleri, özetlerini sınıfta paylaşmaları sağlanır. Böylelikle öğrencilerde çalışkanlık değeri desteklenir **(D3)**.

TDE1.3

Dinlenen/izlenen çok modlu metinde yapı unsurları ve dil ve anlatım özellikleri, kullanılan dilin anlamsal boyutu kısa cevaplı sorularla belirlenir. Metindeki iletilerin verilmesinde görsel, ses, nesne ve mekân gibi unsurların işlevselliği hakkında gerekçeli yorumlar yapılması istenir **(SDB3.3, OB2)**. Dinlediği/izlediği belgeselde söz konusu dönemin özelliklerini belirlemesi; metnin içeriğinin, yapı unsurlarının, dil ve anlatım özelliklerinin dönem ve toplumla ilişkisine yönelik çıkarımlarını sınıfta sözlü olarak ifade etmesi sağlanır **(SDB2.1)**.

Dinlediği/izlediği belgeseldeki ses ve/veya görüntü desteğini ortadan kaldırıp bu unsurların varlığının içerikle olan uyumu ve metne kattığı değerle ilgili öğrencilerin görüşleri alınır. Ayrıca belgeselde millî, manevî ve evrensel değerlerin aktarılması ile ilgili düşünceleri sorulur. Metnin diğer disiplinlerle olan ilişkisi ele alınır. Süreç çalışma kâğıdı ile değerlendirilir.

TDE1.4

Öğrenciler, dinledikleri/izledikleri çok modlu metne değer katan unsurları günlük hayatın gerçeklerini göz önünde bulundurarak kendi beğenileri doğrultusunda değerlendirir. Yapılan değerlendirmeler ve ilgi alanları doğrultusunda öğrencilerin etkin dinleyici kimliklerini oluşturmaya yönelik bilgilerin yer aldığı bir öğrenme günlüğü oluşturması sağlanabilir.

(SDB1.1). Metin her yönüyle tahlil edildikten sonra metnin diğer disiplinlerle ilişkisini göstermek için metnin başka tür/temada bir metninle karşılaştırması yapılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1

Öğrencilere dinlenen/izlenen belgeselin içeriğini yansıtan bir afiş hazırlamalarına yönelik performans görevi verilir (SDB1.2). Öğrencilerden performans görevleri için sınıf dışında hazırlık yapmaları istenir, performans görevi sonrasında ürünler sınıfta sergilenir.

Afişin ne olduğuna, afiş hazırlanırken hangi malzemelerin kullanıldığına, afişlerde dil yapılarının nasıl oluşturulduğuna yönelik örnekler, öğretmen tarafından gösterilerek yazma amacı ve yazılacak metnin özellikleri belirlenir. Tespitlerinden hareketle yazma stratejisine karar verilir. Öğrenciler, yazma amacına uygun olarak seçtiği stratejiyi yapılandırır.

TDE4.2

Çevredeki reklam panolarından, tiyatro ve film afişlerinden faydalanılarak ön bilgiler harekete geçirilir. Öğrenciler; etkileyiciliği artırmak için afişte kullanılabilecek renk, yazı ve görsel unsurlara yönelik tahminlerde bulunur. Afişin iletisine karar verir. Birkaç alternatif oluşturur, bunları karşılaştırarak en uygun iletiyi seçer. Öğrenciler, belgeselde yer alan, ön plana çıkarmak istedikleri hangi iletiye yönelik afiş hazırladıklarını açıklar. Bunun için bir sınıflandırma yapılır ve bu sınıflandırma bir tablo üzerinde gösterilir. Öğrenciler, tabloda hangi iletiye yoğunlaştığını belirleyerek belgeselin etkileyiciliğinin hangi unsurlarla sağlandığı üzerine çıkarımda bulunur. Hazırlayacağı afiş için gerekli bilgileri toplar ve söz varlığını da kullanarak çalışmanın içeriğini düzenler. Her bir öğrenci, dili hangi bağlamda kullanacağına ve içeriği destekleyecek görsel/işitsel malzemelere karar verir. Hazırladığı taslak planı arkadaşlarına sunar ve onlardan aldığı geri bildirimler doğrultusunda plana son şeklini verir (SDB1.2).

TDE4.3

Öğrenci, afiş hazırlamak için plana uygun hareket eder. Çalışmada yansıtmak istediği duygu ve düşünceyi özgün bir üslupla dile getirir (SDB2.1). Afişte hedef kitleye uygun bir söz varlığı ve üslup kullanır. Vermek istediği iletiyi çarpıcı bir şekilde ifade eder, iletme istediği duygu ve düşünce ile kullandığı ifadelerin tutarlı olmasına özen gösterir. Afişte olumlu tutum ve değerleri ön plana çıkarır. Kullandığı ifadelerin Türkçenin dil yapısına uygun olmasına, kelimeler arasındaki anlam ilişkisine, yazım ve noktalamaya dikkat eder (E3.11).

TDE4.4

Performans, öğretmen tarafından dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Puanlama anahtarında konuya uygunluk, yaratıcılık, özgünlük, etkileyicilik, görsel/işitsel öğelerin seçimi gibi ölçütlere yer verilir.

Öğrenci, afiş hazırlama sürecinde kendisinde meydana gelen davranış değişikliği ile duygu ve düşüncelerini değerlendirir. Afişi içerik, dil ve anlatım yönünden inceler ve sınıfta arkadaşlarından aldığı geri bildirimlerle yeniden düzenler. Son şeklini verdiği afiş sınıf/okul panolarında ya da okulun resmî çevrim içi ortamlarında paylaşır. Paylaştığı afişte kullandığı görseller veya alıntılarla ilgili telif haklarına dikkat ederek hakkaniyetli (D1) ve dürüst bir tutum geliştirir (D6).

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonunda temada öğrenilenlerle ilgili öğrenme günlüğü hazırlanır. Böylece öğrencilerin tema öncesi bildikleri ile tema sonrasında edindikleri bilgiler arasında bir karşılaştırma yaparak öğrencilerin farkındalık kazanmaları sağlanır. Okuma ve dinleme/izleme

metinlerinin tahlilleri ile öğrencilerin konuşma ve yazma ürünleri tema sonunda beraber değerlendirilir. Öğrenciler, hayatın gerçeklerinin edebî ve öğretici metinlere nasıl yansıdığını, bu yansımanın okurdaki dil farkındalığını ne ölçüde etkilediğini, bunların kendi konuşmacı ve yazar kimliğini oluşturmadaki etkisini fark eder.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrenciler, incelenen tiyatro metninde işlenen konuyu farklı yönleriyle ele alan bir drama etkinliği gerçekleştirebilir. Tiyatrodaki karakterleri tanıtmaya yönelik infografik metinler oluşturabilir. Okunan küçürek hikâyeyle ilgili bir resim yapabilir.

* Öğrencilerden Türk edebiyatında modern tiyatronun gelişim çizgisini konu alan bir araştırma yapmaları ve bunu güvenli dijital ortamlarda paylaşması beklenebilir.

Destekleme

Öğrenciler, incelenen tiyatro eserindeki kişilerden birine yönelik takdim konuşması hazırlayabilir. Oyun kişilerinin sözlerinden oluşan bir pano oluşturabilir. Okudukları küçürek hikâyeden hareketle farklı türde bir metin yazabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

12. SINIF TEMALARI

1. TEMA: BENİM YOLCULUĞUM

“Benim Yolculuğum” temasında edebiyatın günlük yaşamla ilişkisi, bireyin duygu ve düşünce dünyasına katkıları üzerinde durulmaktadır. Ele alınan edebî metinler aracılığıyla öğrencilerin kendi kişisel özelliklerini keşfedebilmeleri, kendi dünyalarını yansıtan sözlü veya yazılı metinler üretebilmeleri amaçlanmaktadır.

Bu temadaki okuma metinleri, kişisel hayatı konu edinen edebî türlerden günlük ve duyguların sözle estetik bir biçimde ifade bulduğu şiirdir. Bu metinler aracılığıyla yaşamın sanat diliyle nasıl yansıtılabildiğine yönelik öğrencilerin çıkarımlar yapabilmeleri hedeflenmektedir. Okuma becerisi kapsamında günlük türü için seçilen ara metin, bir blog yazısıdır. Dinleme/izleme metni olarak kişisel gelişimle ilgili ve söyleşi türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin kullanılmaktadır. Konuşma becerisini geliştirmek için öğrencilerden kişisel gelişimi nelerin etkilediği hakkında bir sunum yapmaları istenmektedir. Yazma becerisini geliştirmek için öğrencilerden geleceğe dair planlarını forumda anlatabilmelerine yönelik bir metin hazırlamaları beklenmektedir.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma:20)

**ALAN
BECERİLERİ**

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/İzleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

-

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E1.2. Bağımsızlık, E1.3. Azim ve Kararlılık, E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.1. Empati, E2.3. Girişkenlik, E3.1. Uzmanlaşma, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitik Düşünme, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.8. Soru Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.1. Uyum, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D3. Çalışkanlık, D7. Estetik, D8. Mahremiyet, D10. Mütevazılık, D14. Saygı, D15. Sevgi

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Psikoloji, Tarih

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.7. Karşılaştırma, KB2.18. Tartışma, KB3.1. Karar Verme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. "Benim Yolculuğum" temasında farklı insanların yaşamlarını, hedeflerini ve başarılarını ele alan metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme
- TDE1.2. "Benim Yolculuğum" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. "Benim Yolculuğum" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE1.4. "Benim Yolculuğum" temasında ele alınan metinlerdeki çözümlemelerini kendi kişisel gelişimleriyle birleştirip yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. "Benim Yolculuğum" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme
- TDE2.2. "Benim Yolculuğum" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. "Benim Yolculuğum" temasında ele alınan metinlerde yazarın zamana bağlı olarak karakter, duygu ve düşünce değişimini çözümleyebilme
- TDE2.4. "Benim Yolculuğum" temasında ele alınan metinlerden hareketle günlük olaylara kişisel bakış açısını yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

- TDE3.1. Kişisel gelişimini etkileyen unsurlar hakkında yapacağı konuşmasını yönetebilme
- TDE3.2. Başkalarının deneyimleriyle empati kuracağı ve kendi görüşlerini şekillendireceği konuşma içeriğini oluşturabilme
- TDE3.3. Kişisel gelişimini ve özelliklerini keşfettiği, kendi dünyasını yansıttığı konuşmasında kural uygulayabilme
- TDE3.4. Deneyimlerini, kişisel özelliklerini ve gelişimlerini aktardığı konuşmasına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

- TDE4.1. Geleceğe dair planlarını dijital bir platformda aktarmak için oluşturacağı yazma sürecini yönetebilme
- TDE4.2. Kariyer hedefleri, eğitim planları ve diğer kişisel gelişim hedeflerine yönelik yazısında içerik oluşturabilme
- TDE4.3. Kariyer hedefleri, eğitim planları ve diğer kişisel gelişim hedeflerine yönelik yazısında kural uygulayabilme
- TDE4.4. Geleceğe dair planlarını dijital ortamda aktardığı yazısına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Benim Yolculuğum" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Yazma
- Dinleme/İzleme
- Konuşma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için kişilerin kendi dünyasını yansıttığı edebî metinlerden bir günlük seçilir. Hayatın çeşitli yönlerini samimi bir dille yansıtan blog yazısı ara metin için ele alınır. İkinci okuma metni ise şiirdir. Bu metinlerin yanı sıra ikinci ara metin olarak bir hikâye seçilir. Hikâye türünün doğası gereği bir olay ya da duruma odaklanıla-

rak gözlem, izlenim, duygu ve düşüncelerin etkili bir şekilde anlatılmasından hareketle günlük yaşam içinde insanların olay ve durumlar karşısında duygu ve düşüncelerini nasıl yansıttıklarıyla ilgili çıkarımlar yapılır. Okunan, tahlil edilen ve karşılaştırılan metinler aracılığıyla öğrencilerden kişisel gelişime yönelik tespit, çıkarım, yorum ve değerlendirmeler yapabilmeleri; bunları kendi yaşamlarıyla ilişkilendirebilmeleri beklenir.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden genel ağıdaki güvenilir ortamlarda geleceğe dair planlarını anlattıkları bir forum metni oluşturmaları istenir. Öğrencilerden forumda belirtilen kurallara uygun, kendi içinde anlam bütünlüğü olan özgün bir metin hazırlamaları beklenir.

Dinleme/İzleme becerisinin geliştirilmesinde kişisel gelişimi konu edinen ve söyleşi türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin seçilir. Seçilen bu metinde metin tahlili yöntemi kullanılır. Metnin tahlili yapılırken öğrencilerden kendi yaşamlarıyla ve hedefleriyle bağlantı kurabilmeleri istenir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden kişisel gelişimi etkileyen unsurlarla ilgili hazırlıklı bir konuşma yapmaları beklenir. Öğrencilerin konuşurken dil öğeleri arasındaki mantıksal ve anlamsal bütünlüğü oluşturan, metin içi ilişkiler kuran bağdaşıklık öğelerini (eksiltile cümle, bağlama, gönderim, değiştirim, sözcük bağdaşıklığı) doğru kullanmalarına dikkat edilir.

Anahtar Kavramlar

edebî günlük, blog, yaşam, kişisel gelişim, söz varlığı, edebî dil, günlük dil, öznellik, nesnellik, üslup, bakış açısı

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kısa cevaplı sorular
- Çalışma kâğıdı
- Açık uçlu sorular
- Öğrenme günlüğü
- Kavram haritası
- Karşılaştırma tablosu

Kişinin duygu ve düşünce dünyasını yansıtır zenginleştirecek metinlerde okumayı yönetebilme sürecinde kısa cevaplı sorular sorulabilir. Anlam oluşturma süreci için çalışma kâğıdı, karşılaştırma tablosu hazırlanabilir. Çözümlemede kavram haritasından, karşılaştırma tablosundan ve açık uçlu sorulardan yararlanılabilir. Yansıtmada öğrenme günlüğü tutulabilir.

Kişinin duygu ve düşünce dünyasını yansıtır zenginleştirecek metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme sürecinde açık uçlu sorular sorulabilir. Anlam oluşturma süreci için çalışma kâğıdı, açık uçlu sorular kullanılabilir. Çözümlemede çalışma kâğıdı ve kavram haritasından yararlanılabilir. Yansıtmada öğrenme günlüğü hazırlanabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Okunan ve çözümlenen metinlerden hareketle kişisel gelişimi nelerin etkilediğiyle ilgili hazırlıklı konuşma yapmaya yönelik performans görevi
- Okunan ve çözümlenen metinlerden hareketle genel ağıdaki güvenilir ortamlarda geleceğe dair kişisel planların ele alındığı forum metni oluşturmaya yönelik performans görevi

Konuşmanın hazırlık aşamaları kontrol listesi ile gözden geçirilir. Öğrencinin sergilediği performans, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, sunum becerisi, görsel ve işitsel öğeler, zaman ve mekân kullanımı, beden dili ve sesle anlam oluşturma, Türkçenin etkili ve güzel kullanımı gibi ölçütler yer alır. Bu çalışma, grup çalışması olarak da gerçekleştirilebilir.

Öğrencinin geleceğe dair planlarına ilişkin bir forum metni oluşturmaya yönelik verilen performans görevi; dil ve anlatım özellikleri, anlatım planının kurgulanışı, anlatım ilkelelerine uygunluğu, yazım ve noktalama ölçütleri bağlamında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Değerlendirmelerde öz değerlendirme, öğretmen ve akran değerlendirme yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonu değerlendirmede çıkış kartı kullanılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin öğretici metinlerin genel özelliklerini; anı, biyografi ve otobiyografi türlerini, düşünceyi geliştirme yollarını, anlatımın temel ilkelerini, şiir türünün özelliklerini, yazılı ve sözlü anlatım oluşturma süreçlerini, hazırlıklı konuşma yapabilmeyi; tavsiye, tercih, öneri, şart anlamı taşıyan ifade ve yapıları bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerden günlük, şiir, hikâye ve blog ile ilgili bilgilerini değerlendirmek için kıyaslama ve karşılaştırma içeren bilgi kartları oluşturmaları istenir. Soru-cevap, tartışma gibi yöntemler kullanılarak kişilerin günlük tutma nedenleri sorgulanır.

Köprü Kurma

Günlük türü, 9. sınıfta incelenen gezi yazısı ve deneme türleri; 11. sınıfta incelenen anı, biyografi ve otobiyografi türlerindeki metinler ile ilişkilendirilir. Günlük türünün hayatı anlamlandırıp yorumlama, duygu ve düşünce dünyasının derinliklerini keşfedebilme vb. açılardan kişiye sağlayacağı katkılar ele alınır. Kişinin hayatını konu edinen gezi yazısı, deneme, biyografi ve otobiyografilerin incelenmesine yönelik sahip olunan bilgilerden günlük türündeki metnin incelenmesinde yararlanır. Öğrenciler tarafından burada edinilen bilgi ve beceriler günlük yaşamda kullanılabilir, metinlerde yer alan sosyolojik, psikolojik ve kültürel unsurlar değerlendirilebilir.

İnceleme ve değerlendirme sürecindeki tespitler ve çıkarımlar aracılığıyla edebî metinler değerlendirilirken başkalarının hayat tecrübelerinden edinilen bilgi ve izlenimlerin öğrencilere yansıtılması sağlanabilir. Şiir türü hakkındaki önceki bilgiler, şiir incelemesi yapılırken kullanılır. Öğrencilerin önceki öğrenmelerinde edindikleri sunum yapma ve yazılı metin oluşturma becerileri temada ele alınan konularla pekiştirilir. Öğrencilerin sunum yapma ve yazılı metin oluşturmadaki kazanımlarını diğer derslerdeki ödev veya performans çalışmalarında da kullanabilmeleri için genellemeler yapılır. Bazı meslek dallarında ve akademik çalışmalarda sunum yapmanın ve yazılı metin oluşturmaya önemiyle ilgili farkındalık oluşturulur. Ayrıca bu temada hikâye türünde bir metnin incelenmesine yönelik edinilen bilgiler "Toplumun Ahengi", "Hayatın Dengesi" ve "Hayalimdeki Yarın" temalarında ele alınacak anlatmaya bağlı metinlerin incelenme sürecine katkı sağlar.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: "Benim Yolculuğum" temasının işleniş sürecinde günlük, blog, şiir ve hikâye türlerinden metinler okunur ve bunlar metin tahlili yöntemiyle çözümlenir. Ardından yazma çalışması olarak geleceğe dair planlarını bir forumda anlatmak için öğrencilerden forum metni hazırlamaları istenir. Dersin dinleme/izleme becerisine yönelik çalışmalarında, kişisel gelişimi ele alan çok modlu bir metin dinletilir/izletilir. Konuşma becerisi kapsamında öğrencilerden inceledikleri metinlerden hareketle kişisel gelişimi nelerin etkilediği ile ilgili hazırlıklı konuşma yapmaları beklenir.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Okuma becerisini geliştirmek amacıyla öğrencilerin, temanın içeriğini yansıtan bir günlük, bir şiir ve bir hikâye okumaları sağlanır.

Öğrencilerin ilgilerini çekmek ve onlarda merak uyandırmak için alanında önemli başarıları bulunan tarihî bir kişinin ilginç alışkanlıklarını konu eden kısa bir metin okutulur veya dinletilir/izletilir (**SDB2.1**). Daha sonra bu kişinin başarılarına temel teşkil eden azimli, kararlı, planlı olmak gibi bireysel niteliklerine çalışkanlık değeri bağlamında yer verilir (**D3, E1.3**). Kişilerin özel yaşamlarını yazmak istemelerinin nedenlerinin neler olabileceği ve bu kişilerin hayatıyla ilgili başka neleri öğrenmek istedikleri kısa cevaplı sorularla tespit edilerek öğrencilerin bu konudaki motivasyonlarını arttırmaya yönelik sorular oluşturması sağlanabilir (**SDB1.2, E3.8, E1.1**). Kişinin kendi yaşamını anlatmasının yazara ve okura sağladığı faydalar üzerine “düşün-eşleş-paylaş” etkinliği ile ikili gruplardan tartışarak görüş oluşturmaları istenir (**KB2.18**). Bu süreçte öğrencilerin fikirlerini saygı çerçevesinde ve rahatça dile getirebilecekleri bir ortam sağlanır (**D14, SDB2.2, E3.5, E2.3, E3.11**).

Kişinin kendi dünyasını anlattığı günlük türünde yazılmış edebî bir metin belirlenir. Öğrencilerden genel bir fikir oluşturmaları için bu metne hızlıca göz atmaları istenir. Öğrencilere metinle ilgili inceleme ve değerlendirme yapılacağı hatırlatılır, yazarın duygu ve düşünce dünyasını yansıtan öğelere dikkat ederek güdümlü okuma yöntemiyle metni okumaları sağlanır. Okuma sürecini sağlıklı yönetebilmek için öğrencilerin okumaya hazırlık yapması, önceki bilgilerini kullanması, okuma öncesi sorular oluşturmaları, tahminde bulunması, amaç belirlemesi ve okuma yöntemleri uygulaması gibi ölçütlerin yer aldığı kontrol listesi öğretmen tarafından hazırlanır. Bu form ile öğrencilerin seçim yapmaları sağlanır ve okuma sürecinde ilişkiyi sürdürme düzeyleri belirlenir (**E3.7**).

TDE2.2

Metni okuduktan sonra metnin içeriği hakkında görüş oluşturulur, metnin yazılma amacı belirlenir. Metne konu edilen dönemdeki toplumsal normların metin üzerindeki etkisi ile öğrencinin kendi yaşam deneyimleri arasında bağlantı kurulur (**SDB2.3**). Günlükte belirtilen tarihler göz önünde tutularak metnin yazıldığı döneme ilişkin genel bilgiler sıralanır (**OB1**). Bireysel tecrübeleri anlamlandırmada sanatın/edebiyatın sağladığı imkânların fark edilmesi amaçlanır ve böylelikle öğrencilerde estetik değer desteklenir (**D7**).

Metinde anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamları bağlamdan hareketle tahmin edilir. Tarihsel empati kurularak metnin dönemle ilişkisi konusunda çıkarımlar yapılır (**SDB3.3, E2.1, D14, KB3.1**). Metinden elde edilen bilgilerin yardımıyla yazarın günlük hayatıyla veya kişilik özellikleriyle ilgili karşılaştırmalar yapılır (**OB1**). Burada ayrıca öğrencilerin başka bir hayat hikâyesi aracılığıyla kendini tanımanın, zayıf ve güçlü yönlerini fark etmenin, eleştiriye açık olmanın önemini mütevazılık değeri bağlamında kavramaları sağlanır (**D10**). Karşılaştırma tablosu yoluyla günlük ve anı türündeki birer metin içerik, dil ve anlatım özellikleri gibi yönlerden karşılaştırılarak türler arasında sınıflandırma yapılır (**E3.7**). Karşılaştırma ve sınıflandırmalardan elde edilen sonuçlar belirli yerleri boş bırakılmış çalışma kâğıdı üzerinde yapılacak etkinliklerle değerlendirilebilir.

TDE2.3

Metinden edinilen bilgilerden hareketle günlük türünün genel özellikleriyle ilgili (tarih belirtilmesi, günü gününe yazılması, birinci kişili anlatımın kullanılması, kişisel görüşler içermesi, içten bir üslup kullanılması vb.) çıkarımlar yapılır (**OB1**). Öğretmen tarafından günlük türünün özellikleriyle ilgili gereken açıklama ve düzeltmeler yapılır. Metnin konusundan; metinde anlatılan olay, durum veya kişilerle ilgili bilgilerden; metinde verilmek

istenilen iletilerden hareketle yazarın duygu ve düşünce dünyasına yönelik çıkarımlar açık uçlu sorularla dile getirilir (**SDB2.3**). Öğrencilerden yazarın özel yaşamının bir mahremiyet içerdiğini ve metinle ilgili değerlendirme yapılırken bunun göz önünde bulundurularak öğrencinin özel yaşama saygı duyulmasının gerekliliğini fark etmesi sağlanır (**D8**). Bu farkındalığın aynı zamanda Türk dili ve kültürüne hizmetleri bulunanlara karşı taşınması gereken vefa duygusunun ve saygının bir gereği olduğunun da bilinmesi istenir (**D14, D15**).

Günlüğe konu olan önemli bir olay; kişi veya yerle ilgili bilgiler ile yazarın bunlara bakışını etkileyen etkenler tutarlılık, öznellik, nesnellik açısından değerlendirilir. Bunlar amaç, koşul, sebep ve sonuçları bakımından birbiriyle ilişkilendirilir. Yapılan çalışma bir karşılaştırma tablosu ile gösterilebilir (**E3.2, E3.4**). Günlüğe konu olan kişi, yer, nesneler, olaylar, durumlar veya başka kişiler arasında nasıl bir etkileşim olduğu belirlenir (**OB9**). Yapılan karşılaştırmalar neticesinde elde edilen bilgilerle kavram haritası oluşturulur. Bu süreçte küçük grup çalışması yapılabilir (**E3.6, SDB1.2**).

Günlük metnin çözümleme sürecinin ardından ara metin olarak öğrencilere bir blog yazısı okutulur. Öğrencilerden blog yazısını oluşturan temel öğeleri ve bunların kullanıma amaçlarını belirlemeleri istenir (**OB2**). Okunan blog yazısını daha etkili kılmak için izlenebilecek yollarla ilgili beyin fırtınası yapılarak görüş oluşturulur (**SDB2.1**). Blog yazısı ile günlük arasında metnin oluşturulma amacı, hedef kitlesi, biçim özellikleri, dil ve üslup özellikleri bakımından benzerlik ve farklılıklar bir karşılaştırma tablosu aracılığıyla ortaya konur (**E3.2, KB2.7**).

Metinlerdeki tavsiye, tercih, öneri, koşul anlamı katan ifade ve yapılar bulunur; bunların metindeki işlevleri değerlendirilir. Okunan günlük ve blog metninin ayırt edici dil ve üslup özellikleri belirlenir, her iki metnin dil ve anlatım özellikleri karşılaştırılır (**OB9**). Öğrencilerden kendi beğenileri doğrultusunda okudukları günlük ve blog yazısına değer katan unsurları belirlemeleri istenir. Öğrenciler bu metinlerle ilgili görüş ve beğenilerini gerekçelendirerek açıklar (**E3.10, SDB3.3**).

TDE2.4

Okunan günlük metnine yönelik derinleşmeyi sağlamak için yazarın olaylar veya kişiler karşısındaki duygu, düşünce ve tutumuyla ilgili öğrencilerden eleştirel görüşlerini bildirmeleri istenir. Yazarın olaylara bakışı ve bunları sunuş şekli yorumlanır. Olaylar ve kişilerin yazarın üslubu üzerindeki etkileri değerlendirilir. Öğrenciler, görüşlerini bir öğrenme günlüğü ile ifade edebilir (**SDB1.2, E3.10**). Öğrencilerden yorum yaparken kendilerini yazarın yerine koymaları ve benzer durumlar karşısında hangi duygu, düşünce ve tavırları sergileyebileceklerini paylaşmaları istenir (**SDB2.3, E2.1**).

Okuma metni olarak verilen günlüğün oluşturulma düzeni tespit edilir. Günlükte konu edilen olay, durum, yer, nesne ve kişilerle ilgili bilgilerde kullanılan düşünceyi geliştirme yolları öğrencilerle birlikte değerlendirilir.

- Diğer okuma metinleri olan şiir ile hikâyede kişinin duygu, düşünce dünyasını yansıtır zenginleştirecek unsurların ve bu metinlerin tür, biçim, yapı ile üslup özelliklerinin incelenmesi "okumayı yönetme", "anlam oluşturma" ve "çözümleme" aşamalarındaki çalışmalarla gerçekleştirilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1

Öğrencilerin genel ağıdaki güvenilir ortamlarda yer alan forumlarda geleceğe dair planlarını anlatacakları yazılı bir metin oluşturabilmelerine yönelik performans görevi ile yazma

becerilerinin işlevsellik kazanması sağlanır. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir. Öğrencilerden genel ağda bulunan ve “edu”, “org”, “gov” uzantılı güvenilir ortamlardaki forumlarda yayımlanmak üzere geleceğe dair planlarını anlattıkları bir metin yazmaları istenir. Öğrenciler; hayallerini, gelecek planlarını, ilgi alanlarını, duygu ve düşüncelerini en iyi şekilde anlatabilmek için uygun gördükleri metin türünü belirler. Hedef kitleye ve amaca uygun yazma yöntem ve stratejileri belirlenir. Yazma içeriği oluşturulurken metnin iletilerinin okurlar tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlamak ve uygun şekilde iletişimi sürdürmek amacıyla hedef kitlenin özellikleri dikkate alınır. Yazma sürecine etki eden engeller ortadan kaldırılır **(E2.3, SDB2.1)**.

TDE4.2

Okunan ve dinlenen/izlenen metinlerin inceleme sürecinde öğrenilen bilgiler gözden geçirilir ve yazma sürecinde bunlardan yararlanılır. Metnin içeriği oluşturulurken hedef kitlenin beklentilerine yönelik tahminlerde bulunularak hazırlık yapılır **(E2.1)**. Metin oluşturulurken bilgiler ve düşünceler arasında önem, doğruluk, geçerlik, tutarlılık bakımından karşılaştırma içeren iletiler belirlenir **(E3.6)**. Metinle ilgili değerlendirmeler sınıflandırılarak metin belirli bir yazma düzeni çerçevesinde sunulur **(E3. 7)**. Gerekli durumlarda geleceğe dair planların yazıldığı metinle ilgili ileti, söylem, açıklama veya yönergeler farklı cümlelerle yeniden dile getirilir **(E3.3)**.

Yazılan metnin içeriğini desteklemek ve etkileyciliğini artırmak amacıyla metne değer katacağı düşünülen metin alıntıları, özdeyişler, görsel ve işitsel öğeler vb. unsurlara yer verilir. Geleceğe dair planlardan forumda belirtilen kurallara uygun biçimde, kendi içinde anlam bütünlüğü olan, bilgilendirici ve açıklayıcı nitelikler taşıyan özgün bir yazılı metin oluşturulur. Forum metni oluşturulurken dijital araçlar kullanılabilir. Hazırlanan metinlerin yer aldığı forum linkleri paylaşılabilir. Öğrenciler başkalarına yorum yazabilir. Dijital olmayan ürünler ise okul/sınıf panolarına asılabilir **(E1.5, E2.3, OB2)**.

TDE4.3

Geleceğe dair planların anlatılacağı forum metninde kime, neyin, nasıl, hangi araçların kullanılarak anlatılacağına ilişkin planlama yapılır **(E2.1, E3.2., SDB1.2)**. Ele alınan konuyu desteklemek amacıyla düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılarak metnin içeriğine ve hedef kitlesine göre belirlenen söz varlığı unsurları bağlama uygun şekilde kullanılır. Metin aracılığıyla okuyucuya verilmek istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir. Yazılan metinde dil yapıları işlevine uygun ele alınır; eksilteli yapı, bağlama, gönderim, değiştirim ve sözcük bağdaşıklığı öğeleri kullanılır. Metin, yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uygun biçimde yazılır **(E1.5, E3.3, E3.11)**.

TDE4.4

Yazma sürecine etki eden unsurlarla ilgili hazırlanmış olan performans görevi, öğretmen tarafından belirlenen ölçütlere göre dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir **(E3.1)**. Puanlama anahtarında dil ve üslup özellikleri, anlatım planının kuruluşu, anlatım ilkelerine uygunluğu, yazım ve noktalama gibi ölçütlere yer verilir.

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Öğrencilerden bu temada söyleşi türünde çok modlu bir metin dinlemeleri/izlemeleri istenir **(SDB2.1)**. Kişinin kendi dünyasını konu eden bir söyleşi içerik olarak seçilip sınıfa getirilebilir.

Dinleme/izleme metni olarak kişinin kendi dünyasını ele aldığı, söyleşi türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin seçilir. Söyleşiye konu edilen kişiyle ilgili bilgi edinmek, söyleşi metnini incelemek ve değerlendirmek amacıyla etkili dinleme/izleme yöntemi kullanılır.

Dinleme/izlemenin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi için gerekli olan ön hazırlıklar yapılır, iletişim engelleri ortadan kaldırılır (**SDB2.1**). Dinleme/izleme süreci boyunca belirlenen amaçlar doğrultusunda notlar tutulur. Bu çalışmaların nasıl yapıldığına dair izlenimleri belirlemek için bir gözlem formu oluşturulabilir (**E3.7**). "Sizce söyleşi metinleri, yazarın kendi dünyasını okuyucuya aktarma ve kişisel deneyimlerini paylaşma konusunda ne kadar etkilidir?" vb. bir soru sorulur. Öğrenci bu soruya ilişkin düşüncelerini "Bir ver, bir al." gibi bir teknik uygulayarak on dakika içerisinde sınıfta ulaşabildiği en fazla sayıda arkadaşı ile paylaşır. Öğrenci önce kendi görüşünü söyler ve ardından karşısındaki arkadaşının görüşünü dinler ve kısa süre içerisinde çok sayıda arkadaşıyla görüş paylaşımı yapar (**SDB2.2**).

TDE1.2

Seçilen söyleşi metni dikkatli bir şekilde dinlenir/izlenir (**SDB2.1**). "Soru-cevap tekniği" kullanılarak söyleşi metninin konusu, yazılış amacı ve hedef kitlesi belirlenir (**E3.2**). Söyleşi metnini incelemek için daha önceki dinleme/izleme etkinlikleri ile metin inceleme yöntemlerinden öğrenilen bilgilerden yararlanılır. Dinleme/izleme sürecinin sağlıklı yürütülmesi için öğrencilerin dinleme/izleme sürecine etki eden bilişsel, duyuşsal ve fiziksel etkenlerini içeren bir gözlem formu oluşturulur. Bu formula öğrencilerin dinleme/izleme sürecindeki gelişimleri takip edilir (**E3.7**).

Söyleşi metninde kişinin kendi dünyasıyla ilgili verilen bilgiler belirlenir, "görüş geliştirme tekniği" kullanılarak bu bilgilerin tercih edilmesine yönelik tahminler yürütülür (**E3.4**). Metinde anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamı bağlamdan hareketle tahmin edilir. Metinde sunulan bilgi ve görüşleri tespit etmek, öznel ve nesnel yargıları belirlemek amacıyla açık uçlu sorular sorulur (**E3.4**). Söyleşi metninde ortaya konan duygu ve düşüncelerin konuşmacının günlük yaşamıyla ilişkisi üzerine çıkarım yapılır (**SDB3.3, E3.11**). Söyleşi metni ile daha önce okunan günlükte baskın olan duygu ve düşünceler sıralanır (**E3.3, E3.4**).

Söyleşi metninde konuşmacının olay, durum ve kişiler karşısındaki tutumunu etkileyen unsurlar ile bunların yansıması olan duygu ve düşünceler, neden-sonuç ilişkileri dikkate alınarak sınıflandırılır (**E3.6**). Oluşan görüş ve düşüncelerin ifade edildiği bir çalışma kâğıdı hazırlanır. Metinde konuşmacının belirli bir konuya ilişkin fikirlerine yönelik eleştirel bakış ortaya konur veya görüşler gerekçeleri ile belirtilir (**E3.10, SDB3.3**).

TDE1.3

Söyleşi metninde ortaya konan duygu, düşünce ve görüşleri yansıtan bir çalışma kâğıdı hazırlanır. Elde edilen bilgilerden yola çıkılarak tümevarım yöntemiyle metnin ana düşüncesi belirlenir (**E3.6, E3.7**).

Söyleşide konuşmacının duygu, düşünce ve tutumunu etkileyen olay, olgu, kişi, nesne ve kavramlar arasındaki ilişki belirlenir. Söyleşide konu edilen olay, olgu, kişi, nesne ve kavramlar ile konuşmacının yaşamı arasındaki etkileşimi belirlenir (**SDB2.3**). Bu etkileşimi gösteren bir kavram haritası veya poster oluşturulur (**E3.3, OB2, SDB1.2**).

TDE1.4

Dinlenen/izlenen söyleşi metninde konuşmacı ile empati kurulur (**E2.1, SDB2.3**). Metinde ele alınan olay, olgu, kişi, nesne ve kavramlar öğrenciler tarafından kendi bakış açısı

larından önem taşıyan yönleri veya sahip olduğu ilgi alanları bakımından değerlendirilir **(E3.10)**. Öğrencilere duygu ve düşünce dünyalarını zenginleştirmek için kendi ilgi alanları doğrultusunda başka söyleşi metinleri dinlemeleri/izlemeleri önerilir **(E1.2)**. Dinlenen/izlenen metinlerden hareketle öğrencilerden kendi kişisel gelişimlerini zenginleştirmek için neler yaptıklarıyla ilgili sınıfta bir konuşma yapmaları istenir **(SDB2.1)**. Bu konuşma bireysel olarak hazırlanabileceği gibi grup çalışması biçiminde de hazırlanabilir **(E1.5, SDB2.2)**. Dinlenen/izlenen metinlerden hareketle öğrencilerin geleceğe dair planlarını ifade ettikleri bir öğrenme günlüğü hazırlanabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrencilere kişisel gelişimi nelerin etkilediğini belirlemeleri, kendi kişisel gelişimlerini ele almaları ve bunları etkileyen unsurları tespit edip düzeltmek için neler yapabileceklerine yönelik bir performans görevi verilir. Böylece öğrencilerin konuşma becerilerinin işlevsellik kazanması sağlanır **(SDB3.1)**. Performans görevi sınıf içinde gerçekleştirilir.

Kişisel gelişimi nelerin etkilediği ile ilgili gerekli ön hazırlık yapılarak konu daraltılır. Belirlenen konuya ilişkin hazırlıklı bir konuşma yapmak amacıyla konuya ve hedef kitleye uygun konuşma stratejisi belirlenir **(E3.1)**. Konuşma öncesinde gerekli hazırlıklar tamamlanır, konuşma sırasında iletişim engelleri ortadan kaldırılır **(SDB2.1)**. Konuşmayı sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmek için konuşmanın tüm aşamalarında yapılması gerekenlerin sıralandığı bir kontrol listesi tutulur. Bu form ile öğrencilerin konuşma sürecinde ilişkiyi sürdürebilme düzeyleri belirlenir **(E3.7)**.

TDE3.2

Konuşma için belirlenen konuya ilişkin iletileri anlamlandırmak ve konuyu uygun şekilde anlatabilmek için günlük hayatta karşılaşılan iletişim engelleri düşünülerek ön bilgilerle bağlantı kurulur. Hazırlıklı konuşmayla ilgili daha önceki çalışmalardan edinilen bilgi ve deneyimlerden yararlanılır **(E1.4)**. Belirlenen amaca ve hedef kitlenin özelliklerine göre konuşmanın akışı, görsel ve işitsel öğelerin seçimi, süreyi verimli kullanma, beden diliyle etkili iletişim sağlama gibi konularda tahminler yürütülerek konuşmaya hazırlık yapılır **(E2.3, SDB1.2)**.

Konuşma etkinliği sürecinde bilgilerin dinleyiciler tarafından daha iyi anlaşılabilmesi için karşılaştırma içeren iletiler oluşturulur. Kişisel gelişimi etkileyen unsurlarla ilgili kullanılacak bilgi, değerlendirme ve yorumlar sınıflandırılarak konuşma düzeninin çerçevesi oluşturulur. Söz konusu ölçütlerin yeterlilik düzeyini tespit için bir kontrol listesinden yararlanılabilir.

Öğrenciler, belirlenen konuyla ilgili kavram ve terimleri dinleyiciye daha iyi açıklayabilmek amacıyla özgün cümleler oluşturur **(E2.1, E3.11)**. Kişisel gelişimi etkileyen unsurlarla ilgili düşünce, görüş ve öneriler içeren yorumlar yapar. Konuşma sırasında dinleyiciyi etkilemek amacıyla sesini etkili bir biçimde kullanır. Konuşmanın içeriğini desteklemek ve etkileyciliğini artırmak amacıyla uygun görsel öğeler kullanır **(E3.3)**. Kişisel gelişimi etkileyen unsurlarla ilgili etkileşimli bir konuşma gerçekleştirir **(E1.5, E2.3, E3.3, SDB2.1)**.

TDE3.3

Konuşmanın kimler için hazırlanacağı, nerede yapılacağı, belirlenen konuların nasıl anlatılacağı dikkate alınarak planlama yapılır. Planlama aşamasında işlerin sağlıklı yürütülebilmesi için kontrol listesi oluşturulur. Bu formla öğrencilerin planlama yapabilme düzeyleri ölçülür **(E3.7)**. Konuşma için belirlenen konuya ilişkin açıklamalar yapılırken

düşünceyi geliştirme yolları kullanılır. Konuşmanın içeriğine ve hedef kitleye göre belirlenen söz varlığı bağlama uygun şekilde kullanılır. Konuşmada dinleyici/izleyiciye verilmek istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir.

Konuşurken cümlelerin öğelerini birbirine bağlayan ekler doğru kullanılır. Eklerin yanlış kullanımından kaynaklanabilecek anlatım bozukluklarının ortaya çıkmamasına dikkat edilir. Konuşurken dil öğeleri arasındaki mantıksal ve anlamsal bütünlüğü oluşturan, metnin içi ilişkiler kuran bağdaşıklık öğelerinin (eksiltile cümle, bağlama, gönderim, değiştirim, sözcük bağdaşıklığı) doğru kullanılmasına dikkat edilir. Konuşma yapılırken konuşma mekânının özellikleri dikkate alınarak sesin ve beden dilinin etkili kullanımı sağlanır (E1.4, SDB2.1).

TDE3.4

Konuşma sürecini değerlendirmek amacıyla öz değerlendirme yapılır (SDB1.2). Öğretmen değerlendirmesi dereceli puanlama anahtarıyla yapılır. Puanlama anahtarında metnin konuya uygunluğu, dinleyici ile kurulan iletişim, Türkçenin etkili ve doğru kullanımı, sesin ve beden dilinin sunuma katkısı, görsel ve işitsel araç kullanımı gibi ölçütler yer alır (E3.10). Değerlendirme formları dikkate alınarak konuşma sürecindeki hatalar tespit edilir, olumlu davranışlar pekiştirilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonunda temada öğrenilenlerle ilgili sınıf ortamında bir tartışma yapılır. Bu tartışma, temayla ilgili öğrencilerde oluşan duygu ve düşüncelerin bilişsel düzeyde nasıl bir farkındalık oluştuğunun ortaya çıkmasını sağlar. Bu çalışma için 3-2-1 çıkış kartı uygulanır.

FARKLIlaştırma Zenginleştirme

Öğrencilerden inceledikleri günlüğün özelliklerine sahip özgün bir çalışma yapmaları istenebilir. 15 veya 30 gün süre ile günlük tutmaları istenebilir. İnceledikleri şiire içerik, tür, biçim vb. yönlerden benzeyen ya da ondan farklı şiirlerden oluşan bir antoloji oluşturmaları istenebilir.

* Öğrencilerden Türk edebiyatının günlük türünde eser veren önemli yazarlarını tespit ederek bu yazarların üslup farklılıklarını ortaya koyan bir araştırma raporu hazırlaması beklenebilir.

Destekleme

Öğrenciler için temada incelenen metinlerin türlerinden farklı türde metinler seçilebilir. Aynı temada sohbet türünde kısa bir metin seçilerek öğrencilerden bu metnin iletileri ve yazarın iletiyi sunma şekli hakkında görüşlerini yazmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. TEMA: TOPLUMUN AHENGİ

“Toplumsal Ahengi” temasında edebî eserlerden hareketle öğrencilerin toplumda huzur ve uyum içinde bir arada yaşayabilmek için kendi temel hak ve özgürlüklerini bilmeleri, karşı tarafın hak ve özgürlüklerine saygılı olmaları, hak ve özgürlüklerin getirdiği sorumlulukların farkına varmaları amaçlanmıştır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için toplum sorunlarını konu edinen, bireyin hak ve özgürlüklerini yansıtan eserler temada ele alınacaktır.

Tahlil edilmek üzere okuma metni olarak bir roman ve bir makale, dinleme/izleme metni olarak da belgesel seçilir. Dinleme/izlemede temel hak ve özgürlükler ile ilgili çok modlu bir haber metninin incelemesi yapılır. Öğrenciler hem kurmaca bir metnin tahlili ile yapılan çıkarımlar hem de bilimsel bir metnin incelemesiyle varılan sonuçlar yardımıyla toplumdaki bireylerin uyum içinde yaşayabilmesi için gerekenlere yönelik görüş geliştirebileceklerdir. Ayrıca öğrencilerin konuşma becerisini geliştirmek için bir haber metni hazırlayıp sunmaları, yazma becerisini geliştirmek için de okudukları romanla ilgili bir eleştiri yazısı yazmaları sağlanacaktır.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma: 20)

ALAN BECERİLERİ Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/izleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitik Düşünme, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D1. Adalet, D6. Dürüstlük, D8. Mahremiyet, D11. Özgürlük, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Tarih, Sosyoloji, Psikoloji, Hukuk

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.8. Sorgulama, KB3.2. Problem Çözme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. "Toplumun Ahengi" temasında ele alınan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme
- TDE1.2. "Toplumun Ahengi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. "Toplumun Ahengi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE1.4. "Toplumun Ahengi" temasında ele alınan metinlerdeki çıkarımlarını kendi düşünceleriyle yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. "Toplumun Ahengi" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme
- TDE2.2. "Toplumun Ahengi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. "Toplumun Ahengi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE2.4. "Toplumun Ahengi" temasında ele alınan metinlerde toplumsal olaylara ilişkin değerlendirmelerini kendi deneyimleriyle yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

- TDE3.1. Güncel olayları takip edip toplumsal konulara duyarlı bir konuşmayı yönetebilme
- TDE3.2. Toplumsal sorunları anlama ve bu sorunlara çözüm üretme ile ilgili konuşması için içerik oluşturabilme
- TDE3.3. Toplumsal sorunları anlama ve bu sorunlara çözüm üretme ile ilgili konuşması için kural uygulayabilme
- TDE3.4. Temel hak ve özgürlükler bağlamında gerçekleştirdiği konuşmasına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

- TDE4.1. Toplumu farklı yönleriyle ele aldığı yazılı anlatım sürecini yönetebilme
- TDE4.2. Temel hak ve özgürlüklerin toplumsal düzen için gerekliliğini farklı bakış açılarıyla bir araya getirdiği yazısına içerik oluşturabilme
- TDE4.3. Temel hak ve özgürlüklerin toplumsal düzen için gerekliliğini farklı bakış açılarıyla oluşturduğu yazısı için kural uygulayabilme
- TDE4.4. Toplumsal duyarlılık bağlamında ortaya koyduğu yazısına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Toplumun Ahengi" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Yazma
- Dinleme/İzleme
- Konuşma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için öğrencilerin toplum olarak uyum içinde yaşayabilmenin gerekleriyle ilgili çıkarımlar yapabilecekleri, hak ve özgürlükler teması ile ilişkilendirilecekleri nitelikte bir roman seçilir. Bu romanın tahliliyle toplumsal sorunların edebî eserlere nasıl yansıdığına, hak ve özgürlüklerle ilgili kavramların edebiyatta nasıl yer aldığına yönelik çıkarımlar yapılması amaçlanır. Tahlil edilen ikinci metin, öğretici bir metin türü olan makaledir. Makale türündeki bu metnin tahlili ile toplumun uyum içinde yaşaya-

bilmesi için öğrencilerden hukuk, din, ahlak ve görgü kurallarıyla ilgili temel bilgiler edinmeleri ve çıkarımlar yaparak bunları kendi yaşamlarıyla ilişkilendirebilmeleri beklenir.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden okudukları romanı temel hak ve özgürlükler bağlamında değerlendiren bir eleştiri yazısı hazırlamaları istenir. Öğrencilerden hazırladıkları eleştiri yazısında romanın iletilişine, romanda kullanılan anlatım biçimi ve yöntemlerine, yazarın üslubuna, anlatıcının tavrına, roman kişilerinin tutumlarına yönelik bir değerlendirmede bulunmaları beklenir.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde temel hak ve özgürlüklerle ilgili çok modlu bir metin özelliği taşıyan haber metni seçilir. Seçilen haber metni ile öğrencilerden toplumun refah ve huzur içinde bir arada yaşayabilmesi için uyulması gereken hukuk, ahlak ve görgü kurallarını özümseyerek bunları kendi yaşamlarına aktarabilmeleri beklenir. Yapılan dinleme/izleme çalışmasıyla öğrencilerden hak ve özgürlükler temasının metinlerde nasıl ele alınıp işlendiğine yönelik çıkarım yapmaları istenir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden temel hak ve özgürlüklerle ilgili bir haber metni oluşturmaları ve bu haber metnini sunarak sözlü bir anlatım gerçekleştirmeleri beklenir. Öğrencilerin hazırladıkları haber metninde temel hak ve özgürlükler, adalet, duyarlılık, dürüstlük, mahremiyet gibi konuları gözetmelerine; akıcı, anlaşılır ve doğru bir Türkçe kullanmalarına; habere konu olan olayı ele alırken dürüst bir yaklaşım sergilemelerine dikkat edilir.

Anahtar Kavramlar

temel hak ve özgürlükler, toplumsal yaşam, kurmaca, gerçeklik, yansıtma, bakış açısı, özgünlük, söz varlığı, edebî dil, günlük dil, özlülük, kanıtlanabilirlik, nesnellik, görsellik, akıcılık, açıklık, intihal, dipnot, kaynakça

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Çalışma kâğıdı
- Açık uçlu sorular
- Çıkış kartı
- Öğrenme günlüğü
- T diyagramı
- Kavram haritası
- Zihin haritası
- Kısa cevaplı sorular

Temel hak ve özgürlükleri ele alan metinlerde okumayı yönetebilmeye yönelik kısa cevaplı sorular; anlam oluşturma süreci için bir çalışma kâğıdı; çözümleme yapmaya yönelik açık uçlu sorular ve kavram haritası, T diyagramı; yansıtma ile ilgili çıkış kartları kullanılabilir. Dinleme/izleme metinleri ile ilgili olarak da dinlemeyi/izlemeyi yönetebilmeye yönelik kısa cevaplı sorular; anlam oluşturma için kısa cevaplı sorular ve çalışma kâğıdı; çözümleme için zihin haritası ve metinlerde yansıtma için öğrenme günlüğü kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Hak ve özgürlükleri konu edinen bir haber metni oluşturulması ve bu haberin sınıfta sunulmasına yönelik performans görevi
- İncelenen romanı hak ve özgürlükler bağlamında değerlendirerek bir eleştiri metni yazmaya yönelik performans görevi

Öğrencilerin haber sunumuna yönelik performansları; içeriğe uygunluk, haber metninin genel özellikleri (ilgi çekici olması, kolay anlaşılır olması, 5N1K sorularına cevap oluşturma)

ması, yorum içermemesi, belge ve kanıtlara dayanması, bilgilerin sıralanış düzeni vb.), haberciliğin temel ilkelerine uygunluk (doğruluk, tarafsızlık, tutarlılık, inandırıcılık, kanıtlanabilirlik, güncellik vb.), sunum becerisi gibi ölçütler bağlamında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Değerlendirmelerde öz değerlendirme, öğretmen ve akran değerlendirmesi yapılarak çeşitlilik sağlanabilir.

Öğrencilerin bir eleştiri yazısı yazmaya yönelik performansları, dereceli puanlama anahtarı ile puanlanır. Puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, dil ve anlatım özellikleri, metin planının oluşturulması, düşünceyi geliştirme yollarının kullanılması, anlatım ilkelerine uygunluk, yazım ve noktalama gibi ölçütler yer alır.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın değerlendirilmesinde öğrenme günlüğü kullanılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin temel hak ve özgürlüklerle ilgili başlıca kavramları, roman türünün genel özelliklerini ve roman çözümleme yöntemlerini, öğretici metinlerin genel özelliklerini ve bu metinleri inceleme yöntemlerini, konuşma ve yazmaya yönelik metin oluşturma aşamalarını; yasak, uyarı, emir, rica, izin, onay, kabul ve ret anlamı taşıyan ifade ve yapıları bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) tespit etmek için soru-cevap, tartışma, beyin fırtınası, kavram haritası gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Öğrencilerin önceki sınıf düzeylerinde edebî/öğretici metinlerin nasıl tahlil edileceğine yönelik edindikleri bilgiler, bu temada öğrenileceklere temel oluşturur.

Tarih, sosyoloji, hukuk disiplinlerinden öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur.

Öğrencinin, bu temada edindiği bilgilerden yararlanarak edebiyat ile gerçek yaşam arasındaki etkileşimi anlayabilmesi, hak ve özgürlüklerle ilgili farkındalık kazanabilmesi sağlanır. Toplumda huzur, uyum, refah ve güven ortamının oluşmasında hak ve özgürlüklerin önemi tema çerçevesinde ele alınan metinler yoluyla kavratılır. Böylece öğrencinin günlük hayatın edebiyata hangi şekillerde yansıdığına dair fikir sahibi olmasına destek olunur. Ayrıca bu temada roman türünde bir metnin incelemesine yönelik edinilen bilgiler "Hayatın Dengesi" ve "Hayalimdeki Yarın" temalarında ele alınacak olan hikâye türündeki metinlerin inceleme sürecinde ön bilgi işlevi görür.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: "Toplumsal Ahengi" temasının işleniş sürecinde öncelikle temel hak ve özgürlükleri konu alan roman ve makale türlerindeki metinler okunur ve ayrıntılı olarak tahlil edilir. Yazma becerisine yönelik çalışmada, tahlili yapılan romanla ilgili öğrencilerden bir eleştiri yazısı yazmaları istenir. Dinleme/izleme becerisi kapsamında, öğrencilere temel hak ve özgürlüklerle ilgili çok modlu metin özelliği taşıyan bir haber metni dinletilir/izletilir. Konuşma becerisine yönelik çalışmada öğrencilerden inceledikleri metinlerden hareketle temel hak ve özgürlüklerle ilgili bir haber metni hazırlayıp bunu sınıfta sunmaları beklenir.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Okuma becerisini geliştirmek amacıyla öğrencilerin, temanın içeriğini yansıtan roman türünde bir metni ve yine temayla aynı konuya sahip bir makaleyi okumaları sağlanır.

Ön öğrenmelerin hatırlatılması amacıyla tahtaya ya da kâğıtlara boş kum saati çizilir. Kum saatinin ortasına konu (Ne öğretilecek?) yazılır. Öğrenme malzemesi ile ilgili ön öğrenmeler kum saatinin üst tarafına, öğrenme malzemelerinin ana temaları alt kısma yazılır. Daha sonra oluşturulan kum saatleri açıklanarak sınıfla paylaşılır. Öğrencilerden, temel hak ve özgürlüklerin insan yaşamındaki önemiyle ilgili görüşlerini paylaşmaları istenir. Bu temada temel hak ve özgürlükler konusunun ele alınacağından bahsedilir ve “görüş geliştirme” tekniğiyle toplum yaşamında bu kavramların önemiyle ilgili öğrencilerin görüşleri alınır **(SDB2.1)**.

Adalet ve özgürlük değerinden hareketle öğrencilerin, her insanın temel hak ve özgürlüklere sahip olduğu ancak özgürlüğün başka bir insanın özgürlük alanını ihlal etmeden yaşanması gerektiği, insanın içinde bulunduğu topluma karşı sorumlu olduğu üzerine düşünceleri sağlanır **(D1, D11, E3.5, E3.11)**.

Hak ve özgürlükleri ele alan bir roman okuma metni olarak seçilir. Okumaya başlamadan önce romanın adı, yazarı, yazı tipi, görselleri incelenerek metnin içeriğiyle ilgili tahminde bulunulması ve bu tahmin doğrultusunda okuma stratejisi belirlenmesi konusunda öğrencilere hatırlatma yapılır. Öğrencilerin tahminlerini romanı okuduktan sonraki tespitleriyle karşılaştırmak üzere not etmeleri istenir. Metin tahlili sürecinde öğrencilerin tahminlerini sınıfta paylaşmaları ve tahminleri hakkında gerekçeli açıklama yapmaları sağlanır. Okuma sürecini sağlıklı yönetebilmek için öğrencilerin okumaya hazırlık yapması, önceki bilgilerini kullanması, okuma öncesi sorular oluşturmaları, tahminde bulunması, amaç ve yöntem belirlemesi gibi ölçütlerin yer aldığı kontrol listesi hazırlanır. Bu form ile öğrencilerin seçim yapmaları ve okuma sürecinde ilişkiyi sürdürme düzeyleri belirlenir **(E3. 7)**.

TDE2.2

Metin tahlili aşamasında öğrencilerden okudukları romanda ele alınan temel hak ve özgürlüklerle ilgili neler bildiklerini kısaca anlatmaları istenir. Okunan romandan yola çıkılarak edinilen izlenim doğrultusunda sınıfın tamamının etkin olduğu “beyin fırtınası tekniği” kullanılarak yazarın işlediği temayı seçme nedenlerine yönelik tahminlerde bulunulur. Bu süreçte öğrencilerin fikirlerini saygı çerçevesinde dile getirebilecekleri bir ortam sağlanır **(D14, E3.5, SDB2.1)**.

Roman karakterleri konuşma tarzları, davranış şekilleri ve fiziksel özellikleri (sembolik eşyalar, kıyafet, çevre, eşya vb.) bakımından karşılaştırılır; bu karşılaştırmadan hareketle temanın karakterler üzerindeki yansımalarını belirlemek için çalışma kâğıdı hazırlanır. Bu çalışma, grup çalışması hâlinde gerçekleştirilebilir **(SDB2.2)**. Çalışma sonunda, çalışma kâğıtları değerlendirilir.

Öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kimliğe girerek ifade etmelerini sağlayan, böylece başkalarının duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve değerlendirmelerine imkân tanıyan “rol oynama tekniği” ile bir etkinlik gerçekleştirilebilir. Öğrencilerin seçtikleri roman karakterleri gibi davranarak temel hak ve özgürlüklerle ilgili bir olayı/durumu/konuyu sınıf önünde canlandırmaları sağlanır **(SDB2.1)**. Böylece anlatıcının konuyu aktarırken yansıttığı duygu, düşünce ve tavırları anlamlandırılır **(SDB2.3)**. Öğrencilerden olayları ve durumları çok yönlü değerlendirmesi, insan davranışlarına nesnel bakabilmesi ve empati yapabilmesi istenir **(E2.1, E3.7)**.

TDE2.3

Romanın yapı unsurları belirlenir **(E3.2)**. Öğrencilerin romanın yapı unsurlarını oluşturan öğeleri (olay, kişi kadrosu, mekân, zaman) çözümlemeleri sağlanır. Yapı unsurlarıyla romanın dil ve üslup özellikleri arasındaki ilişki tespit edilir. Bu doğrultuda romanın teması,

yapı unsurları arasındaki etkileşim, anlatıcısı, dil ve anlatım özellikleri, yazıldığı dönem gibi konuların üslupla ilişkisi kurulur. Bu süreçte açık uçlu sorularla değerlendirme yapılır. Dil ve anlatım özellikleri ele alınırken metinlerdeki yasak, uyarı, emir, rica, izin, onay, kabul ve ret anlamı katan ifade ve yapılar bulunur, bunların işlevleri değerlendirilir.

Romanda temel hak ve özgürlüklerin nasıl ele alındığına ilişkin tespitler yapılır. Roman-daki kişilerin temel hak ve özgürlüklerin yansıtılması konusunda üstlendikleri roller açıklanır. Roman kişilerinin tespiti için açık uçlu sorular sorularak öğrencilerin tespitlerini gerekçelendirmeleri sağlanır **(SDB3.3, E3.4, E3.5, E3.6)**.

Roman kişilerinin temel hak ve özgürlüklerle ilgili üstlendikleri görevleri ortaya koyan bir kavram haritası oluşturulur. Roman kişilerinin temel hak ve özgürlüklerle ilgili üstlendikleri rolleri nasıl ve ne kadar yerine getirdikleri ile ilgili notlar tutulur **(SDB1.2, OB6)**. Ayrıca romandaki bir çatışma üzerine “altı şapkalı düşünme tekniği” kullanılarak bir grup çalışması yapılabilir **(SDB2.2)**.

Okunan romanda ele alınan temel hak ve özgürlüklerle ilgili benzer konulara değinen bir eleştiri metni ara metin olarak okunur. Her iki metin konuyu ele alma açısından karşılaştırılır. Roman ve eleştiri metninin yapısal özellikleriyle ilgili ayırt edici unsurlar belirlenir. Her iki metinde temel hak ve özgürlüklerin nasıl ele alındığı belirlenir, karşılaştırmalar yapılarak benzerlik ve farklılıklar ortaya konur **(E3.2)**. Yapılan karşılaştırmalar neticesinde elde edilen bilgilerin yardımıyla öğrencilerden bir T diyagramı oluşturmaları istenir **(SDB1.2)**.

TDE2.4

Okunan romanda ele alınan hak ve özgürlüklerin toplumsal yaşama yansımalarına yönelik gerekçeli görüş belirtilerek değerlendirmeler yapılır **(SDB3.3, E3.3, E3.10)**. Okunan metinlerden hareketle toplumdaki bireylerin huzur, refah ve güvenle bir arada yaşayabilmesi için temel hak ve özgürlüklerin önemiyle ilgili varılan yargıların yer aldığı çıkış kartları oluşturulur **(E3.4)**.

- İkinci okuma metni olan makale işlenirken öğretici metinlere yönelik metin tahlili aşamaları uygulanır. Makale türüne özgü yapı ve üslup özellikleri (öğretici bir metin olması, genellikle gerçek ve terim anlamlı kelimelerin kullanılması, alıntı, kanıt kullanımı, bölümleri vb.) dikkate alınarak akış süreci takip edilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1

Öğrencilere tahlil ettikleri romanı temel hak ve özgürlükler bağlamında değerlendiren eleştiri yazısı yazmalarına yönelik bir performans görevi verilir **(SDB1.2, E2.2)**.

Öğrenciler, hak ve özgürlükler teması bağlamında oluşturacakları eleştiri yazısında konunun sınırlılıklarını belirlerler. Hedef kitleye ve amaca göre en uygun yazma yöntem ve stratejisini seçerler. Yazma sürecini etkileyen engelleri ortadan kaldırır **(SDB2.1)**. Yazma aşamalarını düzenli bir şekilde takip edebilmek için kontrol listesi oluşturulabilir **(E3.7)**.

TDE4.2

Yazma içeriği oluşturulurken okunan metnin iletilerinin anlamlandırılmasını sağlamak ve uygun şekilde iletişimi sürdürmek amacıyla ön bilgilerle bağlantı kurulur. Hak ve özgürlükler temasının romanda nasıl işlendiği dikkate alınarak temanın seçimine yönelik verilerle ilgili tahminler yürütülür. Tahminler göz önünde bulundurularak yazarın konuyu

ele alışıyla ilgili eleştiriler belirlenir. Hazırlanan eleştiri metninin taslak içeriği oluşturulur. Okunan metinde kişiler, olaylar, durumlar, karakterleri duygu ve düşünceler açısından karşılaştırma içeren iletiler belirlenerek metinle ilgili değerlendirmeler sınıflandırılır. Okunan metne hak ve özgürlükler bağlamında değer katan unsurlarla ilgili beğeni ve görüşler belirlenir. Okunan metnin iletilerine, metinde kullanılan anlatım biçimi ve yöntemlerine, yazarın üslubuna, anlatıcının tavrına, roman kişilerinin tutumlarına yönelik eleştirel bir değerlendirme yapılır **(SDB2.1)**. Gerekli durumlarda eleştiriye daha açık bir şekilde dile getirebilmek için romandaki bazı söylemler, tekrar ifade edilmesi için not alınır. Öğrenci tarafından hazırlanan eleştiri metninin içeriğini desteklemek ve etkileyciliğini artırmak amacıyla görsel öğeler kullanılır. Metinle ilgili bilgilendirici ve açıklayıcı nitelikler taşıyan yazılı bir sunum planına son şekli verilir **(SDB1.2, E2.3)**.

TDE4.3

Öğrencinin hazırladığı eleştiri metninde kime, neyin, nasıl, nerede anlatılacağı ve anlatımda hangi araçların kullanılacağı dikkate alınarak planlama yapılır **(SDB1.2)**. Konuyu desteklemek amacıyla düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılarak metnin içeriğine ve hedef kitleye göre belirlenen söz varlığı, bağlama uygun şekilde kullanılır. Metin aracılığıyla okuyucuya verilmek istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir. Yazılan metinde dil yapıları işlevine uygun kullanılır. Eksilteli yapı, bağlama, gönderim, değiştirim ve sözcük bağdaşıklığı öğelerine yer verilebilir. Öğrencilerden görev ve sorumluluklarını yerine getirirken özverili davranmaları istenir **(E1.4, E3.7, D16)**.

TDE4.4

Öğrencilerin yaptıkları yazılı anlatıma yönelik öz değerlendirmede bulunmaları sağlanır. Bunun için yazma sürecine etki eden unsurlarla ilgili hazırlanmış olan öz değerlendirme formu uygulanır **(SDB1.2)**. Akran değerlendirme yöntemi kullanılarak yazma sürecindeki hatalar düzeltilir. Öğrencilerin performansları; içeriğe uygunluk, özgünlük, dil ve üslup özellikleri, metin planının oluşturulması, düşünceyi geliştirme yollarının kullanımı, anlatım ilkelerine uygunluk, yazım ve noktalama, eleştiri metninin genel özelliklerini taşıma gibi ölçütler bağlamında dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir **(E2.2)**.

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Öğrencilerden çok modlu bir haber metni dinlemeleri/izlemeleri istenir. Seçilecek çok modlu metnin tema ile ilişkili olarak hak ve özgürlükleri konu edinmesi göz önünde bulundurulur.

Dinlediği/izlediği metinde hak ve özgürlüklerle ilgili iletileri değerlendirmek amacıyla dinleme/izleme stratejileri arasından uygun olan seçilir. Dinleme/izleme sürecinin sağlıklı yürütülmesi için dinleme/izleme sürecine etki eden bilişsel, duyuşsal ve fiziksel etkenleri içeren bir gözlem formu oluşturulur **(E3.7)**. Bu formla öğrencilerin dinleme/izleme sürecindeki gelişimleri takip edilir. Dinleme/izlemenin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi için metin ve ortamla ilgili iletişim engelleri ortadan kaldırılır **(SDB2.1)**.

TDE1.2

Hak ve özgürlükler temasının hangi edebî türle ele alınabileceği hakkında kısa cevaplı sorularla "soru-cevap tekniği" uygulanarak öğrencilerden kendi görüş ve bilgilerini açıklamaları istenir **(E2.3, E3.11)**. Temel hak ve özgürlüklerle ilgili çok modlu bir haber metni izletilerek metnin oluşturulma amacına yönelik tahminlerde bulunulur. Anlamı bilinmeyen kelimeler metnin bağlamından hareketle tahmin edilir. Metinde sunulan bilgi ve gö-

rüşlerden hareketle metindeki öznel ve nesnel yargılar belirlenir (**E3.2**). Öğrencinin kendi belirlediği bir edebî tür ile dinlenen/izlenen metin, tür özellikleri bakımından karşılaştırılır. Bu metinlerin temel hak ve özgürlükleri ele alışlarıyla ilgili elde edilen sonuçların yer aldığı bir çalışma kâğıdı hazırlanır. Hak ve özgürlükler temasının metinlerde nasıl ele alınıp işlendiğine yönelik eleştiriler “görüş geliştirme tekniği” kullanılarak ortaya konur (**E3.10**).

TDE1.3

Dinlenen/izlenen çok modlu metnin içerik unsurları belirlenir ve bunları gösteren bir zihin haritası oluşturulur (**E3.3**). Takım çalışması yapılarak metindeki görsel ve işitsel öğeler ile iletiler arasındaki etkileşimler tespit edilir. Bunlar arasındaki etkileşim gerekçelendirilerek açıklanır (**SDB3.3**). Dinleme/izleme metnine ilişkin anlama ve çözümlemeyi güçlendirmek için “altı şapkalı düşünme” tekniğinden yararlanılır (**E2.2, E2.3, SDB2.2**).

TDE1.4

Metne değer katan unsurlar, öğrencilerin kendi beğenileri ve ilgi alanları doğrultusunda değerlendirilir. Dinlenen/izlenen metinlerden hareketle öğrenilen bilgileri içeren bir öğrenme günlüğü oluşturulur (**SDB1.1, E3.11**).

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrencilere hak ve özgürlükleri esas alan bir haber metni oluşturmaları ve bunu sınıfta sunmalarına yönelik bir performans görevi verilir. Öğrencilerden performans görevleri için sınıf dışında hazırlık yapmaları istenir, performans görevi sınıfta sergilenir.

Hak ve özgürlükler konusuna, hedef kitleye uygun konuşma yöntem ve stratejileri seçilir. Sunumda iletişim engelleri ortadan kaldırılır ve görgü kurallarına uygun hareket edilir (**SDB2.1, E1.4, E2.3**).

TDE3.2

Haber metnini oluşturmak için merak uyandıracak nitelikler taşıyan yaşanmış veya kur-gu bir olay seçilir (**E1.1**). Haber metninin içeriği oluşturulurken hedef kitlenin özellikleri ve beklentilerine göre görsel ve işitsel öğelerin seçimine, süreyi verimli kullanmaya, beden dilinin kullanımına yönelik tahminler yürütülerek hazırlık yapılır (**SDB1.2, E2.1**). Haber metninin içeriği habercilik ilkelerine uygunluk bakımından karşılaştırılarak “5N1K sorgulama tekniği” doğrultusunda eldeki bilgiler tasnif edilir, planlanan haber akışına uygun olarak bu bilgiler düzenlenir ve haber metni oluşturulur (**E3.7, OB1, KB3.2**).

Haber metninin içeriği, habercilik ilkeleri bakımından gözden geçirilerek gerekirse dinleyiciye daha iyi aktarılabilme amacıyla yeniden düzenlenir. Haberin amacı ve hedef kitlesi göz önünde bulundurularak haber metninin içeriğinde yer alan temel hak ve özgürlükler, adalet, duyarlılık, dürüstlük, mahremiyet gibi metne değer katan unsurları gösteren bir kontrol listesi hazırlanır. Haber metni oluşturulurken her insanın temel hak ve özgürlüklere sahip olduğunun bilinciyle hareket edilir.

Öğrenciler; akıcı, anlaşılır ve doğru bir Türkçe kullanmaya, habere konu olan olayı ele alırken dürüst bir yaklaşım sergilemeye (**D6**), millî ve manevî değerleri göz önünde bulundurmaya (**D19**) ve özel yaşamın gizliliğine özen göstermeye (**D8**) teşvik edilir. Kişisel hak ve özgürlüklerde başka insanların sınırları gözetilir (**E2.2**). Haber metnini sunarken sesi anlam oluşturmak amacıyla etkili bir biçimde kullanmak için hazırlık yapılır. Haberin içeriğini desteklemek ve etkileyciliğini artırmak amacıyla görsel öğeler kullanılarak yorumlar içeren bir sunum planı hazırlığı yapılır (**SDB1.2, E1.4, E1.5, OB2**).

TDE3.3

Haberin kime, neyin, nasıl, nerede, hangi araçlar kullanılarak (5N1K) sunulacağı dikkate alınarak planlama yapılır (**SDB1.2, KB2.8**). Plana uygun hareket edilir ve konuşmaya dikkat çekici bir şekilde başlanır. Ele alınan konuyla ilgili yorumları açıklamak amacıyla düşünceyi geliştirme yolları kullanılır. Sunumun içeriğine ve hedef kitleye göre belirlenen söz varlığı bağlama uygun şekilde kullanılır. Haberin sunumunda dinleyiciye/izleyiciye verilmek istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir.

Sunum sırasında dil yapıları işlevine uygun kullanılır; eksilteli yapı, bağlama, gönderim, değiştirim ve sözcük bağdaşıklığı öğeleri kullanılır. Sunum sırasında beden dilinden ve konuşma yapılan mekânın özelliklerinden etkili bir biçimde yararlanılır. Öğrenciler, düşüncelerini hiçbir etki altında kalmadan görgü kurallarına uygun bir şekilde ifade etmeleri için teşvik edilir (**SDB2.1, D11, E1.4, E3.7**).

TDE3.4

Haberin sunum sürecine etki eden hususlarla ilgili hazırlanmış öz değerlendirme formu uygulanır (**SDB1.2**). Haberin sunumuyla ilgili öğrencilerin, eleştirilerini sözlü olarak dile getirmeleri ve bir değerlendirmede bulunmaları istenir (**SDB2.1**). Sunum sürecindeki hatalar düzeltilir ve sonraki sunumlarda faydalanılmak amacıyla bunlar not edilir; sürece ilişkin uygun davranış, duygu ve düşünceler pekiştirilir. Öğrencilerin performansları derceli puanlama anahtarında içeriğe uygunluk, özgünlük, dil ve anlatım özellikleri, metin planının oluşturulması, düşünceyi geliştirme yollarının kullanımı, anlatım ilkelerine uygunluk, yazım ve noktalama, sunum becerisi ve temanın metne yansımaları belirleyen ölçüt listesi öğretmen tarafından hazırlanarak uygulanır (**E2.2**).

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda okuduğu edebî metinlerden, dinlediklerinden/izlediklerinden, anlatımlarından hareketle öğrencilerin toplumda huzur ve uyum içinde bir arada yaşayabilmek için kendi temel hak ve özgürlüklerini bilmeleri, karşı tarafın hak ve özgürlüklerine saygılı olmaları, hak ve özgürlüklerin getirdiği sorumlulukların farkına varmaları hedeflenir. Bu hedef doğrultusunda öğrencilerden bir öğrenme günlüğü yazması istenir. Bu öğrenme günlüğü vasıtasıyla, öğrencilerin konu ile ilgili güçlü yönleri tespit edilir, eksik öğrenmeleri belirlenir varsa kavram hataları giderilir. Öğrenme günlüğü çalışmasından çıkan sonuçlara geri bildirim verildikten sonra bir sonraki temaya geçilir.

FARKLILAŞTIRMA
Zenginleştirme

Öğrencilerden tahlil ettikleri romanla ilgili alan yazını çalışması yapmaları istenebilir. Temadaki türler dışında aynı temayı işleyen farklı türde bir metni tahlil etmeleri sağlanabilir. Konuyla ilgili daha fazla makale metni okumaları sağlanıp bu makalelerle ilgili birer tanıtım yazısı yazmaları ve bunları sınıf panosunda sergilemeleri istenebilir. Öğrencilere ilgi ve yetenekleri doğrultusunda tahlil ettikleri romandaki bir kesiti içeren bir karikatür hazırlatılabilir. Hak ve özgürlükleri konu alan bir afiş çalışması yaptırılabilir.

* Öğrencilerden seçtiği romanı incelediği bir makale yazması istenebilir.

Destekleme

Öğrenciler için temadaki türler dışında metinler seçilebilir. Aynı temayı işleyen bir hikâye ya da şiir seçilerek bu metinlerin iletileri üzerine görüşlerini yazmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN
YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. TEMA: HAYATIN DENGESİ

“Hayatın Dengesi” temasında edebî metinler üzerinden gerek yurttan gerek dünyada kişi ve toplumların kaliteli bir yaşam sürdürmesi, diğer canlılarla paylaştıkları bu ortak yaşam alanını en iyi biçimde korumak için neler yapılması gerektiği vb. konularda öğrencilerde farkındalık oluşturmak amaçlanmaktadır. Edebiyatın yaşamın her alanına dair sahip olduğu kuşatıcı etkinin tema içeriğinde yer alan çevre konusuna yansımaları üzerinden öğrencilerde çevre bilinci oluşturulması hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda seçilen metinlerle öğrencilerin hem içerik üzerinden çıkarımlarda bulunmaları hem de metinlerin biçim, yapı ve üslup özelliklerini incelemeleri beklenmektedir.

Bu temada okuma metinleri olarak yaşanan mekânlar ve bu mekânların özelliklerini fark etmeyi sağlayan, kültürel ve doğal zenginlikleri yansıtan edebî bir tür olan gezi yazısı ve yaşamın gerçeklerini yansıtan bir hikâyeye seçilmiştir. Ara metin olarak da broşür seçilmiştir. Dinleme/izleme metni olarak teknoloji ve çevre konusu ekseninde insan ve yaşamla ilgili çeşitli olay ve durumun farklı bakış açıları ile dile getirildiği çok modlu bir haber metni kullanılır. Konuşma becerisi kapsamında, dinleme/izleme metninden hareketle çevre ve teknoloji ile ilgili bir sunum hazırlanıp sunulması; yazma çalışması olarak da okuma metninin içeriğinden hareketle bir anket hazırlanıp uygulanması ve anket sonuçlarının yazılı olarak paylaşılması sağlanır.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma:20)

ALAN BECERİLERİ Alan Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/izleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarılama (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D1. Adalet, D5. Duyarlılık, D6. Dürüstlük, D10. Mütevazılık, D13. Sağlıklı Yaşam, D17. Tasarruf, D18. Temizlik, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı, OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Coğrafya, Sosyoloji, Tarih, Bilişim ve Teknoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.20. Sentezleme, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. "Hayatın Dengesi" temasında ele alınan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme
- TDE1.2. "Hayatın Dengesi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. "Hayatın Dengesi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE1.4. "Hayatın Dengesi" temasında ele alınan metinlerden hareketle doğal kaynakları sürdürülebilir bir şekilde korumaya yönelik öz farkındalık geliştirebilme ve bunu yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. "Hayatın Dengesi" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme
- TDE2.2. "Hayatın Dengesi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. "Hayatın Dengesi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE2.4. "Hayatın Dengesi" temasında ele alınan metinlerden hareketle hayata ilişkin görüşlerini yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

- TDE3.1. Güncel teknoloji ve çevre konusunda yaşadığı dünyayı güzelleştirme farkındalığı oluşturmak için yapacağı konuşmasını yönetebilme
- TDE3.2. Sürdürülebilirlik ve teknolojinin çevresel etkileri konusunda gerçekleştireceği konuşması için içerik oluşturabilme
- TDE3.3. Sürdürülebilirlik ve teknolojinin çevresel etkileri konusunda gerçekleştireceği konuşması için kural uygulayabilme
- TDE3.4. Sürdürülebilirlik ve teknolojinin çevresel etkileri konusunda gerçekleştireceği konuşmasına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

- TDE4.1. Sürdürülebilir hayata yönelik toplumsal sorumluluklarını ortaya koyacakları yazma sürecini yönetebilme
- TDE4.2. Toplumsal yaşam, sürdürülebilirlik, kültürel ve çevresel unsurlara yönelik başkalarının görüşlerini alabileceği kendi yazısına içerik oluşturabilme
- TDE4.3. Toplumsal yaşam, sürdürülebilirlik, kültürel ve çevresel unsurlara yönelik başkalarının görüşlerini alabileceği yazısı için kural uygulayabilme
- TDE4.4. Sürdürülebilir hayat için toplumsal sorumluluklara yönelik farklı görüşleri ve kendi görüşlerini bir araya getirdiği yazısı hakkındaki değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Hayatın Dengesi" temasının içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Yazma
- Dinleme/İzleme
- Konuşma

Okuma becerisinin geliştirilmesi için dünyadaki kaynakların kullanımı, birey ve toplumların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, yaşanan çevreyi koruma ve ona saygı gösterme, yaşam tarzı vb. içerikleri etkili biçimde yansıtabilecek edebî türlerden bir gezi yazısı seçi-

Gezi yazısı ile mekâna ait bilgilendirici ifadeler de içermesi yönünden benzer özelliklere sahip broşür, karşılaştırma metni/ara metin olarak ele alınır. Sürdürülebilir bir hayatın temel unsuru olan bireyi ve içinde yaşadığı toplumu çeşitli yönleri ile yansıtmaya elverişli hikâye türünde bir metnin de tahlili yapılır. Öğrencilerin tahlil edilen edebî ve bilgilendirici metinlerden hareketle yaşadıkları çevreye yönelik farkındalık geliştirmeleri beklenir.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden, tahlil ettikleri gezi yazısının içeriğinden hareketle bir anket hazırlamaları istenir. Temanın içeriğine uygun bir probleme/konuya odaklanan ankette iş birliği yapılacak kişi ve gruplar öğrenciler tarafından tespit edilir ve böylece anketin hedef kitlesi belirlenir. Hazırlanan anketi belirlenen hedefe uyguladıktan sonra öğrencilerden anket sonuçlarını yazılı olarak paylaşmaları beklenir.

Dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde içerik olarak teknoloji ve çevre temalı çok modlu bir haber metni seçilir. Metinde teknoloji ve çevre konusu ekseninde, insan ve yaşamla ilgili çeşitli olay ve durumun farklı bakış açıları ile öğrencilere yansıtılması amaçlanır. Bu çalışmalar ile temada ele alınan konular çerçevesinde öğrencilerden yaşamda sürdürülebilirlik konusu üzerine özgün fikirler oluşturmaları beklenir.

Konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğrencilerden tahlil edilen dinleme/izleme metninden hareketle teknoloji ve çevre ile ilgili güncel bir konuyu/problemi bir sunum vasıtasıyla ele aldıkları sözlü anlatım gerçekleştirmeleri istenir. Öğrencilerden temaya bağlı olarak sürdürülebilirlik konusunu teknolojik gelişmelerle ilişkilendirebilecekleri bir konuşma hazırlamaları istenir.

Anahtar Kavramlar

sürdürülebilirlik, çevre, günlük dil, gerçeklik, kurmaca, görsellik, özlü anlatım, açık ve örtük ileti, iş birliği, anket

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma ve Dinleme/İzleme

- Gözlem formu
- Çalışma kâğıdı
- Açık uçlu sorular
- Pano
- Kısa cevaplı sorular
- İnfografik metin
- Karşılaştırma tablosu
- Balık kılçığı
- Çıkış kartı

“Hayatın Dengesi” temasını ele alan metinlerde okumayı yönetebilme sürecinde pano; anlam oluşturma süreci için açık uçlu soru, infografik metin, balık kılçığı; çözümlemede karşılaştırma tablosu, çalışma kâğıdı; yansıtmada balık kılçığı uygulanabilir.

“Hayatın Dengesi” temasını ele alan metinlerle dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme sürecinde gözlem formu tutulabilir. Anlam oluşturma süreci için kısa cevaplı sorular, çalışma kâğıdı; çözümlemede açık uçlu sorular; yansıtmada çıkış kartı uygulanabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Çevre ve teknoloji bağlamında güncel bir sorun hakkında sunum hazırlamaya yönelik performans görevi
- Sürdürülebilirlik ile ilgili bir anket hazırlanıp uygulama sonuçlarını yazılı paylaşabilmesine yönelik performans görevi

Öğrencilerin performans görevleri; içeriğe uygunluk, sunum becerisi, beden dili, etkileşim, zaman ve mekân kullanımı görsel ve iletişim öğelerinin kullanımı gibi ölçütlerle derceli puanlama anahtarı hazırlanarak değerlendirme yapılır.

Öğrencilerin sergilediği performansları değerlendirmek için ayrıca öz değerlendirme ve akran değerlendirme formlarından yararlanılabilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema değerlendirmesi için giriş-çıkış kartı (KWL) kullanılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Öğrencilerin çevre bilinci ve sürdürülebilirliğin hayatın önemli dinamikleri arasında yer aldığına dair temel düzeyde bilgiye sahip olduğu varsayılmaktadır. Öğretici metinlerin yazılma amacı, yapısı, anlatım özellikleri vb. ile ilgili bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir. Öğrencilerin olay çevresinde gelişen edebî metinlerden hikâyenin özellikleriyle ilgili genel bilgilerinin olduğu düşünülmektedir. Ayrıca yazım ve noktalama kurallarını, anlatım tür ve tekniklerini; cümleye benzerlik, kesinlik, pişmanlık, gereklilik vb. anlamları katan ifade ve yapıları bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin temaya ilişkin temel kabullerini (ön bilgilerini) tespit etmek için soru-cevap, açık uçlu soru, beyin fırtınası gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Önceki öğrenme yaşantılarında gezi yazısı ile ilgili edinilen temel bilgiler bu temada işlenen gezi yazısı için ön bilgi oluşturur.

Teknoloji, sosyoloji, ekoloji disiplinlerinden öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur. Öğrencinin günlük hayatta teknoloji ve çevreye yönelik edindiği bilgiler ve kazandığı deneyimler, tahlil edilen metinlere yönelik yapılacak yorumların kaynağını oluşturur.

Öğrencilerin, edebiyatın yaşamı her yönüyle kuşattığını içselleştirmeleri, içinde bulundukları çevreyi tahlil edilen metinlerle anlamlandırmaları sağlanır. Çevresel şartların kalitesini ve sürdürülebilirliğini teknolojik gelişmelerle yeniden düşünmeleri, tema çerçevesinde ele alınan metinler yoluyla sağlanır. Tahlil edilen metinler ile öğrencilerin çevrelerine yönelik sorumluluk bilinci kazanmaları beklenir. Ayrıca bu temada hikâye türünde bir metnin incelemesine yönelik edinilen bilgiler "Hayalimdeki Yarın" temasında da işlenecek hikâye türündeki metnin inceleme sürecinde ön bilgi işlevi görür.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: Bu süreçte öğrencilerden edebiyatın yaşamı her yönüyle kuşatan bir dil sanatı olduğunu fark etmeleri, içinde bulundukları çevreyi tahlil edilen metinlerle anlamlandırmaları ve çevresel şartların kalitesini ve sürdürülebilirliğini teknolojik gelişmelerle yeniden düşünmeleri beklenir. Bu temada okuma metni olarak edebî türlerden bir gezi yazısı ve bir hikâye tahlil edilir. Ardından teknoloji ve çevre temalı çok modlu bir haber metni dinletilir/izletilir. Konuşma becerisi üzerine yapılan çalışmalarda öğrencilerden tahlil edilen dinleme/izleme metninden hareketle teknoloji ve çevre ile ilgili güncel bir konuyu/problemi bir sunum vasıtasıyla ele alarak sözlü anlatım gerçekleştirmeleri beklenir. Öğrencilerin tahlil ettikleri okuma metninin içeriğinden hareketle bir anket hazırlayıp uygulayarak anket sonuçlarını yazılı hâle getirmeleri sağlanır. Böylece yazılı bir ürün ortaya çıkarılıp yazma becerilerine işlerlik kazandırılır.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Okuma becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalarda öğrencilere çevrelerine dair sorumluluk bilinci kazandırmak, yaşanan mekânları ve bu mekânların özelliklerini fark ettirmek amacıyla kültürel ve doğal zenginlikleri yansıtan edebî türlerden gezi yazısı tahlil edilir. Gezi yazısı ile mekâna ait bilgilendirici ifadeler de içermesi yönünden benzer özelliklere sahip broşür, karşılaştırma metni/ara metin olarak ele alınır. Sürdürülebilir bir hayatın temel unsuru olan bireyi ve içinde yaşadığı toplumu çeşitli yönleri ile yansıtan bir hikâyenin tahlili yapılır.

Öğrencilerden gezmek istedikleri üç yeri (yakın çevrelerinden bir yer, ülke sınırları içinde bir yer, dünyadaki bir yer) nedenlerini belirterek not kâğıtlarına yazmaları istenir. Bu kâğıtların görsellerle desteklendiği bir pano oluşturulur. Okuma metni olarak yaşanan mekânları ve bu mekânların kültürel ve doğal zenginliklerini yansıtan edebî türlerden bir gezi yazısı belirlenir. Göz atarak okuma yöntemiyle metnin başlıkları ve görselleri öğrencilere incelenir, buna bağlı olarak içerik hakkında öğrencilerden tahminde bulunmaları istenir. Metinle ilgili çözümleme ve değerlendirme yapılacağı öğrencilere hatırlatılır, yazarın duygu ve izlenimlerini yansıtan unsurların altı çizilerek metin okunur (SDB2.3).

TDE2.2

Gezi yazısı okunurken öğretici metinlerin özellikleriyle ilgili ön bilgiler beyin fırtınası yöntemi ile kontrol edilir. Öğrencilerin beyin fırtınası ile elde ettikleri bilgilerden çıkarımlar yapması sağlanır (SDB2.1, OB1). Metindeki anlamı bilinmeyen kelimeler, bağlamdan hareketle tahmin edilir. Metnin içeriği hakkında öğrenilen bilgilerin yardımıyla metne konu olan yerin tarihî, coğrafi ve kültürel özellikleri hakkında görüşler açıklanır (SDB2.3). Sınıf gruplara ayrılarak kısa cevaplı sorularla soru-cevap çalışması yaptırılır ve metinde bahsi geçen yerlerdeki sosyal hayata yönelik tahminlerde bulunulur (KB3.3).

Vatanseverlik değerinden hareketle ülkesinin doğal güzellikleri ve kültürel mirasının tanıtılmasında gezi yazılarının önemini fark etmesini sağlayacak açık uçlu sorular sorulur (D19, SDB2.2, SDB2.3). Metinde açıkça sunulan bilgileri, metinden yaptığı çıkarımları, metnin konusunu, ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini, metnin yazılma amacını, bilgilerin sunulmuş şeklini belirleyerek gruplardan bir infografik metin hazırlaması istenir (KB2.20). Öğrencilerden, hazırladıkları infografik metinde metin ile yazar arasındaki ilişkiyi belirlemesi istenir. Hazırlanan infografik metinler karşılaştırılır, karşılaştırma sonuçlarından genellemelere ulaşarak gezi yazısının genel özellikleri belirlenir (E2.1).

Öğrenciler, metni okumadan önce içerikle ilgili yaptığı tahminleri, metni okuduktan sonra belirlediği içerik ile tahminlerindeki isabet açısından karşılaştırır. Daha sonra öğrenciler, okudukları metindeki betimleme, benzetme, açıklama gibi anlatım biçimlerinin yanı sıra düşüncüyü geliştirme yollarının kullanımını tespit eder. Tespitlerine göre bunları metin içeriğine katkısı bakımından sınıflandırır. Özne ve nesnel ifadeleri ayırt edip “balık kılçı-ğı” yöntemi ile belirler (SDB1.2). Metin özetlenir. Gezi yazısı metnin yanında kullanılmış görsel varsa bunların metne katkısı ile ilgili görüşler belirlenir. Öğrencilerden metni farklı görsellerle desteklenmesi istendiğinde nasıl bir görsel kullanmayı düşündüklerini sözlü olarak ifade etmesi istenebilir.

TDE2.3

Gruplar, gezi yazısında mekân, zaman, kıyafet vb. unsurların ve bunlar arasındaki ilişkilerin ana fikre ya da içeriğe bir etkisi olup olmadığını belirler. Metnin yapı unsurları ile dil ve anlatım özelliklerini tespit eder. Belirlediği yapı unsurları arasındaki ilişkiyi, üslup

seçiminin nedenleri üzerine düşüncelerini açıklar. Metnin yazıldığı dönemin özelliklerini yansıtan kelimeleri ve kelime gruplarını listeleme yöntemi ile tespit eder. Bu tespitten yola çıkarak metnin toplum yaşamı ile ilişkisi hakkında görüş bildirir **(SDB2.3)**.

Millî, manevî, evrensel değerlerin metne olan yansımalarını tespit eder. Metnin diğer disiplinlerle ilişkisini değerlendirip karşılaştırma tablosu hazırlar. Gruplar, çalışmalarını sunar. Genellemeye ulaşır. Süreç çalışma kâğıdı ile değerlendirilir.

TDE2.4

Öğrenciler, metin hakkında değerlendirme yapmak için ölçütler belirler. Bir tablo şeklinde hazırladığı ölçütler doğrultusunda metni değerlendirir. Metne yönelik beğeni ve eleştirilerini, yazarın amacı ile kendi düşünceleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları "balık kılçığı" yöntemi ile belirtir **(SDB2.3, SDB1.2)**. Bu tespitlerinin günlük hayatın gerçekliği içindeki yeri hakkında görüş belirtir. Okuduğu metnin hangi disiplinlerle ilişkili olduğunu belirleyip bu disiplinlerin metne katkısı ile ilgili değerlendirme yapar.

- İkinci okuma metni olarak hikâye seçilir. Hikâye metni işlenirken edebî metinlere yönelik metin tahlili süreci takip edilir. Hikâye yapı, dil ve anlatım özellikleri doğrultusunda tahlil edilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1

Öğrencilere tahlil ettikleri gezi yazısının içeriğinden hareketle bir anket hazırlamalarına yönelik performans görevi verilir. Performans görevini gerçekleştirmesi için öğrencilerin sınıf dışında çalışma yapması istenir, bu nedenle görev öğrencilere metin tahlili sürecinde verilir. Sınıf dışında öğrencilerden tahlil ettikleri gezi yazısının içeriğinden hareketle bir anket hazırlamaları, anketlerini belirledikleri hedef kitleye uygulamaları ve sonuçlarını değerlendirmeleri istenir. Anketin uygulanmasıyla elde edilen sonuçlar, yazılı olarak sınıf içinde paylaşılır. Bu süreç, öğrencilerin gezi yazısının içeriğinden yola çıkarak bir anket oluşturma, hedef kitleyi belirleme ve sonuçlarını değerlendirme becerilerini geliştirmelerini amaçlar **(E2.2, SDB1.2)**.

Temanın içeriğine uygun bir probleme/konuya odaklanan ankette iş birliği yapılabilecek kişi ve gruplar tespit edilip anketin uygulanabilirliğini artırmak, anlama ve anlamlandırmayı kolaylaştırmak, alternatif fikirler ortaya koymak amacıyla uygun yazma yöntem ve stratejileri seçilir. Yazma sürecine etki eden engeller ortadan kaldırılır **(SDB2.1)**. Yapılan grup çalışmalarında insan ilişkilerinde yapıcı davranılarak kişi ve gruplarla iş birliği yapmaya özen gösterilir ve böylelikle öğrencilerde mütevazılık değeri desteklenir **(D10, SDB 2.2)**.

TDE4.2

Anket içeriği grup çalışmasıyla oluşturulur **(KB2.20)**. İçerik oluşturulurken temayla ilgili ön bilgilerden faydalanılarak ankette ne tür soruların olabileceği hakkında tahmin yürütülür. Anketin temasını yansıtabilecek düşünceler karşılaştırılarak grup içi etkileşimler sonucu elde edilen bilgiler sınıflandırılır **(SDB2.2, OB6)**. Öğrenciler, temada edindiği bilgilerden hareketle uygun söz varlığını kullanarak kendi yazısının içeriğini düzenler. Yazısında insanlarla rahat bir iletişim kurmasını sağlayacak dil ve anlatım özelliğini seçer. Görsel öğelerden hangilerini (grafik, tablo vb.) yazısında kullanacağına karar verir. Hazırladığı taslak planını sınıfta arkadaşlarına sunar. Arkadaşlarının vereceği geri bildirimler doğrultusunda planına son şeklini verir. Anketin içeriğini desteklemek ve anlaşılabilirliğini kolaylaştırmak amacıyla liste, grafik, tablo ve şablonlardan faydalanılarak anketle ilgili bilgilendirici ve açıklayıcı bir sunum yapılır **(SDB1.2, E2.2, OB1)**.

TDE4.3

Öğrenciler, anket sonuçlarına yönelik hazırlayacağı yazıya planına uygun bir şekilde başlar. Yazısını desteklemek için anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır ve düşüncelerini özgün bir üslupla ifade eder. Yazısını hedef kitleye uygun bir söz varlığı ve destekleyici bilgiler ile devam ettirir. Yazısında iletileri açık ve tutarlı bir şekilde ifade eder. Buna bağlı olarak başlatma, sürdürme ve bitirme ifadelerini etkili kullanır. Türkçe dil yapılarını dilin işlevine uygun kullanır. Kelimeler arasındaki uyuma, yazım ve noktalama kurallarına dikkat eder.

TDE4.4

Öğrenciler, anket sonuçlarına yönelik hazırladıkları yazıyı içerik, dil ve anlatım özellikleri yönünden değerlendirir. Öğretmen tarafından dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilen performansın yanı sıra öğrencilerden, yapacakları değerlendirmeleri öğrenme günlüğüne yansıtmaları istenir (**SDB1.2**). Akranlarından ve öğretmenden gelen bilgileri göz önünde bulundurarak daha sonra oluşturacağı yazılar için kendisine yeni hedefler belirler. Anket sonuçlarını içeren bu çalışmanın, sınıf/okul panolarında ya da okulun resmi çevrim içi ortamlarında paylaşılması sağlanır.

Metin Tahlili (Anlama)**Dinleme/İzleme**

Öğrencilerden teknoloji ve çevre temalı çok modlu bir haber metni dinlemeleri/izlemeleri istenir (**SDB2.1**). Dinletilen/izletilen metnin ilgili tema çerçevesinde teknoloji ve çevre konusunda olmasına özen gösterilir. Sürdürülebilirlik kavramına değinilir ve öğrencilerin sürdürülebilirliği ve sürdürülebilir kalkınmayı anlaması yönünde tartışma gerçekleştirilir (**OB8**).

TDE1.1

Öğrenciler, temaya bağlı olarak ele alınan haber metnini dinlemeden/izlemeden önce dinleme/izleme amacı ile yöntem ve stratejisini belirler. Dinleyeceği/izleyeceği metnin fikri mülkiyet haklarını hakkaniyetli (**D1**) ve dürüst (**D6**) bir tutumla göz önüne alarak metnin içerik ve türüne yönelik tahminlerde bulunur (**OB2**). Dinleme/izleme sürecinin sağlıklı yürütülmesi için öğrencilerin dinleme/izleme sürecine etki eden bilişsel, duyuşsal ve fiziksel etkenleri içeren bir gözlem formu oluşturulabilir. Bu formla öğrencilerin dinleme/izleme sürecindeki gelişimleri notlar tutularak takip edilir. Dinleme/izlemenin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi için metin ve ortamla ilgili iletişim engelleri ortadan kaldırılır (**SDB2.1**).

TDE1.2

Çevre ve teknoloji temasının hangi yönünün haber metnine konu olabileceği hususunda "tartışma tekniği" uygulanarak ön bilgilerle bağlantı kurulur (**SDB2.1**). Temayı ele alan haber metni izletilerek/dinletilerek haber metninde yer alan bilgilerin güvenilirlik, geçerlilik ve tutarlılığı ile ilgili görüş oluşturulur. Dinlenen/izlenen metindeki söz varlığının anlamı, bağlamdan hareketle belirlenir. Çevre ve teknoloji teması ele alınırken öznel ve nesnel yargılar kullanım amaçlarına göre sınıflandırılır. Çevre ve teknoloji temasının geçmişten günümüze topluma yansımaları hakkında "soru-cevap tekniği" ile karşılaştırmalar yapılarak çalışma kâğıdı hazırlanır (**SDB2.3**). Çevre ve teknoloji temasının topluma yansıyan olumsuz taraflarının düzeltilmesi için neler yapılabileceği konusunda öğrencilerin görüşlerini belirtmesi istenir (**E1.1, OB6**). Öğrencilerin haber metnindeki iletileri temayı ne kadar yansıttığına ve hayatın dengesine yönelik bir grup çalışması yaptırılır. Buna göre sınıf gruplara ayrılır (**SDB2.2**). "Lotus tekniği" kapsamında ortaya "sürdürülebilirlik" yazılır. Kelimenin etrafına onunla ilgili çevresel problemler yazılır. Söz konusu her problemin hayata olan etkileri 8 fikir olarak ilgili problemin etrafına yazılır. Böylece dinleme/izleme metninin düşündürdüğü çevre sorunlarının yaşama etkisi hakkında sekizer fikir oluşmuş olur (**OB8**). Ardından gruplar

birbirlerinin çalışmalarını inceler ve öğretmen rehberliğinde ortak olan noktalar tartışılır. Öğrencilerin görüşlerini gerekçeleriyle açıklamaları sağlanır **(E1.4, SDB3.3)**.

TDE1.3

Dinlenen/izlenen çok modlu metnin yapı unsurları ile dil ve anlatım özellikleri “beyin fırtınası tekniği” kullanılarak belirlenir **(SDB2.1)**. Bu çalışmayla metindeki yapı unsurları arasındaki ilişkiyle üslup seçiminin nedenleri açık uçlu sorularla sıralanır **(E1.1, E3.11)**. Ayrıca metinde benzerlik, kesinlik, pişmanlık, gereklilik anlamı katan ifade ve yapılar bulunur ve bunların işlevleri değerlendirilir. Öğrenciler, dinledikleri/izledikleri metinle yeni metin arasında yapı unsurlarıyla dil ve anlatım arasında ilişki kurar.

TDE1.4

Öğrencilerin, dinledikleri/izledikleri çok modlu metni kendi duygu ve düşünceleri doğrultusunda değerlendirerek çıkış kartı hazırlaması sağlanır **(SDB1.3)**. Böylece öğrencilere etkin dinleyici kimliklerini geliştirmeye yönelik farkındalık kazandırılır **(E3.11)**. Öğrencilerden dinledikleri/izledikleri metnin konu ve ana düşüncesinin kendi dünyasıyla olan ilişkisini ortaya koymaları istenir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrencilere tahlil edilen dinleme/izleme metninden hareketle teknoloji ve çevre ile ilgili güncel bir konuyu/problemi bir sunum vasıtasıyla ele alacakları sözlü anlatım gerçekleştirmelerine yönelik bir performans görevi verilir **(SDB1.2)**.

Öğrenciler tarafından temaya bağlı olarak sürdürülebilirlik ile ilişkilendirilebilecek; çevreyi kirlilemeyen yeni teknolojik gelişmeleri tanıtmak, yenilenebilir enerji kaynakları hakkında bilgi vermek, bunların kullanım alanları ve sağlıklı yaşama etkilerini değerlendirmek gibi konularda sunum yapılır **(D13)**. Sunum yapmadan önce konuya, hedef kitleye uygun konuşma yöntem ve stratejileri seçilir. Sunum için gerekli araştırma ve ön hazırlıklar tamamlanarak bir sunum hazırlanır. Öğrencilerin çevreye ve canlılara değer vermesi **(D5)**, çevre sorunlarına ve iklim krizine karşı duyarlı olması **(D18)**, ekosistemi korumada tüketim alışkanlıklarını değiştirmenin önemini fark etmesi **(D17)** amacıyla öğrencilere kısa cevaplı ve açık uçlu sorular sorulur **(E3.11, OB1, OB6)**.

TDE3.2

Sunum metni oluşturulurken öğrenilecek kavram ve bilgiler ile öğrencilerin ön bilgilerinin ilişkilendirilmesi sağlanır. Bu amaçla öğrencilere kısa cevaplı sorular sorulur.

Öğrenciler; çevre, teknoloji ve bunların insan yaşamına etkileriyle ilgili güncel bir konuyu ele alan konuşmalarının giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini planlar. Konuşmanın ana düşüncesine ve yardımcı düşüncelerine karar verir, bu doğrultuda karşılaştırma içeren iletiler oluşturur. Amacını ve hedef kitlesini göz önünde tutarak konuşmasının içeriğini belirler. Sunuma konu olan kavram ve bilgileri özelliklerine göre sınıflandırır. Metne değer katan unsurları belirleyerek bunları sunumda etkili bir şekilde nasıl kullanacağını planlar ve taslak bir metin oluşturur. Konuşmasının türüne ve hedef kitlenin özelliklerine uygun söz varlığını kullanarak konuşmasının içeriğini düzenler. Öğrenciler, gerektiğinde kendi görüş ve düşüncelerini farklı görüş ve düşünceleri dikkate alarak sunumun içeriğini yeniden düzenler **(SDB2.3, E2.1)**. Ele aldıkları konu hakkındaki genel duygu, düşünce ve davranışları değerlendirir **(SDB1.3)**. Bunun için öğrencilerden konuya ilişkin ölçütler belirlemeleri ve bu ölçütlerden yararlanarak bir kontrol listesi oluşturmaları istenir.

Öğrencilerden sunum planlarını paylaşımları ve geri bildirimleri dikkate alarak sunumlarına son şeklini vermeleri istenir. Kendilerine ayrılan süreyi verimli kullanarak etkili bir sunum gerçekleştirmeleri sağlanır. Sunumun içeriğini desteklemek ve etkileyciliğini artırmak amacıyla görsel öğeler kullanılarak yorumlar içeren bir sunum yapılır. Sunum yaparken vurgu ve tonlamaya dikkat edilir, dinleyicinin ilgisini canlı tutmaya özen gösterilir. Sunumda iletişim engelleri ortadan kaldırılır ve görgü kurallarına uygun hareket edilir **(SDB2.1)**.

TDE3.3

Sunumda kime, neyin, nasıl, nerede, hangi araçlar kullanılarak (5N1K) söyleneceği dikkate alınarak planlama yapılır **(SDB1.2)**. Ele alınan konuyla ilgili yorumları açıklamak amacıyla düşünceyi geliştirme yolları kullanılır. Sunumun içeriğine ve hedef kitleye göre belirlenen söz varlığı unsurları bağlama uygun şekilde kullanılır. Sunumda dinleyiciye/izleyiciye verilmek istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir. Sunumda Türkçe dil yapısı işlevine uygun kullanılır ve bağdaşıklık öğelerine dikkat edilir. Sunum esnasında beden dili ve konuşma yapılan mekânın özellikleri, metnin temasını desteklemek amacıyla etkili bir biçimde kullanılır. İletişim kurulan kişi ya da kişilerle fiziksel mesafe ayarlanır **(SDB2.1)**.

TDE3.4

Gösterilen performans öğretmen tarafından dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Öğrenci sunum sürecindeki konuşmasını içerik, anlatım ve akranlarından gelen görüşlerini akran değerlendirme formuyla değerlendirir **(E3.5)**. Bu formdaki değerlendirmeler sonucunda bundan sonra yapacağı konuşmalar için kendisine yeni hedefler belirler. Konuşmasını dijital ortamlar için yeniden düzenleyebilir. Sağlanan etkileşimin iletişim katkısı değerlendirilir. Sözlü etkileşimin gücü ve önemi fark ettirilir **(E1.4, E3.3, E3.11)**.

Tema Sonu Değerlendirme

Temanın sonunda "KWL tekniği"nin son aşaması olan "Ne Öğrendim?" sorusunun cevabı grup tartışması ile bulunur. Böylece öğrencilerin temaya başlamadan önce kavram yanılgılarının ne düzeyde giderildiği, merak ettiklerinin ne düzeyde karşılandığı ortaya çıkarılır. Tartışmadan elde edilen sonuçlar yazılı hâle getirilir ve öğrencilerle paylaşılır.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Öğrencilerin tahlil edilen gezi yazısının tür ve biçim özelliklerinden hareketle bulundukları yörede gezip gördükleri tarihî, kültürel vb. zenginlikleri barındıran mekân/mekânlara yönelik izlenimlerini yansıtan yazılar ve görseller hazırlamaları ve bunları sınıf/okul panosunda paylaşımları sağlanabilir.

* "Çevresel sürdürülebilirliği artırmak amacıyla nasıl projeler başlatılabilir?" sorusu kapsamında proje veya eylem planı istenebilir. Çevre ve teknoloji, "Hayatın Dengesi" temalı afiş hazırlama, temayla ilişkili bir slogan yazma gibi konularda bir yarışma düzenlenebilir. "Hayatın Dengesi" temalı kısa video veya karikatür hazırlanabilir. Öğrencilerden tahlilini yaptıkları hikâyeyi dijital hikâyeye dönüştürmeleri istenebilir.

Destekleme

Öğrencilerin "Hayatın Dengesi" temalı kamu spotları izleyerek verilen iletiyi tespit edip yazmaları istenebilir. Yörenin tarihî, kültürel vb. zenginliklerini görebilecekleri mekân/mekânlara gezi düzenlenebilir. "Hayatın Dengesi" temasına yönelik öğrencilerin film, belgesel vb. izlemeleri sağlanabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. TEMA: HAYALİMDEKİ YARIN

“Hayalimdeki Yarın” temasında edebî metinler ve öğretici metinler aracılığıyla öğrencilerin gelecekte seçecekleri mesleklerin hayatlarına nasıl etki edeceğiyle ilgili fikir sahibi olmaları, bunu yaparken ilgi alanları ve yeteneklerinin farkına varmaları amaçlanmaktadır. Öğrencilere temayla ilişkili içerikler sunularak gelecekte kendilerini nerede ve nasıl görmek istedikleri konusunda motivasyon sağlanması, gelecekteki yaşamlarına yönelik doğru seçimler yapmalarına destek olunması hedeflenmektedir.

Bu temada okuma metni olarak bilimsel bir yazı türü olan makale ile insanların hayatlarındaki değişimlerin yansımalarını kurgusal boyutta ele alan bir hikâye incelenir. Ara metin olarak öz geçmiş türünde bir metin tahlil edilir. Dinleme/izleme için mülakat türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin incelenir. Konuşma becerileri kapsamında öğrencilerden ileride yapmak istedikleri meslekleri belirlemeleri, bu meslekler hakkında farklı kişilerle röportaj yapmaları ve bunu sınıfta sunmaları beklenir. Yazma becerileri çerçevesinde ise öğrencilerden hayallerindeki mesleği tanıttıkları bir metin oluşturmaları istenir.

DERS SAATİ 43 (Anlama: 23 / Anlatma:20)

ALAN BECERİLERİ

Metin Tahlili (Anlama): Okuma, Dinleme/İzleme; Edebiyat Atölyesi (Anlatma): Yazma, Konuşma

KAVRAMSAL BECERİLER

-

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E1.2. Bağımsızlık, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.2. Odaklanma, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitik Düşünme, E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarılama (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.1 Uyum, SDB3.2. Etniklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D1. Adalet, D6. Dürüstlük, D10. Mütevazılık, D12. Sabır, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Sosyoloji, Psikoloji

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER

KB2.5. Sınıflandırma, KB3.3. Eleştirel Düşünme

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

- TDE1.1. "Hayalimdeki Yarın" temasında ele alınan metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme
- TDE1.2. "Hayalimdeki Yarın" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE1.3. "Hayalimdeki Yarın" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE1.4. "Hayalimdeki Yarın" temasında ele alınan metinlerden hareketle kendi gelecek planlarına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Okuma

- TDE2.1. "Hayalimdeki Yarın" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme
- TDE2.2. "Hayalimdeki Yarın" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
- TDE2.3. "Hayalimdeki Yarın" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
- TDE2.4. "Hayalimdeki Yarın" temasında ele alınan metinlerden hareketle gelecekte seçebileceği mesleklere ilişkin kişisel görüş geliştirebilme ve yansıtabilme

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

- TDE3.1. Farklı mesleklerdeki kişilerin deneyimlerinden faydalanarak gerçekleştireceği konuşmasını yönetebilme
- TDE3.2. Mesleklerin özelliklerini, keyifli yanlarını, zorluklarını ve merak ettiği diğer unsurları ele alan konuşması için içerik oluşturabilme
- TDE3.3. Mesleklerin özelliklerini, keyifli yanlarını, zorluklarını ve merak ettiği diğer unsurları ele alan kendi konuşması için kural uygulayabilme
- TDE3.4. Farklı mesleklerdeki kişilerin deneyimlerinden faydalanarak gerçekleştireceği kendi konuşmasına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

Yazma

- TDE4.1. Hayalindeki mesleklere yönelik bilgi edinmek amacıyla gerçekleştireceği bir meslek tanıtımı yazma sürecini yönetebilme
- TDE4.2. Araştırma, bilgi toplama, analitik düşünme gibi süreçler sonrasında mesleklerle ilgili ulaştığı bilgilerle yazısının içeriğini oluşturabilme
- TDE4.3. Mesleklerin özellikleri ve kendi özelliklerini ele aldığı yazısı için kural uygulayabilme
- TDE4.4. Hayalindeki mesleklerin özelliklerini farklı açılardan ele aldığı yazısına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

İÇERİK ÇERÇEVESİ

"Hayalimdeki Yarın" temasında içerik çerçevesi şu şekildedir:

- Okuma
- Konuşma
- Dinleme/İzleme
- Yazma

Okuma becerilerinin geliştirilmesi için seçilen ilk okuma metni, nesnel anlatım özelliklerine sahip, doğru ve güvenilir bilgi sunan makaledir. Diğer okuma metni gerçek ya da gerçeğe yakın olayların ele alındığı hikâyedir. Bu metinler tahlil edilerek öğrencilerin "Hayalimdeki Yarın" teması özelinde meslek seçimlerinin hayatı etkileme düzeyinin farkına varmaları sağlanır.

Konuşma becerilerinin geliştirilmesinde öğrencilerin okudukları ve çözümledikleri metinleri hayallerindeki meslekle ilişkilendirerek gelecekte seçmek istedikleri meslekleri belirlemeleri ve bu meslekler hakkında farklı kişilerle röportaj yapmaları istenir. Bu doğrultuda hazırladıkları röportajları sunmaya yönelik öğrencilere bir performans görevi verilir.

Dinleme/izleme becerilerinin geliştirilmesinde içerik olarak mülakat türü seçilmiştir. Bu metin ile öğrencilerle hayatın her alanında özellikle iş başvurularında yararlanabilecekleri bir türün incelemesi gerçekleştirilecektir.

Yazma becerilerinin geliştirilmesinde öğrencilere dinlenen/izlenen metinden hareketle bir mesleği belirgin özellikleriyle tanıtan bir metin oluşturmalarına yönelik performans görevi verilir.

Anahtar Kavramlar

söz varlığı, edebî dil, günlük dil, gerçeklik, kurmaca, öz geçmiş, sunum, açık ve örtük ileti, iş birliği, tutarlılık

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Metin Tahlili (Anlama) Okuma ve Dinleme/İzleme

- Kısa cevaplı sorular
- Gözlem formları
- Çalışma kâğıdı
- Çıkış kartları
- Açık uçlu sorular
- Öğrenme günlüğü
- İnfografik metin

Okumayı yönetebilmeye yönelik kısa cevaplı sorular, anlam oluşturabilmek ve çözümleme yapabilmek için açık uçlu sorular ve çalışma kâğıdı, öz yansıtma yapabilmek amacıyla infografik metin kullanılabilir. Dinleme/izlemeyi yönetebilmeye yönelik meslek seçimleriyle ilgili metinlerde gözlem formu, anlam oluşturma süreci için çalışma kâğıtları, çözümlemede çalışma kâğıtları ve açık uçlu sorular, yansıtma çıkış kartı kullanılabilir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma ve Yazma

- Dinlenen/izlenen metinden hareketle öğrencilerin hayallerindeki mesleğe yönelik farklı kişilerle röportaj yaparak bunu sınıfta sunmalarına yönelik performans görevi
- Tahlil ettiği makale ve hikâye metninden yola çıkarak istediği mesleğin tanıtılmasına yönelik performans görevi

Öğrencilerin performans görevleri öğretmen tarafından hazırlanan dereceli puanlama anahtarıyla içeriğe uygunluk, özgünlük, dil ve üslup özellikleri, metin planının oluşturulması, düşünceyi geliştirme yollarının kullanımı, anlatım ilkelerine uygunluk gibi yönlerden değerlendirilir.

Öğrencilerin sergilediği yazma performansları için öz değerlendirme formu kullanılabilir.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema giriş-çıkış kartı (KWL) ile değerlendirilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI Temel Kabuller

Bu temada öğrencilerin meslek seçiminin hayatın her alanına etki ettiğini; öğretici metinlerin yazılma amacını, yapısını, anlatım özelliklerini; hikâye türünün genel özelliklerini; hazırlıklı konuşma (sunum) yapmayı; belirlenen bir konuya ilişkin metin oluşturabilmeyi,

dil bilgisi kurallarını; kararsızlık, abartma, istek, plan, tasarı anlamı taşıyan ifade ve yapıları bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

“Hayalimdeki Yarın” temasını yansıtan metinlerle ilgili öğrencilerin bilgi düzeylerini tespit etmek için soru-cevap, görüş geliştirme, tartışma ve beyin fırtınası gibi yöntemler uygulanır.

Köprü Kurma

Önceki öğrenme yaşantılarında hikâye, mülakat ve makale türü ile ilgili temel bilgiler bu temada işlenen türler için ön bilgi oluşturur.

Sosyoloji ve psikoloji disiplinlerinden öğrenilen bilgilerle bu temada öğrenilecek bilgiler arasında köprü kurulur. Öğrencilerin günlük hayatta mesleklere yönelik edindiği ve çevresindeki yaşantılardan hareketle sahip olduğu bilgiler, tahlil edilen metinlere yönelik yapılacak yorumların kaynağını oluşturur.

Öğrencilerin önceki sınıflarda öğrendikleri hikâye türüyle ilgili temel bilgiler, bu temadaki hikâyenin inceleme sürecinde kullanılır. Önceki temalarda incelemesi yapılan öğretici metinler ve bunlarla ilgili bilgilerden bu temada işlenen makalenin çözümleme aşamasında yararlanılır. Öğrencilerin bu temada meslek seçimi konusunda ve farklı mesleklerle ilgili edindikleri bilgi, beceri ve izlenimleri günlük yaşamlarıyla bütünleştirmeleri beklenir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Süreç Çerçevesi: “Hayalimdeki Yarın” temasında seçilen ilk okuma metni nesnel anlatım özelliklerine sahip, doğru ve güvenilir bilgi sunan makaledir. Diğer okuma metni gerçek ya da gerçeğe yakın olayların ele alındığı hikâyedir. Dinleme/izleme için mülakat türünün özelliklerini taşıyan çok modlu bir metin incelenir. Konuşma becerileri kapsamında öğrencilerden ileride seçmek istedikleri meslekleri belirlemeleri, bu meslekler hakkında farklı kişilerle röportaj yapmaları ve bunu sınıfta sunmaları beklenir. Yazma becerileri çerçevesinde ise öğrencilerden hayallerindeki mesleğin tanıtımına yönelik bir metin oluşturmaları istenir.

Metin Tahlili (Anlama)

Okuma

TDE2.1

Öğrencilerden gelecekte hangi mesleklerin ön planda olabileceğiyle ilgili görüşlerini gerekçeleriyle açıklamaları istenir (**SDB3.1, SDB3.3**). Bu mesleklerden hangilerinin kendi kariyerleri açısından uygun olabileceğine dair görüşleri alınır. Meslek seçimi konusunda ölçütlerinin neler olabileceğiyle ilgili düşüncelerini paylaşmaları istenir ve seçecekleri mesleklerin toplumdaki yeri hakkında değerlendirmeler yapılır (**SDB2.3**). Öğrencilerin seçecekleri meslekte yetkin ve güvenilir olmayı önemsemesi (**D6**), yetkinlik kazanmanın sabır ve emek gerektirdiğini fark etmesi sağlanır (**D12**).

Öğrencilerden “Hayalimdeki Yarın” temasının kendilerinde uyandırdığı çağrışımlarla ilgili açıklama yapmaları istenir. Bu süreçte, “KWL” (Ne Biliyorum- Ne Bilmek İstiyorum- Ne Öğrendim) tekniğinin ilk aşaması kullanılabilir (**E1.1**). Böylece öğrencilerin “Hayalimdeki Yarın” temasıyla ilgili hazır bulunuşlukları belirlenerek derse katılımları sağlanabilir.

Okuma metni olarak bir makale seçilir. Seçilen makalenin meslekler veya meslek seçimleri konusunda bilgiler içermesi, temaya uygun bir metin olması beklenir. Okumaya başlamadan önce metne göz atılır; metnin başlığı, varsa alt başlıkları, yazarı, yazı tipi, yazı puntosu, görsel öğeleri incelenir. Metnin içeriği hakkında görüş oluşturulur. Metnin daha iyi anlaşılabilmesi için öğrencilere önemli görülen yerleri işaretlemeleri hatırlatılır.

Seçilen metni çözümlemek için uygun okuma yöntem ve stratejisi belirlemeleri istenir. Okuma stratejisi oluşturulurken kısa cevaplı sorular yardımıyla öğrencilerin metinle ilgili ilk izlenimlerinden ve ön bilgilerinden yararlanmaları sağlanabilir.

TDE2.2

Makale metninin içeriği ile meslekler arasında bağ kurulur. Bunun için öğrencilerin ön bilgilerinden yararlanmaları sağlanır. İncelenen makaledeki bilgilerden yola çıkılarak metnin içeriğinin okuyucunun beklentilerini ne kadar karşıladığı sorulur. Bunun için de “beyin fırtınası tekniği” ile tahminlerde bulunulması sağlanır (**SDB2.1, E1.2**). İncelenen makaleden yola çıkılarak metnin içeriğiyle ilişkilendirilen birkaç mesleğin özellikleri, çalışma kâğıdı kullanılarak sınıflandırılır. Ardından makaleden yola çıkılarak öğrencilerin seçeceği meslekle ilgili çıkarımlarda bulunması istenir.

Makalede ele alınan meslekler hakkında verilen bilgiler niteliklerine göre sınıflandırılır (**KB2.5**). Bu bilgiler verilirken yazarın meslekler hakkında kendi düşüncelerini mi aktardığı yoksa o meslekle ilgili genel kabuller mi olduğu sorgulanır, öğrencilerin bu konuda kendi görüşlerini bildirmeleri sağlanır (**SBD2.1**). Okuma metnindeki başka iletiler de çeşitli yönlerden ön bilgilerle karşılaştırılabilir, öğrencilerin bu iletilere yönelik görüşlerini gerekçe-lendirerek açıklamaları istenir.

TDE2.3

Makalenin bölümleri ve bu bölümler arasındaki ilişkiler açık uçlu sorularla belirlenir. Makalenin bilimsel gerçekleri ele alması gerektiği öğrencilere “soru-cevap tekniği” ile keş-fettirilir. Bu noktada makale yazımında uyulması gereken etik kuralların önemi vurgulanır ve bir araştırmacının sahip olması gereken niteliklere vurgu yapılır (**D6**). Makalede ortaya konan argümanlar, neden-sonuç ilişkileri bakımından değerlendirilir. Makalenin içeriğinden hareketle metnin yazılış amacı ve hedef kitlesine yönelik tespitler yapılır. Metnin yapı unsurları belirlenir ve bunlar arasındaki uyum ve bütünlük değerlendirilir. Metinde veril-mek istenen ana düşüncenin metnin yapısı etrafında nasıl şekillendirildiği açıklanır.

Metnin dil ve anlatım özellikleri incelenerek dil ve üslupla ilgili çıkarımlar yapılır (**E3.6**). Dil ve anlatım özellikleri üzerinde durulurken metinlerdeki kararsızlık, abartma, istek, plan, tasarı anlamı katan ifade ve yapılar bulunur; bunların işlevleri değerlendirilir. Bu aşama-lar, üç kişilik grup çalışması ile de gerçekleştirilebilir.

İncelenen makale ile ilişkilendirilen mesleklere başvurabilmek için gereken ön koşullar-la ilgili öğrencilerin tahminlerde bulunmaları istenir. Bu tahminler çerçevesinde söz ko-nusu mesleklere iş başvurusunda kullanılan öz geçmişler, genel ağ taramasıyla bulunur ve incelenir. Bu çalışma gruplara ayrılarak gerçekleştirilebilir, takım çalışması yapılabilir (**SDB2.2**). Öz geçmişler; format, bölümler, mesleğe uygun niteliklere sahip olma, işlev-sellik vb. yönlerden grup içinde değerlendirilir. Bu bağlamda mütevazılık değerinden ha-reketle öğrencilerin kendilerini tanıması teşvik edilebilir; bireysel beceri, eğilim ve ilgileri-ni keşfetmeleri sağlanabilir (**D10**). Değerlendirme yapıldıktan sonra geri bildirim verilir. Öz geçmişler diğer gruplarla da paylaşılarak akran değerlendirmesi yapılır, öz geçmişlerden yola çıkılarak söz konusu meslekle ilgili başvurunun sonuçlarına yönelik gerekçeli görüş-ler açıklanır (**E2.3, SDB 2.2, SDB3.3**). Süreç, çalışma kâğıdı ile değerlendirilir.

İncelenen makale ile ilişkilendirilen meslekleri tercih edip etmeyeceklerine yönelik öğ-rencilerin görüşleri alınır (**SDB2.1**). Bu mesleklerin gelecekte bugünkü önemini koruyup koruyamayacağıyla ilgili gerekçeli yorumlar yapılması sağlanır (**SDB3.3**). Daha sonra öğ-rencilerden gelecekte seçmek istedikleri mesleklerle ilgili bir infografik metin hazırla-maları istenir (**SDB1.2**). Infografik metinleri hazırlamak için aynı mesleği yapmak isteyen öğrenciler bir araya gelerek grup oluşturur. Sınıf bir “sanat galerisi” şeklinde düşünülerek hazırlanan çalışmalar (infografik metinler) duvarlara asılır. Her grup bütün çalışmaları ge-zerek ilgili meslek üzerine konuşur ve tartışır (**KB3.3**).

Öğrenciler, bir diğer çalışmadaki düşünceleri okuyup eleştirebilir veya bu çalışmayla ilgili kendi düşüncelerini sunabilir. Bu, son çalışmaya kadar böyle devam eder. Tüm çalışma-lara katkıda bulunarak sınıfı gezdikten sonra gruplar ilk çalışmaya (kendi çalışmalarına)

geri dönerler. Bütün mesleklere yönelik fikir edinmiş olurlar. Böylece sınıfta büyük grup tartışması yapılabilir ve yanlışlar ortadan kaldırılabılır **(SDB2.2)**.

TDE2.4

Öğrencilerden öğrenme günlükleri ile anlama ve çözümleme sürecinde öğrendikleri, zorlandıkları ve gelecekte seçecekleri meslek ile ilgili yapmaları gerekenleri yazmaları istenir **(SDB3.2)**.

- İkinci okuma metni olan hikâye işlenirken edebî metinlere yönelik metin tahlili aşamaları uygulanır. Ele alınan hikâye yapı, dil ve anlatım bakımından tahlil edildikten sonra sınıf gruplara ayrılarak makale ve hikâye ile ilgili konu, yapı unsurları, dil ve anlatım özellikleri gibi belli başlı unsurları içeren bir karşılaştırma tablosu hazırlanabilir **(OB1)**. Dil ve anlatım özellikleri üzerinde durulurken hikâyedeki kararsızlık, abartma, istek, plan, tasarı anlamı katan ifade ve yapılar bulunur, bunların işlevleri değerlendirilir. Bu süreçte öğretici bir tür olan makale ile anlatmaya bağlı bir tür olan hikâye arasındaki farklar da ortaya konur.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Konuşma

TDE3.1

Öğrencilerden okudukları ve çözümledikleri metinleri hayallerindeki meslekle ilişkilendirerek değerlendirmeleri istenir. Gelecekte seçmek istedikleri meslekleri belirlemeleri ve bu meslekler hakkında farklı kişilerle röportaj yapmaları istenir. Bu doğrultuda hazırladıkları röportajları sunmaya yönelik öğrencilere bir performans görevi verilir. Öğrencilerin performans görevleri için sınıf dışında hazırlık yapmaları istenir, performans görevi sınıfta sergilenir.

Öğrencilerden seçmek istedikleri meslekleri yakından tanımaları için o mesleğin çalışma koşulları, iş bulma imkânları vb. hakkında ön araştırma yapmaları istenir. Bu süreçte öğrencilerin sorumluluk bilinciyle hareket etmeleri beklenir **(D16)**. Öğrenciler, araştırmaları neticesinde elde ettikleri ve önceden sahip oldukları bilgiler yardımıyla bir röportaj yapabilmek için sorular hazırlar. Röportaj yapılacak kişiler belirlenir, röportajın amacı ve hedef kitlesi doğrultusunda uygun yöntem ve stratejiler tespit edilir **(SDB1.2)**. Bu aşamada öğrencinin bireysel eğilimine göre seçtiği meslek grupları ile görüşmesi teşvik edilebilir ya da bazı mesleklerin toplum tarafından fazla bilinmeyen güçlükleriyle ilgili o mesleği icra edenlerle röportaj yapması sağlanabilir.

Yapılan röportajların sunulması amacıyla konuya ve hedef kitleye göre konuşma yöntem ve stratejisi seçilir. Sunumda iletişimin önündeki engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yapılır, sunum sırasında nezaket kurallarına uygun hareket edilir **(SDB2.1)**. Bu sürecin amacına uygun şekilde düzenlenmesi ve işlemesi için kontrol listeleri hazırlanabilir. Böylece öğrencilerin konuşmayı yönetebilme becerilerine ilişkin değerlendirmeler yapılabilir.

TDE3.2

Sunum metni oluşturulurken öğrenilecek konu, kavram veya bilgiler önceki bilgilerle ilişkilendirilir. Sunum içeriğiyle ilgili araştırma yapılarak hedef kitlenin özelliklerine ve beklentilerine göre görsel ve işitsel öğelerin seçimi, süreyi verimli kullanma, beden dilinin etkili ve güzel kullanımı gibi konularda tahminler yürütülerek hazırlık yapılır **(SDB1.2)**. Seçilen meslek ile öğrencilerin kendi ilgi ve yetenekleri göz önünde bulundurularak bu mesleğin uygunluğuna yönelik çıkarımlar yapılır **(SDB3.3)**.

Öğrenciler gruplara ayrılabilir ve her bir grup üyesinin ilgi alanı ve yetenekleri ile seçtiği meslekler karşılaştırma tabloları hazırlanarak karşılaştırılabilir. Hazırlanan karşılaştırma

tabloları grup arkadaşlarıyla paylaşılır **(SDB2.2)**. Tablolar; öğrencilerin meslek seçimleri, ilgi alanları ve yetenekleri göz önünde bulundurularak akranları tarafından değerlendirilebilir **(E2.3)**. Böylelikle öğrenciler, gerek duydukları takdirde, meslek tercihlerini akranlarının görüşlerini dikkate alarak yeniden değerlendirebilir **(E3.5)**. Sunum yapılırken ses, anlam oluşturmak amacıyla etkili bir biçimde kullanılır. Sunumun içeriğini desteklemek ve etkileyciliğini artırmak amacıyla görsel öğeler kullanılarak yorum içeren bir sunum yapılır **(E2.2, SDB2.1)**.

TDE3.3

Sunumda neyin, kime, nasıl, nerede, hangi araçlar kullanılarak aktarılacağı dikkate alınarak planlama yapılır. Konuyla ilgili yorumları açıklamak amacıyla düşünceyi geliştirme yolları kullanılır. Sunumun içeriğine ve hedef kitleye göre belirlenen söz varlığı, bağlama uygun şekilde kullanılır. Dinleyici/izleyiciye verilmek istenen iletiler açık veya örtük bir şekilde ifade edilir. Sunumda eksilteli yapı, bağlama, gönderim, değiştirim, sözcük bağdaşıklığı gibi dil yapıları işlevine uygun kullanılır. Sunum esnasında beden dili ve konuşma yapılan mekânın özellikleri, metnin temasını desteklemek amacıyla etkili bir biçimde kullanılır. İletişim kurulan kişi ya da kişilerle fiziksel mesafe ayarlanır **(SDB2.1)**.

TDE3.4

Sunum sürecine nelerin etki ettiğiyle ilgili hazırlanmış öz değerlendirme formu uygulanır **(SDB1.2)**. Süreçteki hatalar belirlenir, düzeltilir ve sonraki sunumlarda faydalanmak amacıyla saklanır; uygun davranış, duygu ve düşünceler pekiştirilir. Sağlanan etkileşimin iletişime katkısı değerlendirilir. Sözlü iletişimin gücü ve önemi fark ettirilir.

Öğrencilerin performansları, öğretmen tarafından hazırlanan dereceli puanlama anahatıyla içeriğe uygunluk, özgünlük, dil ve üslup özellikleri, metin planının oluşturulması, düşünceyi geliştirme yollarının kullanımı, anlatım ilkelerine uygunluk gibi yönlerden değerlendirilir.

Yapılan değerlendirme sonunda öğrencilere performansları ile ilgili geri bildirim verilir.

Metin Tahlili (Anlama)

Dinleme/İzleme

TDE1.1

Öğrencilerden bu temada mülakat özellikleri taşıyan çok modlu bir metin dinlemeleri/izlemeleri istenir **(SDB2.1)**. Yaşamın her alanında karşılarına çıkabilecek ve "Hayalimdeki Yarın" temasıyla ilişkilendirilebilecek farklı kişilerle gerçekleştirilmiş mülakat örnekleri içerik olarak kullanılabilir.

Temaya bağlı olarak ele alınan metni dinlemeden/izlemeden önce öğrenciler, dinleme/izleme amacı, yöntem ve stratejisini belirler. Dinleyeceği/izleyeceği metnin fikri mülkiyet haklarını göz önüne alarak hakkaniyetli **(D1)** ve dürüst **(D6)** bir tutum geliştirir. Metnin içerik ve türüne yönelik tahminlerde bulunur. Dinleme/izleme sürecinin sağlıklı yürütülmesi için öğrencilerin dinleme/izleme sürecine etki eden bilişsel, duyuşsal ve fiziksel etkenleri içeren bir gözlem formu oluşturulabilir. Bu formla öğrencilerin dinleme/izleme sürecindeki gelişimleri, notlar tutularak takip edilir. Dinleme/izlemenin etkili bir biçimde gerçekleştirilmesi için metin ve ortamla ilgili iletişim engelleri ortadan kaldırılır **(SDB2.1)**.

TDE1.2

"Hayalimdeki Yarın" temasını yansıtan bir mülakat dinletilir/izletilir. Mülakatın yapılış biçimi incelenerek "görüş geliştirme tekniği" ile ön bilgiler arasında bağlantı kurulur. Temayı ele alan mülakat dinletilerek/izletilerek mülakatta yer alan bilgilerin güvenilirlik, geçerlilik

ve tutarlılığı ile ilgili tahminlerde bulunulur. Metindeki söz varlığının anlamı bağlamdan hareketle belirlenir. Metindeki sorular ile öznel ve nesnel yargılar kullanım amaçlarına göre sınıflandırılır. Bu sınıflandırma sonrasında öğrenciler tarafından mülakattaki sorularla kendi hazırladıkları sorular çalışma kâğıdı ile karşılaştırılır. Bu etkinlik grup çalışması şeklinde de yapılabilir. Hangi tür soruların meslek seçimine etki ettiğine yönelik analiz yapılarak çıkarımda bulunulur. Dinlenen/izlenen mülakata yönelik eleştiriler empati yapılarak ve gerekçelendirilerek açıklanır **(E2.1, SDB3.3, SDB2.3)**.

TDE1.3

Dinlenen/izlenen mülakattaki üslubu oluşturan söylem, söz varlığı ve beden dili gibi unsurlar ile bunlar arasındaki ilişkiler “beyin fırtınası tekniği” kullanılarak belirlenir **(SDB2.1)**. Mülakatta yer alan iletiler arasındaki etkileşim açık uçlu sorularla belirlenerek temanın işlenişiyile ilgili çözümleme yapılır **(E1.1, E3.11)**.

TDE1.4

Öğrencinin dinlediği/izlediği mülakata değer katan unsurları kendi duygu ve düşünceleri doğrultusunda değerlendirerek çıkış kartı hazırlaması sağlanır **(SDB1.3)**. Böylece etkin kimliği oluşturmaya yönelik farkındalık kazandırılır **(E3.11)**. Dinlediği/izlediği metnin konu ve ana düşüncesinin kendi dünyasıyla olan ilişkisini belirler.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma)

Yazma

TDE4.1

Öğrencilere dinlenen/izlenen metinden hareketle hayallerindeki mesleği belirgin özellikleriyle tanıtan bir metin oluşturmalarına yönelik performans görevi verilir **(SDB1.2)**.

Seçilen bir mesleğin yakından tanınması amacıyla mesleğin belirgin özellikleri, çalışma koşulları, iş bulma imkânları, hedef kitlesi, toplumsal ve psikolojik ihtiyaçları karşılayabilmesi vb. hakkında konuya, hedef kitleye uygun yazma yöntem ve stratejileri seçilir. İletişime engel oluşturabilecek hususlar fark edilerek bunlar ortadan kaldırılır ve nezaket kurallarına uygun hareket edilir **(D14, SDB2.1)**.

TDE4.2

İçerik oluşturulurken temayla ilgili ön bilgilerden faydalanılarak hazırlanan yazıda seçilen bir meslek hakkında merak edilen konuların neler olabileceğine dair tahmin yürütülür. Burada öğrencilere içerik oluşturmada yol göstermesi adına mesleklerle ilgili çeşitli görsellerden faydalanılabilir. Yazmaya başlamadan önce bu görsellerden yola çıkılarak planlama yapılır **(E3.2, SDB1.2)** ve meslekle ilişkili olmayan bilgiler ayırt edilir. Tanıtılacak meslekle ilgili düşünceler, grup içi etkinlikle karşılaştırılır ve bu yolla elde edilen bilgiler sınıflandırılır. Öğrenciler yaptıkları çalışmalarla yazılacak metnin planı hakkında beğeni ve görüşlerini açıklar **(SDB2.1)**. Gerek görüldüğü takdirde diğer öğrencilerden gelen farklı görüş ve düşünceler dikkate alınır ve yeniden yorumlanır. Yazılacak metnin içeriği ve iletilerine uygun dil ve anlatım özelliklerine karar verilir. Tanıtıcı yazının içeriğini desteklemek ve etkileyciliğini artırmak amacıyla görsel öğeler kullanılarak açıklayıcı bilgiler sunulur.

TDE4.3

Öğrenciler metinde neyin, kime, nasıl anlatılacağı ve hangi araçların kullanılacağını dikkate alarak planlama yapar **(SDB1.2)**. Hayallerindeki mesleğin tanıtılmasına yönelik hazırlanacağı yazıya planına uygun bir şekilde başlar. Tanıtım yazısını desteklemek için anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır ve düşüncelerini özgün bir üslup-

la ifade eder. Yazısını hedef kitleye uygun bir söz varlığı ve destekleyici bilgiler ile devam ettirir. Türkçeyi millî bir bilinçle işlevine ve kurallarına uygun kullanır (D19). İletileri açık ve tutarlı bir şekilde ifade eder. Buna bağlı olarak yazısında başlatma, sürdürme ve bitirme ifadelerini etkili kullanır. Yazısında kelimeler arasındaki uyuma, yazım ve noktalama kurallarına dikkat eder.

TDE4.4

Öğrencinin belirlediği bir mesleğin tanıtımına yönelik hazırladığı anlatım öğretmen tarafından içerik, dil ve anlatım özellikleri, akıcılık, metin planının oluşturulması gibi ölçütlerin yer aldığı dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir. Ayrıca, öğrencilerin öz değerlendirme formu ile kendi performanslarını değerlendirmesi istenir (SDB1.2). Olumlu bakış açısı korunarak yazma sürecindeki hatalar düzeltilir. Arkadaşlarından ve öğretmenden gelen bilgileri göz önünde bulundurarak daha sonra oluşturacağı yazılar için kendisine yeni hedefler belirlemesi sağlanır. Hayallerindeki bir mesleğin tanıtımına yönelik hazırlanan bu çalışmanın sınıf/okul panolarında ya da okulun resmî çevrim içi ortamlarında paylaşılması sağlanır.

Tema Sonu Değerlendirme

Tema sonunda “KWL” tekniğinin son aşaması olan “Ne Öğrendim?” sorusunun cevabı grup tartışması ile bulunur. Böylece öğrencilerin temaya başlamadan önce kavram yanılgılarının ne düzeyde giderildiği, merak ettiklerinin ne düzeyde karşılandığı ortaya çıkarılır.

FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme

Öğrencilerden yakın çevrelerinde en az ve en çok tercih edilen meslekler üzerine ayrıntılı bir araştırma yapmaları istenebilir. Bu meslekler üzerine yapılan çalışmalar bir sunum hâline getirilebilir. Bu çalışmanın devamında öğrenciler araştırmalarına konu olan mesleklerden birini seçip alanında uzman bir kişiyle kapsamlı bir röportaj gerçekleştirebilir.

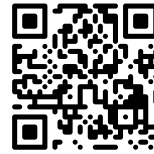
* Öğrenciler, yapay zekâ uygulamalarından ve bu konuda yapılmış çalışmalardan aldığı bilgileri kendi öngörülerini ile birleştirerek günümüzdeki mesleklerin gelecekte dönüşebileceği biçimleri belirlemeye yönelik bir çalışma yapabilir. Öğrencilerin çalışmaları sınıf panosunda, okul dergisinde veya güvenli dijital ortamlarda paylaşılabilir.

Destekleme

Öğrencilerden seçmek istedikleri mesleklerle ilgili genel bilgiler içeren bir infografik metin hazırlamaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve öneriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

EK-1

ELEŞTİREL OKUMA,DİNLEME/İZLEME FORMU

Adı soyadı:

Sınıfı:

Okunan veya Dinlenen/İzlenen Eserin Adı:

İfadeler	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
Okuma veya dinleme/izleme önce-sinde metnin başlığını, görsellerini ve metnin afişini incelerim.			
Romanı okuma amacımı, filmi dinleme/izleme amacımı belirlerim.			
Okuduğum veya dinlediğim/izlediğim metni özetlerim.			
Okuduğum veya dinlediğim/izlediğim metnin iletisini belirlerim.			
Okuduğum veya dinlediğim/izlediğim metindeki kurgu ve gerçek unsurları belirleyerek metne katkısını tartışırım.			
Okuduğum veya dinlediğim/izlediğim metinde ilk defa karşılaştığım bilgilerin doğruluğunu araştırırım.			
Okuduğum veya dinlediğim/izlediğim metinlerdeki tutarsızlıkları fark ederim.			
Okuduğum veya dinlediğim/izlediğim metnin içeriği ile daha önce karşılaştığım metinleri çeşitli açılardan karşılaştırırım.			
Metnin yazarının/yönetmeninin yerine kendimi koyarak bu metnin daha iyi nasıl olabileceğini düşünürüm.			
Okuduğum veya dinlediğim/izlediğim metni arkadaşlarımla tartışmak için argümanlar üretirim.			
Okuduğum veya dinlediğim/izlediğim metnin entelektüel merakıma ve araştırmacı kişiliğime katkısını değerlendiririm.			
Okuduğum veya dinlediğim/izlediğim metin hakkında öğretmenin ve arkadaşlarımla fikirlerini öğrendikten sonra kendi görüşlerimle karşılaştırırım.			
Okuduğum/dinlediğim/izlediğim metinde geçen çatışmalara alternatif çözümler üretirim.			

Not: Öğrencilerin formu doldurduktan sonra okunan veya dinlenen/izlenen metne yönelik sunu hazırlamaları beklenir.

